

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Σπουδών

Κοινωνιολογία του Ελληνικού Κυβερνοχώρου

Διαδικτυακές ταυτότητες και εικονική πραγματικότητα

Διδακτορική διατριβή

Πηνελόπης Τσίλη

Επιβλέποντες καθηγητές: Τσοτσόρος Σ., Σαλελλαρόπουλος Θ.

Μέλη Συμβουλευτικής Επιτροπής: Γεωργοπούλου Π., Κοτέα Μ.

Αθήνα, 2016

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	1
Πρόλογος	2-3
Εισαγωγή	4-6

Κεφάλαιο 1ο

Ερμηνευτικές και θεωρητικές προσεγγίσεις

1.1 Η θεωρία της αυτοοργάνωσης	7-8
1.2 Το ερευνητικό πλαίσιο.....	8-9
1.3 Η ερευνητική μέθοδος.....	9-10
1.4 Διαδίκτυο και μετανεωτερικότητα.....	10-12
1.5 Ο σύγχρονος εαυτός.....	12-15
1.6 Το σύστημα και οι μηχανισμοί του.....	15-18
1.7 Δυνητική ύπαρξη και δράση.....	18-20

Κεφάλαιο 2ο

Επικοινωνία και πληροφορία στο Διαδίκτυο

2.1 Διαμεσολαβούμενη επικοινωνία	21-22
2.1.1 Η προϋπόθεση της γνώσης	23-24
2.2 Η γλώσσα της επικοινωνίας.....	24-27
2.3 Το είδος της πληροφορίας	27-29
2.4 Η τεχνητή όψη της πληροφορίας.....	29-30
2.4.1 Διάσπαση προσοχής.....	31-32

3. Πρόσβαση στην επικοινωνία και κοινωνικό κεφάλαιο

3.1 Διαδικτυακή χρήση	33-36
3.2 Blog	36-41
3.3 Twitter.....	41-44

3.4 Facebook.....	45-48
3.5 Κοινωνικό κεφάλαιο	48-51

Κεφάλαιο 4ο

Μελέτη περίπτωσης:

Η δυναμική της διαδικτυακής κοινότητας και ο ρόλος της στη διαμόρφωση συλλογικής συνείδησης

4.1 Περιγραφή.....	52
4.2 Εισαγωγή.....	52-53
4.3 Ιστορικό.....	53
4.4 Στατιστικά και δημογραφικά στοιχεία.....	54-55
4.5 Μεθοδολογία.....	56
4.6 Ευρήματα.....	56-57
4.6.1 Συνομάδωση.....	57-58
4.6.2 Επικοινωνία.....	58-61
4.6.3 Διαντίδραση.....	63-64
4.6.4 Σύγκρουση.....	65-66
4.6.5 Διασπρωμάτωση.....	67
4.6.6 Ρόλοι.....	68-70
4.7 Συμπεράσματα.....	70-73
4.8 Προτάσεις.....	74-75

Κεφάλαιο 5ο

Κυβερνοχώρος και εικονική πραγματικότητα

5.1 Το Διαδίκτυο ως Μέσο	76-77
5.2 Το Διαδίκτυο ως Περιβάλλον.....	77-81
5.3 Το Διαδίκτυο ως Κοινότητα.....	81-84
5.4 Η διαλλαγή της εικονικής πραγματικότητας.....	84-87
5.5 Οι παγίδες του εικονικού περιβάλλοντος.....	87-89

Κεφάλαιο 6ο

Εικονικός και πραγματικός εαυτός

6.1 Διαδικτυακή αντανάκλαση του εαυτού.....	90-92
6.1.1 Η κατάρρευση του πλαισίου.....	92-95
6.2 Αβαταρική αντανάκλαση του εαυτού.....	95-98
6.3 Πραγματική αντανάκλαση του εαυτού.....	98-101
6.3.1 Η σημασία της ιδιωτικότητας	102
6.3.2 Από την αυτοπροβολή στην έκθεση.....	102-104
6.4 Παράσταση ταυτότητας και αποτίναξη της ντροπής	104-105

Κεφάλαιο 7ο

Η δυναμική των Ελλήνων χρηστών

7.1 Ενήλικοι χρήστες	106-109
7.2 Ανήλικοι χρήστες.....	109-114
7.3 Ανασυγκρότηση της συλλογικής συνείδησης	114-116
7.3.1 Η παραγωγή νοήματος.....	117-118
7.3.2 Η σημασία της ειρωνείας	119-120

Επίλογος	121-128
-----------------------	---------

Παρατήματα	123-174
-------------------------	---------

Βιβλιογραφία	175-189
---------------------------	---------

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κο Τσοτσορό Ευστάθιο, τόσο για την εμπιστοσύνη και τη στήριξη, όσο και για τις πολύτιμες συμβουλές που λάμβανα καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διατριβής.

Ιδιαίτέρως οφείλω να ευχαριστήσω τα υπόλοιπα μέλη της τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής, τις καθηγήτριες κα Γεωργοπούλου Παναγιώτα και κα Κοτέα Μαριάνθη, για τις καίριες υποδείξεις και τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις, καθώς και για τις βιβλιογραφικές προτάσεις, που με βοήθησαν να προσανατολιστώ ως προς την ανάπτυξη του περιεχομένου και τη μεθοδολογία της διατριβής.

Ο ρόλος των μελών της Συμβουλευτικής Επιτροπής ήταν καθοριστικός για την προσαρμογή μου στο πνεύμα και τη φιλοσοφία της εκπόνησης. Ο λόγος και η παρουσία τους, με εξόπλισαν με εκείνα τα εφόδια που χρειαζόμουν για να καθοδηγηθώ στη δαιδαλώδη πορεία μου προς την ολοκλήρωση της διατριβής.

Χρήσιμες επεξηγήσεις ως προς την επιλογή της μεθοδολογίας έλαβα επίσης από την καθηγήτρια κα Λυδάκη Άννα, ενώ περαιτέρω ενισχυτικό βιβλιογραφικό υλικό έλαβα κι από τον ερευνητή κο Τσέκερη Χαράλαμπο, τους οποίους ευχαριστώ δεόντως.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κο Σακελλαρόπουλο Θεόδωρο που ανέλαβε εκτάκτως την επίβλεψη της διατριβής, στο στάδιο πριν από την υποστήριξή της. Με την παρουσία του και τον λόγο του, κατέστη δυνατή η συνέχιση της διαδικασίας και η πρόοδος προς την ολοκλήρωσή της.

Πρόλογος

Η παρούσα διατριβή χαρτογραφεί τον ελληνικό κυβερνοχώρο σε επίπεδο χρήσης και αλληλεπίδρασης, εξετάζοντας τη δυναμική του ως νέου και ισχυρού φορέα κοινωνικοποίησης που μπορεί να οδηγήσει στον αναστοχασμό του εαυτού και στην διαμόρφωση συλλογική συνείδησης.

Η αφορμή δόθηκε από ένα τυχαίο περιστατικό που με έφερε αντιμέτωπη με ένα κοινωνικό πρόβλημα, την ύπαρξη αδέσποτων ζώων, γεγονός το οποίο με παρακίνησε να ασχοληθώ ενεργά με το Διαδίκτυο, δημιουργώντας μία σελίδα στην πλατφόρμα του facebook. Η εμπειρία της διαχείρισης έμελλε να είναι καταλυτική όχι μόνο για την πορεία της έρευνας, αλλά και για τη δική μου πορεία τόσο σε προσωπικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Η εξέλιξη τη σελίδας με βρήκε μάλλον απροετοίμαστη, γι' αυτό και δεν απέφυγα κάθε είδους συνέπεια που θα μπορούσα να υποστώ από τη διαχείρισή της, από τη βαθύτατη επιρροή μέχρι τον εντονότατο εθισμό. Η απουσία της πολιτείας, όμως, άρχισε να καλύπτεται από την παρουσία της κοινωνίας των πολιτών σε μία διαδικτυακή σελίδα που σύντομα μετατράπηκε σε παραδειγματική διαδικτυακή κοινότητα¹, αργότερα σε ΑΜΚΕ και εντέλει στο καλύτερο δυνατό κοινωνικό εργαστήριο που θα μπορούσα να φανταστώ ως κοινωνικός επιστήμων.

Η φιλοξωία είναι μια προσωπική και ταυτόχρονα κοινωνική συμπεριφορά, και ως τέτοια, μπορεί και να μαθαίνεται. Η συμπεριφορά είναι ένα τρόπος σκέψης που εκδηλώνεται ως πράξη και ως τέτοια μπορεί και να πυροδοτείται με τα κατάλληλα ερεθίσματα, περισσότερο -όπως διαπίστωσα με έκπληξη- στο Διαδίκτυο απ' όσο μπορούσα να επηρεάσω τα αδέρφια μου στο σπίτι, περισσότερο απ' όσο μπορούσα να επηρεάσω τους σπουδαστές μου², στο κολέγιο. Αυτό το ανεξερεύνητο πλαίσιο ανάπτυξης και αναπαραγωγής νέων τρόπων σκέψης και συμπεριφορών είχε αρχίσει να με συνεπαίρνει. Άρχισα να γράφω συχνότερα. Με αυτό τον τρόπο επικοινωνούσα τα ερεθίσματα που ήθελα να προκαλέσω. Κάθε κείμενο, με κάποιο τρόπο, γινόταν η «παράδοση» της ημέρας. Αλλά, η σελίδα δεν ήταν αίθουσα και οι αντιδράσεις δεν ήταν ελεγχόμενες. Ο

¹ Για την πρωτοβουλία και το αποτέλεσμα αυτής, έγινε αφιέρωμα στον Αδέσμευτο τύπο με άρθρο που φιλοξένησε συνέντευξή μου.

² Προς το τέλος του εξαμήνου, όταν τέθηκε θέμα επιλογής θεματικής για εργασία, οι σπουδαστές, ναι μεν προσανατολίστηκαν στα δικαιώματα των ζώων, το κίνητρό τους όμως δεν μπορεί να απεξαρτηθεί με βεβαιότητα από τη δική μου ευαισθησία και από την εκτιμώμενη για αυτούς επίδρασή της στη βαθμολογία.

καθένας μπορούσε να εκφράζεται κατά το δοκούν, κι αυτή η ελευθερία έκφρασης έμελλε να είναι άκρως αποκαλυπτική. Τα όρια τα θέτει πρώτα ο ίδιος μας ο εαυτός, πριν τα θέσει τελικά το πλαίσιο. Μία ενδεχόμενη άρση αυτών των εξωτερικών ορίων, όμως, μπορεί να συμπαρασύρει τα όρια του εαυτού μας;

Από τη μελέτη της βιβλιογραφίας κι από την παρακολούθηση ενός πρώτου σχετικού με το αντικείμενο σεμιναρίου, άρχισε να διαφαίνεται η αντιφατικότητα ανάμεσα στις θεωρητικές προσεγγίσεις επί του θέματος, καθώς και το χάσμα, ανάμεσα στους περαστικούς επισκέπτες -που μάλιστα αξιώνονται να εισηγούνται γι' αυτόν το νέο κόσμο- και σε εκείνους που είναι μόνιμοι κάτοικοι αυτού. Είναι παρακινδυνευμένο να διαβλέψει κανείς την επερχόμενη μετάλλαξη, παρατηρώντας μέσα από τη μηχανή του χρόνου. Χρειάζεται, όχι μόνο να ζήσει ως ιθαγενής, αλλά και να προκαλέσει τις δυνατότητές του, στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Μετά από τέσσερα χρόνια καθημερινής και πολύωρης τριβής με τη διαχείριση της διαδικτυακής σελίδας που βασίστηκε στην ανάπτυξη κειμενογραφικής, ενημερωτικής και εκπαιδευτικής αντίληψης και έπειτα από χιλιάδες αναρτήσεις των μελών και εκατοντάδες άλμπουμ της διαχείρισης, το ταξίδι της εξερεύνησης που ξεκίνησε από την αχανή σφαίρα του Διαδικτύου έφτασε στον πυρήνα της διαδικτυακής κοινότητας, φωτίζοντας ξεκάθαρα τον ορίζοντα. Ελπίζω η γραπτή περιήγηση στα αξιοθέατα και τους μηχανισμούς που αποκαλύφθηκαν, να ικανοποιήσει εξίσου το επιστημονικό ενδιαφέρον, όσο και την απλή αναγνωστική περιέργεια.

Εισαγωγή

Η παρούσα διατριβή επιχειρεί μία πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση του Διαδικτύου, εξετάζοντας τη χρήση του σε τρία επίπεδα α) ως μέσου, β) ως περιβάλλοντος και γ) ως κοινότητας μέσα από την παρακολούθηση της επικοινωνίας και της πληροφορίας που αναπτύσσεται ποσοτικά και ποιοτικά στον ελληνικό κυβερνοχώρο, με στόχο να καταγραφεί η επίδραση του στον αναστοχασμό του εαυτού και κατά συνέπεια στη συλλογική ταυτότητα των Ελλήνων.

Τα ερωτήματα που τέθηκαν από την έρευνα ήταν τα εξής:

- Τι είναι και πως λειτουργεί το διαδίκτυο (ως μέσο, περιβάλλον, κοινότητα) στην αντίληψη και την αίσθηση εαυτού του χρήστη;
- Πως συστήνεται και θεσμοποιείται μια διαδικτυακή κοινότητα κοινωνικού ενδιαφέροντος;
- Τι είδους ταυτότητες δημιουργούνται στον κυβερνοχώρο και πως επιδρούν στη διαμόρφωση συλλογικής συνείδησης;

Τα ερωτήματα που εξετάστηκαν μέσα από τη διαχείριση της διαδικτυακής κοινότητας, που αποτέλεσε την Περίπτωση Μελέτης της παρούσας διατριβής, αφορούν:

- τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται και πραγματώνεται δράση μέσα από την επικοινωνία ανάμεσα στα μέλη
- το πως αναδεικνύεται και γίνεται αποδεκτή ή απορρίπτεται μια άποψη με γνώμονα την ανεκτικότητα στο διαφορετικό

- και το πως ενισχύονται σε εικονικό επίπεδο συμπεριφορές που αποκτούν συλλογική διάσταση στον αναλογικό κόσμο

Για τις ανάγκες της έρευνας αξιοποιείται τόσο η υπάρχουσα όσο και η ξένη βιβλιογραφία, το μικροσκόπιο ωστόσο, για μία περισσότερο διεισδυτική ματιά, δίνεται από τη Μελέτη Περίπτωσης που απομονώνει το περιβαλλοντικό πλαίσιο μίας διαδικτυακής κοινότητας ενδιαφέροντος, παρακολουθώντας επί τετραετίας την εμφάνιση, την ανάπτυξη και την αλληλεπίδραση των χρηστών.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύσσεται το θεωρητικό σχήμα της διατριβής που δομείται στη βάση της θεωρίας της αυτοοργάνωσης που δυνητικοποιεί ένα νέο περιβάλλον για τον σύγχρονο εαυτό στην εποχή της μετανεωτερικότητας. Ως ερευνητική μέθοδος επιλέγεται η λογοψυχολογία και ως ερευνητικό πλαίσιο η διαδικτυακή κοινότητα - case study προσωπικής διαχείρισης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι κύριες θεωρίες για την επίδραση της διαμεσολαβούμενης επικοινωνίας και η επισημαίνεται η σημασία της προϋπάρχουσας γνώσης για την πραγματική αξιοποίησή της από τον εαυτό, ενώ συνδέεται με τη γλώσσα, το είδος και την τεχνητή πλευρά της πληροφορίας, που μπορεί να αποπροσανατολίσει το ενδιαφέρον και τη δυναμική του χρήστη.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη ποσοτική και ποιοτική πρόσβαση των Ελλήνων χρηστών και αναλύονται κάποια από τα κυριότερα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, τόσο ως προς τον τρόπο λειτουργίας όσο και ως προς την επίδραση που μπορούν να ασκήσουν στη διαμόρφωση κοινωνικού κεφαλαίου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναπτύσσονται τα ευρήματα που προέκυψαν από τη Μελέτη Περίπτωσης, τα οποία αφορούν στον τρόπο συνομάδωσης, επικοινωνίας, σύγκρουσης και διαντίδρασης των μελών. Υπογραμμίζεται ο ρόλος της θεματικής και της διαχείρισης της διαδικτυακής σελίδας, και καταγράφονται τυχόν χαρακτηριστικά κοινοτικού τύπου που μπορεί καλλιεργούνται επηρεάζοντας τη συλλογική συνείδηση των μελών και την προσωπική δράση.

Στο πέμπτο κεφάλαιο προσεγγίζεται η λειτουργία του Διαδικτύου ως μέσου, ως περιβάλλοντος και ως κοινότητας και συγκεκριμενοποιείται η επίδραση αυτού στη διαμόρφωση προσωπικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών, ενώ η εικονική

πραγματικότητα προσεγγίζεται μέσα από ένα πλατωνικό σχήμα και επισημαίνονται οι παγίδες του εικονικού περιβάλλοντος.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται μια παρουσίαση του εαυτού στη διαδικτυακή, την αβαταρική και την πραγματική του διάσταση, καθώς και στους κινδύνους που ενέχει η διαδικτυακή αποτίναξη της ντροπής, αλλά και η άμβλυνση των ορίων ανάμεσα σε φυσικό και αναλογικό περιβάλλον.

Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο καταγράφεται συγκριτικά το επίπεδο της διαδικτυακής χρήσης που γίνεται στη χώρα από τους ενήλικες και ανηλίκους Έλληνες χρήστες και η δυναμική που μπορεί να έχει ως προς την διαδικτυακή ανασυγκρότηση της ελληνικής συλλογικής συνείδησης.

Ακολουθούν παραρτήματα με πρωτογενές υλικό που προέρχεται από λήμματα-λέξεις με τα περισσότερα κλικ, όπως καταγράφονται από τις μηχανές αναζήτησης, ονόματα προφίλ που επιλέγουν οι χρήστες-μέλη για να συστηθούν στους γύρω τους και να περιγράψουν την ταυτότητά τους, καθώς και χαρακτηριστικές αναρτήσεις από τη Μελέτη Περίπτωσης που τεκμηριώνουν τις υποθέσεις και τα συμπεράσματα αυτής.

Κεφάλαιο 1ο

Ερμηνευτικές και θεωρητικές προσεγγίσεις

1.1 Η θεωρία της αυτοοργάνωσης

Η θεωρία της αυτοοργάνωσης στις κοινωνικές επιστήμες βασίζεται στην αυτοοργάνωση που παρατηρείται στη Φύση, στη διαδικασία δηλαδή που καταλήγει να δομεί ένα σύστημα χωρίς την ύπαρξη εξωτερικού σχεδιασμού ή κεντρικής αρχής. Τα μέρη του συστήματος δρώντας τμηματικά και παράλληλα αλλάζουν τη συνολική συμπεριφορά του συστήματος, το οποίο εμφανίζει νέες ιδιότητες. Το σύστημα, εν ολίγοις, αναπαράγεται αφ' εαυτού, με τη δική του λογική και τα δικά του δομικά συστατικά.

Τα χαρακτηριστικά της αυτοοργάνωσης είναι η συστημικότητα, η περιπλοκότητα, οι παράμετροι ελέγχου, οι κρίσιμες αξίες, η διακύμανση και επίταση, η αλυσίδα ανατροφοδότησης πληροφοριών-κυκλική αιτιότητα, η μη γραμμικότητα, τα σημεία διακλάδωσης, η επιλογή, η εμφάνιση τάξης, η παραγωγή πληροφορίας, η ανοχή λάθους, η ανοιχτότητα, το σπάσιμο της συμμετρίας, η εσωτερική προϋπόθεση, η σχετική πιθανότητα, η συνοχή, η ιεραρχία, η παγκοσμιοποίηση και τοπικοποίηση, η ενότητα και πλειονοψηφία³.

Σύμφωνα με τον γερμανό κοινωνιολόγο Niklas Luhmann, εμπνευστή της θεωρίας της αυτοοργάνωσης, κατά τον ίδιο αυτοαναφορικό και αυτοαναπαραγόμενο τρόπο αναπαράγεται και το σύστημα που ονομάζουμε κοινωνία, ξεχωρίζοντας ως κεντρικό συνεκτικό του στοιχείο την επικοινωνία⁴. Η θεωρία της αυτοοργάνωσης, δηλαδή, ξεφύγει από το δίπολο άνθρωπος-δομή, στο οποίο βασίζονται οι κυριότερες κοινωνικές θεωρίες, μετατοπίζοντας το ζητούμενο στην επικοινωνία.

«Στα ζωντανά συστήματα που είναι ανοικτά και αυτορρυθμιζόμενα, υπάρχει μια σχέση αμοιβαιότητας και κυκλικότητας μεταξύ του συστήματος αφενός και του πλαισίου μέσα στο οποίο εγγράφεται αφετέρου, του πληροφοριακού περιβάλλοντός του. Η πληροφορία δρα επί του συστήματος και το μεταβάλλει, αλλά και η ίδια μεταβάλλεται από το σύστημα.

³ CH. FUCHS, *Internet and society, Social Theory in the information age*, Νέα Υόρκη, Routledge, 2008, σ. 11-13.

⁴ MATTHEIS, C., "The system theory of Niklas Luhmann and the constitutionalization of the World society", *Contigen Journal of international law* 4 (2012), 2, σσ. 625-647, ειδ. 628. στο http://www.gojil.eu/issues/42/42_article_mattheis.pdf, (πρόσβαση 12/12/2014).

Οι μεταβολές αυτές προσδιορίζονται τόσο από τη δομή του συστήματος όσο και από τα χαρακτηριστικά της πληροφορίας»⁵.

Το Διαδίκτυο, ως περιβάλλον, δομείται κατ' εξοχήν στη βάση της επικοινωνίας και εξαρτάται από την παραγωγή πληροφορίας. Είναι περίπλοκο, ασύμμετρο, μη γραμμικό και χαρακτηρίζεται από ανοιχτότητα. Συνιστά δηλαδή ένα σύστημα που φαίνεται να ανταποκρίνεται στη θεωρία της αυτοοργάνωσης- περισσότερο, μάλιστα από οποιοδήποτε άλλο αναλογικό κοινωνικό σύστημα. Ως τέτοιο, και όχι ως ένα απλό μέσο, μάς επιτρέπει να κάνουμε λόγο για κάτι παραπάνω από μεσοποίηση της ταυτότητας -που αναφέρεται στη διαδικασία δια της οποίας η αυτοεικόνα των υποκειμένων και οι συλλογικές ταυτότητες συγκροτούνται από τα περιεχόμενα και τη γραμματική των Μέσων»⁶- εισάγοντας έναν καινούργιο όρο, τη συστηματοποίηση της ταυτότητας του χρήστη.

1.2 Το ερευνητικό πλαίσιο

Για την αποκωδικοποίηση της πληροφορίας αναζήτησα στη μηχανή της Google λέξη προς λέξη τα δημοφιλέστερα λήμματα και τα κυριότερα ερωτήματα, πατώντας ένα-ένα τα γράμματα της αλφαβήτου (για να εμφανιστεί αυτόματα η υπό αναζήτηση λέξη) στην ελληνική καθώς και στην αγγλική γλώσσα, ενώ για τις προτιμήσεις στην επιλογή του ψευδώνυμου, περιηγήθηκα σε διάφορα fora με διαφορετικά αντικείμενα ενδιαφέροντος, καθώς και σε δημοφιλείς ιστοσελίδες.

Θέλοντας, ωστόσο, να διερευνήσω τη μέγιστη δυνατή κοινωνικοποιητική επίδραση που μπορεί να ασκήσει το Διαδίκτυο στην υπάρχουσα μορφή του και δεδομένου ότι η ταυτότητα σχετίζεται ξεκάθαρα με την κοινότητα⁷, θα έπρεπε να επικεντρωθώ σε μία διαδικτυακή κοινότητα με συγκεκριμένα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Σε μία κοινότητα δηλαδή που θα έχω δημιουργήσει και θα διαχειρίζομαι προσωπικά, αξιοποιώντας τις επιταγές του μάρκετινγκ, με στόχο την ενεργοποίηση της κοινωνίας πολιτών- σε μία απολύτως εθελοντική βάση- για την εξυπηρέτηση ενός κοινωφελούς σκοπού που

⁵ Μ. ΣΑΚΑΛΑΚΗ, *Επικοινωνία, Συνεργασία, Πληροφορία*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2008, σ. 129-130.

⁶ Ν. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ, *Πρόλογος, Ταυτότητα και ΜΜΕ στη σύγχρονη Ελλάδα*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2007, σ. 13.

⁷ Κ. Α. RENNINGER & W. SHUMAR, *Building virtual communities, Learning and Change in Cyberspace*, στο Dorian Wiszniewski & Richard Coyne, *Mask and Identity, The Hermeneutics of self-construction in the information age*, Κέμπριτζ, Cambridge University Press, 2002, σ. 191.

εμπλέκει συναισθηματικά τα μέλη.

Μία κοινότητα με αυτά τα χαρακτηριστικά είχε ήδη αρχίσει να αναπτύσσεται στο Διαδίκτυο μέσω μιας σελίδας που δημιούργησα στην πλατφόρμα του facebook από το έτος του 2009. Σκοπός της δημιουργίας της ήταν και παρέμεινε στη διάρκεια των τεσσάρων ετών που έχουν ακολουθήσει έκτοτε, η εκπλήρωση του κοινωνικού σκοπού. Παράλληλα όμως η αναδυόμενη διαδικτυακή κοινότητα προσφέρθηκε ιδανικά για τη μελέτη του χρήστη ως υποκειμένου.

Χρήσιμα στοιχεία όμως για τη διαδικτυακή χρήση, αναζήτησα επίσης και στο Twitter, καταγράφοντας τάσεις και ενδεικτικά hashtags, λέξεις που ορίζονται ως ετικέτες δηλαδή, οι οποίες γίνονται το επίκεντρο του ενδιαφέροντος των χρηστών.

1.3 Η ερευνητική μέθοδος

Η ερμηνευτική οδός την οποία ακολούθησαν σημαντικές κοινωνικές θεωρίες στο παρελθόν, όπως είναι η συμβολική διαντίδραση, η εθνομεθοδολογία και ο δομισμός οδηγεί στην κατανόηση των όσων λένουν και σκέφτονται οι άνθρωποι, και κυρίως στη σύνδεση αυτών των λόγων και των σκέψεων με τη δράση και τη συμπεριφορά τους⁸. «Ο λόγος (discours), αυτό δηλαδή που λένε οι άνθρωποι, είναι κάτι περισσότερο από τη γραπτή ή προφορική ομιλία (parole), καθώς περιέχει πράξη, σκέψη, δοξασίες, γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία»⁹.

Η λογοψυχολογία είναι μία μέθοδος ανάλυσης του λόγου, η οποία αποτελεί κλάδο της κοινωνικής ψυχολογίας και παρά το όνομά της, δεν ασχολείται κυρίως με εσωτερικές ψυχολογικές καταστάσεις. Μέσω της ανάλυσης λόγου, «επιδιώκει να διερευνήσει πως σχηματίζονται και μετασχηματίζονται οι σκέψεις, οι συγκινήσεις και ο εαυτός στις κοινωνικές διαδράσεις, κι από την άλλη να φωτίσει το ρόλο που παίζουν οι διαδικασίες αυτές στην κοινωνική και πολιτισμική αναπαραγωγή και στην αλλαγή»¹⁰. Η λογοψυχολογία, όπως και οι άλλες δύο σημαντικές θεωρίες ανάλυσης λόγου (κριτική

⁸ Γ. ΚΡΕΪΜΠ, *Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία, Από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας*, Αθήνα, Εκδόσεις Τόπος, 2011, σ. 478.

⁹ Α. ΛΥΔΑΚΗ, *Τσικιοι και Αλαφροϊσκιωτοι, Λαϊκός λόγος και Πολιτισμικές σημασίες*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2012, σ. 68.

¹⁰ L. PHILLIPS, M. W. JORGENSEN, *Ανάλυση Λόγου, Θεωρία και μέθοδος*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2009, σ. 29.

ανάλυση λόγου, θεωρία του λόγου) πρεσβεύει ότι οι τρόποι με τους οποίους μιλάμε δεν αντανakλούν ουδέτερα τον κόσμο, τις ταυτότητες και τις κοινωνικές μας σχέσεις, αλλά συμβάλλουν ενεργά στη δημιουργία και στην αλλαγή τους. Η μέθοδος αυτή εστιάζει στα άτομα τα οποία εξετάζει, τόσο ως προϊόντα όσο και ως δημιουργούς λόγου σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα διάδρασης¹¹. Σε αντίθεση με τις έρευνες κοινής γνώμης, η λογοψυχολογία ενδιαφέρεται κυρίως για τις δυναμικές πρακτικές του λόγου που δημιουργούν κι αλλάζουν τις αναπαραστάσεις στα διάφορα κοινωνικά περιβάλλοντα¹².

Η λογοψυχολογία θεωρεί ότι το νόημα είναι ριζωμένο στη γλώσσα, και συνεπώς η ανάλυση των νοημάτων, προϋποθέτει την ανάλυση της γλώσσας. Συχνά οι λογοψυχολόγοι χρησιμοποιούν «νατουραλιστικό» υλικό, κι όχι υλικό που δημιουργείται από τον ίδιο τον ερευνητή με τη βοήθεια των συμμετεχόντων στην έρευνα (με ερευνητικές συνεντεύξεις κι άλλα μέσα). Παραδείγματα νατουραλιστικού υλικού είναι οι καταγραφές καθημερινών συνομιλιών, τα επιστημονικά κείμενα και τα κείμενα των ΜΜΕ¹³. Στην παρούσα διατριβή ως «νατουραλιστικό» υλικό επιλέγονται τα σχόλια που παραθέτουν τα μέλη της προαναφερόμενης υπό μελέτη διαδικτυακής κοινότητας στην οποία συμμετέχω ενεργά, αλλά και ως παρατηρήτρια.

1.4 Διαδίκτυο και μετανεωτερικότητα

Από τις αρχές της δεκαετίας του 90', οι θεωρητικοί βλέπουν το ξεδίπλωμα μίας νέας εποχής. Για άλλους αυτή η νέα εποχή προκύπτει ως συνέχεια ή ρήξη προς την προηγούμενη, ενώ για άλλους ως εξέγερση απέναντί της. Το μόνο σαφές περί της μετανεωτερικότητας ως έννοιας και ιστορικής περιόδου, είναι η διαφορετική θέασή της. Αυτό που θα μπορούσαμε να πούμε ότι χαρακτηρίζει τη μετανεωτερικότητα είναι η ετερογένεια, η σύνθεση και ο πλουραλισμός σε όλες τις εκφάνσεις του πολιτισμού και δη στον λόγο. Η σημασία του νοήματος που προκύπτει για τον καθένα δεν είναι μονοσήμαντη, ούτε σταθερή. «Τόσο οι παραγωγοί, όσο και οι καταναλωτές του «κειμένου» (πολιτιστικά τεχνουργήματα), συμμετέχουν στην παραγωγή σημασιών και εννοιών – εξ ου και η έμφαση του Χάσαν (Hassan) στη «διαδικασία», στην «ερμηνεία»,

¹¹ ό.π. σ. 29.

¹² στο ίδιο. σ. 216.

¹³ στο ίδιο σ. 213.

στο «χάπενινγκ» και στη συμμετοχή στο μεταμοντερνιστικό στίλ»¹⁴.

Στη μετανεωτερικότητα η εξουσία επί του πολιτιστικού παραγώγου μειώνεται, αφήνοντας χώρο για λαϊκή συμμετοχή στον προσδιορισμό του. Ο παραγωγός του πολιτισμού αρκείται στην προσφορά των πρώτων υλών, με τις οποίες οι καταναλωτές συνθέτουν αυτό που πραγματικά επιθυμούν. Το τίμημα αυτής της διευρυμένης ελευθερίας στην εποχή της μετανεωτερικότητας είναι η έλλειψη σαφούς προσανατολισμού και η απουσία συνοχής, που μπορεί να οδηγήσει σε χειραγώγηση από τις μαζικές αγορές¹⁵. Ένας από τους κυριότερους θεωρητικούς επί του θέματος πάντως, ο Λύοταρ, αποδίδει στη μετανεωτερικότητα τη δυνατότητα του «υψηλού», με τον ισχυρισμό ότι ανοίγει νέες προοπτικές στην επιστήμη, την έρευνα και συνεπώς στη γνώση¹⁶.

Η αντιληπτικότητα γύρω από τον κόσμο που μας περιβάλλει και η ανεκτικότητα προς το διαφορετικό, φαίνεται να διευρύνονται. Αν ήρθαμε πιο κοντά μέσω των επίγειων και εναέριων μέσων μεταφοράς και συστηθήκαμε μέσω του τηλεφώνου, πλέον «συνυπάρχουμε» οι περισσότεροι¹⁷ σε έναν κοινό ψηφιακό κόσμο, που κινείται προς την κατεύθυνση της μετατροπής της κοινωνίας «σε κοινωνία της πληροφορίας», σε «κοινωνία της γνώσης» και σε «κοινωνία της επικοινωνίας»¹⁸, όπου η σπασμένη πληροφορία ταξιδεύει ελεύθερη σε ένα άχρονο και άτοπο συμπαντικό ασυνεχές.

Το διαδίκτυο, υπό αυτή την έννοια, είναι το κυριότερο μέσο εκδήλωσης της μετανεωτερικότητας είναι όμως ταυτόχρονα και μία γλαφυρή αναπαράσταση αυτής. Ως εικόνα και λόγος μορφοποιείται μέσα από ένα κολάζ/μοντάζ, όπως αυτό που συνιστά την πρωταρχική μορφή του γραπτού λόγου για τον Ντερντά¹⁹. Ως νόημα αλιεύεται από το «πληροφοριακό εμπόρευμα» που διακινείται με όρους καταναλωτικών και γλωσσικών παιγνίων²⁰, όχι πάντως σε ένα κομμουνιστικό ή καπιταλιστικό σύστημα. Στον

¹⁴ S. HALL, D. HELD, A. MacGREW, *Η νεωτερικότητα σήμερα*, Αθήνα, Εκδόσεις Σαββάλας, 2003, σελ. 385.

¹⁵ ο.π. σελ. 385.

¹⁶ Ασημάκη Α., Κουστουράκης Γ., Καμαριανός Ι., «Οι έννοιες της νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας και η σχέση τους με τη γνώση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση», Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, Τόμος ΙΕ, Τεύχος 60, Καλοκαίρι 2011 στο <http://www.uth.gr/tovima/60/5.pdf>, (πρόσβαση 15/02/2014). σσ. 99-120, ειδ. 107-108.

¹⁷ Κάτοικοι των ανεπτυγμένων χωρών.

¹⁸ D. LYON, *The information society: Issues and Illusions*, Κέμπριτζ, Polity Press, 2008, σ. 18.

¹⁹ D. XARVEY, *Η κατάσταση της μετανεωτερικότητας, διερεύνηση των απαρχών της πολιτισμικής μεταβολής*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007, σ. 84.

²⁰ Ο Βίγκενστάιν ορίζει τα γλωσσικά παίγνια ως εκείνο το σύνολο, το οποίο αποτελείται από τη γλώσσα και τις δραστηριότητες με τις οποίες είναι συνυφασμένη. Αποτελούν, δηλαδή, «πρότυπα δομημένης διάδρασης», ή σφαίρες δράσεις που εντός τους υπάρχουν κανόνες, στρατηγικές, αξίες και συμπεριφορές. Έτσι η κοινωνία ως ολότητα συγκροτείται από γλωσσικά παίγνια, Hall κ.α, 2003, στο

διαδικτυακό κόσμο, το νόημα ελέγχεται πολύ περισσότερο από τις πολυεθνικές εταιρίες, από την κοινωνία των πολιτών και σημαντικά λιγότερο από το κράτος.

Υπό αυτές τις συνθήκες, ποιο είναι το νόημα που μπορεί να παράξει το Διαδίκτυο ως φάρος της μετανεωτερικότητας και πως μπορεί να επιδράσει στην ταυτότητα του ευέλικτου απασχολούμενου-δια βίου μαθητευομένου χρήστη, ειδικά σε «έναν κόσμο στον οποίο είμαστε εγκλωβισμένοι μέσα σε σημεία και μηνύματα, μέσα σε αντίγραφα νοημάτων και σε αντίγραφα αυτών των αντιγράφων κατά τρόπο που μάς αποκόπτει πλέον από οποιαδήποτε επαφή προς οτιδήποτε βρίσκεται πέρα από εμάς»²¹.

1.5 Ο σύγχρονος εαυτός

Στο πλαίσιο της μετανεωτερικότητας, οι πτυχές του εαυτού επηρεάζονται ποικιλοτρόπως. Από τη μία η αίσθηση του σώματος γίνεται περισσότερο «μηχανική», καθώς ο άνθρωπος μπορεί να «βρίσκεται παντού» και να ελέγχει την πληροφορία κι από την άλλη η θέαση του Άλλου γίνεται πιο προσβάσιμη έως και «παρασιτική», θολώνοντας τα όρια ανάμεσα στο προσωπικό και το αλλότριο²².

Ο σύγχρονος άνθρωπος καλείται να εκπληρώσει μια πληθώρα ρόλων και να τους εξισορροπήσει σε μια ολοκληρωμένη ταυτότητα. Κάτω από το βάρος αυτών των εναλλαγών, ο σύγχρονος εαυτός είτε αποδομείται και χάνεται σύμφωνα με στοχαστές, όπως ο Κένεθ Γκέργκεν, ο Α. Γκίντενς και ο Ζαν Μπορντιγιάρ²³, είτε μεταβάλλεται, σύμφωνα με τον Λουίς Ζούρκερ που επινοεί τον όρο «μεταβλητός εαυτός» (mutable self) για να περιγράψει τον εαυτό που είναι «ανοιχτός απέναντι σε κάθε πιθανή εμπειρία» και χαρακτηρίζεται από ανεκτικότητα, έλλειψη προκαταλήψεων και

Ασημάκη Α., Κουστουράκης Γ., Καμαριανός Ι. (2002), «Οι έννοιες της νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας και η σχέση τους με τη γνώση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση», Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, Τόμος ΙΕ, Τεύχος 60, Καλοκαίρι 2011, σσ. 99-120, ειδ. σ. 117 στο <http://www.uth.gr/tovima/60/5.pdf>, (πρόσβαση 15/02/2014).

²¹ Αναφορά από τον Ζαν Μπορντιγιάρ ως εκπρόσωπου του μεταμοντερνισμού, στο Γ. ΚΡΕΙΜΠ, *Από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας*, Αθήνα, Εκδόσεις Τόπος, 2011, σ. 383.

²² ΚΑ. ΝΑΥΡΙΔΗΣ, & Ν. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ (Επιμ.), *Κοινωνίες σε κρίση και αναζήτηση νοήματος*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2005, σσ. 5-7 στο http://www2.media.uoa.gr/davou/imageup/31_To_noima_tis_gnosis.pdf, (πρόσβαση 12/12/2014).

²³ Ο εαυτός ορίζεται από τον Κ. Γκέργκεν ως συννοθύλευμα εικόνων και βιωμάτων, τα οποία δυσκολευόμαστε να τα συνδέσουμε και να τα συνθέσουμε.

προσαρμοστικότητα²⁴.

Οι Χάζελ Μάρκουσ και Πάουλα Νούριους από την άλλη πλευρά, αναφέρονται «στους πιθανούς εαυτούς, τις πολλαπλές αντιλήψεις που τρέφουν ενδόμυχα οι άνθρωποι για ό,τι θα μπορούσαν να γίνουν, θα ήθελαν να γίνουν ή φοβούνται να γίνουν. Σε κάθε περίπτωση, αυτοί οι πιθανοί εαυτοί λειτουργούν σαν προσωπικά υποκατάστατα άλλων, στους οποίους κανείς έχει εκτεθεί είτε άμεσα είτε μέσω των ΜΜΕ»²⁵. Προς αυτή την άποψη κλίνει και ο Κένεθ Γκέργκεν, ο οποίος βλέπει το νέο εαυτό που αναδεικνύεται κάτω από την επίδραση του κοινωνικού κορεσμού ως ένα ποτ πουρί, ένα άθροισμα απομιμήσεων των άλλων.

«Στη μνήμη μας κουβαλάμε πρότυπα ζωής άλλων ανθρώπων. Αν οι συνθήκες είναι ευνοϊκές μπορούμε να εφαρμόσουμε αυτά τα πρότυπα. Ο καθένας από εμάς γίνεται ο άλλος, ένας αντιπρόσωπος ή ένας αντικαταστάτης. Για να το θέσω ευρύτερα, με την πρόοδο του αιώνα, οι εαυτοί εποικίζονται όλο και περισσότερο με τον χαρακτήρα των άλλων. Δεν είμαστε ένας ή λίγοι, αλλά «περιέχουμε πλήθη». (...) ο καθένας καταλήγει να φιλοξενεί μέσα του έναν τεράστιο πληθυσμό κρυμμένων δυνατοτήτων – έναν τραγουδιστή των μπλουζ, έναν τσιγγάνο, έναν αριστοκράτη, έναν εγκληματία. Όλοι οι εαυτοί βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση και προβάλλουν στην επιφάνεια κάτω από τις κατάλληλες συνθήκες»²⁶.

Από την πρώιμη διαμόρφωσή του, όμως, ο εαυτός προκύπτει σύμφωνα με τον Μιντ ως μία κατασκευή, δεν είναι εξατομικευμένος, διαμορφώνεται από την κοινωνία, όπως ο εαυτός του William James, του Φρόιντ και του Fairbairn που περιέχει υποκείμενο και αντικείμενο. Ο Μιντ πίστευε ότι ο εαυτός αυτοανακαλύπτεται μόνο ως αντικείμενο κι ότι για να εμφανιστεί θα πρέπει απαραίτητως να μεσολαβήσει ο Άλλος. Η διαμόρφωση του γίνεται μέσα από το πειραματικό παίξιμο, όπου κανείς μιμείται ή καθρεφτίζει τους ρόλους των άλλων.

Από τους πολλούς ρόλους που προσλαμβάνονται, αναδεικνύεται σταδιακά ένας γενικευμένος Άλλος. Αυτός ο γενικευμένος Άλλος είναι ένα είδος συγχωνευμένου ατόμου, μια σύνθετη φωτογραφία, την οποία συνθέτει ο εαυτός από τα άλλα μέλη της κοινωνίας του. Ο εαυτός αναδεικνύεται μέσα από την κοινωνική επικοινωνία, μέσα από

²⁴ G. KENNETH, *Κορεσμένος εαυτός*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σ. 281.

²⁵ ό.π. σ. 147.

²⁶ ό.π. σ. 145.

τη γλώσσα. Κανείς, παίρνει το ρόλο του γενικευμένου Άλλου και δρα προς τον εαυτό του, όπως κάνουν οι άλλοι.

«Ο Μιντ βλέπει αυτόν τον γενικευμένο Άλλο, αυτόν τον «Εμένα» ως τον πυρήνα του εαυτού. Ο γενικευμένος Άλλος ασκεί έλεγχο στην ατομικότητα. Η ατομικότητα υπόκειται στον γενικευμένο Άλλο. Αναγνωρίζει κι ένα «Εγώ», που αντιπροσωπεύει τη σχετικά ελεύθερη, απρόβλεπτη και δημιουργική πλευρά του εαυτού. Οπότε μπορεί να αναγνωρίζει την επίδραση της βιολογίας πάνω στο σώμα, αλλά η θεωρία του για το σώμα είναι ουσιαστικά άυλη»²⁷.

Ο εαυτός για τον Γκόφμαν εκδηλώνεται ως μια παροδική παράσταση μέσα από την οποία το άτομο στοχεύει στον έλεγχο της αντίδρασης των άλλων και διαμορφώνεται μέσα από την κοινωνική αλληλεπίδραση. Οι ενέργειες των ανθρώπων μπροστά στους άλλους επηρεάζουν την εξέλιξη των πραγμάτων. Ο εαυτός δεν συνιστά απλώς μια ψυχική δομή, αλλά είναι πολυεπίπεδος, σύνθετος και αλληλεπιδραστικός²⁸. Ενώ ο Λακάν υποστηρίζει ότι η απόκτηση συνείδησης υποκειμενικότητας που συντελείται κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας μέσω της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης, βασίζεται στην ανάκλαση, στις εικόνες δηλαδή που το παιδί κατασκευάζει για τον εαυτό του²⁹:

«Το νέο άτομο προσπαθεί να μοιάσει στην εικόνα που έχει κατασκευάσει ανακλαστικά για τον εαυτό του, προσπαθεί δηλαδή να υπάρξει ως το υποκείμενο που «φαντασιώνεται», ενόσω συνεχίζει να διχάζεται από αλληλοσυγκρουόμενες παρορμήσεις, που όμως εκδηλώνονται μόνο σε περιόδους ψυχολογικών κρίσεων»³⁰.

Το πιο ώριμο άτομο βιώνοντας μία νέα διαδικασία κοινωνικοποίησης μέσα από τη χρήση του Διαδικτύου υπό τη μορφή web 2.0, η οποία κυριαρχείται από την ανθρώπινη επικοινωνία³¹ και την εικονική πραγματικότητα, βρίσκεται μπροστά σε ένα ψηφιακό καθρέφτη που του προσφέρει τη δυνατότητα να μελετήσει την κατασκευή του εαυτού, να αναστοχαστεί περαιτέρω την ιδιαίτερη ταυτότητά του, επαναξιολογώντας καλύτερα τις ομοιότητες και τις διαφορές που έχει ως προς τους Άλλους.

²⁷ A. MODELL, *The private self*, Αγγλία, Harvard University Press, 1996, σ. 75.

²⁸ ό.π. σ. 73.

²⁹ Ταν Κραίμπ, *Από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας*, Αθήνα, Εκδόσεις Τόπος, 2011, σ. 345.

³⁰ ό.π. σ. 345.

³¹ CH. FUCHS, *Internet and Society, Social Theory in the information age*, Νέα Υόρκη, Routledge, 2008, σ. 17.

1.6 Το σύστημα και οι μηχανισμοί του

Σύμφωνα με τον θεμελιωτή της θεωρίας των ρόλων, Τζορτζ Χέρμπερντ Μιντ, εκείνο που διαφοροποιεί τον άνθρωπο από τα άλλα ζώα είναι η δυνατότητα που του εξασφαλίζει το εξαιρετικά περίπλοκο νευρικό του σύστημα και η ικανότητα της γλώσσας να αποθηκεύει στη μνήμη του, αλλά και να εκφράζει τεράστιο αριθμό συμβολικών ή συμβατικών νοημάτων³². Ως σύστημα και μάλιστα πολλαπλό και διανεμητικό, αντιλαμβάνεται η Σέρυ Τερκλ ακόμη και την ίδια την ταυτότητα του ανθρώπου³³.

Ο άνθρωπος όχι μόνο αποτελείται από συστήματα, αλλά υπάρχει, ζει και συναναστρέφεται μέσα σε και μέσα από συστήματα. Η κοινωνία, ως κοινωνικό σύστημα -το οποίο ορθώνεται στη βάση της ασύνειδης γνώσης μας για τη ζωή- μέσω της οποίας μετατρέπονται οι σχέσεις αμοιβαιότητας κατά την άμεση προσωπική διαντίδραση σε σχέσεις αμοιβαιότητας στο χώρο και στο χρόνο³⁴- παύει να γίνεται αντιληπτή ως περατή οντότητα. Αντιθέτως, ο Γκίντενς επιλέγοντας τον όρο «σύστημα» θέλει να τονίσει την ανοιχτότητα που υπερβαίνει τα γεωγραφικά όρια, διευκρινίζοντας ότι οι ασύνειδες γνώσεις που αναπαράγουν το κοινωνικό σύστημα κατακτώνται μέσω της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης.

Το κοινωνικό σύστημα, σύμφωνα με τον Τάλκοτ Πάρσονς αποτελείται από μία πλειονότητα ατομικών δρώντων που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους σε μία κατάσταση που έχει τουλάχιστον μία φυσική ή περιβαλλοντική πτυχή, παρακινούμενοι από μία τάση μέγιστης «βελτιστοποίησης και ικανοποίησης». Οι σχέσεις τους με τις καταστάσεις, αλλά και οι μεταξύ τους σχέσεις, καθορίζονται και διέπονται από ένα σύστημα κοινών και αρκούντως δομημένων συμβόλων³⁵.

Αυτό το κοινωνικό σύστημα, σε συνδυασμό με το σύστημα προσωπικότητας και το

³² Α. ΜΠΟΥΛΟΚ, Σ. ΤΡΟΜΠΛΕΪ, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη, 2008, Λεξικό της σύγχρονης σκέψης, σ. 1151.

³³ SH. TURKLE, *Who am we?*, in D. TREND, *Reading digital culture*, Λονδίνο, Blackwell, 2011, σ. 236.

³⁴ Γ. ΚΡΕΪΜΠ, Από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας, Αθήνα, Εκδόσεις Τόπος, 2011, σ. 228.

³⁵ T. PARSONS, *The Social System*, Αγγλία, Routledge, 1991, σ. 144, στο <http://home.ku.edu.tr/~mbaker/CSHS503/TalcottParsonsSocialSystem.pdf>, (πρόσβαση 25/8/2013).

πολιτισμικό σύστημα καθορίζουν τη δράση του υποκειμένου. Καθένα από αυτά τα συστήματα παίζει το δικό του ξεχωριστό ρόλο με την κοινωνική δράση να προκύπτει, όμως, ως αποτέλεσμα της μεταξύ τους αλληλοεξάρτησης και αλληλοδιείσδυσης. Η δόμηση αυτών των συστημάτων πραγματοποιείται μέσω της κοινωνικοποίησης δια της οποίας τα άτομα αναπτύσσουν και εσωτερικεύουν νόρμες και αξίες³⁶.

Τα στάδια κοινωνικοποίησης, διακρίνονται από τον Τάλκοτ Πάρσονς σε τρία, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του ατόμου:

- α) πρωτογενής κοινωνικοποίηση
- β) δευτερογενής κοινωνικοποίηση
- γ) τριτογενής κοινωνικοποίηση

Έτσι λοιπόν, η πρωτογενής κοινωνικοποίηση λαμβάνει χώρα κατά την παιδική ηλικία, οπότε το παιδί αναπτύσσει χαρακτηριστικά προσωπικότητας, πεποιθήσεις και αξίες βάσει της ανατροφής που λαμβάνει, υιοθετώντας νοοτροπίες και πεποιθήσεις της οικογενείας και των γονέων, οι οποίοι έχουν ένα στόχο ή μία προσδοκία για τον τρόπο ανάπτυξης του παιδιού τους.

Η δευτερογενής κοινωνικοποίηση λαμβάνει χώρα όταν ένα άτομο μαθαίνει τι είναι αποδεκτό και τι όχι. Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως στο επίπεδο μιας μικρής ομάδας εφήβων και νεαρών ενηλίκων. Σε αυτό το επίπεδο, το άτομο αποκτά μεγαλύτερη επίγνωση σχετικά με τις προσδοκίες που έχει από αυτό η ευρύτερη κοινωνία, ενώ στο στάδιο της τριτογενούς κοινωνικοποίησης, το άτομο έχοντας ενσωματωθεί στον κόσμο, ξεκινά να αποκτά νέες ιδέες και αρχές για την κοινωνικοποίηση.

Ο Parsons διακρίνει τους μηχανισμούς κοινωνικοποίησης και ελέγχου της ταυτότητας του δρώντα σε³⁷ :

- 1) μηχανισμούς ενίσχυσης – εξαφάνισης (reinforcement- extinction) που σχετίζονται α) με τη διαδικασία ικανοποίησης/στέρησης που απορρέει από τη συμπεριφορά και β) με

³⁶ J. WATSON (2012), σ. 55, <http://justinwatson-sociology.blogspot.gr/>, <http://sociologyblog-parsons.blogspot.gr/searchupdated-min=2011-01-01T00:00:00-08:00&updated-max=2012-01-01T00:00:00-08:00&max-results=4>, (πρόσβαση 5/2/2013).

³⁷ Θ. ΣΑΡΑΦΙΔΗΣ, *Η Δικτυακή Θέσμιση του ελέγχου της πολυπλοκότητας. Η περίπτωση της εταιρίας λογισμικού ασφαλείας «Surf Control»*. Διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα, 2009, σ. 42.

την τάση επανάληψης των ίδιων αποτελεσμάτων κάτω από τις ενδεδειγμένες συνθήκες.

2) μηχανισμούς αναστολής (inhibition), με την αποφυγή πραγμάτωσης μίας πράξης που παρακινείται από μία ιδιοσυγκρασιακή ανάγκη, και από την παρουσία μίας ενδεδειγμένης ευκαιρίας για ικανοποίηση παρά τα αντίθετα αποτελέσματα.

3) μηχανισμούς υποκατάστασης, μεταφοράς της κάθεξης από ένα αντικείμενο σε ένα άλλο. Η υποκατάσταση περιέχει και την αναστολή με την έννοια της παραίτησης από ένα παλιό αντικείμενο ικανοποίησης σε ένα νέο που παρέχει την ίδια ικανοποίησης.

4) μηχανισμούς μίμησης, που είναι η διαδικασία κατά την οποία τα στοιχεία της κουλτούρας, γνώσης, δεξιοτήτων, συμπεριφοράς λαμβάνονται από ένα κοινωνικό αντικείμενο στη διαδικασία της αλληλόδρασης.

5) μηχανισμούς ταυτοποίησης και εσωτερίκευση των αξιών του μοντέλου το οποίο μιμείται. Το εγώ και το άλλο μοιράζονται κοινές αξίες, στα πλαίσια των αμοιβαίων συγκεκριμένων ρόλων και σχέσεων τους. Οι γνωστικοί μηχανισμοί της διάκρισης και της γενίκευσης παρέχουν τη συνειδητοποίηση ενός αντικειμενικού κόσμου, ο οποίος πρέπει να διατηρείται μέσω των μηχανισμών μάθησης.

Στο κοινωνικό σύστημα του Διαδικτύου, το πολιτισμικό σύστημα είναι πιο απροσδιόριστο και το σύστημα της προσωπικότητας πιο εκτεθειμένο σε παρεμβολές και ερεθίσματα. Η κοινωνικοποίηση είναι τριτογενής και οι μηχανισμοί ελέγχου αυτής καθώς και της ταυτότητας του δρώντα, δεν διαφέρουν από τους προαναφερόμενους. Απλώς εκείνοι που φαίνεται να υπερισχύουν εξαιτίας της φύσης του περιβάλλοντος είναι περισσότερο οι μηχανισμοί ενίσχυσης και μίμησης.

1.7 Δυνητική ύπαρξη και δράση

Το δυνητικό, το εικονικό και ο κυβερνοχώρος³⁸ μπερδεύονται συχνά στη διαδικτυακή

³⁸ Η λέξη προέρχεται από το βιβλίο του Γουίλιαμ Γκίμπσον, Νευρομάντης, όπου ο συγγραφέας περιγράφει τον κυβερνοχώρο ως «συναινετική παραίσθηση..οι άνθρωποι πλάθουν έναν κόσμο. Δεν είναι κάποιο μέρος, δεν είναι κάποιος τόπος. Είναι ένας εννοιολογικός χώρος», στο CH. KRAMARAE,

γλώσσα, σε μια προσπάθεια να αποδώσουν την ύπαρξη του (χειροπιαστά) ανύπαρκτου. Στην πραγματικότητα, «το δυνητικό δεν αντιπαρατίθεται στο πραγματικό, αλλά στο εν ενεργεία υπαρκτό: δυνητικότητα και εν ενεργεία ύπαρξη είναι απλώς δύο διαφορετικοί τρόποι του είναι»³⁹. Αυτό το «είναι» μπορεί να εντοπίζεται εδώ, μπορεί όμως να είναι και κάτι «έξω από εδώ», όπως το προσεγγίζει ο Μισέλ Σέρρες στο βιβλίο του, Άτλας⁴⁰. Σύμφωνα με τον συγγραφέα -που προσπαθεί να ανατρέψει το Desein (εδώ-είναι) της Χαντεγκεριανής φιλοσοφίας- εγκαταλείψαμε το «εδώ» με όχημα τη φαντασία, τη μνήμη, τη γνώση και τη θρησκεία, πολύ προτού ανακαλυφθεί το διαδίκτυο. Η ανακάλυψη αυτού ενίσχυσε ηλεκτρονικά το ήδη υπάρχον εκτός τόπου και χρόνου «εδώ», στο οποίο ο Πιέρ Λεβί θεωρεί ότι καλλιεργούνται δυνάμεις, όπως είναι οι τεχνοεπιστήμες, οι χρηματοοικονομικές δραστηριότητες και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, που επιδρούν στην κοινωνική πραγματικότητα με την περισσότερη δύναμη και τη μεγαλύτερη βία⁴¹. Σε αυτό το ανανεωμένο «εδώ» επιδίωξαν να συνωστίσουν οι πολυεθνικές εταιρίες της επικοινωνίας όλους τους χρήστες. Χαρακτηριστικό είναι το σύνθημα μίας εξ αυτών που πρωτοακούστηκε πριν από δύο περίπου δεκαετίες: «Δεν θα υπάρχει πια «εκεί», θα είμαστε όλοι εδώ»⁴². Μία φράση που περιγράφει εν μέρει και την έννοια της παγκοσμιοποίησης, η οποία στη μεταμοντέρνα πολιτική γίνεται αντιληπτή ως η στενή αλληλεξάρτηση που δημιουργήθηκε σε διεθνές επίπεδο ανάμεσα στα κράτη, τα έθνη, τους λαούς και τους πολίτες του κόσμου, εξαιτίας της διεθνοποίησης της παραγωγής και των κεφαλαιαγορών που διευκόλυνε η ανάπτυξη της νέας πληροφορικής τεχνολογίας⁴³. Σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, μεγάλο μέρος των προϊόντων της σύγχρονης οικονομίας μπορεί να παράγονται με χαμηλής ποιότητας πρώτες ύλες και χαμηλό κόστος εργασίας σε αναπτυσσόμενες χώρες. Αντίστοιχο όμως μέρος ή ακόμη και μεγαλύτερο, μπορεί να παράγεται σε ένα άυλο περιβάλλον, με πρώτες ύλες την πρόσβαση στο διαδίκτυο και τη δυνατότητα ηλεκτρονικής γραφής, προσανατολίζοντας την κατανάλωση προς νέα μη υλικά πολιτισμικά αγαθά που περιστρέφονται γύρω από την πληροφορία, τη γνώση, την είδηση και την ψυχαγωγία.

A backstage critique of virtual reality, στο S. G. JONES, *Cybersociety*, Λονδίνο, Sage, 1995, *Computer-mediated communication and community*.

³⁹ Π. ΛΕΒΙ, *Δυνητική πραγματικότητα (realite virtuelle)*, *Η φιλοσοφία του πολιτισμού και του κυβερνοχώρου*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 1999, σ. 21.

⁴⁰ ό.π. σ. 27.

⁴¹ ό.π. σ. 29.

⁴² Μ. ΣΕΡΑΦΕΤΙΝΙΔΟΥ, *Εισαγωγή στην πολιτική κοινωνιολογία*, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg-Γιώργος και Κώστας Δαρδανός, 2002, σ. 316.

⁴³ ό.π. σ. 314.

Η παραγωγή και η κατανάλωση εξειδικευμένων ή καθημερινών πνευματικών αγαθών είναι πλέον μία καθημερινή πράξη-δράση για περίπου 2,5 δις χρήστες. Ποιο είναι το υποκειμενικό νόημα που προσανατολίζει αυτή την πράξη; Γιατί μπαίνει κανείς στο διαδίκτυο; Πια θα έλεγε κανείς ότι η πρόσβαση γίνεται ως μία παραδοσιακή πράξη, όπως αναφέρεται από τον Μαξ Βέμπερ. »Μια πράξη, δηλαδή, που επιτελείται λίγο πολύ αυτόματα κι από συνήθεια»⁴⁴, και μάλιστα σε ένα «κοινωνικό σύστημα», όπου δεν συναντάται καμία γνωστή μορφή κυριαρχίας, όπως η παραδοσιακή, η χαρισματική ή η νομική.

Ο χρήστης άγεται από την πληροφορία και από τα δικά του προσωπικά φίλτρα αξιολόγησης αυτής. Περιηγείται ανάμεσα στη σφαίρα του αποδυναμωμένου κράτους και της ενισχυμένης αγοράς, απομακρυνόμενος όλο και περισσότερο -έστω και σε ένα παράλληλο σύμπαν- από το κυρίαρχο νόημα της κοινωνικής πράξης που επιτελείται στη σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία, το οποίο εντοπίζεται σύμφωνα με τον Βέμπερ «στην σκοπιμοθηρική ορθολογικότητα, δηλαδή στη σωστά σχεδιασμένη και υπολογιστική επιδίωξη των ατομιστικών του στόχων»⁴⁵.

Από την ατομικιστική πράξη της καπιταλιστικής κοινωνίας, στη σύμπραξη του κυβερνοχώρου, ο χρήστης καλείται να συνομολογήσει μία ψηφιακή συνθήκη επικοινωνίας, να εκθέσει δημοσίως κομμάτι από την ιδιωτικότητά του, και να προσχωρήσει σε μία ή περισσότερες ομάδες γνώσης, ενδιαφέροντος, (ευγενούς) σκοπού. Υφαίνοντας τη νέα συλλογική νοημοσύνη πότε με νήματα από τη σοφία του πλήθους (wisdom of crowds-Τζέιμς Σουροβιέσκι) και πότε με νήματα από τη μανία του πλήθους (Τσαρλς Μακέρ)⁴⁶, το Διαδίκτυο δυνητικοποιεί την εικονική πλευρά του εαυτού, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει την πραγματική.

Ο τρόπος που γίνεται αυτό, οι επιπτώσεις και το αποτέλεσμα που προκαλούνται, περιγράφονται αναλυτικά στα κεφάλαια που ακολουθούν.

⁴⁴ Μ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ, *Θεωρία και ιδεολογία στη σκέψη των κλασικών της κοινωνιολογίας*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1991, σ. 278.

⁴⁵ ό.π. σ. 280.

⁴⁶ J. GLEICK, *Η πληροφορία*, Αθήνα, Εκδόσεις Τραυλός, 2011, σ. 565.

Κεφάλαιο 2

Επικοινωνία και πληροφορία στο Διαδίκτυο

2.1 Διαμεσολαβούμενη επικοινωνία

Η επικοινωνία που γίνεται μέσω διαδικτύου περιγράφεται ως computer mediated communication (CMC), και μπορεί να είναι σύγχρονη ή ασύγχρονη· να γίνεται δηλαδή η ανταλλαγή των μηνυμάτων απευθείας ή ετεροχρονισμένα. Ξεκίνησε ως ασύγχρονη μέσω του υπολογιστή, κυρίως με τη χρήση e-mail, αλλά πλέον έχει πάρει πολλές μορφές, μέσω κι άλλων συσκευών που επιτρέπουν τη διασύνδεση μέσω κειμένου, ήχου και/ή εικόνας ανά πάσα ώρα και στιγμή.

Ως παντελώς διαφορετικό πλαίσιο επικοινωνίας από αυτό του «πρόσωπο με πρόσωπο» (face-to-face communication), απασχόλησε τους ερευνητές που ανέπτυξαν δύο κύριες και αντικρουόμενες μεταξύ τους θεωρίες για να ερμηνεύσουν τον διαμορφούμενο τρόπο επικοινωνίας. Τη θεωρία SIDE (Social identity model of de-individuation effects) και τη θεωρία SIPT (The social information processing theory).

Σύμφωνα με τη θεωρία SIDE, η CMC επικοινωνία μειώνει την αίσθηση του εαυτού, αυξάνοντας την αίσθηση της ομάδας. Υπό αυτήν την έννοια, η εν λόγω θεωρία προβλέπει την απο-ατομικοποίηση του ατόμου μέσω της χρήσης CMC (deindividuation)· η άποψη αυτή ωστόσο έχει επικριθεί⁴⁷. Από την άλλη πλευρά η θεωρία SIPT υποστηρίζει ότι οι διαδικτυακές προσωπικές σχέσεις, αφότου καθιερωθούν, μπορεί να αποκτήσουν παρόμοιες διαστάσεις με αυτές που αναπτύσσονται στην FtF επικοινωνία, όπως και να επιτρέψουν τη δημιουργία σχέσεων που υπό άλλες συνθήκες (πχ. γεωγραφική απόσταση), θα ήταν ανέφικτες⁴⁸.

⁴⁷ J. GACKENBACH, *Psychology and the Internet, Intrapersonal, Interpersonal and Transpersonal Implications*, HPIA, Elsevier, 2007, σ. 85.

⁴⁸ A. N. JOINSON, *Understanding the psychology of Internet behaviour, Virtual words, real lives*, Νέα Υόρκη, Palgrave Macmillan, 2003, σ. 112.

Μάλιστα ο Walther επέκτεινε τη θεωρία SIPT με την ανάπτυξη του υπερπροσωπικού μοντέλου (hyperpersonal model). Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, η CMC επικοινωνία είναι κατά περίπτωση πιο επιθυμητή από την FtF επικοινωνία, καθώς επιτρέπει στους κοινωνούς να μην περισπώνται από τη λεκτική επικοινωνία κι από τα δημογραφικά στοιχεία, απολαμβάνοντας τη δυνατότητα για⁴⁹:

- επικοινωνία με «ίδια» άτομα
- βελτιστοποίηση της αυτοπαρουσίασης
- ασυγχρονικότητα
- ανατροφοδότηση

Ο Rheingold αναφέρει ότι ουσιαστικές σχέσεις μπορούν να δημιουργηθούν στον κυβερνοχώρο εξαιτίας των περιορισμών του κι όχι παρά τους περιορισμούς του⁵⁰. Ενώ, σύμφωνα με άλλη άποψη, η cmc δεν είναι πλήρης επικοινωνία, καθώς «Η ροή της ενέργειας ανακόπτεται από τη διαφορά του χώρου και του χρόνου και οι συμμετέχοντες δεν μπορούν να συγχρονιστούν τόσο, ώστε να υπάρξει η απαιτούμενη επικάλυψη της εμπειρίας που θα διευκόλυνε τη σύμπτωση του βιώματος και των νοημάτων»⁵¹, γεγονός το οποίο καθιστά αυτή την ελλιπή μορφή επικοινωνίας πιο επιδεκτική στον έλεγχο και τη χειραγώγηση.

Γενικότερα, η ηλεκτρονική επικοινωνία διχάζει τους θεωρητικούς σε τεχνοφοβικούς, σε αυτούς που πιστεύουν ότι το σώμα μετατρέπεται σε ρομπότ, και σε τεχνόφιλους, σε εκείνους που πιστεύουν ότι το απελευθερωμένο από το σώμα πνεύμα μπορεί να επιτείνει την πρόοδο της ανθρωπότητας με έναν μαγικό τρόπο.

Χαρακτηριστική είναι και η περίπτωση της θεωρητικού του διαδικτύου, Sherry Turkle, που ενώ αρχικά διατηρούσε πιο τεχνοφιλική άποψη επί του θέματος, εντέλει αναθεώρησε υποστηρίζοντας πως η τεχνολογικοποιημένη επικοινωνία αποξενώνει τους ανθρώπους μετατοπίζοντάς τους από τη συζήτηση στη σύνδεση, και προέβλεψε ότι στο μέλλον ο κουρασμένος και κατακερματισμένος χρήστης θα χρειάζεται ειδικά σεμινάρια για να

⁴⁹ ό.π. σ. 128-130.

⁵⁰ J. GACKENBACH, *Psychology and the Internet, Intrapersonal, Interpersonal and Transpersonal Implications*, HPIA, Elsevier, 2007, σ. 76.

⁵¹ ΜΠ. ΝΤΑΒΟΥ, *Οι διεργασίες της σκέψης στην εποχή της πληροφορίας*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2000, σ. 69-70.

μπορεί να ανακτήσει τη χαμένη του ικανότητα (αυτο) συγκέντρωσης⁵².

2.1.1 Η προϋπόθεση της γνώσης

Με την επικοινωνία καλύπτουμε μια σειρά αναγκών, όπως είναι οι σωματικές, οι κοινωνικές και οι πρακτικές ανάγκες. Πάνω απ' όλα όμως μέσα από την επικοινωνία μαθαίνουμε ποιοι είμαστε. Αποφασίζουμε ποιοι είμαστε βάσει των αντιδράσεων των άλλων, αλλά και χρησιμοποιούμε την επικοινωνία για να διαχειριστούμε το πως μας βλέπουν οι άλλοι, με τα μηνύματα που λαμβάνουμε στην πρώιμη παιδική ηλικία να ασκούν την ισχυρότερη επίδραση στη διαμόρφωση της ταυτότητάς μας⁵³.

Σε αντίθεση με την καθιερωμένη άποψη, η επικοινωνία δεν συνιστά απλώς ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα σε αποστολέα και δέκτη, αλλά διαμεσολάβηση του νοήματος⁵⁴ που γίνεται σύμφωνα με τον Ντυρκαίμ μέσα από τις εξωτερικές παραστάσεις (representation) που έχουμε εσωτερικεύσει⁵⁵. Γι' αυτό ο Ντυρκαίμ προσεγγίζει το πρόβλημα της επικοινωνίας από την πλευρά του πως ακριβώς συγκροτείται αυτή η παράσταση και πως παρεμβάλλεται το διαμεσολαβητικό σύμπαν των εννοιών και των συμβόλων μέσω των οποίων αυτή καθίσταται εφικτή.

Υπό αυτή την έννοια η ανάπτυξη της επικοινωνίας σε μία νέα βάση, όπως είναι η διαδικτυακή, όπου οι παραστάσεις αφενός μπλοκάρονται κι αφετέρου φιλτράρονται μέσα από τη γνώμη χιλιάδων άλλων χρηστών, διαμορφώνει ένα νέο πλαίσιο αλληλεπίδρασης, αλλά και αντίληψης τόσο του εαυτού όσο και των κοινωνικών σχέσεων. Βασικό ρόλο σε αυτή τη νέα διαμεσολάβηση του νοήματος, παίζει η προϋπάρχουσα γνωστική βάση του ατόμου⁵⁶.

⁵² SH. TURKLE (2011), *Alone together, Identity and digital culture*, <http://www.youtube.com/watch?v=ZGUkvRF5QZE>, (πρόσβαση 15/6/2014)

⁵³ R. B. ADLER, G. RODMAN, *Understanding Human Communication*, ΗΠΑ, Oxford University Press, 2009, σ. 4-7.

⁵⁴ C. THURLOW, L. LENGEL, A. TOMIC, *Computer Mediated Communication, Social interaction and the Internet*, Λονδίνο, Sage, 2004, σ. 17-18.

⁵⁵ Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Θεωρίες για τη συλλογική δράση και τα κοινωνικά κινήματα*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, 2001, σ. 98.

⁵⁶ ΜΠ. ΝΤΑΒΟΥ, *Οι διεργασίες της σκέψης στην εποχή της πληροφορίας*, Αθήνα, Εκδόσεις

«Κάθε μορφή επικοινωνιακής δραστηριότητας (διαπροσωπικής ή διαμεσολαβούμενης) επηρεάζεται τόσο από την ποσότητα των πληροφοριών που διακινούνται μέσα σε ένα δεδομένο χρόνο, όσο κι από τον τρόπο με τον οποίο το άτομο εκμεταλλεύεται την περιορισμένη χωρητικότητα του γνωστικού συστήματος». Η επικοινωνιακή δραστηριότητα διαφέρει και εξαρτάται από το διαφορετικό νόημα που αποδίδεται από κάθε άτομο στις πληροφορίες.

Η έλξη από την πληροφορία, σύμφωνα με τον Conway, εξαρτάται από τρεις κυρίως παράγοντες⁵⁷:

- από την αυτοαναφορά (το βαθμό δηλ στον οποίο το υποκείμενο εκτιμά ότι αναφέρεται σε αυτόν)
- από το προσωπικό νόημα
- από τις αισθητηριακές και αντιληπτικές ιδιότητες της πληροφορίας

Για να εντοπιστεί και να κατακτηθεί το νόημα, προαπαιτούμενο είναι να υπάρχει μια εδραιωμένη γνώση του εαυτού. Το νόημα στις πληροφορίες ανιχνεύεται πάντοτε σε αναφορά με τον εαυτό. Πώς θα εντοπίσει και θα περιορίσει τα δικά του προσωπικά νοήματα για να συγκροτήσει σταθερό εαυτό⁵⁸. Πόσω δε μάλλον σε ένα περιβάλλον που βομβαρδίζεται από πληροφορίες και όπου η επικοινωνία ως προϋπόθεση ύπαρξης (κατά το «επικοινωνώ, άρα υπάρχω», του Κένεθ Γκέργκεν), λαμβάνει μια τελείως διαφορετική διάσταση, τόσο αναφορικά με το σώμα όσο και αναφορικά με τον Άλλον.

2.2 Η γλώσσα της επικοινωνίας

Ο Έλληνας χρήστης προτιμάει τη χρήση της λεγόμενης Greeklish γλώσσας που χρησιμοποιεί αγγλικούς χαρακτήρες για να διατυπώσει ελληνικές λέξεις, δίχως να τηρεί ορθογραφικούς ή συντακτικούς κανόνες, αν και αυτή η πρακτική τείνει να μειώνεται καθώς περνούν τα χρόνια, υπό την επίδραση εκστρατειών που γίνονται στα Μέσα Μαζικής Δικτύωσης υπέρ της χρήσης της ελληνικής γλώσσας, αλλά και υπό την τήρηση των κανόνων που τίθενται πλέον από κάποιες ιστοσελίδες-MMA.

Παπαζήση, 2000, σ. 70.

⁵⁷ ό.π. σ. 469-470.

⁵⁸ Κλ. Ναυρίδης, & Ν. Χρηστάκης (Επιμ.), *Κοινωνίες σε κρίση και αναζήτηση νοήματος*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2005, σ. 1, στο http://www2.media.uoa.gr/davou/imageup/31_To_noima_tis_gnosis.pdf, (πρόσβαση 12/12/2014).

Η γλώσσα στα ΜΜΔ διαφοροποιείται από μέσο σε μέσο κι από δημόσια ή ιδιωτική σελίδα/προφίλ. Στα περισσότερα Μέσα, η γλώσσα είναι πιο περιεκτική και σύντομη, στο facebook, ωστόσο, είναι πιο περιγραφική και ενίοτε εξομολογητική. Αν και δεν στερείται εκφραστικότητας είτε γίνεται σε δημόσια σελίδα είτε σε ιδιωτική, στην πρώτη περίπτωση, το ύφος μπορεί κάλλιστα να είναι πιο απερίφραστο, και πολλές φορές, ωμό ή ακόμη και εξυβριστικό. Στη δεύτερη περίπτωση, όπου τα σχόλια ανταλλάσσονται σε πιο προσωπικό επίπεδο (προσωπικό προφίλ), ανάμεσα σε φίλους, η γλώσσα των χρηστών είναι εμφανώς πιο ευγενική και κολακευτική.

Η φύση του μέσου δεν προβλέπει τη δυνατότητα εφαρμογής κάποιων φίλτρων που θα μπορούσαν να ασκήσουν κάποιο έλεγχο για τη χρήση της εξυβριστικής γλώσσας. Συνεπώς καθένας εκφράζεται κατά το δοκούν και οι διαχειριστές δεν φαίνεται να ενοχλούνται, είτε γιατί θεωρούν ότι δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητές τους να θέσουν κάποια όρια, είτε γιατί επιζητούν την παράθεση προκλητικών σχολίων που θα αυξήσουν την αναγνωσιμότητα της δημοσίευσής τους.

Εξαίρεση στα ελληνικά ΜΜΔ ως προς τον τρόπο λειτουργίας αποτελεί η fb σελίδα «Μηχανή του Χρόνου», που μέχρι πρότινος συνόδευε κάθε της ανακοίνωση με προειδοποίηση-παρακλήση ως προς τη χρήση κόσμιας γλώσσας. Πλέον, περιορίζεται στην παράθεση όρων χρήσης, που περιλαμβάνονται στην ενότητα «Σχετικά με Εμάς», στην εν λόγω σελίδα τους, γεγονός το οποίο επίσης δεν συνηθίζεται.

ΟΡΟΙ ΧΡΗΣΗΣ

Είναι χαρά μας να ανταλλάζουμε απόψεις γύρω από την ιστορία, τον πολιτισμό, την επικαιρότητα και τους ανθρώπους. Κάθε άποψη είναι σεβαστή αλλά παρακαλούμε θερμά τους χρήστες της σελίδας να σέβονται πάντα τους εξής όρους (σύμφωνα και με την πολιτική του Facebook):

1. Δεν επιτρέπεται κανένα υβριστικό σχόλιο
2. Δεν επιτρέπονται προσβολές, απέναντι σε κανέναν ούτε και σε τρίτα πρόσωπα ούτε, φυσικά, μεταξύ των επισκεπτών
3. Δεν επιτρέπονται αναρτήσεις ακατάλληλων εικόνων (βίαιων ή πορνογραφικών).

Εάν κάποιος χρήστης έχει ένσταση σχετικά με μια πληροφορία ή με τη χρήση κάποιας εικόνας, παρακαλείται να μας ενημερώνει ώστε εφόσον η ένσταση είναι βάσιμη, να την κατεβάσουμε αμέσως.

Σας ευχαριστούμε πολύ που συνεισφέρετε σε ένα καλό κλίμα συζήτησης και σας ευχόμαστε καλή ανάγνωση.

Φιλικά, από την ομάδα της Μηχανής του Χρόνου

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι ένας μεγάλος αριθμός χρηστών προβαίνει σε σχολιασμό έχοντας διαβάσει μόνο τον τίτλο του κειμένου/άρθρου (η γλώσσα προτρέπει της ανάγνωσης), διαμορφώνοντας στον σχολιασμό ένα κλίμα που δημιουργεί λανθασμένες εντυπώσεις στο νέο αναγνώστη, ο οποίος επίσης πολλές φορές μπορεί απλώς να «ανοίξει» μια ανάρτηση, απλώς και μόνο για να διαβάσει τα σχόλια. Χαρακτηριστική είναι η παρακάτω ανακοίνωση που γίνεται από τους διαχειριστές της Μηχανής του Χρόνου.

Η γλώσσα του περιεχομένου των κειμένων που εμπλουτίζουν τις ιστοσελίδες, είναι απλή και κατανοητή με συνοπτικά περιγραφικό, αφηγηματικό ή εξομολογητικό ύφος για να κεντρίξει το ενδιαφέρον και να μην κουράζει τον αναγνώστη. Σκοπός του χρήστη είναι να αντλήσει την πληροφορία, σκοπός των περισσότερων ιστοσελίδων είναι να μετατρέψουν τον χρήστη (convert) σε αναγνώστη ή αγοραστή των προϊόντων/υπηρεσιών της ιστοσελίδας.

ΜΗΧΑΝΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ
14 hrs · Edited ·

Ο αφορισμός της Φιλικής Εταιρείας και του Υψηλάντη από τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε'...

[Παρακαλούμε σχολιάζετε αφού διαβάσετε το περιεχόμενο του άρθρου].

Αν θέλετε γραφτείτε στο newsletter για να ενημερώνεστε στο μέιλ σας για τα άρθρα <http://www.mixanitouxronou.gr/newsletter/>

2.3 Το είδος της πληροφορίας

Το είδος της πληροφορίας που λαμβάνουμε ως κοινωνοί εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από το περιβάλλον μας. Εξαρτάται από αυτά που γνωρίζουν οι γονείς μας, από αυτά που

θέλουν να μας μάθουν οι καθηγητές μας, εξαρτάται από αυτούς που επιλέγουμε να συναναστρεφόμαστε. Το είδος της πληροφορίας που λαμβάνουμε ως χρήστες του διαδικτύου, εξαρτάται κυρίως από τις απορίες που μας απασχολούν και τα ερωτήματα που μας βασανίζουν. Ένα μεγάλο μέρος αυτής της πληροφορίας όμως δεν παρέχεται ή δεν ελέγχεται από επαγγελματίες. Καθένας μπορεί να αναρτήσει πληροφορία στο Διαδίκτυο, είτε είναι ειδήμων είτε όχι. Κατά συνέπεια, οι χρήστες πρέπει να βασίζονται περισσότερο στη δική τους κρίση όταν αξιολογούν μια διαδικτυακή πληροφορία⁵⁹.

Η πρόσβαση στην πληροφορία έγινε πιο απλή, πιο οικονομική, πιο προσωπική. Η εγκυρότητα της πληροφορίας, όμως, έγινε πιο περίπλοκη και η διασταύρωσή της πιο επιτακτική. Η ηλεκτρονικά προσβάσιμη πληροφορία μπορεί να παραπλανήσει τον χρήστη, μπορεί όμως να τον μετατρέψει σε αναζητητή-ερευνητή. Τότε η πληροφορία δεν προσλαμβάνεται αυτούσια όπως μπορεί να γινόταν στην μη ηλεκτρονική εποχή. Συγκρίνεται και διασταυρώνεται από αναζητητές που μπορούν να γίνουν και πομποί, πέρα από απλοί δέκτες.

Ο χρήστης αξιολογεί την εγκυρότητα της πληροφορίας βάσει των δικών του προσωπικών φίλτρων, αλλά και βάσει του ονόματος/φίρμας/λογότυπου που συνοδεύει την πληροφορία, ενώ θεωρεί ότι οι μηχανές αναζήτησης από μόνες τους ήδη κάνουν μια στοιχειώδη διαλογή ως προς τα εμφανιζόμενα αποτελέσματα από τα οποία «εμπιστεύονται» συνήθως τα πρώτα σε κατάταξη⁶⁰. Γεγονός, το οποίο οι περισσότεροι χρήστες μάλλον αγνοούν, όμως, είναι ότι τα πρώτα αποτελέσματα που εμφανίζει η μεγαλύτερη μηχανή αναζήτησης, όπως είναι η Google, προέρχονται κυρίως από διαφημιζόμενες ιστοσελίδες.

Μέσα από τις μηχανές αναζήτησης ωστόσο ολοένα και περισσότεροι χρήστες αναζητούν καθοριστικές πληροφορίες για την εργασία, τις σπουδές ακόμη και την προσωπική τους ζωή και τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Ανιχνεύοντας τα δημοφιλέστερα λήμματα που ρωτάνε «τι», «πως» και «ποιος» στη μηχανή αναζήτησης της Google, οι απαντήσεις που ψάχνουν οι περισσότεροι Έλληνες χρήστες το τρέχον διάστημα (καλοκαίρι 2012), σχετίζονται με τα χρήματα, το μνημόνιο, τα εφοριακά, τις εκλογές, τα μέσα κοινωνικής

⁵⁹ WESTERWICK, A., «Effects of Sponsorship, Web Site Design, and Google Ranking on the Credibility of Online Information», *Journal of Computer-Mediated Communication*, Volume 18, January 2013, σσ. 80–97, ειδ. 82, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcc4.12006/full> (πρόσβαση 15/2/2014).

⁶⁰ ό.π. σ. 85.

δικτύωσης, τα ιατρικά, τα εκπαιδευτικά και τα συμβουλευτικά θέματα⁶¹.

Ο μέσος χρήστης σήμερα θέλει να μάθει από το τι να μαγειρέψει, τι να φορέσει σε μία περίπτωση, τι να περιμένει να δει σε έναν τουριστικό προορισμό, μέχρι το τι επάγγελμα να ακολουθήσει, πώς να προσεγγίσει το άλλο φύλο και τι να ψηφίσει. Θα έλεγε κανείς ότι ο μέσος χρήστης δεν ψάχνει απλώς μια απάντηση στο διαδίκτυο, γυρεύει πραγματικά να βρει έναν σύμβουλο ζωής στη μηχανή αναζήτησης.

Ενώ ανιχνεύοντας τα λήμματα εκείνα με τη μεγαλύτερη ζήτηση στη μηχανή της Google, το ενδιαφέρον των Ελλήνων χρηστών το προαναφερόμενο διάστημα κινείται γύρω από πληροφορίες που αφορούν σε:

- ενημερωτικές ιστοσελίδες (τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς σταθμούς, εφημερίδες, περιοδικά, ιστολόγια)
- διαδικτυακά παιχνίδια (ψυχαγωγικής συμμετοχής ή τζόγου)
- πλατφόρμες διαδικτυακής επικοινωνίας
- πολιτικά κόμματα (πρώτο σε αναζήτηση το κόμμα της ΧΑ)
- portal αναζήτησης εργασίας
- πώληση/αγορά αυτοκινήτων
- πρόσωπα που απασχόλησαν την επικαιρότητα
- σούπερ μάρκετ-καταστήματα
- πανεπιστημιακά ιδρύματα-βάσεις Πανελληνίων
- υπουργεία-νοσοκομεία
- αεροπορικές-ταχυδρομικές εταιρίες
- τράπεζες- νοσοκομεία
- πρόγνωση καιρού
- εορτολόγιο

2.4 Η τεχνητή όψη της πληροφορίας

Η επικοινωνία στο διαδίκτυο είναι τυπικά δωρεάν, στην πραγματικότητα πληρώνεται σε «προσοχή». Στην προσπάθεια έλξης αυτής της προσοχής του αναγνώστη, οι τίτλοι και το

⁶¹ Αναζήτηση δημοφιλέστερων ερωτημάτων-λημμάτων στη www.google.com (πρόσβαση 1/08/2012)

περιεχόμενο των ειδήσεων γίνονται όλο και πιο προκλητικά. Η εμφάνισή τους είναι επίμονη, σε κάθε πλατφόρμα επικοινωνίας. Χαρακτηριστικές είναι κάποιες από τις ειδήσεις που δημοσιεύονται στα δεξιά της πλατφόρμας www.yahoo.gr, μια τυχαία ημέρα του 2013:

- **ΣΟΚ: Νεκρή 4χρονη - Βρέθηκε στο δρόμο γυμνή και δεμένη**
- **Βίντεο-σοκ: Ομαδικός βιασμός δημοσιογράφου στην πλατεία Ταχρίρ**
- **Αποκλειστικό: Απόψε η σειρά του Κόλα-Εγκλωβισμένοι οι Αλβανοί δραπέτες**
- **Πέθανε κρατώντας αγκαλιά τη νεογέννητη κόρη του!**
- **Οι πιο απίστευτοι λόγοι που μπορεί να χωρίσουν οι άνδρες**
- **Βρέθηκε η 17χρονη που είχε εξαφανιστεί από την Αργυρούπολη**
- **Σοκ στην Πάτρα: 38χρονος έβγαλε τα μάτια της μητέρας του**
- **Το βίντεο που σαρώνει: Οδηγός τρακάρει με αγελάδες που κάνουν σεξ**

Κάπου ανάμεσα στα καθεστώτα που πέφτουν, μία νεαρή γυναίκα ξαναβιάζεται με εκατομμύρια κλικ στην «πλατεία» του κυβερνοχώρου, παρακάτω από το σημείο όπου βρίσκεται δεμένο χειροπόδαρα και τυλιγμένο σε νάιλον ένα νεκρό κοριτσάκι, τη στιγμή που ένας ψυχικά ασθενής τυφλώνει τη μητέρα του, ενώ το βραδινό ανθρωποκυνηγητό αναμένεται λίαν καθηλωτικό μπροστά από τις οθόνες της τηλεόρασης, μετά από το αγελαδινό ορεκτικό, αρκεί «τα πόδια να είναι καταλλήλως αποτριχωμένα, η κρέμα να μην φέρει έντονη μυρωδιά, τα εσώρουχα να μην είναι ιδιαιτέρως σέξι, τα νύχια να μην είναι κόκκινα και ο οργανισμός να υποκρίνεται εγκαίρως»⁶².

Η πληροφορία μπορεί να γίνει ωμή, προκλητική και βίαιη και ως εκ τούτου αποπροσανατολιστική. Ακόμη κι όταν δεν είναι ψευδής, η αλήθεια της -τις περισσότερες φορές- αντιπροσωπεύει την αλήθεια του καθενός χρήστη που την καταγράφει και την αναρτά ιδωμένη από μία συγκεκριμένη οπτική γωνία, ή την αναδημοσιεύει προλογίζοντάς την με υποκειμενικά κριτήρια. Ακόμη κι όταν εκπορεύεται από έγκυρες πηγές, σπανίως είναι αμερόληπτη γιατί επιδιώκει να κερδίσει το ενδιαφέρον και/ή να

⁶² Πληροφορίες από το παραπάνω αναφερθέν άρθρο με τίτλο: «Οι πιο απίστευτοι λόγοι που μπορεί να χωρίσουν οι άνδρες» στο APBANITH, E. (2013), <http://www.queen.gr/SEX-SChESEIS/SEX-KAI-SChESEIS/item/77685-oi-pio-apisteytoi-logoi-poy-mporei-na-mas-horisoyn-oi-andres> (πρόσβαση 2/05/2014).

επηρεάσει την κοινή γνώμη⁶³.

Ο χρήστης, ανήλικος ή μη, είναι προδιαγεγραμμένο ότι θα σκοντάψει πάνω σε ακατάλληλο για την ψυχοσύνθεσή του υλικό. Η ακολουθούμενη πορεία δεν είναι τόσο προαιρετική, όσο μπορεί να υποθέτει ο ίδιος. Το ενδιαφέρον του άγεται και φέρεται από τις διαδικτυακές σειρήνες, εκθέτοντας την αντίληψη και τη συνείδησή του στο ανελέητο κυνήγι που εξαπολύεται από το marketing για το ξετρύπωμα αφενός της πιο άχρηστης και αφετέρου της ολοένα και πιο αποκρουστικής είδησης.

2.4.1 Διάσπαση προσοχής

Στην κοινωνία της πληροφορίας το στοίχημα δεν είναι ούτε ο σίδηρος, ούτε τα σιτηρά· είναι η προσοχή των άλλων⁶⁴. Οι θεωρίες που έχουν προταθεί για την προσοχή είναι πολλές. Η άποψη του Anderson που συνδυάζει αρκετές από τις θεωρίες, είναι ότι πρόκειται για μία πολύ περιορισμένη νοητική δυνατότητα, που σαν την ηλεκτρική ενέργεια μειώνεται σε απόδοση (ή «καίει» την ασφάλεια), όταν διαπερνά ένα κλειστό κύκλωμα που τροφοδοτεί πολλές πηγές ταυτοχρόνως. Πρόκειται για μια μονόπλευρη διεργασία, εφόσον το άτομο δυσκολεύεται να επιδοθεί την ίδια χρονική στιγμή σε περισσότερες από μία ασχολίες που απαιτούν προσοχή. Μπορεί να ασκηθεί να εναλλάσσει την προσοχή ή να εκτελεί μια δραστηριότητα αυτομάτως, αλλά όχι να μοιράζει την προσοχή του διαρκώς και σε τρέχοντα χρόνο.

Σε ένα περιβάλλον όπως είναι το διαδικτυακό, όπου καθημερινά διακινείται πλήθος δεδομένων με οπτικοακουστική ή γραπτή μορφή, φέρνοντας στην οθόνη του υπολογιστή ένα τεράστιο αριθμό ψηφιακών πηγών πληροφόρησης, η προσοχή του χρήστη αναπόφευκτα κατακερματίζεται. Δεν προλαβαίνει να τις επεξεργαστεί, ούτε να τις ταξινομήσει μέσα στη μνήμη του με τέτοιο τρόπο ώστε να συνταιριάξουν σε ένα δικό του προσωπικό νόημα.

Οι πληροφορίες έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να συγκρατηθούν για απεριόριστο χρονικό διάστημα, αν έχουν νόημα για το άτομο που τις επεξεργάζεται. «Η προσοχή είναι στενά συνδεδεμένη με το νόημα των πληροφοριών και είναι συνεπώς αυτονόητο ότι οι πληροφορίες που έλκουν την προσοχή του υποκειμένου, είναι κυρίως εκείνες που

⁶³ Χαρακτηριστικές είναι οι δημοσιεύσεις που γίνονται από ευρύτερα γνωστά ή διάσημα πρόσωπα, που εκμεταλλεύονται δεόντως την απήχισή τους στο κοινό, αφενός για να επηρεάσουν/διαμορφώσουν την κοινή γνώμη πάνω σε κάποιο θέμα που τους αφορά άμεσα κι αφετέρου για να προωθήσουν τη δουλειά τους.

⁶⁴ TH. H. ERIKSEN, *Η τυραννία της στιγμής*, Αθήνα, Εκδόσεις Σαββάλας, 2005, σ. 48.

περιέχουν κάποιο προσωπικό νόημα»⁶⁵.

Βάσει επιστημονικών πειραμάτων (paradigm) που είχαν γίνει το 1980, οι άνθρωποι μπορούν να «απορροφήσουν» ή να «επεξεργαστούν» μόνο μία περιορισμένη ποσότητα πληροφοριών. Η υπερπληροφόρηση μπορεί να προκαλέσει σύγχυση και αμηχανία, καθώς και εσφαλμένη κρίση και έλλειψη ειλικρίνειας⁶⁶. Μάλιστα, οι τελευταίες έρευνες καταγράφουν το φαινόμενο ως σύνδρομο της υπερπληροφόρησης, το οποίο αναφέρεται στο άγχος, την ένταση και την αβεβαιότητα που δημιουργεί ο καθημερινός κατακλυσμός από πληροφορίες και ειδήσεις στο διαδικτυακό περιβάλλον. Σχετικά με αυτό, ο Thomas Hylland Erksen, ο αναφέρει:

«Η ανεμπόδιστη και μαζική ροή πληροφοριών στην εποχή μας τείνει να γεμίσει όλα τα κενά, οδηγώντας σε μία κατάσταση όπου όλα απειλούνται να μετατραπούν σε μία ανεξέλεγκτη διαδοχή κορεσμένων στιγμών, δίχως ένα πριν κι ένα μετά, ένα εδώ κι ένα εκεί που να τις διαχωρίζει».

Υπό αυτή την έννοια διαταράσσεται η μνήμη και παρουσιάζονται συμπτώματα άγχους, μείωση ικανότητας συγκέντρωσης, απομνημόνευσης και λήψης αποφάσεων⁶⁷, και καθώς τα όρια του εαυτού είναι πιο ασαφή και πιο ευάλωτα στην παραβίαση σε σχέση με το παρελθόν, το νόημα των πληροφοριών τείνει να ξεφεύγει σήμερα περισσότερο απ' ό,τι σε άλλες εποχές, γι' αυτό δυσκολευόμαστε να τις μετατρέψουμε σε γνώση⁶⁸.

⁶⁵ ΜΠ. ΝΤΑΒΟΥ, *Οι διεργασίες της σκέψης στην εποχή της πληροφορίας*, Θέματα γνωστικής ψυχολογίας και επικοινωνίας, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2002, σ. 465.

⁶⁶ J. GLEICK, *Η πληροφορία*, Αθήνα, Εκδόσεις Τραυλός, 2011, σ. 566.

⁶⁷ Κέντρο ΠΑΗ.ΝΕ.Τ Ν. Φλώρινας, *Οι κοινωνικές επιπτώσεις του Ιντερνετ* <http://dide.flo.sch.gr/Plinet/Tutorials/Tutorials-InternetSocialConsequences-1.html>, (πρόσβαση 12/12/2014).

⁶⁸ Κλ. ΝΑΥΡΙΔΗΣ, & Ν. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ (Επιμ.), *Κοινωνίες σε κρίση και αναζήτηση νοήματος*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2005, σ. 3 στο http://www2.media.uoa.gr/davou/imageup/31_To_noima_tis_gnosis.pdf, (πρόσβαση 12/12/2014).

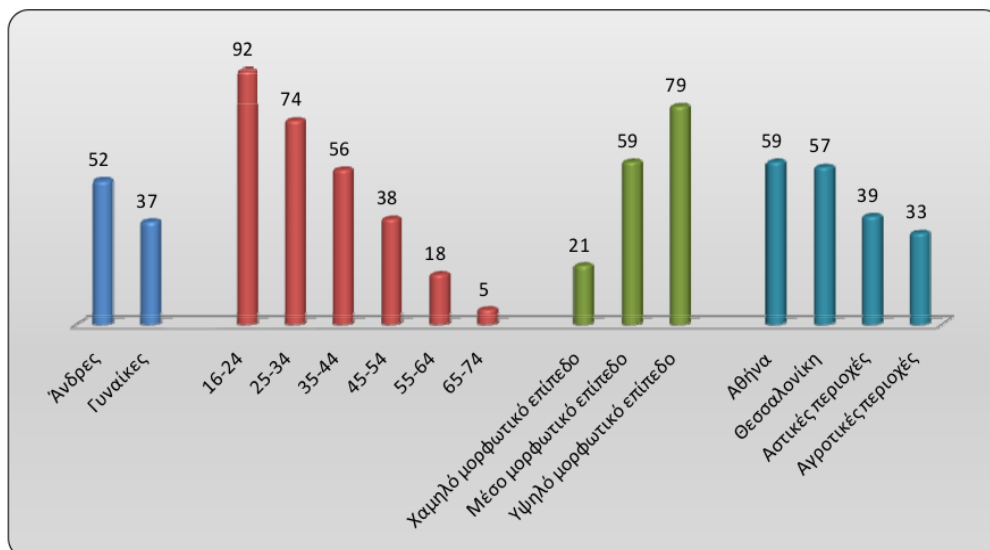
Κεφάλαιο 3ο

Πρόσβαση στην επικοινωνία και κοινωνικό κεφάλαιο

3.1 Διαδικτυακή χρήση

Η διάδοση του διαδικτύου ήδη από τις αρχές της νέας χιλιετίας συνεχώς διευρύνεται τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο. Στην ΕΕ27, η ευρυζωνική σύνδεση (στα νοικοκυριά που είχαν ήδη σύνδεση) σχεδόν διπλασιάστηκε από 48% το 2005 στο 80% το 2008, ενώ και η αντίστοιχη καθημερινή χρήση του διαδικτύου αυξήθηκε από 29% σε 43%. Πολλαπλάσια ήταν η αύξηση στην Ελλάδα, σημειώνοντας άλμα από 7,3% το 2005 σε 59% το 2008, με το αντίστοιχο ποσοστό καθημερινής χρήσης να αυξάνεται από 11% σε 26%⁶⁹.

Σχήμα 1: Χρήση του διαδικτύου από τον ελληνικό πληθυσμό (% , 2008)

Πηγή: Παρατηρητήριο για την ΚτΠ

Η πρόσβαση στο διαδίκτυο δύο χρόνια μετά, δεν παρουσιάζει μεγάλη απόκλιση. Αλλάζουν όμως η συχνότητα σύνδεσης καθώς 4 στους 10 Έλληνες συνδέονται σε - τουλάχιστον- εβδομαδιαία βάση στο διαδίκτυο, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 7,9% σε σχέση με το 2009 και του 24% σε σχέση με το 2008. Ωστόσο, η απόσταση από

Πηγή: Παρατηρητήριο για την ΚτΠ

τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο παραμένει σταθερή και είναι της τάξης των 20-25 ποσοστιαίων μονάδων⁷⁰

Το 2010, 1 στους 2 Έλληνες δήλωσε ότι χρησιμοποίησε Η/Υ και ένα 44% ότι έκανε χρήση του διαδικτύου. Επίσης, πολύ σημαντικό είναι και το ποσοστό όσων χρησιμοποίησαν υπηρεσίες 3ης γενιάς (3G) μέσω των δικτύων κινητής τηλεφωνίας (25%). Οι χρήστες «μπαίνουν» στο διαδίκτυο για λόγους επικοινωνίας και αναζήτηση πληροφοριών. Οι δραστηριότητες, ωστόσο, που παρουσίασαν τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση σχετίζονται με την ηλεκτρονική ενημέρωση σχετικά με θέματα υγείας (από 27% στο 50%), καθώς και την ανάγνωση ηλεκτρονικών περιοδικών και εφημερίδων (από 49% στο 57%). 4 στους 10 χρήστες επιλέγουν το διαδίκτυο για ψυχαγωγικούς λόγους, σχετικούς με ταινίες, μουσική και παιχνίδια (παρακολούθηση-συμμετοχή online ή downloading), 3 στους 10 χρήστες κάνουν χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, 2 στους 10 κάνουν ηλεκτρονικές αγορές, ενώ σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα βρίσκεται η χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής τραπεζικής και πώλησης προϊόντων/ υπηρεσιών μέσω διαδικτύου (13% και 1% αντίστοιχα).

Στη διάδοση αυτή συμμετέχουν σχεδόν όλες οι ηλικιακές ομάδες με κυριότερες τους εφήβους και τους νέους. Η ηλικιακή ομάδα 16-24 εμφανίζεται πρώτη στη χρήση Η/Υ και την πρόσβαση στο Διαδίκτυο, ενώ παρουσιάζει διαφοροποιήσεις αναφορικά με το χώρο πρόσβασης στο Internet, επιλέγοντας τα Internet cafe, τις πανεπιστημιακές σχολές ή και σπίτια φίλων⁷¹. Γενικότερα η πρόσβαση επηρεάζεται από το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο και τον τόπο διαμονής. Έτσι, λοιπόν, οι άνδρες χρήστες, οι έχοντες υψηλό μορφωτικό επίπεδο και οι διαμένοντες στα μεγάλα αστικά κέντρα είναι πιο δραστήριοι χρήστες του διαδικτύου.

Εντυπωσιακή είναι, όμως, και η απήχηση των Κοινωνικών Μέσων Δικτύωσης (social media), που σηματοδότησαν την εποχή του web 2.0, με κάποιες από τις πιο γνωστές όπως είναι το YouTube, το Facebook, το Twitter, το Hi5, το MySpace, κλπ. Ευρήματα ερευνών έδειξαν ότι, το ποσοστό των Ελλήνων που χρησιμοποιεί τα social media διαμορφώθηκε στο 36% το 4ο τρίμηνο του 2010, έναντι μόλις 14% το 1ο τρίμηνο του 2009 (αύξηση

⁷⁰ Eurostat (2012), «Η χρήση του διαδικτύου από τους Έλληνες», <http://techblog.gr/internet/observatory-eurostat-greece-internet-3997/> (πρόσβαση 15/2/2012).

⁷¹ Παρατηρητήριο για την κοινωνία της πληροφορίας.

157%) και 2% το 1ο τρίμηνο του 2008 (αύξηση 1550%)⁷².

Πιο πρόσφατα στοιχεία, σύμφωνα με την τελευταία έρευνα Web ID της Focus Bari, η οποία διενεργήθηκε σε δείγμα 12.000 ατόμων, ηλικίας 13-74 ετών, το τρίμηνο Οκτώβριο - Δεκέμβριο 2014, δείχνει ότι η χρήση του διαδικτύου έχει αυξηθεί σημαντικά, καθώς επτά στους δέκα Έλληνες, ποσοστό 69,7%, χρησιμοποιούν, πλέον, το Ίντερνετ και μάλιστα έξι στους δέκα, το 60,4%, σε καθημερινή βάση. Ιδιαίτερως αυξημένη είναι η χρήση που γίνεται από τις νεότερες ηλικίες, από 13 έως 17 ετών, οι οποίες χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο σε ποσοστό 96,9% (το 87% καθημερινά), ενώ στις ηλικίες 18-24 το αντίστοιχο ποσοστό διαμορφώνεται σε 98,1% (το 94,4% καθημερινά)⁷³.

Ο μέσος όρος παραμονής των χρηστών στο διαδίκτυο κυμαίνεται από 2 έως 3 ώρες όσο μειώνονται οι ηλικίες είναι περίπου στις δύο ώρες, με την ηλικιακή ομάδα 17-24 να αφιερώνει στο Διαδίκτυο έως και 177 λεπτά την ημέρα, με τις φορητές συσκευές να προτιμώνται ολοένα και περισσότερο.

Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης σε ποσοστό 52,4%, ενώ για την ηλικιακή ομάδα 18-44 φτάνει στο 69,3% με τον χρόνο παραμονής να φτάνει στα 80 λεπτά την ημέρα. Δημοφιλέστερο είναι το facebook με 48,3%, ακολουθούν το google+ με 9,2%, το youtube με 8,7% και το twitter με 7,5%⁷⁴.

3.2 Blog

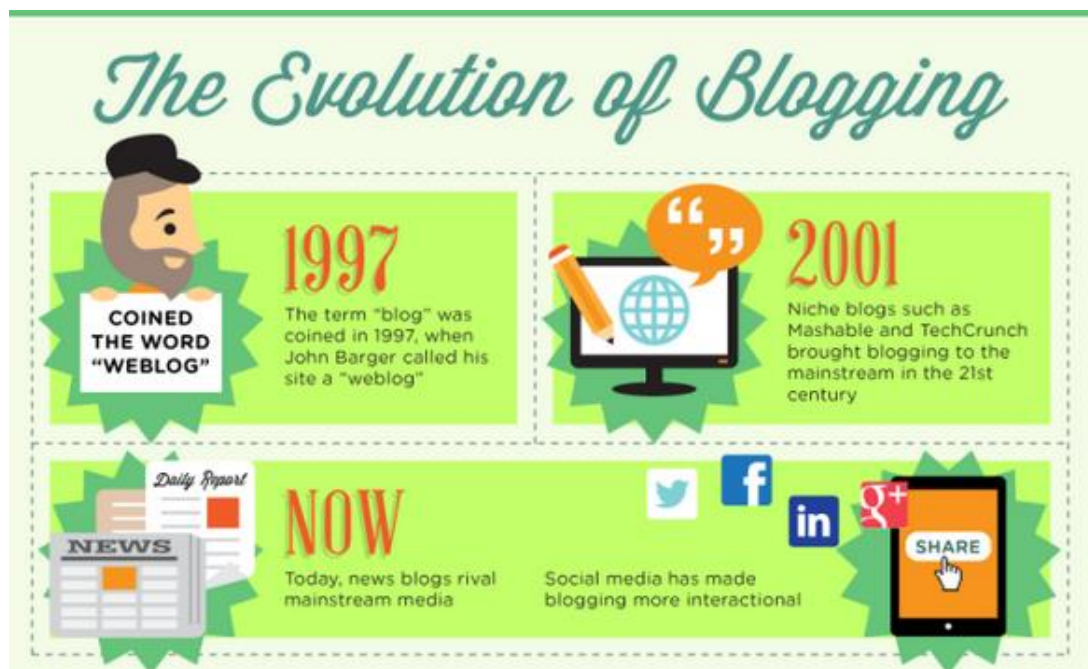
Τα blog (web log) ως ιστότοποι που παρέχονται δωρεάν από τη Google, χρησιμοποιήθηκαν αρχικά (1990), για την παράθεση ενδιαφέροντων συνδέσμων (link). Η χρήση τους όμως διαφοροποιήθηκε υπό την επίδραση δύο πολύ σημαντικών πολιτικών γεγονότων, της τρομοκρατικής ενέργειας της 11ης Σεπτεμβρίου και της στρατιωτικής εισβολής στο Ιράκ. Μέσα σε λίγα χρόνια άρχισαν να συσσωρεύουν κείμενα πολιτικού, κοινωνικού ή προσωπικού ενδιαφέροντος, πυροδοτώντας την έκρηξη του διαδικτυακού περιεχομένου, προκαλώντας επανάσταση στη δημοσιογραφία, ενισχύοντας τη

⁷² Eurostat (2012), «Η χρήση του διαδικτύου από τους Έλληνες», <http://techblog.gr/internet/observatory-eurostat-greece-internet-3997/> (πρόσβαση 15/2/2012).

⁷³ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗ, Ν., Έξι στους δέκα Έλληνες χρησιμοποιούν, πλέον, καθημερινά το Διαδίκτυο, στο <http://www.sepe.gr/gr/research-studies/article/1796275/exi-stous-deka-ellines-hrisimopoioun-pleon-kathimerina-to-diadiktuio-> (πρόσβαση 15/03/2015).

⁷⁴ ο.π.

δημοκρατία και προάγοντας την έκφραση του εαυτού⁷⁵.

Πηγή: socialmediatoday.com

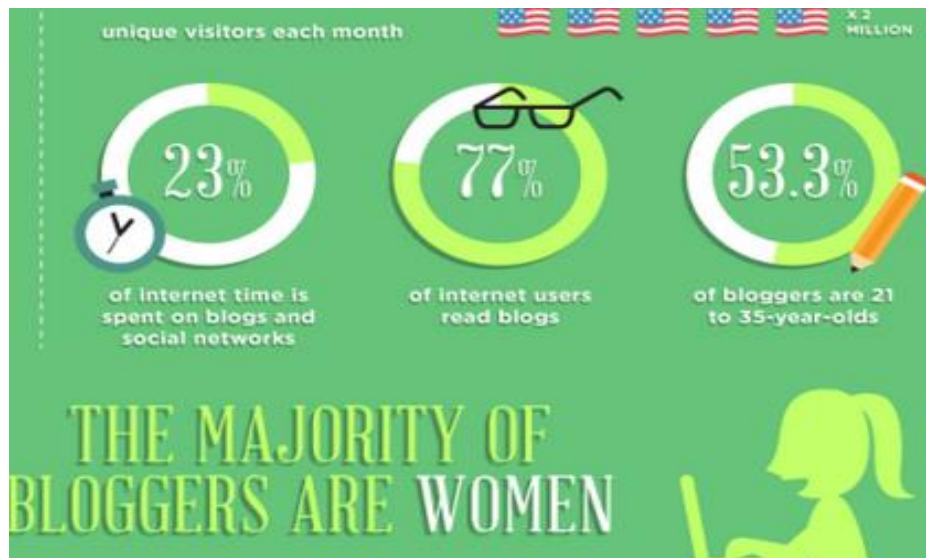
Το blogging εντάθηκε μετά το 2004, ειδικά το είδος εκείνο που επικεντρωνόταν στην παράθεση προσωπικών στοιχείων ως μία νέα μορφή αφήγησης του εαυτού. Αυτό το διαμορφούμενο διαδικτυακό ημερολόγιο κέντρισε την προσοχή των θεωρητικών, οι οποίοι προσανατολίστηκαν είτε προς την αποδομιστική προσέγγιση, είτε προς τη συμβολική διαντίδραση, είτε προς την εξατομίκευση (διαδικασία, όπου οι κοινότητες και οι προσωπικές σχέσεις, τα κοινωνικά πρότυπα και οι δεσμεύσεις καθορίζονται λιγότερο από τα γνωστά κοινωνικά πλαίσια, δίνοντας τη δυνατότητα στο άτομο να διαμορφώσει ενεργά τη βιογραφία και τους κοινωνικούς δεσμούς του) Bauman, Beck και Giddens⁷⁶.

Στην Ελλάδα η χρήση του blogging επίσης εντάθηκε το 2007, μετά από πολιτικά γεγονότα, όπως ήταν η υπόθεση της Αμαλίας και ο ξυλοδαρμός αλλοδαπού στο αστυνομικό τμήμα Ομονοίας. Έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2009 από το ncync.gr,

⁷⁵ V. MILLER, *Understanding Digital Culture*, Νέα Υόρκη, Sage, 2011, σ. 168. <http://books.google.gr/booksid=QzKbwZtUqNEC&pg=PA240&lpg=PA240&dq=understanding+digital+culture+vincent+miller+pdf&source=bl&ots=ZvhL3HGNOM&sig=aZJ6aoiogzEAEwQHC8o5GkSP0ts&hl=en&sa=X&ei=JCSQU4nMDcm70QW0tYCICQ&ved=0CGkQ6AEwBw#v=snippet&q=blogs&f=false>, (πρόσβαση 27/05/2014).

⁷⁶ ό.π. σ. 169.

φωτογραφίζει τον Έλληνα χρήστη ως άτομο που θέλει να μοιραστεί τις γνώσεις και τις εμπειρίες με τους άλλους, θέλει να ακουστεί η γνώμη του και να έρθει σε επαφή με ανθρώπους όμοιους με εκείνον. Το κριτήριο της επιτυχίας του ιστολογίου είναι η προσωπική ικανοποίηση του συγγραφέα του⁷⁷.

Πηγή: socialmediatoday.com

Στην Ελλάδα -σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στην Αμερική όπου οι γυναίκες blogger υπερτερούν των ανδρών- τρεις στους τέσσερις blogger είναι άνδρες. Το 58% κατοικεί στην Αθήνα και το 16% στη Θεσσαλονίκη, ενώ η μεγαλύτερη επαγγελματική ομάδα (30%) είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Η κυρίαρχη ηλικιακή ομάδα είναι εκείνη των 26-35, οι οποίοι αποτέλεσαν το 39% των 919 ερωτηθέντων, ενώ 2 στους 3 έχουν εισαχθεί στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Το 31% δηλώνει ετήσιο εισόδημα κάτω των 20.000 ευρώ, ενώ και αυτό δεν αποτελεί έκπληξη- πολλοί από τους bloggers προέρχονται από τον χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, των νέων τεχνολογιών και της εκπαίδευσης.

Το 35% των συμμετεχόντων θεωρεί πως τα blogs είναι μια μορφή δημοσιογραφίας και ανάλογο ποσοστό δηλώνει πως διαθέτει παραπάνω χρόνο προκειμένου να επιβεβαιώσει

⁷⁷ ΜΠΑΣΤΕΑ, Ν., (2009), «Μπλόγκερ: Ερευνητές σχεδίασαν τον χάρτη των ελληνικών ιστολογίων, Άνδρες, Αθηναίοι και με Άποψη», *Τα Νέα Online*, <http://www.tanea.gr/vivliodromio/?aid=4500966&wordsinarticle=%CE%9F%3b%CF%87%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B7%CF%82%3b%CF%84%CE%B7%CF%82%3b%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%3blog%CF%8C%CF%83%CF%86%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B1%CF%82>, (πρόσβαση 15/3/2013)

γεγονότα στα οποία αναφέρεται. Σημαντικό είναι ότι το 80% των bloggers δηλώνει ότι έγινε πιο γνωστό στον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιείται λόγω της ασχολίας του αυτής⁷⁸. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι με την ανάπτυξη των blog, ο καθένας χρήστης μπορούσε να εκφράζει τη γνώμη του δημόσια, να επικρίνει, να καταγγέλλει ή απλά να μοιράζεται εμπειρίες και βιώματα.

Πηγή: tanea.gr

Σύμφωνα με το έρευνα της VPRC για το 2008, ο μέσος Έλληνας blogger δεν απέχει σημαντικά από το μέσο blogger του δυτικού κόσμου. Εκεί που παρατηρείται σημαντική διάσταση είναι στη διαδικτυακή ταυτότητα. Ο Έλληνας blogger χρησιμοποιεί ψευδώνυμο σε ποσοστό 52-68, σε αντίθεση με το μέσο παγκόσμιο χρήστη που δεν επιθυμεί την ανωνυμία (70%). Το 2009, τα πιο δημοφιλή ιστολόγια ήταν ανώνυμα⁷⁹.

Τα κίνητρα των Ελλήνων blogger παραμένουν σε μεγάλο βαθμό «ατομοκεντρικά» και στρέφονται σε θέματα που αφορούν την αυτοβιογραφική γραφή. Οι κύριοι λόγοι δημιουργίας του ιστολογίου είναι:

- δημοσιοποίηση απόψεων (76%), εμπειριών 45% και προσωπικών πληροφοριών (13%)
- υποστήριξη και βοήθεια τρίτων (20%)

⁷⁸

ό.π.

⁷⁹ Σ. Δ. ΑΡΣΕΝΗΣ, *Διαδίκτυο και κοινωνικές επιστήμες, Τεχνικές, τεχνολογικές και συστημικές προσεγγίσεις*, Αθήνα, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, 2010, σ. 236-237.

- προώθηση ιδεών (25%) και δράσεων (28%)
- επικοινωνία με φίλους (6%) και άλλους (4%)

Αναμφισβήτητα, η δυνατότητα δημιουργίας blog και η έκφραση μέσου αυτού ωφέλησε ποικιλοτρόπως τους blogger. «Σε αντίθεση με άλλου είδους ψηφιακές συναθροίσεις, όπως τα forum, τα chat rooms και οι λίστες ταχυδρομείου, το κάθε ιστολόγιο αποτελεί μονάδα και αυτόνομη οντότητα, γεγονός το οποίο δίνει στον ιστολόγο μία αυτόνομη, προσδιορίσιμη και σχετικά σταθερή μέσα στο χρόνο οντότητα»⁸⁰. Η ατομικότητα του γράφοντος εκφράζεται καταρχάς με την επιλογή της υπογραφής του, δηλαδή του τρόπου καταγραφής των γραπτών του.

Το blog επέτρεψε τη διατράνωση της προσωπικής άποψης⁸¹, ανακουφίζοντας την ανάγκη της έκφρασης, και διευρύνοντας τα όρια της δημοκρατίας. Χαρακτηριστική είναι η ενότητα «Σχετικά με εμένα», στην οποία Έλληνες blogger συστήνεται ως εξής:

«Ήθελα ένα χώρο έκφρασης και συζήτησης χωρίς φόβο και πάθος. Χωρίς εμπάθεια, αλλά και χωρίς ασυλία για εκείνους που καταδυναστεύουν τη δημόσια συζήτηση. Με ευθύνη αλλά χωρίς λογοκρισία. Με αυτά που λέγονται στις παρέες μας, που ψιθυρίζονται στον επαγγελματικό μας χώρο. Αυτά που "κόβονται", αυτά που είναι εκτός γραμμής. Αυτά που είναι έξω από ισορροπίες, συμμαχίες, και συμφωνίες. Με όλα τα άλυτα προβλήματα, το διαδίκτυο αποτελεί μια διέξοδο της ελευθερίας. Μπορεί να γίνει μία ευκαιρία δημοκρατίας. Μία σοβαρή πιθανότητα αντίστασης. Δε μασάμε τα λόγια μας, γιατί δε μασάμε αυτά που μας ταΐζουν»⁸².

Για τον μέσο Έλληνα blogger το κίνητρο για τη διατήρηση του blog είναι κυρίως η άσκηση επιρροής, ενώ για τη γυναίκα είναι η ημερολογιακή έκφραση, η επικοινωνία με φίλους και η δημιουργική γραφή. Γι' αυτό οι γυναίκες τείνουν να σχολιάζουν περισσότερο σε άλλα ιστολόγια, αλλά και να αποκαλύπτουν λιγότερο την πραγματική τους ταυτότητα⁸³.

⁸⁰ Έ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ, *Δίκαιο και επικοινωνία στα ιστολόγια και στα Νέα Μέσα, Νομικά ζητήματα, ηθική δεοντολογία της δημοσιογραφίας των πολιτών*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σ. 21-22.

⁸¹ Το ένα τρίτο των ελληνόφωνων ιστολογίων έχουν θεματολογία που κινείται γύρω από προσωπικά θέματα, την κουλτούρα ή τον πολιτισμό, στο ο. π. σελ 23.

⁸² Blogger «Δεν μασάμε ρε», <http://www.blogger.com/profile/14390558415833662028>, (πρόσβαση 2/6/2012)

⁸³ Έ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ, *Δίκαιο και επικοινωνία στα ιστολόγια και στα Νέα Μέσα, Νομικά ζητήματα, ηθική δεοντολογία της δημοσιογραφίας των πολιτών*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σ. 11.

3.3 Twitter

Αν το blog είχε το αντίθετο του μέσο κοινωνικής δικτύωσης, τότε αυτό θα ήταν το twitter. Φωτογραφίες και μακροσκελείς αναλύσεις στο ένα, φράσεις περιορισμένες σε 140 χαρακτήρες το άλλο. Η χρήση φωτογραφιών και βίντεο μπορεί να είναι συμπληρωματική, το τηλεγραφικό μήνυμα όμως είναι αυτό που κάνει τη διαφορά. Το twitter αποτελεί ένα μέσο που κερδίζει συνεχώς έδαφος, έναντι των υπολοίπων. Οι ενεργοί χρήστες της εν λόγω σελίδας κοινωνικής δικτύωσης ανέρχονται σε 140 εκ. -με τα τιτιβίσματά (twits) τους να φτάνουν τα 340 εκ. την ημέρα- από τους οποίους οι Έλληνες είναι λίγο πάνω από 391.000, σύμφωνα με την υπηρεσία [Sidebar Monitor](#). Η πλειοψηφία των χρηστών είναι γυναίκες, ενώ ο μισός αριθμός χρηστών που διατηρούν λογαριασμό στο twitter, εντοπίζεται στις ΗΠΑ.

Πηγή: www.socialmedia.com

Γενικότερα, όπως και στην Ελλάδα, οι χρήστες twitter δεν είναι τόσο τυχαίοι περιηγητές του κόσμου των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Αντιθέτως είναι πιο συνειδητοποιημένοι, πιο πολιτικοποιημένοι και πιο επικεντρωμένοι στη διάχυση και τον σχολιασμό της ενημερωτικής είδησης. Γι' αυτό το twitter θεωρείται πιο έγκριτο από άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και είναι ταχύτερο στη διάχυση της πληροφορίας. Αυτό βέβαια δεν διασφαλίζει την εγκυρότητα του γενικότερα καθώς πάντα υπάρχει ο κίνδυνος διάδοσης μίας ψευδούς είδησης και μάλιστα μέσω χακαρίσματος μεγάλων και έγκριτων

διεθνών Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας⁸⁴.

Για τον Τζέιμς Γκλικ δεν είναι παρά μία σύνοψη της κοινοτοπίας που ενισχύει την ασημαντότητα⁸⁵. το twitter όμως -περισσότερο από κάθε άλλη σελίδα κοινωνικής δικτύωσης- θα μπορούσε να πει κανείς ότι ζωντανεύει την αγορά με την αρχαία ελληνική έννοια. Οι χρήστες σχολιάζουν ειδήσεις, κοινωνικά φαινόμενα και πρακτικές δημοσίων προσώπων με εποικοδομητική διάθεση. Παρόλα αυτά και σε αυτό το μέσο, τα πρόσωπα που συγκεντρώνουν τους περισσότερους οπαδούς τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, προέρχονται από τον χώρο των λεγόμενων «media» και είναι είτε παρουσιαστές είτε τραγουδιστές και ηθοποιοί⁸⁶.

Χαρακτηριστικά είναι τα στοιχεία για τα πέντε πιο δημοφιλή θέματα του Twitter για τους Έλληνες χρήστες για τις πρώτες ημέρες του Φεβρουαρίου του 2013, τα οποία ήταν⁸⁷:

1. Στις πρώτες θέσεις βρέθηκαν διάφορα hashtags για follow back στο twitter και προτάσεις για follow από χρήστες.
2. «Ελλάδα σ' ευχαριστούμε»: Το βίντεο που ετοίμασαν Ισπανοί φοιτητές αφιερωμένο στη χώρα μας, παρουσίασε ιδιαίτερη κινητικότητα στο Twitter
3. Τα σχόλια των χρηστών για το Dancing With the Stars 3
4. #Greece - Ειδήσεις και σχόλια που έχουν σχέση με την Ελλάδα
5. greek_police_torture - Τα τελευταία γεγονότα με τις συλλήψεις των «τεσσάρων της Κοζάνης» και τις εικόνες που έδωσε στη δημοσιότητα η Ελληνική Αστυνομία.

Το Twitter, πέρα από μέσο ενημέρωσης και σχολιασμού, μπορεί να αποτελέσει και «επιποθόνιο» παιχνίδι γνώσεων και φαντασίας, στο οποίο μπορούν να λάβουν μέρος όλοι οι χρήστες ως άτυποι συμπαίκτες. Το ομαδικό παιχνίδι λαμβάνει χώρα ως εξής: Τίθεται επί τάπητος ένα θέμα, το λεγόμενο hashtag, επί του οποίου οι χρήστες- συμπαίκτες ανταλλάσσουν έξυπνες «πάσες», ανάγοντας τον σχολιασμό σε καταιγισμό ιδεών (brainstorming). Η πιο έξυπνη ιδέα προκύπτει από την αποδοχή των χρηστών και ξεχωρίζει στο βάθος των ιδεών, κατακτώντας την πρώτη θέση.

Χαρακτηριστικό είναι το hashtag «#economy_movies»⁸⁸, το οποίο παρακινούσε τους χρήστες να παραλλάξουν τίτλους από ταινίες ώστε να σατιρίζουν το κατόντημα της

⁸⁴ Moore H., Roberts, D. (2013), "AP Twitter hack causes panic on Wall Street and sends Dow plunging", *The Guardian Online*, <http://www.theguardian.com/business/2013/apr/23/ap-tweet-hack-wall-street-freefall> (πρόσβαση 23/4/2013)

⁸⁵ J. GLEICK, *Η πληροφορία*, Αθήνα, Εκδόσεις Τραυλός, 2011, σ. 583.

⁸⁶ ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΙΔΗΣ, Γ. (2011), «Πόσο δημοφιλείς είναι στ' αλήθεια οι δημοφιλέστεροι Έλληνες του Twitter», σ. 5, <http://www.freeweird.com/2011/11/greek-twitter-stats.html>, (πρόσβαση 23/12/2011)

⁸⁷ Ανώνυμος (2013), «Τα πέντε πιο δημοφιλή θέματα στο Twitter για τους Έλληνες χρήστες», <http://www.iefimerida.gr/taxonomy/term/101499/all>, (πρόσβαση 3/08/2014).

⁸⁸ https://twitter.com/search?q=%23economy_movies&src=hash.

ελληνικής οικονομίας.

Kafros... @O_Kafros [19 Nov](#)

PS I owe you [#economy_movies](#)

TrickmeTreatme @TrickmeTreatme [18 Nov](#)

Σας έχω πει για την μέρα που γνώρισα τον Βαγγέλη!

<http://trickmetreatme.tumblr.com/post/34628853155> ... [#economy_movies](#)

Corto Maltese @Crt_Mlts [18 Nov](#)

Στουρναρα 288 [#economy_movies](#) [#fact](#) (<http://www.cine.gr/article.asp?id=6375> ...)

Minas Sarantides @Frasier_24 [18 Nov](#)

Kill The Bill Volume 1 [#economy_movies](#)

Καυστικούδη @MarakiThan [18 Nov](#)

Mnimoniac [#economy_movies](#)

Πέρα όμως από το στοιχείο της ενημέρωσης, της ψυχαγωγίας και του εποικοδομητικού σχολιασμού, που γίνεται σε συμμετοχικό επίπεδο, το twitter στην ωρίμανσή του -εν έτει 2015- φαίνεται να συσπειρώνει τη δύναμη του λόγου των χρηστών, λαμβάνοντας μορφή εξουσίας τέταρτου τύπου.

Αυτή η εντυπωσιακή διάσταση του συγκεκριμένου μέσου, φάνηκε όταν υφυπουργός της νεοεκλεγείσας ελληνικής κυβέρνησης του Σεπτεμβρίου του 2015, αναγκάστηκε σε παραίτηση έπειτα από αναδημοσίευση ρατσιστικών tweets που είχε κάνει ως πολιτευόμενο πρόσωπο.

Οι χρήστες του twitter είχαν πλήρη επίγνωση της διαδικτυακής παρουσίας του συγκεκριμένου πολιτικού. Ο λόγος του και η παρουσία του ήταν καταγεγραμμένη, ωστόσο, περιορίζονταν στους κύκλους του μέσου. Με την υπουργοποίησή του, όμως, οι πεποιθήσεις του, εκφρασμένες υπό τη μορφή γραπτών μηνυμάτων (tweets), διέρρευσαν προς το ευρύτερο κοινό, με πρωτοβουλία των Ελλήνων χρηστών του twitter, επιφέροντας τις προαναφερόμενες συνέπειες.

Ουσιαστικά, δηλαδή, αυτή η «σύνοψη της κοινοτυπίας κατά τον Τζ. Γκλικ», αποτέλεσε αφορμή για να παραιτηθεί δημόσιο πρόσωπο από δημόσιο αξίωμα. Το twitter, υπό αυτή την έννοια, απέπεμψε τον «δακτυλοδεικτούμενο» υφυπουργό, ο οποίος αναγκάστηκε

επίσης να απενεργοποιήσει και τον λογαριασμό του στο μέσο, άρα να παύσει -έστω και προσωρινά- και τη διαδικτυακή του παρουσία.

Φαίνεται ότι το twitter μπορεί και να «κατεβάσει» πολιτικούς από την εξουσία, όχι μόνο να τους «ανεβάσει», όπως συνέβαινε από το 2008, οπότε ξεκίνησε να αξιοποιείται δεόντως για τις εκστρατείες των πολιτικών, με τον Μπαράκ Ομπάμα να δίνει το εκκινητικό παράδειγμα.

Έκτοτε, πολιτικοί ανά τον κόσμο και στην Ελλάδα φυσικά, κάνουν χρήση του μέσου για τον ίδιο σκοπό, δίνοντας συνεντεύξεις είτε απαντώντας απευθείας στα ερωτήματα των χρηστών του twitter με το hashtag (ετικέτα) #ask συνοδευόμενο από το όνομά τους. Για παράδειγμα: #askObama. Η πολιτική δύναμη του twitter είναι γεγονός, με το ελληνικό προηγούμενο, ωστόσο, αποδεικνύεται ότι αυτή η δύναμη δεν είναι μονόπλευρη. Μπορεί να αξιοποιηθεί και να δεχτεί επίδραση, μπορεί όμως και να την ανταποδώσει επηρεάζοντας την κοινή γνώμη και κατευθύνοντας την πολιτική πρακτική.

3.4 Facebook

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία που δημοσίευσε η ιστοσελίδα “World Map of Social Networks”, το facebook είναι το πιο δημοφιλές κοινωνικό δίκτυο σε 126 χώρες, με τους ενεργούς χρήστες του να φτάνουν μέχρι και το 1.01 δισεκατομμύριο το μήνα⁸⁹. Μεταξύ των χωρών αυτών, αναρριχημένη στην 41η, βρίσκεται και η Ελλάδα, με 3.774.680 καταγεγραμμένους χρήστες. Η διείσδυση του δημοφιλούς κοινωνικού δικτύου στην Ελλάδα είναι 35,11% σε σύγκριση με τον πληθυσμό ενεργών χρηστών διαδικτύου της χώρας μας που ανέρχεται σε ποσοστό 75,94%⁹⁰

Σύμφωνα με τους ηλικιακούς δείκτες του ίδιου ιστοχώρου, η ομάδα 15-34 συγκεντρώνει 1.132.404 χρήστες και ακολουθεί με μικρή διαφορά, το ηλικιακό γκρουπ 18-24. Ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί η χρήση του Facebook από τους ανηλίκους, συγκεντρώνοντας -βάσει του SocialBakers- ποσοστό 6% για τις ηλικίες 13-15 και 7% για τις ηλικίες 15-17 ετών, αν και βάσει των στοιχείων που έχει το Ελληνικό Κέντρο

⁸⁹ DONNA, T., “Facebook by the numbers: 1,06 billions monthly active users”, (2013), <http://www.cnet.com>, http://news.cnet.com/8301-1023_3-57566550-93/facebook-by-the-numbers-1.06-billion-monthly-active-users/ (πρόσβαση 2/02/2013).

⁹⁰ Παρόμοιο ποσοστό κατέγραψε και έρευνα της FocusBari, ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Θ. (2012), «Ενημέρωση και αναψυχή μέσω διαδικτύου», *Καθημερινή Online*, http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyepix_2_22/01/2012_469752 (πρόσβαση 21/03/2012)

Ασφαλούς Διαδικτύου μέσω των εκπαιδευτικών, τα παραπάνω ποσοστά είναι κατά πολύ πιο αυξημένα, με τους περισσότερους Έλληνες εφήβους αλλά και πολλά παιδιά κάτω των 13 ετών να έχουν προφίλ στο δημοφιλή ιστοχώρο, με ψευδή στοιχεία- μάλιστα πολλές φορές με δηλωμένη ηλικία ενήλικα!⁹¹

Έρευνα του Ευστράτιου Παπάνη μέσω παρακολούθησης περίπου 1500 προφίλ Ελλήνων χρηστών και ανάλυσης περιεχομένου σε αντίστοιχα forum συζητήσεων κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα⁹²:

- Τα κορίτσια καταλαμβάνουν ακραίες θέσεις, δηλαδή ή χρησιμοποιούν το Facebook πολλές ώρες ή είναι περιστασιακοί χρήστες. Τα αγόρια εμφανίζονται πιο ευνοϊκά διακείμενα απέναντι στην κοινωνική δικτύωση από ό,τι τα κορίτσια και είναι περισσότερο εξαρτημένα από τη χρήση του Facebook.
- Οι πολύωροι χρήστες του Facebook έχουν συνήθως γονείς που είναι απόφοιτοι της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο γνώσεων των γονέων σχετικά με τον Η/Υ, τόσο περισσότερο ασχολούνται τα παιδιά τους με το Διαδίκτυο και την κοινωνική δικτύωση μέσω Η/Υ
- Οι πολύωροι χρήστες του Facebook έχουν χαμηλή συμμετοχή σε δημιουργικές δραστηριότητες κατά τον ελεύθερο χρόνο τους
- Οι περιστασιακοί χρήστες του Facebook στην πλειονότητά τους ασχολούνται με τους φίλους τους, ενώ όσοι επενδύουν πολύ χρόνο είναι κατά κύριο λόγο μοναχικοί χρήστες.
- Πολλοί θεώρησαν ότι η ηλεκτρονική κοινωνική δικτύωση είναι ο βολικότερος τρόπος επικοινωνίας, που θα αντικαταστήσει το e-mail και τις πιο συμβατικές μορφές διάδρασης. Κανόνιζαν τα ραντεβού τους μέσω του Facebook αντί να τηλεφωνήσουν, συζητούσαν γι' αυτό με τους φίλους τους και χρησιμοποιούσαν την ηλεκτρονική ιδιόλεκτο (αργκό).
- Πολλοί χρήστες δήλωσαν ότι αυτό που τους συναρπάζει στο Facebook είναι ότι γνωρίζουν άτομα που μοιράζονται τα ίδια ενδιαφέροντα, ότι έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που τους ενδιαφέρουν, ακόμη και ότι συγκροτούν ομάδες μελέτης για τις εξετάσεις.
- Η ευχαρίστηση που προέρχεται από την ενασχόληση με το Facebook και η φυγή από το διάβασμα είναι οι βασικότεροι λόγοι ενασχόλησης με αυτό (στους μαθητές Λυκείου). Το Facebook δεν είναι πια εργαλείο, αλλά τρόπος ζωής.

⁹¹ www.safeline.gr

⁹² Ε. ΠΑΠΑΝΗΣ, *Μεθοδολογία Έρευνας και Διαδίκτυο*, Αθήνα, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2011, σ. 66, στο <http://www.academia.edu/961285/>, (πρόσβαση 30/05/2014)

- Οι περισσότεροι δήλωσαν ότι μέσω της εφαρμογής αυτής, κατάφεραν να επανασυνδεθούν με φίλους ή με άτομα που είχαν χάσει εδώ και καιρό.
- Οι περισσότεροι χρήστες έχουν κουραστεί πλέον με το πλήθος των εφαρμογών του Facebook, με τις άπειρες προσκλήσεις σε κουίζ και test χαμηλού επιπέδου.
- Το κυριότερο χαρακτηριστικό του Facebook που τους προσέλκυσε εξ αρχής, ήταν η απλότητα των λειτουργιών και η δυνατότητα επιλογής των εφαρμογών με τις οποίες θα πλαισιώναν το προφίλ τους.
- Αρκετοί χρήστες έχουν κουραστεί από το «φακέλωμα» μέσω του Facebook, δια του οποίου ο καθένας γνώριζε και μετέδιδε ποια είναι η ψυχική διάθεση του χρήστη, τι έκανε όλες τις χρονικές στιγμές κτλ. Οι περισσότεροι από αυτούς πιστεύουν ότι η μόδα του Facebook θα περάσει και θα αντικατασταθεί με κάτι πιο ενδιαφέρον επειδή ξεπέρασε το μέτρο· το διαδίκτυο έχει κανόνες αυτορρύθμισης.
- Πολλοί άνοιξαν λογαριασμό στο Facebook επειδή είναι μόδα.
- Οι περισσότεροι κατηγορούν το Facebook ότι προάγει τις επιφανειακές κι αόριστες σχέσεις κι ότι δεν μπορούν να βρουν πραγματική στήριξη μέσω αυτού. Παρόλα αυτά, αναγνώρισαν ότι αποτελεί υποκατάστατο για όσους δεν τα καταφέρνουν στις πραγματικές σχέσεις ή έχουν περιορισμένο χρόνο γι' αυτές.
- Οι χρήστες με μεγαλύτερη εξάρτηση από το Facebook παρουσιάζουν την ίδια νοσηρή σχέση και με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και με τον υπολογιστή γενικότερα.
- Οι περισσότεροι χρήστες του Facebook δεν κατάλαβαν ότι είχαν αναπτύξει εξάρτηση από αυτό, μέχρι που κατέληξαν να αναλώνουν πολλές ώρες για να ασχολούνται με τις εφαρμογές του και να σκέφτονται γι' αυτό ακόμη κι όταν έκλειναν τον υπολογιστή.
- Το Facebook παρέχει το προσωπείο της αυτοεκτίμησης· μέσα από αυτό πολλοί αρθρώνουν συναισθήματα που δεν θα τολμούσαν να εκφράσουν στην πραγματική τους ζωή. Το ένστικτο και το συναίσθημα απελευθερώνονται. Αρκετοί χρήστες διατηρούσαν παραπάνω από δύο λογαριασμούς στο Facebook, με διαφορετικά χαρακτηριστικά σε κάθε έναν.
- Το γλωσσικό επίπεδο των χρηστών πολλές φορές κατρακυλάει σε ύβρεις και χυδαιολογίες, ενώ η ελληνική ορθογραφία παραχαράσσεται. Η γλώσσα είναι ένα συνονθύλευμα ελληνικών συντμήσεων και αγγλικών. Συχνή είναι η χρήση emoticons που όμως γίνονται δύσκολα στην αποκρυπτογράφησή τους και δυσχεραίνουν τη φόρτωση της σελίδας.
- Το Facebook αποτελεί μέσο επικοινωνίας, ειδικά για νέους επαρχιακών πόλεων, που δεν έχουν πολλές ευκαιρίες να γνωρίσουν όσους θα επιθυμούσαν. Παράλληλα προσφέρει τη δυνατότητα είτε για ιδιωτική επικοινωνία είτε για

μαζική συζήτηση.

- Σε χρήστες μικρότερης ηλικίας αναπτύσσεται ανταγωνισμός για το ποιος θα προσελκύσει περισσότερους φίλους, κυρίως του αντίθετου φύλου.
- Οι γυναίκες χρήστριες προβάλλουν τις περισσότερες φορές έναν πιο μυστηριώδη εαυτό, που περιμένει να ανακαλυφθεί από κάποιον χρήστη με έξοχα προσόντα, γρήγορο στη γραφή και με έξυπνες «ατάκες». Οι φωτογραφίες που τοποθετούν στο προφίλ τους είναι προκλητικές μερικές φορές ή παρμένες από τον κόσμο των κινούμενων σχεδίων. Οι άνδρες χρήστες συνήθως επαίρονται για τα σωματικά τους προσόντα και για τον «τσαμπουκά» που μπορούν να επιδείξουν.
- Οι περισσότεροι χρήστες δεν ενοχλούνται που το Facebook βρίθει διαφημίσεων που πολλές παίρνει πολιτική διάσταση ερήμην τους.

3.5 Κοινωνικό κεφάλαιο

Η έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου πρωτοχρησιμοποιήθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα από τον Hanifan, για να συνοψίσει τα χαρακτηριστικά εκείνα που αναπτύσσονται ανάμεσα στα άτομα μιας ομάδας και μιας οικογένειας που αποτελούν μια κοινωνική μονάδα, όπως είναι η καλή πρόθεση, η αλληλεγγύη, η αμοιβαία συμπάθεια και η κοινωνική συναναστροφή. Σύμφωνα με τον Bourdieu, το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελείται από όλους τους πόρους που περιέχονται στην κατοχή κάποιου χάρη στις κοινωνικές του επαφές⁹³, ενώ σύμφωνα με τον James Samuel Coleman, «το κοινωνικό κεφάλαιο προσδιορίζεται από τη λειτουργία του. Δεν αποτελεί μία μοναδιαία οντότητα, αλλά μία ποικιλία διαφορετικών οντοτήτων που περιέχουν δύο κοινά χαρακτηριστικά: όλες οι οντότητες αποτελούνται από κάποια πτυχή της κοινωνικής δομής, διευκολύνοντας παράλληλα συγκεκριμένες δράσεις για τα άτομα που βρίσκονται εντός της δομής. Όπως και οι έτερες μορφές κεφαλαίου, το κοινωνικό κεφάλαιο είναι παραγωγικό, καθιστώντας δυνατή την επίτευξη συγκεκριμένων σκοπών που δεν θα ήταν δυνατόν να επιτευχθούν

⁹³ HOFFER, M., AUBERT, V. (2013)., “Perceived bridging and bonding social capital on Twitter: Differentiating between followers and followees”, Institute of Mass Communication and Media Research, University of Zurich, Switzerland, *Computers in Human Behavior*, 11/2013, σσ. 2134–2142, ειδ. 2136, https://www.researchgate.net/publication/257253003_Perceived_bridging_and_bonding_social_capital_on_Twitter_Differentiating_between_followers_and_followees?ev=pub_cit_inc (πρόσβαση 15/06/2014).

επί τη απουσία του»⁹⁴.

Για τον Putnam το κοινωνικό κεφάλαιο διαφοροποιείται ανάλογα με τον τύπο της κοινωνικής μονάδας. Έτσι λοιπόν, τα άτομα που ανήκουν στις ίδιες κοινότητες «δένονται» μεταξύ τους αναπτύσσοντας bonding κοινωνικό κεφάλαιο. Παράδειγμα της πρώτης περίπτωσης είναι οι στενές οικογενειακές σχέσεις, η εύκολη ενσωμάτωση στο χώρο εργασίας, στο σχολείο και η συμμετοχή σε αθλητικές ομάδες με άτομα του ίδιου φύλου, εθνικότητας και θρησκείας. Ενώ τα άτομα που ανήκουν σε διαφορετικές κοινότητες ή εθνοτικές ομάδες ρίχνουν γέφυρες μεταξύ τους, αναπτύσσοντας bridging κοινωνικό κεφάλαιο. Παράδειγμα της δεύτερης περίπτωσης είναι η δημιουργία σχέσεων με «ξένα» άτομα που μπορεί να ανήκουν σε διαφορετική εθνοτική ομάδα, σε άλλο σωματείο ή σε άλλο θρήσκευμα⁹⁵.

Τα κοινωνικό κεφάλαιο είναι το ίδιο πολύτιμο όσο το φυσικό και το ανθρώπινο κεφάλαιο (human capital). «Όπως ένας επιχειρηματίας επενδύει σε φυσικό κεφάλαιο αγοράζοντας μηχανήματα και ένας φοιτητής επενδύει σε ανθρώπινο κεφάλαιο συνεχίζοντας τις σπουδές του, έτσι και ένας πολίτης σε μία σύγχρονη κοινωνία επενδύει σε κοινωνικό κεφάλαιο με το να μετέχει σε διάφορα κοινωνικά δίκτυα (social networks)»⁹⁶. Το κοινωνικό κεφάλαιο αντιπροσωπεύει τα οφέλη που «απορρέουν από την εμπιστοσύνη, την αμοιβαιότητα, την πληροφόρηση και τη συνεργασία που σχετίζεται με τα κοινωνικά δίκτυα», δημιουργώντας αφενός αξία για τους ανθρώπους που διασυνδέονται και σε ορισμένες περιπτώσεις και για τα άτομα εκτός του κοινωνικού δικτύου (bystanders) και αφετέρου τις δυνατότητες για παραγωγική και συνεργατική δραστηριότητα⁹⁷.

Το κοινωνικό κεφάλαιο εμπνέει εμπιστοσύνη και τελικά γεννάει την αμοιβαιότητα. «Εν συνεχεία, η γενικευμένη αμοιβαιότητα οδηγεί τις διαπροσωπικές σχέσεις πέρα από το

⁹⁴ P. ILLINGWORTH, *The Duty to Promote Social Capital* στο Dawson Angus (edited), *The Philosophy of Public Health*, Ashgate publishing, 2009, σσ. 39-40, στο socialpolicy.gr/2014/04/%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CE%B5%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF.html (πρόσβαση 20/06/2014)

⁹⁵ ΧΑΤΖΗΣ, Α. (2010), «Πολυπολιτισμικότητα και κοινωνία», σ. 3-4, <http://users.uoa.gr/~ahatzis/Multiculturalism2.pdf> (πρόσβαση 21/06/2014).

⁹⁶ ό.π. σ. 5-6.

⁹⁷ P. ILLINGWORTH, *The Duty to Promote Social Capital* στο Dawson Angus (edited), *The Philosophy of Public Health*, Ashgate publishing, 2009, σ.σ. 39-40, στο socialpolicy.gr/2014/04/%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CE%B5%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF.html (πρόσβαση 20/06/2014)

πλαίσιο των «παροχών και αντιπαροχών μεταξύ δύο ατόμων» κατά τις οποίες τα άτομα επιζητούν μία άμεση «ανταπόδοση της προσφοράς τους». Όταν οι άνθρωποι αποτελούν μέλη μίας κοινότητας όπου οι διαδράσεις τους «κυριαρχούνται» από μία γενικευμένη αμοιβαιότητα, γνωρίζουν ότι θα αποτελέσουν ωφελούμενοι σε μία μεταγενέστερη χρονική στιγμή, και αρκετές φορές μάλιστα από τις πράξεις ενός διαφορετικού ατόμου»⁹⁸.

Σύγχρονοι θεωρητικοί, ανάμεσα στους οποίους και ο Putnam υποστηρίζουν ότι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, αλλά και η πολυπολιτισμικότητα έχουν αποδυναμώσει το κοινωνικό κεφάλαιο. Οι απόψεις για την επίδραση του Διαδικτύου ως προς την ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου, δίστανται με άλλους να υιοθετούν τη δυστοπική άποψη κι άλλους την ουτοπική. Γεγονός είναι πάντως ότι όταν η χρήση του Διαδικτύου προσανατολίζεται πιο πολύ προς την επικοινωνία και την ενημέρωση, το Διαδίκτυο μπορεί να δημιουργήσει κοινωνικό κεφάλαιο και να συμβάλει στην ενίσχυση του εξωδιαδικτυακού κοινωνικού κεφαλαίου⁹⁹.

Τα μέλη στο blog, οι ακόλουθοι στο twitter και οι φίλοι στο facebook τείνουν να αυξάνονται όταν αναπτύσσεται κοινωνικότητα με τους όρους που θέτουν τα δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης, όπως είναι η αυτοαποκάλυψη και η συνεχής παρουσία μέσω του σχολιασμού. Στα περισσότερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι λέξεις γνωριμίας στην αρχή –μόνο- προσφέρονται απλόχερα σαν κέρασμα στον άρτι αφιχθέντα επισκέπτη. Στη συνέχεια, όμως, ανταλλάσσονται εθιμοτυπικά σαν τα χειροποίητα δώρα ανάμεσα στους ιθαγενείς γειτονικών χωριών. Οι χρήστες επισκέπτονται εκ περιτροπής τα ψηφιακά τους νησιά, εναποθέτοντας κολακευτικά σχόλια, τα οποία πολλές φορές αναπαράγουν κυρίως δευτερογενή άποψη, συμπαρασυρόμενα από το επικρατούν ρεύμα.

Η αυτοαποκάλυψη στα κοινωνικά δίκτυα ίσως παλιότερα να περιοριζόταν όσο αυξανόταν το κοινό των «φίλων», ευρήματα πρόσφατης έρευνας ωστόσο, δείχνουν ότι πλέον γίνεται το αντίστροφο. Η διαδικασία της αυτοαποκάλυψης εντείνεται όσο αυξάνεται το κοινό, επιδρώντας μάλιστα θετικά στη διατήρηση των κοινωνικών σχέσεων¹⁰⁰, ενώ οι

⁹⁸ ό.π.

⁹⁹ HOFFER, M., AUBERT, V. (2013)., “Perceived bridging and bonding social capital on Twitter: Differentiating between followers and followees”, Institute of Mass Communication and Media Research, University of Zurich, Switzerland, *Computers in Human Behavior*, 11/2013, σσ. 2134–2142, ειδ. 2139-2140, https://www.researchgate.net/publication/257253003_Perceived_bridging_and_bonding_social_capital_on_Twitter_Differentiating_between_followers_and_followees?ev=pub_cit_inc (πρόσβαση 15/06/2014).

¹⁰⁰ BURKE et al., 2011, ELLISON et al., 2011b στο TADDICKEN M., “The privacy paradox in the social web: The impact of privacy concerns, Individual characteristics, and the perceived social relevance

υπηρεσίες κοινωνικής διαδικτύωσης (SNS), αλλά και άλλες εφαρμογές Κοινωνικού Διαδικτύου γενικότερα, φαίνεται ότι ενισχύουν το κοινωνικό κεφάλαιο. Στην πλατφόρμα του Twitter, ωστόσο, το μοντέλο της φιλίας που αναπτύσσεται δεν είναι αμφίπλευρο, όπως είναι σε άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης¹⁰¹. Αυτό σημαίνει ότι όποιος ακολουθείται από κάποιο φίλο, δεν υποχρεούται να τον ακολουθεί κιόλας. Σε αντίθεση με το Facebook, δηλαδή, το Twitter δεν προϋποθέτει αμοιβαιότητα.

Η μη αμφίπλευρη φιλία στο Twitter επηρεάζει το είδος του κοινωνικού κεφαλαίου που αναπτύσσεται διαδικτυακά, ενισχύοντας περισσότερο το bridging κοινωνικό κεφάλαιο· συμπέρασμα το οποίο επιβεβαιώνει αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών (Kobayashi), η οποία έδειξε ότι στο Διαδίκτυο παράγεται κυρίως bridging κοινωνικό κεφάλαιο. Το αυτό επιβεβαίωσε και έρευνα για το Facebook, ότι δηλαδή ενισχύεται περισσότερο το bridging κοινωνικό κεφάλαιο διαδικτυακά, με τη διαφορά ότι το Facebook επιδρά θετικά ως προς τη διατήρηση του εξωδιαδικτυακού bonding κοινωνικού κεφαλαίου¹⁰². Το bonding κοινωνικό κεφάλαιο που παράγεται διαδικτυακά, ωστόσο, μειώνεται ακόμη περισσότερο όταν ξεπερνιέται κατά πολύ εκείνος ο αριθμός των κοινωνικών σχέσεων με τους οποίους μπορεί ένα άτομο να διατηρήσει σταθερές κοινωνικές σχέσεις (Dunbar's number)¹⁰³.

of different forms of self disclosure”, *Journal of computer mediated communication*, σ. 248-273, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcc4.12052/full> (πρόσβαση 9/06/2014).

¹⁰¹ MARWICK, A. E., & BOYD, d. (2010). “I tweet honestly, I tweet passionately: Twitter users, context collapse, and the imagined audience”, *New Media & Society*, 13, σ. 114–133. <http://dx.doi.org/10.1177/1461444810365313>, (πρόσβαση 23/06/2014)

¹⁰² ELLISON, N. B., STEINFELD, C., & LAMPE, C. (2007), “The benefits of Facebook “friends:” social capital and college students’ use of online social network sites”, *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1143–1168. <http://dx.doi.org/10.1111/>, (πρόσβαση 22/06/2014).

¹⁰³ HOFFER, M., AUBERT, V. (2013)., “Perceived bridging and bonding social capital on Twitter: Differentiating between followers and followees”, Institute of Mass Communication and Media Research, University of Zurich, Switzerland, *Computers in Human Behavior*, 11/2013, σσ. 2134–2142, εδ. 2137, https://www.researchgate.net/publication/257253003_Perceived_bridging_and_bonding_social_capital_on_Twitter_Differentiating_between_followers_and_followees?ev=pub_cit_inc (πρόσβαση 15/06/2014).

Κεφάλαιο 4ο

Μελέτη Περίπτωσης: Η δυναμική της διαδικτυακής κοινότητας και ο ρόλος της στη διαμόρφωση συλλογικής συνείδησης

4.1 Περιγραφή

Σύσταση σελίδας στις 5/09/2009

Τίτλος: «Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων»

Αντικείμενο: Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού για την προστασία των αδέσποτων ζώων

Διαχειριστές: 1 κεντρικός

Συνδιαχειριστές: 1

Συνολικά μέλη: 59.212

Φίλοι μελών: 6.661.081

Αναγνώστες ανά εβδομάδα: 85.000-130.000

Αλληλεπίδραση: Καθημερινή και πολύωρη

4.2 Εισαγωγή

Η υπό μελέτη περίπτωση αφορά μία σελίδα κοινωνικής δικτύωσης που δημιούργησα και εξακολουθώ να διαχειρίζομαι προσωπικά για τέταρτη συνεχή χρονιά.. Η σελίδα, η οποία αναπτύχθηκε στην πλατφόρμα του facebook, θα πρέπει να γίνει αντιληπτή ως ένας διαδικτυακός τόπος, ο οποίος «χτίστηκε» για να φιλοξενήσει ένα εγχείρημα που αφορούσε στην προστασία των αδέσποτων ζώων. Σε αυτό τον τόπο άρχισαν να προσέρχονται σταδιακά δεκάδες μέλη, τα οποία πολύ σύντομα έγιναν εκατοντάδες, έχοντας πλέον ξεπεράσει τις 60.000. Το ποσοτικό στοιχείο είναι υπολογίσιμο, αλλά αυτό που ξεχωρίζει τη σελίδα για την επιλογή της ως μελέτη περίπτωσης είναι η θεματική της, στην οποία εμπλέκεται πολύ έντονα το συναίσθημα, η εκτόνωση του οποίου καθίσταται τις περισσότερες φορές λίαν αποκαλυπτική. Οι απόψεις με τη μορφή σχολίων ή μηνυμάτων, εκφράζονται εντελώς αυθόρμητα, υποκινούμενες εν πολλοίς από το θυμικό. Αυτό, όπως και το γεγονός ότι τα μέλη αγνοούν την παρουσία του ερευνητή, απαλλάσσει την έρευνα από τον προβληματισμό που γεννάται γύρω από τη στάση του ερευνώμενου, σχετικά με το κατά πόσο μπορεί να είναι ειλικρινής, ψευδής ή επιτηδευμένη, πόσο μάλλον, αν αναλογιστεί κανείς την ασφάλεια που νιώθει ο χρήστης πίσω από το ηλεκτρονικό προφίλ του.

4.3 Ιστορικό

Παρότι έχει επικρατήσει να χαρακτηρίζεται ως κοινότητα, η διαδικτυακή συνομάδωση είναι καταγεγραμμένη στην αντίληψη των μελών ως εγγραφή σε μία ομάδα ή σελίδα και όχι ως μία ενσωμάτωση σε μία κοινότητα. Η συνοχή και η συμμετοχή των μελών εξαρτάται σημαντικά από τη θεματική ενδιαφέροντος και από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ομάδας/σελίδας, στα οποία δίνεται σημασία μόνο όταν η σελίδα «δουλεύεται» επαγγελματικά. Σε διαφορετική περίπτωση, οι διαδικτυακές ομάδες/σελίδες απλώς προβάλλουν ένα τίτλο, κρατάνε για λίγο το ενδιαφέρον των μελών και ύστερα

ατονούν. Στην προκειμένη περίπτωση, η σελίδα «δουλεύτηκε» επαγγελματικά, αλλά σε απολύτως εθελοντική βάση, αναπτύσσοντας τα εξής χαρακτηριστικά:

- δεν περιχαρακώθηκε στη θεματική του τίτλου της σελίδας, αλλά συμπεριέλαβε στις δημοσιεύσεις της και άλλα θέματα πολιτιστικού, κοινωνικού και πολιτικού ενδιαφέροντος.
- επέμεινε στην παράκληση να χρησιμοποιείται η ελληνική γλώσσα (αντί των Greeklish) από τα μέλη
- αποστασιοποιήθηκε ή αντιτάχθηκε σε ακραίες απόψεις που εκφράστηκαν από άλλες σελίδες ή προφίλ επί του θέματος ενδιαφέροντος
- επικοινωνούσε το μήνυμα με κειμενογραφικό/διαφημιστικό τρόπο
- σχολίαζε την επικαιρότητα κοινωνιολογικά
- έδινε μέγιστη ανατροφοδότηση στα μέλη

4.4 Στατιστικά και δημογραφικά στοιχεία

Η σελίδα αριθμεί 59.210 «μου αρέσει» με συνολική απήχηση δημοσιεύσεων ανά εβδομάδα 87.168. Από τα υπάρχοντα μέλη, 8963 είναι ενεργά και καταγράφονται ως αλληλεπιδρώντες με 3881 likes, 476 σχόλια, 5446 κοινοποιήσεις και 43.961 κλικ σε δημοσιεύσεις.

Εμφάνιση δεδομένων από 26/10/2013 - 2/11/2013

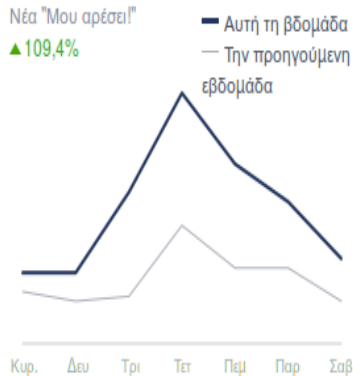
Σε πόσους αρέσει η Σελίδα

59.210 συνολικά "Μου αρέσει!" στη Σελίδα
▲0,3% από την προηγούμενη εβδομάδα

201

Νέα "Μου αρέσει!"

▲109,4%

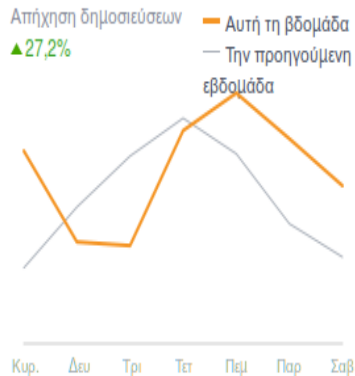
Απήχηση δημοσιεύσεων

87.168 Συνολική απήχηση
▲30,2% από την προηγούμενη εβδομάδα

82.488

Απήχηση δημοσιεύσεων

▲27,2%

Αλληλεπίδραση

8.963 Αλληλεπιδρώντες
▲25,4% από την προηγούμενη εβδομάδα

3.831

Σε πόσους αρέσει

476

Σχόλια

5.446

Κοινοποιήσεις

43.961

Κλικ σε δημοσιεύσεις

Γράφημα 1

Τα μέλη της σελίδας είναι 69% γυναίκες και 30% άνδρες. Η πλειοψηφία των μελών είναι ηλικίας από 18-44 ετών, σε ποσοστό 56% για τις γυναίκες και 24% για τους άνδρες. Ο πληθυσμός των μελών προέρχονται κατά κύριο λόγο από την Ελλάδα σε ποσοστό 92,41%, με το 40,5% να είναι από την Αθήνα, το 9,87% από Θεσσαλονίκη.

Γράφημα 2

4.5 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία για την ανάπτυξη της παρούσας έρευνας στηρίζεται στη συμμετοχική παρατήρηση και στη λογοψυχολογία που προκύπτει από επτά συνολικά αναρτήσεις, οι οποίες δημοσιεύτηκαν από το 2010 έως το 2014, καθώς κι από άλλα σχόλια και προσωπικά μηνύματα από τα μέλη της σελίδας/φιλοζωικής κοινότητας.

Το περιεχόμενο αυτών των αναρτήσεων εκτός από φιλοζωικό είναι επίσης ενημερωτικό,

πολιτισμικό και κοινωνικό. Πιο συγκεκριμένα οι θεματικές αφορούν:

- α) στην κακοποίηση ενός σκύλου
- β) σε έκκληση για φιλανθρωπική βοήθεια
- γ) στην αναζήτηση υιοθεσίας σκύλου λόγω μετανάστευσης στο εξωτερικό
- δ) στην προβολή περιβαλλοντικής δράσης ενός δημότη (συνοδεία φωτογραφίας)
- ε) στο σχολιασμό ομοφυλοφιλικού φιλιού (συνοδεία φωτογραφίας)
- στ) στην παρουσίαση δημοσίου κτιρίου που τελεί υπό κατάληψη
- ζ) στο σχολιασμό της νικήτριας της Eurovision του 2013 (συνοδεία φωτογραφίας)

Τα σχόλια που παρατίθενται σε αυτές είναι αντιπροσωπευτικά των αντιδράσεων που αναπαράγουν συνήθως τα μέλη. Τα ερωτήματα που εξετάζονται αφορούν:

- τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται και πραγματώνεται δράση μέσα από την επικοινωνία ανάμεσα στα μέλη
- το πως αναδεικνύεται και γίνεται αποδεκτή ή απορρίπτεται μια άποψη με γνώμονα την ανεκτικότητα στο διαφορετικό
- το πως ενισχύονται συμπεριφορές που αποκτούν συλλογική διάσταση

4.6 Ευρήματα

Στον διαδικτυακό κόσμο, ο χρήστης αποδομεί την ταυτότητά του για να την ξαναφτιάξει από την αρχή. Με τη φωτογραφία και το όνομα της αρεσκείας του, συστήνεται στην κοινότητα με ένα προφίλ, αν όχι διαφορετικό, σίγουρα διαφοροποιημένο από αυτό της πραγματικής του ταυτότητας. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι κατασκευάζει κάτι διαφορετικό από αυτό που είναι, αλλά ότι κατασκευάζει κάτι πιο κοντινό σε αυτό που θα ήθελε να είναι, ειδικά αν η επιθυμία του δεν ικανοποιείται από την πραγματικότητα.

Δρώντας σε ένα πιο «ιδεατό» περιβάλλον, ο χρήστης γίνεται πιο ελεύθερο και, κατά συνέπεια, πιο ανήσυχο πνεύμα. Επιδιώκει τη συμμετοχή και την αλληλεπίδραση, ενώ επικοινωνεί και εκφράζεται πιο εύκολα, σε τακτική βάση. Η αμεσότητα στην επικοινωνία και τον σχολιασμό, προσδίδει μία άλλη διάσταση στη συμμετοχή του μέλους. Η

παρουσία του γίνεται ιδιαιτέρως αισθητή και ενισχύεται ή απορρίπτεται από την κοινότητα, αναλόγως με τον σκοπό σύστασής της.

Μέσα από μια διαδικασία που ξεκινά με τη συνομάδωση, ενισχύεται με την επικοινωνία, τη διαντίδραση και τη σύγκρουση, στη διαδικτυακή ομάδα δημιουργείται μια διαστρωμάτωση που στο τέλος κατανέμει άτυπα (αυτοοργανωτικά) κάποιους βασικούς ρόλους για τη συνέχιση της λειτουργίας της.

Τα μέλη αναπτύσσουν κοινοτικό αίσθημα και φιλοζωικό φρόνημα, το οποίο αλλάζει θετικά τη συμπεριφορά τους εκτός διαδικτυακού χώρου.

4.6.1 Συνομάδωση

Το facebook δεν δίνει ειδικό εγχειρίδιο για τη λειτουργία των σελίδων, ούτε το μέλος διαβάζει και αποδέχεται συγκεκριμένους όρους συμμετοχής. Αυτό που είναι κοινά αποδεκτό είναι το like σε μια σελίδα ενδιαφέροντος και η ενεργή ή παθητική παρακολούθησή της. Το θέμα της σελίδας υποδηλώνεται από τον τίτλο και ο σχολιασμός περιστρέφεται γύρω από σχετικά θέματα.

Στην ομάδα **«Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων»**, τα μέλη «έφτασαν» μέσα από τα like και τα share των φίλων τους· παραδειγματιζόμενοι δηλαδή από τη διαδικτυακή δράση των φίλων τους. Μοναδικό κριτήριο για την άφιξή τους ήταν η φιλοξωία, κριτήριο για την παραμονή τους όμως έγινε η δράση της ίδιας της σελίδας. Άγνωστοι μεταξύ τους και με διαφορετικό ηλικιακό, οικογενειακό, μορφωτικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, άρχισαν να ενθαρρύνουν τον σκοπό της σελίδας, παραθέτοντας σχόλια κάτω από τις αναρτήσεις/ δημοσιεύσεις (βλ. Γράφημα 1).

Η παράθεση των σχολίων αφορούσε καταρχήν το περιεχόμενο της ανάρτησης, πολλές φορές, όμως, αυτό το περιεχόμενο γινόταν απλώς η αφορμή για να ξεκινήσει μια πιο προσωπική συζήτηση ανάμεσα στα μέλη. Περνώντας από την τυπική στην περισσότερο προσωπική συμμετοχή, τα μέλη γνωρίζονταν καλύτερα μεταξύ τους και κατέληγαν να γίνονται διαδικτυακοί φίλοι. Όταν όμως οι προσωπικές απόψεις μετατρέπονταν σε έντονη διαφωνία, τα μέλη διχάζονταν σε άτυπες ομάδες: σε εκείνους που υποστήριζαν σθεναρά τη μία άποψη και στους άλλους που διαφωνούσαν.

Ο ηλεκτρισμός της ατμόσφαιρας της κοινότητας, προκαλούσε έκρηξη του θυμικού των

μελών. Ειδικά, όταν θίγονταν βαθιά φιλοζωικά αισθήματα, εξαιτίας δημοσίευσης περιστατικών βάνανσης κακοποίησης ζώων, τα μέλη ξόρκιζαν ομαδικά την οργή τους με «ευφάνταστες» κατάρες και βαριές ύβρεις¹⁰⁴, όπως συνηθίζεται στις παραδοσιακές κοινωνίες.¹⁰⁵

4.6.2 Επικοινωνία

Η επικοινωνία που αναπτύσσεται στη διαδικτυακή ομάδα δεν καθορίζεται από παράγοντες, όπως μπορεί να είναι η ηλικία, το κοινωνικό στάτους ή οι γνώσεις. Είναι πιο αυθόρμητη και πιο ισότιμη, με τα μέλη να χρησιμοποιούν ενικό αριθμό και το όνομα του χρήστη, όπως εμφανίζεται στο προφίλ του, και πραγματώνεται μόνο μέσα από το γραπτό λόγο, τις φωτογραφίες, τα βίντεο και τα λεγόμενα emoticons (προσωπάκια που εκφράζουν διάφορα συναισθήματα).

Το γεγονός ότι γίνεται μόνο γραπτώς και σε έναν εικονικό χώρο δημιουργεί περιορισμούς, αλλά επιτρέπει την ανεμπόδιστη συμμετοχή σε ένα θέμα συζήτησης, δεκάδων έως και εκατοντάδων μελών. Η άποψη του μέλους, δεν θα «καλυφθεί» από κάποια άλλη άποψη, όπως μπορεί να γίνεται στον προφορικό λόγο, ούτε θα παρακουστεί. Αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί διασφαλίζει την έκφραση της άποψης στο χρόνο που επιθυμεί το μέλος και τη βέβαιη ανάγνωσή της.

Ο γραπτός λόγος και τα υπόλοιπα οπτικοακουστικά σύμβολα συνιστούν την ταυτότητα του μέλους. Το μέλος, δηλαδή, είναι αυτό που φαίνεται στη φωτογραφία και αυτό αυτό που γράφει στα σχόλια. Η απουσία του φυσικού χώρου και της φυσικής υπόστασης του συνομιλητή «χαλαρώνουν» τα όρια, παρασύροντας τον σχολιασμό εκφραστικά και συναισθηματικά. Τα μέλη δεν φείδονται του «καλού» λόγου, αλλά μπορούν εύκολα να το παρακάνουν με τον «κακό» το λόγο. Η διαδικτυακή κοινωνική μετάδοση είναι πιο εύκολη για την έκφραση αισθημάτων θυμού/οργής και ρατσισμού, καθώς και για την άσκηση κριτικής.

Πολλές φορές το λαϊκό αίσθημα εκτονώνεται μέσα από λέξεις, όπως «Ντροπή», «Ουστ», «Αίσχος» και/ή παρασύρεται σε μία ομαδική επίθεση έναντι του καθ' υπόδειξη

¹⁰⁴ Παράρτημα 3 (φωτογραφία που απεικονίζει νεαρό να κακοποιεί σκύλο)

¹⁰⁵ Α. ΛΥΔΑΚΗ, *Ίσκιοι κι Αλαφροΐσκιωτοι, Λαϊκός λόγος και πολιτισμικές σημασίες*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2012, σ. 202.

«αμαρτωλού» της κοινότητας. Η επιθετικότητα αυτή προκαλείται από νοσηρά άτομα που στερούνται προσωπικής ταυτότητας και χρησιμοποιούν το διαδίκτυο κυρίως για συκοφαντικούς λόγους. Αποτέλεσμα αυτής της διαταραχής κάποιων χρηστών, είναι η επικοινωνία των μελών να εκφραστεί βίαια και εξολοθρευτικά μέσα από την ψυχολογία της μάζας¹⁰⁶. Χαρακτηριστικό είναι το σχόλιο ενός μέλους κάτω από μία τέτοια ανάρτηση/περίπτωση:

Οι χρήστες μπορούν όμως να είναι και ιδιαιτέρως εκδηλωτικοί όταν ταυτίζονται συναισθηματικά με κάποια ανάρτηση, εκφράζοντας δημοσίως τα συναισθήματά τους:

Ο λόγος των χρηστών διεκδικεί το δικαίωμα στην άποψη, η οποία για πολλούς δεν αντιπροσωπεύει παρά μία κενή πεποίθηση, αστήρικτη από επιχειρήματα ακόμη κι από λογική. Κάποιες φορές γίνεται διάλογος, ως επί το πλείστον όμως καθένας επιθυμεί να ακουστεί η δική του προσωπική άποψη, γεγονός το οποίο δείχνει μία αδυναμία συμμετοχής του χρήστη-μέλους σε έναν πραγματικά επικοινωνιακό διάλογο¹⁰⁷.

Kaca Kalkovic Ειλικρίνα ωρες ωρες νομιζω οτι καποιοι που συμμετεχουν σε ιστοσελιδες, φορουμ κτλ με προφαση το ενδιαφερον για το περιεχομενο τους, εχουν τεραστια εσωτερικη αναγκη για καβγα και "ξεκατινιασμα" και αρπαζουν την ευκαιρια απο τα μαλλια οταν διαφωνουν με καποιον (τι πιο φυσιολογικο στη ζωη;!) ωστε να ξεσπασουν ολη την οργη που κουβαλουν μεσα τους και να εκτοξευσουν προσωπικους χαρακτηρισμους και χυδαιες βρισιες. Απλα δεν ειναι ομορφο, ουτε προαγει τον πολιτισμο, τον δημοσιο διαλογο, την δημοκρατια και το ηθος γενικα... Τι υπεροχο παραδειγμα θα δυναμε ολοι αν απλα απειχαμε ή

¹⁰⁶ Αυτό το φαινόμενο καταγράφεται ως flaming, στα φιλοζωικά δεδομένα, ωστόσο, αποκτά μια πολύ χειρότερη διάσταση, καθώς η επιθετικότητα εξαπολύεται μαζική και εξοντωτική σαν αγελαία.

¹⁰⁷ Παράρτημα 4 (Τίτλος: Έκκληση για φιλανθρωπική βοήθεια)

αποχωρούσαμε από ό,τι δεν μας εκφράζει, ή ακόμα και αν απαντούσαμε απλώς με τη στοιχειώδη ευγένεια ακόμα και σε αναρτήσεις που μπορεί να θεωρούμε απαράδεκτες, υποπτες, προσβλητικές κτλ. Ακόμα αναρωτιέμαι τι έχει πετύχει ποτέ κανείς με τις λογομαχίες στο ίντερνετ και γενικώς.....

Unlike · Reply · 6 · via mobile

Πέρα όμως από τον δημόσιο σχολιασμό, οι χρήστες τα τελευταία δύο χρόνια -οπότε δόθηκε η δυνατότητα από το facebook- επικοινωνούν με τη διαχείριση και μέσω προσωπικού μηνύματος. Με αυτό τον τρόπο προσπαθούν να προωθήσουν πιο αποτελεσματικά τα αιτήματά τους, να κάνουν καταγγελίες διαφυλάσσοντας την ανωνυμία τους και να ζητήσουν πιο συγκεκριμένες πληροφορίες. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι κάποιοι χρήστες επίσης επικοινωνούν μέσω προσωπικού μηνύματος όταν θέλουν να διασαφηνίσουν το περιεχόμενο κάποιου σχολίου τους, προκειμένου να μην παρεξηγηθούν από τη διαχείριση, ή να υποστηρίξουν τη θέση της σελίδας σε debate που μπορεί να προκάλεσε κάποια ανάρτηση, είτε για ηθική υποστήριξη, είτε φοβούμενοι να εκφράσουν δημόσια τη γνώμη τους.

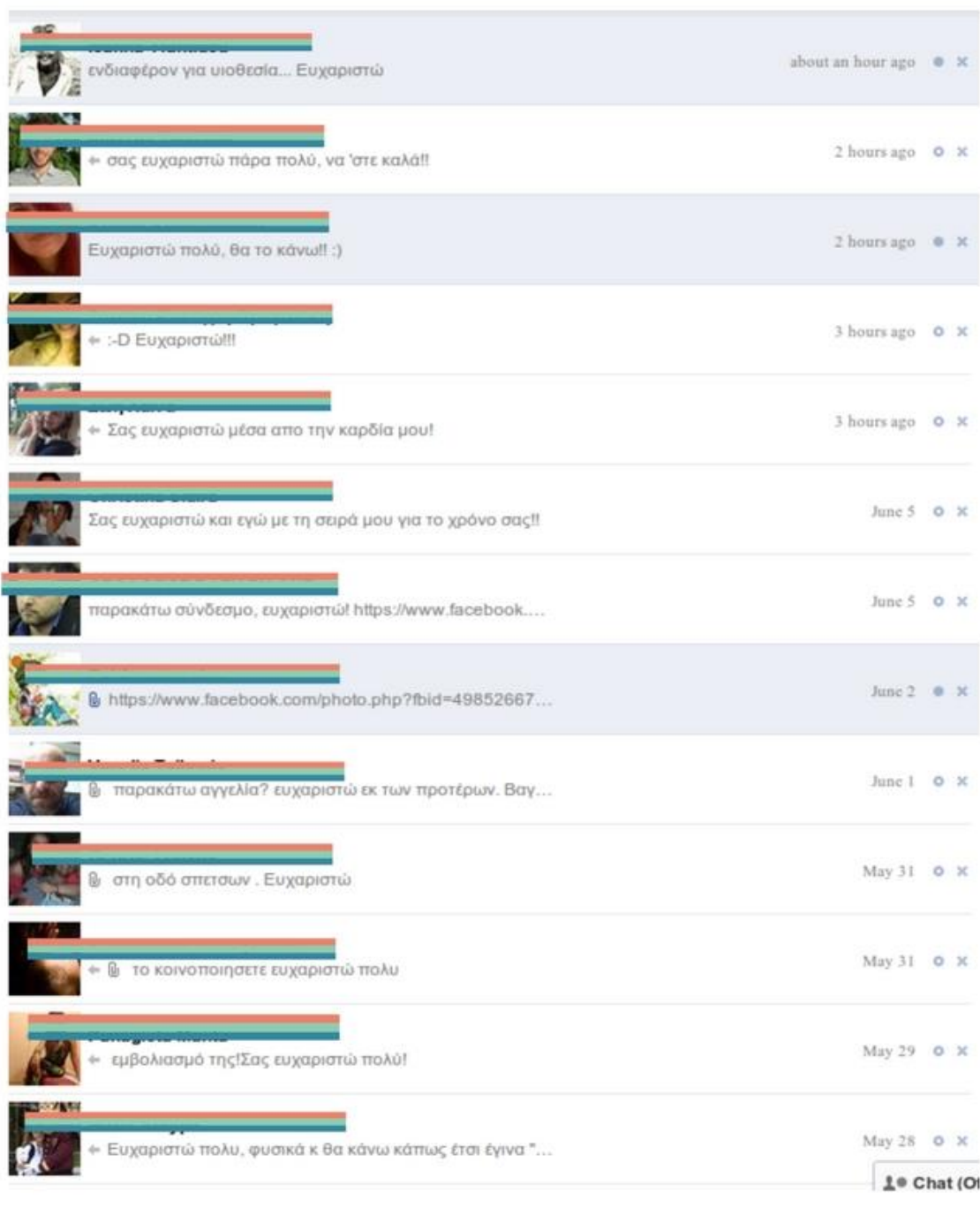
Ilias Polixroniadis

Actions ▾

☐ **Ilias Polixroniadis** Jan 6th, 5:11pm
den exw kamia sxesi me fasistoidi kai tetoiou idous antilhpseis...apla
lew tin gnwmi mou...

☐ **Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων** Jan 6th, 7:18pm
Ναι, δεν τίθεται θέμα..

Στην πιο προσωπική επικοινωνία, η ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται με μεγαλύτερη συχνότητα απ' ό,τι χρησιμοποιείται στον σχολιασμό. Ο λόγος των χρηστών είναι πιο προσεγμένος, όπως θα ήταν αν απευθύνονταν σε κάποιο πραγματικό πρόσωπο σε κάποια δημόσια ή ιδιωτική υπηρεσία και πιο ευγενικός και δεκτικός, όπως θα ήταν στο άκουσμα της προερχόμενης από κάποιον ειδικό συμβουλής.

4.6.3 Διαντίδραση

Μέσα από την επικοινωνία άρχισε να συντελείται μια διαδικασία κοινωνικής

διαντίδρασης, μέσω της οποίας τα μέλη αποκτούσαν γνώσεις και συμπεριφορές για την ουσιαστική συμμετοχή τους στην ομάδα. Τα ερεθίσματα δίνονταν από τις αναρτήσεις της διαχείρισης, αλλά τα νοήματα καθορίζονταν από τα ίδια τα μέλη. Ο κοινωνικός έλεγχος ασκούνταν μέσα από τη συλλογική αποδοχή και επιδοκιμασία ή την απόρριψη και την αποδοκιμασία. Παραδείγματα ως προς αυτό υπάρχουν αρκετά, ενδεικτικές όμως είναι οι παρακάτω αντιδράσεις (μερικές μόνο από τα συνολικά 34 επικριτικά σχόλια) μελών απέναντι σε ένα άλλο μέλος που αναγκαζόταν να δώσει για υιοθεσία τον σκύλο του, λόγω μετανάστευσης στο εξωτερικό¹⁰⁸.

Kwnstantina Patsialou Sugnmh alla pws mporeis???? De fobasai se ti xeria 8a pesei?? Pws 8a mporeseis makrua tou??? Emena einai h zwh mou..... Opu egw & to agoraki mou..... & pali sugnmh

Like · Reply · 5 · April 10, 2013 at 8:50pm

Ntina Efsthadiadou einai dynaton re kopelia...pws tha t afiseis?palio mpoufan einai?

Like · Reply · 5 · April 10, 2013 at 8:46pm

Maria Hasakiolli Δε θα σχολιάσω...

Like · Reply · 11 · April 10, 2013 at 8:39pm

Caterina Coumelli ποσο πια....?ενταξει, δεν ξερω την ζωη και τις ανάγκες του καθενος, αλλα δεν einai ena tetrapoδo "επιπλο". einai κομματι της ζωης και meλος της οικογενειας μας. ηταν δικη μας αποφαση να τα εχουμε στην ζωη μας, δεν μας αναγκασε κανεις να το κανουμε. και sorry κιολας αν νομιζεις οτι σε βαλαμε ολοι στην γωνια και χτυπαμε, αλλα ακουμε τοσα καθε μερα που δεν εχει πατο το πηγαδι!

Like · Reply · 3 · April 10, 2013 at 9:20pm

Rouli Pour συμφωνω...οπου κ να πας μπορεις να παρεις το σκυλι σου..απλα ισως θελει κανα μηνι για ιατρικο ελεγχο κ τετοια...στην ελλαδα ειμαστε χρονια πισω.....ο,τι να ναι....

Like · Reply · 4 · April 10, 2013 at 8:46pm

Dora Mouratidou Πως αντεχετε να το αποχωριστετε? Που ξερετε σε τι "χερια" θα πεσει?

Like · Reply · 4 · April 10, 2013 at 8:45pm

Στην ανάρτηση που είχα δημοσιεύσει, ενημέρωνα τα μέλη για την περίπτωση, όπως μου ζητήθηκε μέσω προσωπικού μηνύματος στη σελίδα, από την ίδια την κοπέλα που έδινε τον σκύλο για υιοθεσία. Περιμένοντας, όμως, αυτές τις αντιδράσεις, είχα φροντίσει να παραλείψω το όνομα της, αποκρύπτοντας έτσι την ταυτότητά της. Παρόλα αυτά ο αντίκτυπος που προκάλεσαν τα σχόλια των μελών στην κοπέλα -την οποία δεν γνώριζαν- ήταν τέτοιος, ώστε να μου ομολογήσει σε προσωπικό μήνυμα τα εξής :

ΚΑΛΗΜΕΡΑ! δυστυχώς τα σχόλια με έχουν κάνει πολύ διστακτική! έτσι και αλλιώς δεν έχει υπάρξει κάποιο ενδιαφέρον! συγγνώμη αν σας φαίνεται ότι αδιαφόρησα αλλά ειλικρίνα τα σχόλια ήταν πολύ άδικοι και επιθετικοί. δεν μπορεί να ξέρει κανείς σε τι κατάσταση είναι κάποιος για να πάρει τέτοια απόφαση.

επίσης δεν θέλω να φανεί το όνομα μου στα σχόλια γιατί φοβάμαι τις προσωπικές επιθέσεις, που πραγματικά δεν θα ήθελα να αντιμετωπίσω! η ήβη είναι μαζί μου και δεν πρόκειται να την αφήσω στον δρόμο, για αυτό άλλωστε απευθύνθηκα και σε εσάς! και πάλι ευχαριστώ για την διάθεση, αν πιστεύετε ότι πρέπει να έχω διαφορετική αντιμετώπιση και προσέγγιση μετά χαράς να ακούσω τις συμβουλές σας!

¹⁰⁸ Παρ

δηλαδή, το
πρότυπο.

Όσο τα μέλη μπορεί να συγκρούονται μεταξύ τους, άλλο τόσο μπορεί να ξεσπαθώνουν ενάντια στη διαχείριση, κατά τις εξής τρεις περιπτώσεις:

- ¹⁰⁹ Παράρτημα 6 (Τίτλος: 350 σε 3 χρόνια).

σεξουαλικού προσανατολισμού

γ) όταν δημοσιεύονται αναρτήσεις που αφορούν σε μετανάστες

Στην αρχή, ειδικά, η παράκληση να χρησιμοποιείται η ελληνική αντί των Greeklish, ξεσήκωνε αντιδράσεις από κάποια μέλη, τα οποία -ούτε λίγο ούτε πολύ- εναντιώνονταν στο αίτημα χαρακτηρίζοντας τη διαχείριση ως εθνικιστική! Αργότερα, ωστόσο, το αίτημα άρχισε να γίνεται αποδεκτό και να εφαρμόζεται, κιόλας.

Ο σχολιασμός της επικαιρότητας με δημοσιεύσεις παντός περιεχομένου γινόταν αποδεκτός πάντα, εκτός κι αν «ακουμπούσε» -έστω και ακροθιγώς- τα προαναφερόμενα τρία θέματα: την ομοφυλοφιλία¹¹⁰, την πολιτική¹¹¹ και τους μετανάστες. Σε αυτού του είδους τις αναρτήσεις οι σχολιασμοί καταλήγουν σε διαμαρτυρίες, δημιουργία εντυπώσεων περί αυθαίρετης διαγραφής σχολίων, ανακοινώσεις αποχώρησης από τη σελίδα και βαρείς χαρακτηρισμούς.

Συνήθως στα σχόλια τέτοιων αναρτήσεων δημιουργείται μια χάβρα που αποπροσανατολίζει και συμπαρασύρει τη γνώμη κι άλλων μελών, οι οποίοι προσχωρούν σχεδόν άκριτα (πολλές φορές δηλαδή χωρίς ούτε καν να έχουν διαβάσει το περιεχόμενο της δημοσίευσης) στην πολεμική. Ακόμη όμως και σε αυτό το παραλήρημα, μπορεί να ακουστούν κάποιες φωνές λογικής, έστω και μεμονωμένες.

¹¹⁰ Παράρτημα 7 (Φωτογραφία και σχολιασμός ομοφυλοφιλικού φιλιού).

¹¹¹ Παράρτημα 8 (Τίτλος: Η αισθητική είναι θέμα πολιτισμού).

 Irini Folerou Kala kanate Energh koinwnia politwn kai anartisate thn fwto. Opws kanete kai polu kala na yposthrizete kai na voithate ta zwakia pou einai endeixi anthrwpias kai politismou. Kai polloi eimaste evgnomwnes gia ayto. Twra otan dystoixws apo panw martiratai to xamilo ipovathro tou Ellina stor xeirotero kai apogolteyitikotero vathmo mesw twn "xamilwn" sxoliwn tou, einai antiprosweptiko kai lupiro dystixws, alla as min mas ptwei.. An mit iallo an upirxe epipedo tha epixeirimatologouse me ligotero xidaio tropo. krima sas Ellhnes.
See Translation
Unlike · Reply · 👍 8 · January 6 at 5:50pm

 Skabillitsa Billaina Δεν ξέρω αν αυτή τη σελίδα την διαχειρίζεται ένα ή περισσότερα άτομα και ποιοι είστε. Όμως γράφετε όμορφα και σωστά. Ευχαριστούμε και μπράβο σας για όσα κάνετε.
See Translation
Like · Reply · 👍 2 · May 11 at 4:45pm

 Spyridon Stathakis Σ ευχαριστω για την ενημερωση.πολυπρισματικη αναλυση και παρουσιαση των γεγονωτων.πραγματικα λειπει απ το συνολο των φιλοζωικων και οχι μονο κοινοτητων..
October 1, 2012 at 7:11pm · Unlike · 👍 8

Η σύγκρουση, ακόμη και σε αυτή τη μορφή, δεν είναι στείρα. Μπορεί να είναι λίγοι, μπορεί να είναι και πολλοί όσοι εμπλέκονται στη διένεξη για να εκτονώσουν δικές τους προκαταλήψεις, είναι όμως πολλαπλάσια περισσότεροι όσοι κάνουν μια πιο αντικειμενική ανάγνωση του υπό συζήτηση θέματος, επιλέγοντας να παραμείνουν μέλη στη σελίδα ή μη διαστάζοντας να ομολογήσουν δημόσια τη δική τους προσωπική αλήθεια.

 Ροδανθη Μαρινακη zitw sugnwmi apo olous sta fanaria pou enoxloumai otan mou plenoun ta tzamia kai eida tin fotwgrafia < auta ta matia > ntepomai gia mena .ena euro einai 2 koulouria kai gia mena 5 tsigara pou mou kanoun kako stin ugeia mou kai pali sugnwmi.....
August 4, 2010 at 7:05pm · Like · 👍 5

 Aneta Filipova Ton ratsismo edw stin Ellada dustixws ton ezeisa
alla den ta bazw katw!!!
Agapaw tin Ellada kai edw tha meinw 😊
Kai fusika prosferw oti mporw...
Na eiste kala!! einai uperoxo ayto pou kanete 😊
Exete tin agapi mou 😊
Kai oti xreiatei apo Thessaloniki 😊
August 4, 2010 at 6:44pm · Like · 👍 4

4.6.5 Διαστρωμάτωση

Η λειτουργία της σελίδας -έχοντας περάσει από διάφορα στάδια- τείνει να ομαλοποιείται, και η κοινότητα με την κατάλληλη τροφοδότηση και τη συνεχή ανατροφοδότηση, τείνει να συντίθεται από τρία κύρια στρώματα, με τα δύο πρώτα να είναι παρόμοια της περιγραφής των Doring/Schestag¹¹²:

1. Πυρήνας

Στον πυρήνα της κοινότητας βρίσκονται οι «θαμώνες», άτομα δηλαδή που επισκέπτονται πολύ συχνά την κοινότητα, χρησιμοποιούν ίδιο ψευδώνυμο ή όνομα για να διατηρήσουν μία συνέχεια στη δημόσια αυτοπαρουσίασή τους, συμμετέχουν ενεργά, γράφοντας και στέλνοντας χρήσιμες πληροφορίες, συμμορφώνοντας προς τους κανόνες και αποκτούν οικειότητα μεταξύ τους. Ο πυρήνας χαρακτηρίζεται από ομοιομορφία και σταθερότητα.

2. Μέση Περιφέρεια

Εδώ συγκεντρώνονται όσοι επισκέπτονται την κοινότητα με λιγότερη συχνότητα, αλλά θεωρούν ότι ανήκουν σε αυτή. Τις περισσότερες φορές, γνωρίζουν καλά τους θαμώνες και επικοινωνούν μαζί τους. Προσφέρουν εποικοδομητικές κριτικές και σχόλια και είναι συνεπείς στην ανταλλαγή πληροφοριών. Η μέση περιφέρεια της κοινότητας παρουσιάζει μέτρια ομοιομορφία και σχετικά αυξημένη ρευστότητα.

3. Περιφέρεια

Σε αυτό το στρώμα, σε αντίθεση με τους Doring/Schestag που περιλαμβάνουν τους τυχοδιώκτες του κυβερνοχώρου, που μεταπηδούν άσκοπα από τον έναν ψηφιακό χώρο στον άλλο, συμπεριλαμβάνεται η συντριπτική πλειοψηφία των μελών της κοινότητας, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από χαμηλό ή εξ' αποστάσεως ενδιαφέρον προς το σκοπό της κοινότητας. Δεν συμμετέχουν ενεργά, δεν σχολιάζουν, ούτε αναδημοσιεύουν αγγελίες, παραμένουν ωστόσο μέλη μέλη λαμβάνοντας άμεση γνώση¹¹³ του υπό συζήτηση

¹¹² Κ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, *Εικονικές κοινότητες, Μια κοινωνιολογική προσέγγιση του Διαδικτύου*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2005, σ. 254.

¹¹³ Στην προκειμένη περίπτωση δεν χρειάζεται να επισκεφτεί κανείς τον κυβερνοχώρο της κοινότητας για

περιεχομένου της κοινότητας.

4.6.6 Ρόλοι

Οι ρόλοι σε μία τέτοια διαδικτυακή κοινότητα δεν είναι ξεκάθαροι, όπως είναι για παράδειγμα σε ένα φόρουμ. Στις σελίδες του facebook δεν αναγράφονται κάπου κανόνες, για να αναγνωστούν και να γίνουν αποδεκτοί με την εγγραφή του μέλους. Αντιθέτως, τα μέλη έχουν μεγάλη ευχέρεια κινήσεων μένοντας ή εγκαταλείποντας την ομάδα, ανά πάσα ώρα κρίνεται θεμιτό. Κατά συνέπεια, το αδόμητο πλαίσιο της πλατφόρμας από μόνο του πυροδοτεί αυτοοργάνωση. Σε αυτό το πλαίσιο της αυτοοργάνωσης αναδείχθηκαν τρεις κατηγορίες μελών που επιδίωξαν να παρεμποδίσουν την ομαλή λειτουργία της σελίδας:

- τα λεγόμενα troll, ήτοι κακόβουλοι χρήστες
- μερίδα περιθωριακών ατόμων που επιζητούσαν προβολή μέσω της φιλοζωίας
- ευκολόπιστοι χρήστες που παρασύρονταν σε οχλοποίηση

Κατά ένα ειρωνικό τρόπο, η ομάδα των μελών που επηρέασε αρνητικά και με κάθε δυνατό τρόπο τη λειτουργία της σελίδας και την ομόνοια της φιλοζωικής κοινότητας ήταν η ομάδα των μελών που προέβαλλε φανατικό φιλοζωικό αίσθημα σε μια προσπάθεια να κερδίσει δημοφιλία. Στην πραγματικότητα, η πλειοψηφία αυτών των μελών ήταν άτομα του περιθωρίου είτε άτομα με κάποια ψυχική διαταραχή¹¹⁴. Παρόλα αυτά, το διαδίκτυο τους επέτρεψε να κατασκευάσουν και να συντηρήσουν μια πλασματική ταυτότητα, τονώνοντας το αίσθημα κατωτερότητάς τους. Αυτό δεν θα συνέβαινε αν τα άτομα αυτά δεν καπηλεύονταν το φιλοζωικό αίσθημα κι αν η τρίτη ομάδα μελών -οι ευκολόπιστοι χρήστες- δεν παρασύρονταν από το φιλοζωικό τους αίσθημα.

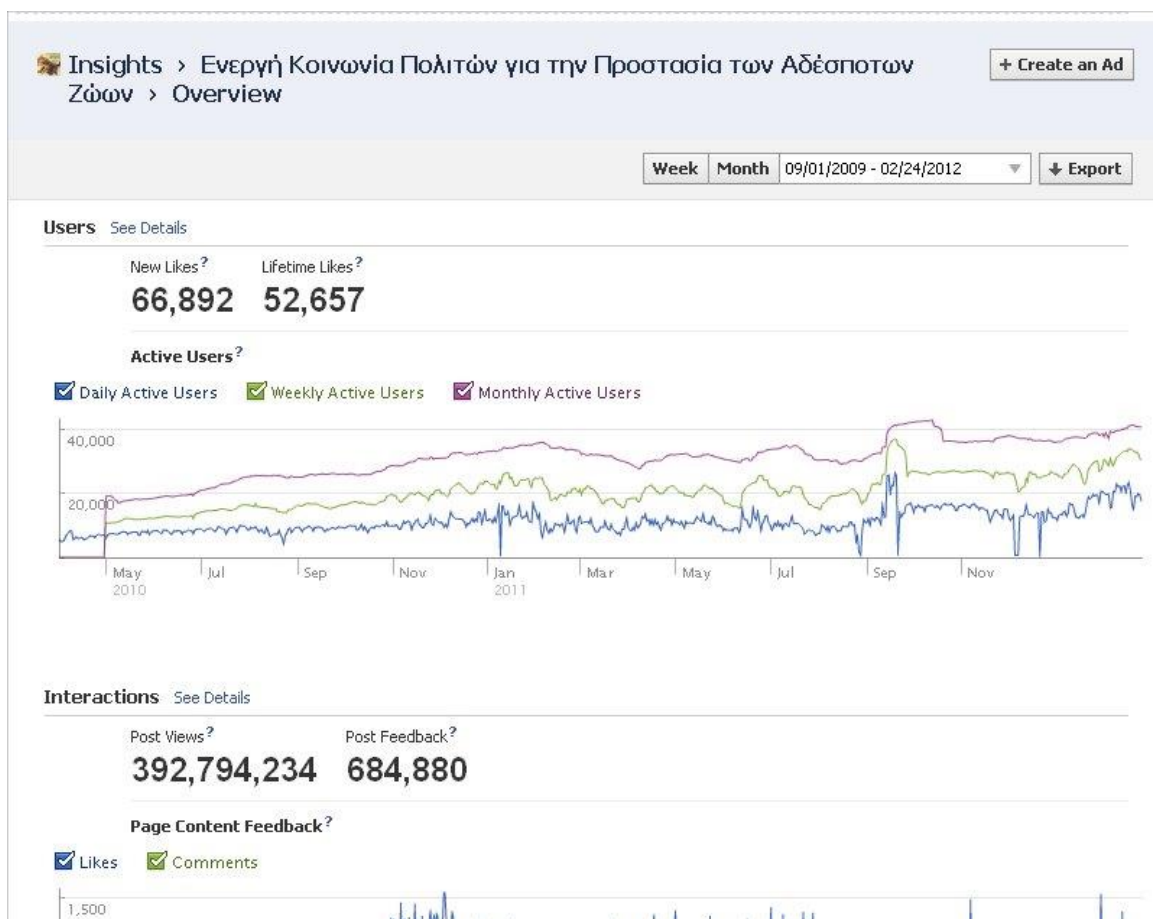
Η δυνατότητα άσκησης ελέγχου ήταν για την ομάδα των περιθωριακών ατόμων ένα σημαντικό ζητούμενο, εξαιτίας της μεγάλης απήχησης που είχε η σελίδα (γράφημα 3). Διεκδικούσαν ή καλύτερα απαιτούσαν μερίδιο από τη διαχείριση για αυτοπροβολή και διαμόρφωση ενός παθογενούς φιλοζωικού προφίλ/ταυτότητας. Στην προσπάθειά τους αυτοί συσπειρώνονταν σαν αγέλη ενάντια σε κάθε «ξένο» προς τη θέση τους στοιχείο και

να λάβει γνώση των τεκταινομένων. Εφόσον είναι μέλος στη σελίδα- κοινότητα, οι ενημερώσεις «επισκέπτονται» αυτόν, με εμφάνιση στον προσωπικό κεντρικό του τοίχο (fb).

¹¹⁴ Τα στοιχεία αυτά τα έχω καταγράψει, έχοντας γνωρίσει τα εν λόγω άτομα δια ζώσης. Η ίδια τους όμως η διαδικτυακή παρουσία είναι από μόνη της αποδεικτική ενός προβληματικού ψυχολογικού προφίλ. Κατά κανόνα, αρέσκονται να στοχοποιούν κάποιον φιλόζωο ή μη και να βάλλουν εναντίον του με συκοφαντίες και πάσης φύσεως κατασκευάσματα. Δεν διστάζουν μάλιστα να φτιάχνουν και ειδικές σελίδες στο facebook με μοναδικό σκοπό τη δημόσια εξευτέλιση, όχι απλώς κατασυκοφάντησή του.

επιδίδονταν σε μανιώδη διαδικτυακή και ονομαστική κατασυκοφάντηση για να πλήξουν την αξιοπιστία του «αντιπάλου» και να πετύχουν τον εξοβελισμό του από τον φιλοζωικό χώρο. Αυτή η τακτική χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον γενικότερα, αλλά και ενάντια στη διαδικτυακή μας κοινότητα, με προσωπική στόχευση προς εμένα ως διαχειρίστρια.

Χρειάστηκε να περάσει μεγάλο χρονικό διάστημα για να αναγνωριστούν και να «αποβληθούν» από την ομάδα τα κακόβουλα άτομα, όμως κάποια στιγμή οι ρόλοι μελών και διαχείρισης έγιναν πιο ξεκάθαροι. Μέσα από τη διαντίδραση και τη σύγκρουση οι αρμοδιότητες και τα δικαιώματα έγιναν πιο σαφή. Παρόλα αυτά ο ρόλος της διαχείρισης δεν διασφαλίζεται ποτέ γιατί πάντα φιλτράρεται από την κοινή γνώμη των μελών, τα οποία όσο μπορεί να είναι συνεργάσιμα και ευγενικά, τόσο μπορεί να βάζουν ομαδικά κατά της διαχείρισης, μπροστά σε θέματα που χαρακτηρίζονται παραπάνω ως προκλητικά συλλογικής αντίδρασης, αποδοκιμάζοντας έντονα τον admin¹¹⁵.

¹¹⁵ Παράρτημα 9 (Φωτογραφία και σχολιασμός φετινής νικήτριας Eurovision).

Γράφημα 3

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι περισσότεροι χρήστες προϋποθέτουν αυθαίρετα ότι ο διαχειριστής της σελίδας είναι άνδρας. Αυτό ίσως να οφείλεται στο περιεχόμενο του λόγου μου ίσως όμως να οφείλεται ακόμη περισσότερο στο κοινωνικό στερεότυπο που προϋποθέτει ότι ένας on line community manager ως πιο έμπειρος και ίσως πιο δυναμικός χρήστης, δεν μπορεί παρά να είναι άνδρας. Τα μέλη, σε ενδεχόμενη διαφωνία, είναι πιο πιθανό να συσπειρωθούν μεταξύ τους, παρά με τη διαχείριση. Η διαχείριση, έστω και σε αυτόν τον φιλελεύθερο διαδικτυακό χώρο δεν παύει να αντιπροσωπεύει ένα είδος εξουσίας.

Ανεξάρτητα πάντως από την πορεία διαμόρφωσης των ρόλων, τόσο τα μέλη μεταξύ τους, όσο και απέναντι στη διαχείριση βρέθηκαν σε πιο κοινό συμπεριφοριστικό τόπο. Αυτό σημαίνει ότι αποδέχτηκαν το ρόλο τους μέσα στην ομάδα, ενισχύοντας ή αναπτύσσοντας έτσι μια ακόμη ταυτότητα: αυτή του φιλόζωου. Καμία πλευρά δεν έμεινε ανεπηρέαστη, ούτε τα συμμετέχοντα ενεργά μέλη, ούτε τα πιο απόμακρα, ούτε η διαχείριση. Τα μέλη έστω και διαδικτυακά διαμόρφωσαν μια άλλη εικόνα για το αδέσποτο που στην πραγματικότητα τους κάνει να συμπεριφέρονται διαφορετικά απ' ό,τι στο παρελθόν. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι είτε υιοθετούν, είτε φιλοξενούν, είτε φροντίζουν, είτε περιθάλπουν, είτε περισυλλέγουν, είτε σιτίζουν, είτε απλώς ενημερώνουν για περιστατικά τραυματισμένων ζώων που συναντούν στο δρόμο τους.

4.7 Συμπεράσματα

Η δυναμική της διαδικτυακής κοινότητας καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το θέμα που αυτή πραγματεύεται κι από τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η διαχείριση. Είναι διαφορετικό το ενδιαφέρον να περιστρέφεται γύρω από κάποια διασημότητα ή ένα πολιτιστικό θέμα και διαφορετικό να αφορά ένα κοινωνικό πρόβλημα που χρήζει αντιμετώπισης. Σε κάθε μια από αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να υπάρχει συμμετοχή με likes και σχόλια, αλλά μόνο στην τελευταία περίπτωση μπορεί η κοινότητα να ενισχύσει το φρόνημα του πολίτη. Η διαδικασία μέσω της οποίας γίνεται αυτό είναι πολύχρονη και σταδιακή και προϋποθέτει τη συλλογική παρακίνηση και τον παραδειγματισμό¹¹⁶.

¹¹⁶ «Στις εικονικές κοινότητες, η μακροβιότητα, η κριτική μάζα και το επαρκές ανθρώπινο

Η (γραφτή) ομιλία όμως από μόνη της γίνεται αντιληπτή τόσο από τη θεωρία των γλωσσικών πράξεων, όσο κι από την εθνομεθοδολογία ως ένα είδος δράσης¹¹⁷. Υπό αυτή την έννοια, η συμμετοχή του μέλους από μόνη της είναι ένα είδος δράσης. Μέσα από αυτή τη δράση, το μέλος επικοινωνεί τις απόψεις του, γίνεται κοινωνός μιας πιο ενιαίας αντίληψης απέναντι στο υπό διαπραγμάτευση θέμα και διεκδικεί την αλλαγή ως προς τον πολιτειακό τρόπο αντιμετώπισης του. Το χαμηλό επίπεδο της γλώσσας, όμως, περιορίζει τη δυναμική της επικοινωνίας και κατά συνέπεια, τη δυναμική της δράσης.

Η εκφρασμένη με λέξεις και/ή εικόνες ιδέα-άποψη, αναπαράγεται και υιοθετείται μέσα στην κοινότητα ανάλογα με την ανταπόκριση που εκφράζεται με τα λεγόμενα likes και shares. Το μέγεθος της διάδοσης και της αποδοχής της από μέλος σε μέλος είναι που την αξιώνει στη συνείδηση του αναγνώστη. Η προσωπική άποψη φιλτράρεται μέσα από την κοινότητα και καταγράφεται στη συλλογική συνείδηση, επιδρώντας στην κοινωνική πρακτική του μέλους που φαίνεται να αναπτύσσει περισσότερη αυτενέργεια εκτός της διαδικτυακής κοινότητας.

Όντας σε κοινό τόπο και με κοινό σκοπό, όμως, τα μέλη κυριαρχούνται από το πνεύμα της κοινότητας, παρότι αυτό μπορεί να διαφέρει από μέλος σε μέλος. Δημιουργείται ένα ιδεολογικό-γλωσσολογικό σχήμα¹¹⁸ το οποίο τείνουν να το αποδέχονται ή τουλάχιστον να το σέβονται όλα τα μέλη, ασκώντας έντονη επιρροή προς την υιοθέτηση απόψεων και την επανάληψη αποδεκτών πράξεων. Η διαδικτυακή κοινότητα, δηλαδή, λειτουργεί ως ένας ακόμη κοινωνικοποιητικός φορέας, που μπορεί να έχει παρόμοια, αν όχι αντίστοιχη δυναμική με άλλους φορείς, όπως είναι η οικογένεια ή το σχολείο.

Πιο συγκεκριμένα, μέσα από το παράρτημα 6, όπου παρουσιάζεται η φιλοζωική δράση ενός δημότη φαίνεται πως αναπτύσσεται και πραγματώνεται δράση μέσα από την επικοινωνία ανάμεσα στα μέλη, τα οποία παρακινούνται από το περιεχόμενο της δημοσίευσης και συντονίζονται για να συμπράξουν.

Από το παράρτημα 5, όπου γίνεται προσπάθεια ανεύρεσης υιοθεσίας σκύλου, λόγω μετανάστευσης στο εξωτερικό, φαίνεται η διαδικασία με την οποία απορρίπτεται μια άποψη/στάση, όπου τα μέλη συσπειρώνονται άτυπα εναντίον της στάσης άλλου μέλους,

συναίσθημα, μετατρέπει τη συσχέτιση σε κοινότητα», στο D. BELL, *An introduction to cyberculture*, Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Routledge, 2011, σ. 100.

¹¹⁷ ΤΖ. ΠΟΤΤΕΡ & Μ. ΒΕΘΕΡΕΛ, *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία*, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2009, σ. 52.

¹¹⁸ Για παράδειγμα: Ο ιδιοκτήτης του ζώου, καθιερώθηκε να λέγεται πλέον κηδεμόνας, με το επιχείρημα ότι το ζώο δεν είναι αντικείμενο, και το ρήμα «ψόφησε», αντικαταστάθηκε από το πιο ανθρώπινο ρήμα «πέθανε», ενώ περιορίστηκε σημαντικά η χρήση των Greeklish.

η οποία αντίκειται στα δικά τους πιστεύω, ασκώντας έντονη κριτική. Από τα παραρτήματα 7 (ομοφυλοφιλικό φιλί) και 9 (νικήτρια Eurovision 2013) η ανοχή στο διαφορετικό εμφανίζεται πολύ περιορισμένη, ενώ από το παράρτημα 3, όπου κακοποιείται σκύλος από νεαρό άνδρα, οι αντιδράσεις των μελών καταγράφονται ως άμεσα εξαρτημένες από την ανάγκη εκτόνωσης του θυμικού μέσα από ύβρεις και κατάρες.

Από το παράρτημα 8, όπου παρουσιάζεται ένα δημόσιο κτίριο, τελόν υπό κατάληψη, φαίνεται η έλλειψη ανοχής στο διάλογο, ενώ από παράρτημα 4, όπου γίνεται έκκληση για φιλανθρωπική βοήθεια, φαίνεται ο τρόπος με τον οποίο ενισχύονται συμπεριφορές που αποκτούν συλλογική διάσταση, ο οποίος περνά μέσα από τη σύγκρουση-διάλογο των μελών μεταξύ τους και τη διαφοροποίηση του τρόπου σκέψης τους σχετικά με ένα κοινωνικό θέμα, καθώς και με την παρώθησή τους να το αντιμετωπίσουν έμπρακτα. (Η σημαντική υλική βοήθεια που συγκεντρώθηκε από τη συγκεκριμένη ανάρτηση γέμισε το σαλόνι του σπιτιού μου με σακούλες που παραδόθηκαν απλόχερα από άγνωστα σε εμένα μέλη της σελίδας.)

Χαρακτηριστικό της θετικής επιρροής που ασκείται από τα μέλη είναι το παρακάτω προσωπικό μήνυμα που απέστειλε ανήλικο μέλος στη σελίδα, αλλά και οι αντιδράσεις (σχόλια, likes και shares) των άλλων μελών όταν το μήνυμα αυτό δημοσιεύτηκε:

Giorgos Thebest

January 10, 2013

gia sas eimai 10 xronon kai uaymazo ayto poy kanete kai otan megaloso ua kano to idio kai ego

-o kalyteros fan sas Γιώργος Δαμίγος 😊

👍 331 people like this.

💬 56 shares

Pinelopi Tatsi Υπάρχει ελπίδα!
[See Translation](#)
 January 11, 2013 at 8:57am · Like · 🔄 4

Zoe Louper Efsthliou Πείτε στον μικρό Γιώργο να ναι καλά και να τον χαίρονται οι γονείς του, που μεγαλώνουν έναν Άνθρωπο.
[See Translation](#)
 January 11, 2013 at 8:59am · Unlike · 🔄 10

Despoina Orfanou Μακάρι όλοι οι γονείς να μεγάλωναν τα παιδιά τους με αγάπη κ σεβασμό προς τα ζώα (όλα τα ζώα)!! Ασχέτως αν είναι ιδιοκτήτες ή όχι οι ίδιοι!
[See Translation](#)
 January 11, 2013 at 9:02am · Unlike · 🔄 9

Maria Kolia Να είσαι καλά και εσύ και η οικογένεια σου Γιώργο,μας έφερες χαμόγελο!
[See Translation](#)
 January 11, 2013 at 9:06am · Unlike · 🔄 4

Sofia Sarridou ετσι μπραβο αγορακι μουκαι η δικη μου κορη στο γραμμα του αη βασιλη εγραψε (θελω να γινω γιατρος για τα ζωακια και να μου φερεις εργαλεια για να τα κανω ολα καλα)και στο διαβασματος γραμματος δακρυσε η ψυχη μου.....
[See Translation](#)
 January 11, 2013 at 9:47am · Unlike · 🔄 4

Dhmhtra Miccio Bravo sas pragmatika!!!
[See Translation](#)
 January 11, 2013 at 10:59am · Unlike · 🔄 1

Evy Styliara Ναι, ναι και πάλι yes!!
 January 11, 2013 at 11:06am · Unlike · 🔄 1

Maria Gorgomyti Papoutsidaki ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΜΠΡΑΒΟ ΣΕ ΣΑΣ ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΑΓΑΠΑΝΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΝ ΤΑ ΖΩΑ
[See Translation](#)
 January 11, 2013 at 11:21am · Unlike · 🔄 4

Anastasia Barelidou Πολύ ελπιδοφόρο μήνυμα!! ελπίζω όλα τα παιδιά να μεγαλώνουν με τα ίδια συναισθήματα και αξίες!! 😊
[See Translation](#)

4.8 Προτάσεις

Η δυναμική της διαδικτυακής κοινότητας όχι μόνο μπορεί και πρέπει, αλλά είναι

επιτακτική ανάγκη να αξιοποιηθεί, τόσο από την πλευρά της κοινωνίας των πολιτών, όσο και από την πλευρά του κράτους. Οι κρατικοί μηχανισμοί, οι κοινωνικές δομές, οι δημόσιες υπηρεσίες, τα πολιτιστικά και εκπαιδευτικά κέντρα χρειάζεται να αναζητήσουν τις χαμένες κοινότητες τους στο Διαδίκτυο για να ενημερώνουν τους πολίτες, να απαντούν τα αιτήματά τους και να αφουγκράζονται τις προτάσεις τους.

Σε μία σύγχρονη Δυτική κοινωνία, η σύσταση θα ήταν να εκδημοκρατιστούν ακόμη περισσότερο οι θεσμοί¹¹⁹. Στη σύγχρονη ελληνική, όμως, η μόνη σύσταση που μπορεί να γίνει, είναι να αρχίσουν να επαναλειτουργούν οι θεσμοί, επιτελώντας τον ρόλο ύπαρξής τους άμεσα και σε συνδυασμό με τη χρήση του Διαδικτύου, όχι για την απρόσωπη και στείρα χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αλλά για την ουσιαστική εξυπηρέτηση και την αποδοχή του πολίτη.

Το τμήμα δώξης ηλεκτρονικού εγκλήματος χρειάζεται να διευρύνει περαιτέρω τη δράση του και να στελεχώσει την υπηρεσία με στατιστικούς και κοινωνικούς επιστήμονες που μπορούν να ελέγχουν τη διακίνηση οπτικοακουστικού και ιδεολογικού υλικού, τόσο στο Διαδίκτυο γενικότερα, όσο και στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, ειδικότερα. Χρειάζεται, επίσης, να διαθέτει δική του σελίδα κοινωνικής δικτύωσης, μέσω της οποίας να ενημερώνονται άμεσα οι χρήστες-μέλη, ώστε να μην εκτίθενται σε ηλεκτρονικές απάτες¹²⁰.

Το νομικό πλαίσιο που διέπει τη χρήση του Διαδικτύου χρειάζεται να αναθεωρηθεί και να αποσαφηνιστεί¹²¹. Τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να προφυλάσσονται, όχι όμως σε όλες τις περιπτώσεις, ειδικά όταν το Διαδίκτυο μετατρέπεται σε αρένα αποκάλυπτης και συστηματικής κατασυκοφάντησης προσωπικοτήτων με ασπίδα το χαλαρό νομικό πλαίσιο και τη διάσταση απόψεων ανάμεσα στους αρμόδιους εισαγγελείς. Ακόμη δε περισσότερο όταν η άρση του απορρήτου κρίνεται απολύτως απαραίτητη για τη διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας¹²².

Το Διαδίκτυο δεν έχει έρθει για να απομονώσει το άτομο, αλλά για να συνενώσει τις

¹¹⁹ Μ. ΚΑΣΤΕΛΣ, *Ο γαλαξίας του Διαδικτύου*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 2005, σ. 200.

¹²⁰ Μία μέρα που βρέθηκα να περιμένω εντός των γραφείων του τμήματος ηλεκτρονικού εγκλήματος, το τηλέφωνο χτυπούσε συνεχώς, με τους πολίτες να ρωτούν ανήσυχοι αν το e-mail που είχαν λάβει και το οποίο τους ζητούσε να πληρώσουν πρόστιμο για ηλεκτρονική παράβαση (την οποία και έσπευσαν πανικόβλητοι να πληρώσουν!), είχε όντως σταλεί από το δικό τους τμήμα.

¹²¹ Σημειώθηκε άρση απορρήτου για τον 26χρονο που σατίριζε το γέροντα Παΐσιο σε σελίδα κοινωνικής δικτύωσης, δεν γίνεται όμως άρση για συκοφάντηση, ακόμη και μετά από μήνυση, παρότι στο τμήμα δώξης ηλεκτρονικού εγκλήματος συρρέουν καθημερινά θιγμένοι πολίτες.

¹²² Τα στοιχεία των παιδόφιλων και των βιαστών, όχι μόνο δεν πρέπει να προστατεύονται, αντιθέτως πρέπει να δημοσιεύονται σε όλα τα Μέσα, συνοδεία φωτογραφιών.

συλλογικότητες σε μία νοητή αρχαία ελληνική αγορά, όπου ο χρήστης ως μέλος αρχίζει να (ξανά) εμπλέκεται στα κοινά¹²³. Στόχος για τους πολίτες και την πολιτεία είναι να ανθίσουν οι απανταχού διαδικτυακές κοινότητες που κοινωνικοποιούν τον πολίτη, ώστε να ξεφύγει από το στενό οικογενειοκρατικό πρότυπο και να επαναπροσδιορίσει τη θέση του ως κοινωνού μέσα στην ευρύτερη ελληνική κοινωνία σε μία νέα πιο παραγωγική και πιο αξιοκρατική βάση.¹²⁴

¹²³ Βασική προϋπόθεση, βέβαια, είναι να υπάρχουν τα κατάλληλα φίλτρα από πλευράς του χρήστη και να υπάρξει η κατάλληλη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η διαδικτυακή κοινότητα από ιδιώτες και φορείς.

¹²⁴ Η συμβολή των κυβερνοκοινοτήτων στην εκδημοκράτιση των κοινωνιών αναγνωρίζεται από πολλούς θεωρητικούς του αντικειμένου, όπως είναι οι Μάνουελ Καστέλς, Άντονι Γκίντενς, Τόμας Έρικσον Χύλλαντ, Χάουαρντ Ράινγκολντ και Χούμπερτ Ντράιφους.

Κεφάλαιο 5

Κυβερνοχώρος και εικονική πραγματικότητα

5.1 Το διαδίκτυο ως μέσο

Για κάποιους θεωρητικούς, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, ο στενός εναγκαλισμός του ατόμου με το διαδίκτυο ως μέσο, αλλοτριώνει το υποκείμενο, ενώ για άλλους συνιστά απλώς έναν καινούργιο τρόπο αλληλεπίδρασης. Γεγονός είναι πάντως ότι το μέσο κάνει την εποχή του, όπως ο νερόμυλος τη φεουδαρχία και η μηχανή τον καπιταλισμό¹²⁵, και η εποχή κάνει την γενιά της, όπως η τηλεόραση τη γενιά των boomers, μεταπολεμικά, κι όπως ο υπολογιστής την ψηφιακή γενιά μετά το 1991.

Η ψηφιακή γενιά, αλλιώς αποκαλούμενη και ως γενιά Y- μετά τη γενιά των X- απασχολεί τους κοινωνικούς επιστήμονες, που καταπιάνονται με έρευνες για να καταδείξουν τα χαρακτηριστικά που έχουν αναπτύξει εξαιτίας της χρήσης του υπολογιστή/διαδικτύου. Μάλιστα, κάποιοι αποφαινόμενοι ευθαρσώς ότι πρόκειται για την πιο ανόητη γενιά όλων των εποχών¹²⁶ που αναπτύσσει παθολογικές συμπεριφορές, όπως ναρκισσισμό¹²⁷, ελλειμματική προσοχή ψηφιακού τύπου και/ή βία. Όμως στην πραγματικότητα, για ακόμη μία φορά βάλλεται το «μέσο», αντί για την πραγματική αιτία.

Η ψηφιακή γενιά έχει έναν ολόκληρο κόσμο στα ακροδάκτυλα με τον οποίο αλληλεπιδρά σύγχρονα, γρήγορα και εναλλακτικά. Η προσοχή του χρήστη μοιράζεται σε διάφορους «τόπους» και δεν κερδίζεται πια με απάτες ή υπερβολές. Το μέσο όσο μπορεί να τον αποβλακώσει, τόσο μπορεί να τον κάνει πιο έξυπνο. Όσο μπορεί να τον κάνει πιο ράθυμο, τόσο μπορεί να τον κάνει ταχύτερο στις συναλλαγές του. Κι όσο μπορεί να τον απομονώσει, τόσο μπορεί να τον ταξιδεύει από κοινότητα σε κοινότητα κι από φόρουμ σε φόρουμ. Η σωστή χρήση του μέσου, ακόμη και με τις υπερβολές της, σφυρηλάτησε μια γενιά που σύμφωνα με τον Don Tapscott διέπεται από οκτώ διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά σε σύγκριση με την προηγούμενη γενιά, της τηλεόρασης, τα οποία είναι:

¹²⁵ Κατά τη γνωστή φράση του Μαρξ.

¹²⁶ M. BAUERLEIN, *The Dumbest Generation: How the Digital Age Stupefies Young Americans and Jeopardizes Our Future (Or, Don't Trust Anyone Under 30)*, Νέα Υόρκημ Penguin Group, 2008.

¹²⁷ Πορίσματα έρευνας από ερωτηματολόγιο Ναρκισσιστικής προσωπικότητας που πραγματοποίησε η καθηγήτρια Jean Twenge, τα οποία συμπληρώθηκαν από φοιτητές της, στο D. TAPSCOTT, *Ψηφιακή Γενιά, Αθήνα*, economia press, 2009, σ. 130.

- επιθυμία για ελευθερία σε ό,τι κάνουν, από τις επιλογές τους έως την έκφρασή τους
- παρέμβαση για προσωπική διαμόρφωση των πραγμάτων στα μέτρα τους
- εξονυχιστική (αγοραστική) διερεύνηση
- αναζήτηση επιχειρηματικής ακεραιότητας και διαφάνειας για τις αγορές τους
- επιθυμία για διασκέδαση και παιχνίδι στην εργασία, στην εκπαίδευση και στην κοινωνική ζωή
- ανάπτυξη συνεργασίας και σχέσεων
- ανάγκη για ταχύτητα-όχι μόνο στα βιντεοπαιχνίδια
- καινοτομία

Ο Tapscott προβλέπει ότι τα παραπάνω χαρακτηριστικά θα επιδράσουν διαμορφωτικά προς το καλύτερο σε διάφορα επίπεδα, όπως είναι η εργασία, οι αγορές, η μάθηση, η οικογένεια και η κοινωνία, προάγοντας την ελαστικότητα, τη διερεύνηση, την ανοιχτότητα και τον εκδημοκρατισμό αντίστοιχα, και επισημαίνει ότι το Web 2.0 της «ανάγνωσης και της γραφής» εφοδιάζει τα παιδιά με δεξιότητες, όπως η σάρωση και η ταχεία νοητική εναλλαγή.

Οι δεξιότητες αυτές όχι μόνο δεν αποβλακώνουν τον χρήστη, αντιθέτως ανακαλωδιώνουν τον εγκέφαλο σύμφωνα με τον Marc Prensky¹²⁸, ο οποίος γίνεται «υπερκειμενικός», μεταπηδώντας από το ένα σημείο στο άλλο. Ενώ και το παίξιμο παιχνιδιών on line, επιδρά επίσης ευεργετικά στον εγκέφαλο, σύμφωνα με τον Steven Johnson, καθώς «σε αναγκάζουν να αποφασίζεις, να επιλέγεις και να θέτεις προτεραιότητες»¹²⁹.

5.2 Το Διαδίκτυο ως περιβάλλον

Το Διαδίκτυο ως περιβάλλον αντιπροσωπεύει μια «μια νέα έννοια του χώρου, όπου ο φυσικός και ο εικονικός χώρος επηρεάζουν ο ένας τον άλλον, βάζοντας τα θεμέλια για την εμφάνιση νέων μορφών κοινωνικοποίησης, νέων τρόπων ζωής και νέων μορφών

¹²⁸ M. PRENSKY, *Digital Game-Based Learning*, Μινεσότα, Paragon House, 2007, σ. 141.

¹²⁹ S. JOHNSON, *Everything bad is good for you, How today's popular culture is actually making us smarter*, Νέα Υόρκη, Penguin Group, 2005, σ. 140.

κοινωνικής οργάνωσης».¹³⁰ Δεδομένου ότι το περιβάλλον σε συνδυασμό με εγγενή χαρακτηριστικά καθορίζουν τη συμπεριφορά και την προσαρμοστικότητα του ατόμου, αξίζει να προσεγγίσει κανείς την επίδραση που θα μπορούσε να ασκήσει το Διαδίκτυο στην προσωπικότητα όπως έχει περιγραφεί από τους θεμελιωτές θεωρητικούς.

Σύμφωνα με τον Φρόιντ η προσωπικότητά μας αποκρυσταλλώνεται στην πρώιμη παιδική ηλικία και χωρίζεται σε τρεις υποκατηγορίες: στο «αυτό», στο «εγώ» και στο «υπερεγώ», οι οποίες τείνουν να εξισορροπούνται από το «εγώ». Το «εγώ» αναγνωρίζεται δηλαδή ως ο μηχανισμός που προσαρμόζει το «αυτό» (τα ανεξέλεγκτα, πρωτόγονα, σεξουαλικά και καταστροφικά ένστικτα), σύμφωνα με το υπερεγώ, τις ηθικές αξίες δηλαδή που έχει εμφυσήσει η κοινωνία στο άτομο¹³¹.

Οι ερευνητές Fenichel, Turkle και Fine¹³² αναγνωρίζουν ότι το διαδικτυακό περιβάλλον διευκολύνει την ελεύθερη συσχέτιση, την ταύτιση (όπως μπορεί να συμβαίνει στα παιχνίδια φαντασίας όταν οι παίκτες υποδύονται ρόλους, τη μεταβίβαση και την προβολή (ψυχική διαδικασία κατά την οποία το άτομο μεταθέτει στους άλλους στοιχεία, ιδιότητες, συμπεριφορές που υπάρχουν μέσα του, προκειμένου να αποποιηθεί δικές του ευθύνες ή ενοχές).

Φαίνεται όμως πως αυτή η ταύτιση έχει όρια τα οποία αντιλαμβάνονται και δεν υπερβαίνουν οι χρήστες, διαπίστωση η οποία αποδεικνύεται σύμφωνα με τους Amichai-Hamburger¹³³ από το γεγονός ότι όταν εγγράφεται κανείς σε κάποιο σάιτ ή φόρουμ, καθίσταται μέλος ακολουθώντας τους τιθέμενους κανόνες. Συνεπώς κινείται εντός των επιτρεπόμενων ορίων, ξεδιπλώνοντας το «εγώ» του συγκρατημένα. Γεγονός το οποίο ενισχύεται από την ήδη διαμορφωμένη από τα πρώιμα παιδικά χρόνια- σύμφωνα με τη Φροϊδική θεωρία- προσωπικότητα.

Σύμφωνα με τον Καρλ Γιούνγκ, ο οποίος ενστερνιζόταν τη θεωρία του Φρόιντ, η προσωπικότητά μας συντίθεται από αντιφατικά στοιχεία που μπορούν να δημιουργήσουν μια σημαντική ολότητα. Ο Γιούνγκ δεν διαχωρίζει την προσωπικότητα σε εξωστρεφή ή εσωστρεφή¹³⁴. Σε αντίθεση με τους περισσότερους θεωρητικούς, ο Γιουνγκ πιστεύει ότι

¹³⁰ Καρντόσο, στο Μ. ΚΑΣΤΕΛΣ, *Ο γαλαξίας του Διαδικτύου*, Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2005, σ. 164.

¹³¹ A. N. JOINSON, K. MCKENNA, T. POSTMES & REIPS U. D. (edited), *The Oxford handbook of Internet psychology*, Οξφόρδη, Oxford University press, 2007, σ. 98.

¹³² ό.π, σ. 92.

¹³³ στο ίδιο, σ. 89.

¹³⁴ D. SHARP, *Personality types, Jungs' model of typology*, Καναδάς, Inner City Bookes, 1987, σ. 25, στο <http://www.innercitybooks.net/pdf/books/personalitytypes.pdf>, (πρόσβαση 25/04/2014).

οι δύο τύποι συνυπάρχουν στην ίδια προσωπικότητα, και ενώ η μία μπορεί να κυριαρχήσει, η άλλη δεν εξαφανίζεται. Ενυπάρχει, απλώς παραμένει ανενεργή¹³⁵. Το διαδικτυακό περιβάλλον, ως τέτοιο, μπορεί να βοηθήσει τα λιγότερο εξωστρεφή άτομα να εκφράσουν αυτή την ανενεργή πλευρά της προσωπικότητάς τους στις διαδικτυακές σχέσεις.

Έρευνα σχετικά με αυτό έδειξε ότι όσοι δυσκολεύονται στην πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία (FtF) ή όσοι αποφεύγουν την επικοινωνία, μπορούν να επικοινωνήσουν καλύτερα σε διαδικτυακό περιβάλλον και προτιμούν τη διαδικτυακή αλληλεπίδραση από την προσωπική. Αυτό οφείλεται σε κάποια πλεονεκτήματα που προσφέρει το Διαδίκτυο, τα οποία περιλαμβάνουν «ανωνυμία, έλεγχο της αυτοπαρουσίασης, έντονη και προσωπική αυτοαποκάλυψη, μικρότερο κοινωνικό κίνδυνο και μικρότερη κοινωνική ευθύνη¹³⁶.

Σύμφωνα με το Μάσλοου, οι άνθρωποι είναι στη βάση τους καλοί ή ουδέτεροι και όχι κακοί. Η στρέβλωση προκύπτει από εμπόδια που θέτει η κοινωνία, η άρση των οποίων μπορεί να επιτρέψει στον άνθρωπο να φτάσει στην εκπλήρωση των δυνατοτήτων τους¹³⁷. Σε ένα περιβάλλον (όπως μπορεί να είναι το Διαδίκτυο), όπου οι άνθρωποι θα μπορούν να εκφράζονται ελεύθερα και να είναι ο εαυτός τους, η εξέλιξη τους, καθώς και της κοινωνίας γενικότερα, μπορεί να είναι πιο ελπιδοφόρα.

Υποστηρικτικά αυτής της άποψης είναι τα συμπεράσματα έρευνας που πραγματοποίησε το πανεπιστήμιο του Πρίνστον, σχετικά με την επίδραση του διαδικτύου σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο, όπου το 90% των ερωτηθέντων απάντησε ότι το διαδίκτυο τους είχε επηρεάσει θετικά σε προσωπικό επίπεδο, ενώ το 76% απάντησαν ότι το διαδίκτυο έχει ωφελήσει την κοινωνία γενικότερα¹³⁸.

¹³⁵ ό.π. σ. 50.

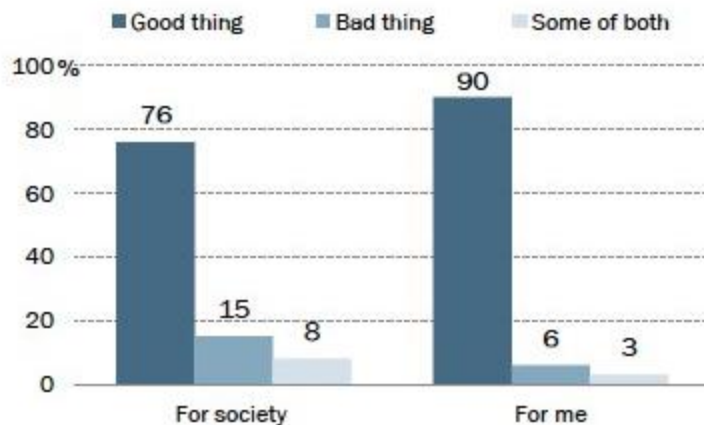
¹³⁶ HARBAUGH, E., R. (2010), "The effect of personality styles (Level on introversion-extroversion on social media use)", σ. 4, <http://www.elon.edu/docs/e-web/academics/communications/research/vol1no2/06HarbaughEJFall10.pdf>. *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, (πρόσβαση 4/11/2014)

¹³⁷ L. PERVIN & O. P. JOHN, *Θεωρίες προσωπικότητας*, Αθήνα, Εκδόσεις Τυπωθήτω, 1999, σ. 225.

¹³⁸ Princeton Survey Research (2014), "The web at 25 in the US", <http://www.pewinternet.org/2014/02/27/the-web-at-25-in-the-u-s/>, (02/3/2014).

Has the internet been a good thing or a bad thing?

% of internet users

Source, Pew Research Center Internet Project Survey, January 9-12, 2014.
N=857 internet users.

PEW RESEARCH CENTER

Παρομοίως, η θεωρία του Καρλ Ρότζερς προορίζει τον άνθρωπο προς την αυτοπραγμάτωσή του, που επίσης μπορεί να επιτευχθεί σε ένα περιβάλλον, όπου θα μπορούμε να «λειτουργούμε ελεύθερα, όπου θα είμαστε ελεύθεροι να βιώσουμε και να εκπληρώσουμε τη φύση μας ως θετικά και κοινωνικά όντα»¹³⁹. Καθώς αναδύεται, το άτομο αναπτύσσει την ανάγκη για θετική αναγνώριση, φτάνοντας ακόμη και στο σημείο να αναπτύσσει διαφοροποιημένη προσωπικότητα από την πραγματική του, προκειμένου να είναι αρεστός και να έχει την αφοσίωση των άλλων¹⁴⁰.

Ο MacKenna επίσης διατείνεται ότι το ασφαλές και προστατευμένο διαδικτυακό περιβάλλον μπορεί να επηρεάσει θετικά τις διαδικτυακές σχέσεις, καθώς η ατμόσφαιρα του κυβερνοχώρου επιτρέπει στους ανθρώπους να μοιράζονται με έναν τρόπο που δεν θα

¹³⁹ L. PERVIN & O. P. JOHN, *Θεωρίες προσωπικότητας*, Αθήνα, Εκδόσεις Τυπωθήτω, 1999, σ. 240.
¹⁴⁰

A. N. JOINSON, K. MCKENNA, T. POSTMES & REIPS U. D. (edited), *The Oxford handbook of Internet psychology*, Οξφόρδη, Oxford University press, 2007, σ. 102.

ήταν πρόθυμοι να το κάνουν στον εξωδιαδικτυακό κόσμο. Πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το πανεπιστήμιο του Πρίνστον επιβεβαιώνει αυτή την άποψη καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (67%), αποφάνθηκαν ότι η διαδικτυακή επικοινωνία είχε ενισχύσει τις σχέσεις τους, χωρίς αυτή η θετική επίδραση να σχετίζεται με δημογραφικά χαρακτηριστικά¹⁴¹.

5.3 Το Διαδίκτυο ως κοινότητα

«Στο κυβερνοχώρο κουβεντιάζουμε και συζητάμε, συμπλεκόμαστε σε επιστημονικές συζητήσεις, ασκούμε εμπορική δραστηριότητα, ανταλλάσσουμε γνώσεις, αλληλοϋποστηρίζομαστε, κάνουμε σχέδια, εμπνεόμαστε, κουτσομπολεύουμε, ερωτεύομαστε, βρίσκουμε φίλους, τους χάνουμε, παίζουμε παιχνίδια, φλερτάρουμε, παράγουμε λίγη υψηλή τέχνη και πολλή φαφλατοσύνη. Κάνουμε όλα όσα κάνουν οι άνθρωποι όταν βρίσκονται μαζί, μόνο που χρησιμοποιούμε λέξεις σε οθόνες υπολογιστών, αφήνοντας τα σώματά μας πίσω. Εκατομμύρια από εμάς έχουμε ήδη χτίσει κοινότητες εκεί όπου συμμειγνύονται οι ταυτότητές μας και αλληλεπιδρούμε ηλεκτρονικά, ανεξάρτητα από την ώρα ή τον τόπο»¹⁴².

Από τη στιγμή που αναπτύχθηκαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι διαδικτυακές κοινότητες άρχισαν να κατακλύζουν τον κυβερνοχώρο. Άγνωστοι μεταξύ τους χρήστες, άρχισαν να προσέρχονται στη διαδικτυακή κοινότητα με μοναδικό γνώμονα το ενδιαφέρον τους για τη θεματική αυτής. «Για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία, η ανθρωπότητα προσπαθεί να εξελιχθεί, χωρίς την πειθαρχία και την έμπνευση του φυσικού χώρου». Τα μέλη, προερχόμενα από διαφορετικό ηλικιακό, οικογενειακό, μορφωτικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, αρχίζουν να ενθαρρύνουν τον σκοπό της σελίδας, παραθέτοντας σχόλια κάτω από τις αναρτήσεις/ δημοσιεύσεις.

Η διαδικασία αυτή για τον Rheingold είναι εντυπωσιακή κι αναπόφευκτη. Πρώτον γιατί οι άνθρωποι θα κάνουν ότι έκαναν πάντα με την τεχνολογία της επικοινωνίας: θα τη χρησιμοποιήσουν με μη αναμενόμενους τρόπους για να καταφέρουν να δημιουργήσουν νέες κοινότητες. Δεύτερον γιατί οι εικονικές κοινότητες αποτελούν μια φυσική αντίδραση

¹⁴¹ Princeton Survey Research (2014), 'The web at 25 in the US', <http://www.pewinternet.org/2014/02/27/the-web-at-25-in-the-u-s/> (02/3/2014).

¹⁴² H. RHEINGOLD στο D. BELL, *An introduction to cyberculture*, Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Routledge, 2011, σ. 98.

στη «λαχτάρα για κοινότητα που έχει γεννηθεί μετά από την αποσύνθεση των παραδοσιακών κοινοτήτων ανά τον κόσμο. Μέσα από το CMC ξαναχτίζονται οι «χαμένες» κοινότητες στον κυβερνοχώρο¹⁴³.

Η συμπεριφορά των μελών και η δυναμική της διαδικτυακής κοινότητας, εν γένει, καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το θέμα που αυτή πραγματεύεται κι από τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η διαχείριση. Είναι διαφορετικό το ενδιαφέρον να περιστρέφεται γύρω από κάποια διασημότητα ή ένα πολιτιστικό θέμα και διαφορετικό να αφορά ένα κοινωνικό πρόβλημα που χρήζει αντιμετώπισης. Σε κάθε μια από αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να υπάρχει συμμετοχή με likes και σχόλια, αλλά μόνο στην τελευταία περίπτωση μπορεί η κοινότητα να ενισχύσει το φρόνημα του πολίτη¹⁴⁴. Η διαδικασία μέσω της οποίας γίνεται αυτό είναι πολύχρονη και σταδιακή και προϋποθέτει τη συλλογική παρακίνηση και τον παραδειγματισμό.

Η ομάδα, στα πρώτα της βήματα, περνάει γρήγορα από την τυπικότητα και τη θετική στάση, στην εξοικείωση και την προσωπική αντιπαράθεση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αναδειχθεί η ανομοιογένεια αυτής και να επέλθει ο χωρισμός της σε διάφορες υποομάδες. Η συνύπαρξη αυτών των ομάδων δεν είναι δυνατόν να διαρκέσει για μεγάλο χρονικό διάστημα, οπότε το ρήγμα ανάμεσά τους, δεν αργεί να φανεί. Όπως και η διάσταση ανάμεσα σε κάποιες ομάδες και τη διαχείριση. Αλληλεπιδρώντας μέσα στην ανομοιογένεια, όπου ούτε οι ρόλοι ήταν σαφείς, ούτε ο τίτλος της σελίδας, ούτε καν η υπό διαπραγμάτευση θεματική ενδιαφέροντος, η ανάγκη για «εκκαθάριση» (διαγραφή κάποιων εξ αυτών που εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία της) γίνεται απολύτως επιτακτική¹⁴⁵.

Η αλληλεπίδραση γίνεται κυρίως ανάμεσα στη διαχείριση και τα μέλη που συνιστούν τον πυρήνα αυτής της διαδικτυακής κοινότητας. Ο **Πυρήνας** χαρακτηρίζεται από ομοιομορφία και σταθερότητα και δεν αντιπροσωπεύει παρά μόνο ένα μικρό ποσοστό από τα χιλιάδες μέλη που παρακολουθούν τακτικά τη διαδικτυακή σελίδα/κοινότητα. Τα υπόλοιπα μέλη μοιράζονται στη **Μέση Περιφέρεια**, στα μέλη δηλαδή που επισκέπτονται την κοινότητα με λιγότερη συχνότητα, και στην **Περιφέρεια**, στα μέλη που είναι απλώς δορυφόροι της κοινότητας¹⁴⁶.

¹⁴³ ό.π. σελ. 98-99.

¹⁴⁴ Συμπεράσματα από την Μελέτη Περίπτωσης που συμπεριλαμβάνεται στην παρούσα διατριβή.

¹⁴⁵ ό.π.

¹⁴⁶ ό.π.

Στη διαδικτυακή κοινότητα θεωρητικά δεν υπάρχουν κανόνες και περιορισμοί για τα μέλη, αλλά στην πράξη και στην πορεία τα σχόλια, οι αντιδράσεις και το γενικότερο πνεύμα των μελών τείνουν να διαμορφώνουν ένα υποτυπώδες συμπεριφοριστικό μοντέλο. Φυσικά ο καθένας διατηρεί τη διαφορετικότητά του, απέναντι στο υπό διαπραγμάτευση θέμα όμως αναμένεται από αυτόν να αναπτύξει μια πιο κοινή αντιμετώπιση/αντίληψη. Τα μέλη παραδειγματίζονται το ένα από το άλλο, αλλά παραδειγματίζονται ακόμη περισσότερο κι από την ίδια τη διαχείριση. Όσο πιο ενεργή και τίμια απέναντι στο σκοπό της κοινότητας είναι η δράση της διαχείρισης, τόσο μεγαλύτερη απήχηση ασκεί στα μέλη.

Αυτό το είδος μάθησης που αρχίζει να αναπτύσσεται ανάμεσα στα μέλη, προσεγγίζεται περισσότερο από την κοινωνικογνωστική θεωρία της μάθησης, που υποστηρίζει ότι «Ο άνθρωπος μαθαίνει περισσότερα πράγματα παρατηρώντας συμπεριφορές προτύπων, παρά στην οικογένεια και το σχολείο¹⁴⁷». Το πρότυπο, όμως εν προκειμένω, δεν καθορίζεται από τους γνωστούς παράγοντες που αναγνωρίζονται και υιοθετούνται στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Στην παρατήρηση και μίμηση προτύπου τα γνωστά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του προτύπου δεν παίζουν σχεδόν κανένα ρόλο. Η υψηλή κοινωνική θέση και η κοινωνική δύναμη για παράδειγμα, παύουν να ασκούν επίδραση, καθώς τα μέλη είναι άγνωστα μεταξύ τους. Το πρότυπο στη διαδικτυακή κοινότητα χτίζεται από τη συντελούμενη δράση και από την αποδοχή της που εκφράζεται με likes, σχόλια και αναδημοσιεύσεις¹⁴⁸.

Αυτό δεν σημαίνει ότι από τη διαδικτυακή κοινότητα δεν λείπουν ανοίκειες συμπεριφορές που μπορεί να ξεκινάνε από εσκεμμένη παραπλάνηση μεμονωμένων μελών- ατόμων που συνήθως αντιμετωπίζουν κάποια ψυχική διαταραχή (τα λεγόμενα troll), και να παρασύρουν πολλά μέλη στην αφελή υιοθέτηση μιας ψευδούς είδησης/πληροφορίας που συνήθως διασπείρεται για λόγους συκοφάντησης ή πρόκλησης πανικού.

Η ανωνυμία και η ψευδωνυμία που μπορεί να έχει κάποιο μέλος, η ευκολία εγγραφής και αποχώρησης και κυρίως η απουσία φυσικής παρουσίας είναι μόνο κάποια από τα χαρακτηριστικά που περιορίζουν σημαντικά τη δυνατότητα της διαδικτυακής κοινότητας να δημιουργήσει (τόσο) συνεκτικούς, όσο η πραγματική κοινότητα. (Κι αν έχει

¹⁴⁷ Ανώνυμος, *Social cognitive theory of learning*, σ. 3, *PSU Univeristy*, info.psu.edu.sa/psu/math/007%20Social%20Cog%20Theory%2001.pdf, (πρόσβαση 8/03/2013)

¹⁴⁸ Συμπεράσματα από τη Μελέτη Περίπτωσης που συμπεριλαμβάνεται στην παρούσα διατριβή.

επικρατήσει να αποκαλείται ως τέτοια, στη γλώσσα και στην αντίληψη των μελών, στην ουσία, δεν είναι κοινότητα, αλλά ομάδα ή σελίδα.) Την ίδια στιγμή όμως τα χαρακτηριστικά αυτά του επιτρέπουν να κινηθεί μέσα στην κοινότητα κατά βούληση, με απόλυτη ελευθερία, και παρόλα αυτά το μέλος αποδέχεται και σέβεται το συλλογικά προκρινόμενο συμπεριφοριστικό μοντέλο, συμμετέχοντας με τη δική του μαρτυρία/αλήθεια σε μια συζήτηση, εκφράζοντας το συναίσθημά του και επιδεικνύοντας αλληλεγγύη.

Παρότι η διαδικτυακή σελίδα/ομάδα δεν είναι στην πραγματικότητα μια κοινότητα¹⁴⁹, η επίδρασή της δεν είναι άνευ σημασίας. Η προσωπική άποψη του μέλους φιλτράρεται μέσα από την κοινότητα και καταγράφεται στο συλλογικό υποσυνείδητο, επιδρώντας στην κοινωνική πρακτική του μέλους που φαίνεται να αναπτύσσει περισσότερη αυτενέργεια εκτός της διαδικτυακής κοινότητας, που όπως προκύπτει κι από την Μελέτη Περίπτωσης της παρούσας διατριβής, όχι μόνο δεν είναι «εικονική»¹⁵⁰ -κατά περίπτωση- αλλά είναι ένα πραγματικό χωνευτήριο απόψεων από όπου δίνονται τα ερεθίσματα και χτίζεται η βάση για την αναδόμηση και το μετασχηματισμό των πραγματικών κοινοτήτων.

5.4 Η διαλλαγή της εικονικής πραγματικότητας

Οι ορισμοί που αποδίδουν την έννοια της μεταβαλλόμενης εικονικής πραγματικότητας ποικίλλουν· ένας από τους πληρέστερους, ωστόσο, παρατίθεται στην εγκυκλοπαίδεια Μπριτάνικα και είναι ο εξής: «Η Εικονική Πραγματικότητα δημιουργείται από τη χρήση της μοντελοποίησης και της προσομοίωσης μέσω υπολογιστικών συστημάτων, προκειμένου να δώσει στο χρήστη τη δυνατότητα να αλληλεπιδράσει με ένα τεχνητό τρισδιάστατο τεχνητό περιβάλλον. Οι εφαρμογές της εικονικής πραγματικότητας εμβαπτίζουν το χρήστη σε ένα υπολογιστικό περιβάλλον, το οποίο προσομοιώνει την πραγματικότητα μέσω της χρήσης ειδικών συσκευών, οι οποίες στέλνουν και λαμβάνουν

¹⁴⁹ Ως «virtual third places», χαρακτηρίζονται από τον Jhon Horrigan (2001), στην έρευνά του με τίτλο *Εικονικές Κοινότητες*, Pew Research Center, στο <http://www.pewinternet.org/2001/10/31/online-communities/>, (πρόσβαση 15/12/2013).

¹⁵⁰ ό.π.

πληροφορία¹⁵¹».

Πηγή: www.thecoolgadgets.com

Όσο πρόσφατη κι αν φαντάζει όμως η ανάπτυξη της έννοιας, κι όσες προσπάθειες κι αν έχουν γίνει για να αποτυπωθεί ολοκληρωμένα ως ορισμός, οι ρίζες της και το βαθύτερο νόημά της μπορούν να ανιχνευθούν τόσο πίσω στο χρόνο, όσο και η φιλοσοφία του Πλάτωνα. Μόνο που στο έργο του με τίτλο «Νόμους» που αποκλήθηκε από κάποιους ως «αλλόκοτο χάος»¹⁵², τη συναντάμε ως «παράσταση ή εικόνα διαλλαγής» που μπορεί να προκύψει από το «νέο αισθητικό», το οποίο βασιζόταν στην ανθρώπινη φαντασία.

Σύμφωνα με την άποψη του Πλάτωνα, «το αποδεκτό από την ύστατη ανθρωπολογία του αισθητικό, το νέο αισθητικό, μπορεί να λειτουργήσει όχι μόνο ως φορέας ηδονής, όπως το συμβατικό αισθητικό, αλλά και ως παιδεία διαλλαγής στο επίπεδο της πρώτης αίσθησης, στο επίπεδο της ηδονής και της λύπης και συνεπώς ως θεμελιώδης παιδεία για

¹⁵¹ Ε. ΓΙΑΝΝΑΚΑ, Β. ΚΑΠΟΥΛΑΣ, Χ. ΜΠΟΥΡΑΣ, Θ-Κ. ΤΣΙΑΤΣΟΣ, *Δικτυακά εικονικά Περιβάλλοντα*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2005, σ. 29.

¹⁵² Δ. Ν. ΛΑΜΠΡΕΛΗΣ, *Επιθυμία και τραγωδία*, Αθήνα-Γιάννινα, Εκδόσεις Δωδώνη, 1999, σ. 17.

την επίτευξη διαλλαγής λόγου, ηδονής, λύπης»¹⁵³. Το νέο αισθητικό στον Πλάτωνα προκύπτει από το εικονοποιητικό βλέμμα, το οποίο και διεγείρει τη φαντασία, πραγματώνοντας έτσι την επιθυμία!

Η εικονική πραγματικότητα δεν συντίθενται άραγε από πλατωνικά υλικά, όπως είναι οι εικόνες, τα φαντάσματα και τα είδωλα; Από εικόνες δηλαδή που εμφανίζονται ως μιμήσεις-εικόνες φαντάσματος¹⁵⁴, πού όμως από μία ορισμένη απόσταση, δίνουν την εντύπωση ότι είναι μιμήσεις-εικόνες της αλήθειας. Σκοπός αυτής της μίμησης είναι η ηδονή, προϋπόθεση για την οποία είναι η απόσταση για να εκληφθεί το αισθητικό ως αληθινό. Με άλλα λόγια, η αισθητική εικόνα μπορεί να προσπορίσει ηδονή, χάρη στη φαντασία.

Η εικονική πραγματικότητα, αντίστοιχα, είτε ως desktop¹⁵⁵, είτε ως video mapping¹⁵⁶, είτε ως immersive¹⁵⁷, είτε ως τηλεπαρουσία¹⁵⁸, είτε ως μικτή πραγματικότητα¹⁵⁹, είτε ως fish tank¹⁶⁰, είτε ως ενισχυμένη¹⁶¹ ζωντανεύει τη φαντασία ηλεκτρονικά, αποσκοπώντας επίσης τόσο στην ψυχαγωγία, όσο και στην εκπαίδευση ή ακόμη και τη θεραπεία του χρήστη. Είναι μία προσομοίωση ενός φανταστικού περιβάλλοντος στο οποίο διαλλέγεται ο λόγος, η ηδονή και η λύπη. Στην ουσία δηλαδή η εικονική πραγματικότητα, αν και ηλεκτρονικά νοητή, δεν παύει να πυροδοτεί ερεθίσματα που διαλλέγουν αληθινά αισθήματα.

Το εικονικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από την ομοιότητά του ή όχι με το πραγματικό περιβάλλον, τις φυσικές ή υπερφυσικές δυνατότητες που προσφέρει στους χρήστες του και τη χρήση ή όχι avatars. Χαρακτηριστική είναι η ένταση της «τηλεπαρουσίας» που βιώνουν οι χρήστες, η οποία παρουσιάζει τις παρακάτω διαβαθμίσεις¹⁶².

¹⁵³ ό.π. σ. 18.

¹⁵⁴ ό.π. σ. 19.

¹⁵⁵ Προσιτή αναπαράσταση εικονικής πραγματικότητας με τη χρήση της συμβατικής οθόνης υπολογιστή (WoW) και περιορισμένη χρήση περαιτέρω υλικού.

¹⁵⁶ Αναπαράσταση της φιγούρας του χρήστη με χρήση τρισδιάστατων γραφικών που δίνει την αίσθηση αυξημένου ρεαλισμού.

¹⁵⁷ Πλήρης εμπύθιση στον εικονικό κόσμο με τη χρήση ειδικών συσκευών εισόδου-εξόδου.

¹⁵⁸ Παραλλαγή οπτικοποίησης ολόκληρων εικονικών κόσμων.

¹⁵⁹ Ενσωμάτωση των συστημάτων τηλεπαρουσίας με τα συστήματα εικονικής πραγματικότητας.

¹⁶⁰ Συνδυασμός στερεοσκοπικής οθόνης υγρών κρυστάλλων με μηχανισμό παρακολούθησης της κίνησης του κεφαλιού.

¹⁶¹ Συνδυασμός πραγματικής σκηνής που βιώνει ο χρήστης με την εικονική σκηνή που παράγει ο ηλεκτρονικός υπολογιστής.

¹⁶² Σ. Δ. ΑΡΣΕΝΗΣ, *Διαδίκτυο και κοινωνικές επιστήμες, Τεχνικές, τεχνολογικές και συστηματικές προσεγγίσεις*, Αθήνα, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, 2010, σ. 265.

- Αντίληψη του δυνητικού περιβάλλοντος μέσω της οθόνης του υπολογιστή. Σε αυτή την απλή κατηγορία, ο εικονικός κόσμος προσεγγίζεται μέσω της οθόνης ενός κοινού υπολογιστή. Ο χρήστης μέσω του πληκτρολογίου, της κίνησης του ποντικιού ή του joystick έχει τη δυνατότητα να αλληλεπιδρά με το εικονικό περιβάλλον.
- Εμβύθιση του χρήστη στο δυνητικό περιβάλλον. Ο χρήστης με τη χρήση ειδικών συσκευών ανίχνευσης της κίνησης του χεριού ή /και του κεφαλιού, προσομοιώνει ρεαλιστικά την κίνησή του και αλληλεπιδρά δυναμικά με το περιβάλλον. Για παράδειγμα, ο χρήστης στρέφοντας το κεφάλι του, αλλάζει το οπτικό του πεδίο.
- Ενισχυμένη εμβύθιση του χρήστη στο δυνητικό περιβάλλον, προσθέτει γραφικά, ήχο καθώς επίσης αίσθηση αφής και όσφρησης.

Η εικονική πραγματικότητα προσφέρεται για πολυεπίπεδη χρήση που αφορά πληθώρα δραστηριοτήτων, σχετικών τόσο με την ψυχαγωγία όσο και με την εκπαίδευση, το εμπόριο, τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, την έρευνα, την ιατρική και την τέχνη.

5.5 Οι παγίδες του εικονικού περιβάλλοντος

Η υπερβολική χρήση του Διαδικτύου ασφαλώς και ενέχει κινδύνους, οι οποίοι γίνονται πιο ορατοί τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της πρόκλησης σοβαρών ατυχημάτων στους ίδιους τους χρήστες ή σε προστατευόμενα μέλη τους. Χαρακτηριστικά είναι κάποια ακραία περιστατικά, όπως ο θάνατος από καρδιακή προσβολή καθόλα υγιούς και νεαρού σε ηλικία χρήστη του διαδικτύου που έπαιζε στο Διαδίκτυο αδιάλειπτα επί 25 ώρες ή ο θάνατος βρέφους από αμέλεια της μητέρας που απορροφήθηκε σε διαδικτυακό παιχνίδι! Για το λόγο αυτό, συστήνονται παγκοσμίως οργανισμοί για την πρόληψη και την έγκαιρη αντιμετώπιση του φαινομένου.

Στην Ελλάδα έχει συσταθεί το Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Δικτύου, το οποίο λειτουργεί τη γραμμή βοήθειας ΥποΣΤΗΡΙΖΩ και είναι αξιοσημείωτο ότι περίπου 4 στις 10 κλήσεις που γίνονται στην εν λόγω γραμμή βοήθειας, αφορούν στην εξάρτηση από το Διαδίκτυο. Πιο συγκεκριμένα, κατά την περίοδο λειτουργίας της γραμμής βοήθειας από τον Ιανουάριο του 2011 έως τον Δεκέμβριο του 2011, οι εισερχόμενες κλήσεις ανήλθαν σε

1559. Η πλειοψηφία των αιτημάτων αφορούσε σε θέματα εξάρτησης σε ποσοστό 37%, ενώ στη δεύτερη θέση βρίσκονταν τα αιτήματα που αφορούσαν σε γενικές πληροφορίες για την ασφάλεια στο διαδίκτυο¹⁶³, σε ποσοστό 32%. Στην τρίτη θέση, με ποσοστό 11%, αναδείχτηκε μια νέα κατηγορία που αφορά στα προβλήματα με τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και ιδιαίτερα μέσω της διάσημης ιστοσελίδας «Facebook» (π.χ ψευδή προφίλ).

Πηγή: safeline.gr

Εκτός όμως από εθισμό, νέες έρευνες σχετίζουν τη χρήση του Διαδικτύου και με την εμφάνιση άλλων ψυχικών διαταραχών. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Τελ Αβίβ, το Διαδίκτυο μπορεί να προκαλέσει ψυχωτικά επεισόδια, όπως φάνηκε από άπειρους χρήστες που δεν είχαν βεβαρυμένο ιστορικό, οι οποίοι παρουσίασαν συμπτώματα όπως, εντεινόμενη αίσθηση «υπερπροσωπικής σχέσης με κάποιον ξένο άνθρωπο», «καχυποψία και έλλειψη εμπιστοσύνης όσον αφορά τους σκοπούς και την ταυτότητα του έτερου πόλου της επικοινωνίας», «ασαφή αίσθηση του εαυτού», «παρερμηνεία των πληροφοριών» και «ανεπιθύμητη προσωπική έκθεση στον

¹⁶³

κυβερνοχώρο»¹⁶⁴.

Ενώ, σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο κέντρο Ισορροπίας Εγκεφάλου στην πρωτεύουσα της Νότιας Κορέας, η υπερβολική χρήση «έξυπνων» κινητών και βιντεοπαιχνιδιών διασαλεύει την ισορροπημένη ανάπτυξη του εγκεφάλου, προκαλώντας ψηφιακή άνοια. Κάνοντας υπερβολική χρήση της τεχνολογίας, οι χρήστες αυξάνουν τις πιθανότητες να αναπτύξουν περισσότερο την αριστερή πλευρά του εγκεφάλου τους, σε βάρος της δεξιάς που σχετίζεται με τη δυνατότητα συγκέντρωσης. Αποτέλεσμα αυτής της ανισορροπίας είναι να πλήττεται άμεσα η ικανότητα προσοχής και μνήμης, επιφέροντας πρόωρη άνοια στο 15% των περιπτώσεων¹⁶⁵.

Τα αποτελέσματα μιας πιο πρόσφατης έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο Μίσιγκαν της Αμερικής¹⁶⁶, δεν είναι περισσότερο ενθαρρυντικά καθώς διαπιστώνουν ότι η χρήση του facebook, και δη η κατάχρηση, μπορεί να μειώσει το αίσθημα ευεξίας και ικανοποίησης από τη ζωή στους νέους ενήλικες¹⁶⁷.

¹⁶⁴ Nitzan U1, Shoshan E, Lev-Ran S, Fennig S., "Internet-related psychosis—a sign of the times", *Israel Journal of Psychiatry* (2011), <http://www.ncbi.nlm.nih.gov>, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22141146>, (πρόσβαση 12/01/2012).

¹⁶⁵ Άγνωστος (2013), "Digital Dementia", *Daily Mail online*, <http://bg-daily-news.eu/world/3056-%E2%80%9Cdigital-dementia%E2%80%9D-%E2%80%93-the-new-scourge-of-the-youth>

¹⁶⁶ KROSS E., VERDUYN F., DEMIRALP E., PARK J., SEUNGJAE L., LIN N.N., SHABBLACK H., JONIDES J., YBARRA O., "Facebook Use Predicts Declines in Subjective Well-Being in Young Adults" (2013), *Plos One*, <http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0069841>, (πρόσβαση 05/09/2013)

¹⁶⁷ Ανώνυμος (2013), "Facebook use "makes people feel worse about themselves", *BBC online*, <http://www.bbc.co.uk/news/technology-23709009> (πρόσβαση 21/10/2013).

Κεφάλαιο 6

6. Εικονικός και πραγματικός εαυτός

6.1 Η διαδικτυακή αντανάκλαση του εαυτού

Το διαδίκτυο, ανάλογα με τη μορφή του επηρέασε διαφορετικές θεωρήσεις ως προς τη διαμόρφωση της διαδικτυακής ταυτότητας. Ως Web 1.0 ανέπτυξε ανώνυμα -ως επί το πλείστον- κοινωνικά περιβάλλοντα, ενώ περιόριζε την παρουσίαση του εαυτού μόνο μέσω του γραπτού κειμένου και δεν διευκόλυνε τη συγχώνευση της online σφαίρας με την offline, κλίνοντας περισσότερο προς τη μεταδομική προσέγγιση της ταυτότητας ως αποκεντρωμένης, κατακερματισμένης και πολλαπλής. Ως Web 2.0, τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά του Διαδικτύου έχουν αντιστραφεί προάγοντας ιδιαίτερα την αφήγηση του εαυτού μέσα από την εικόνα, την επικοινωνία και την κοινότητα¹⁶⁸.

Οι ιστοσελίδες κοινωνικών δικτύων (SNSs) αποτελούν, πλέον, μια πολιτισμική αρένα που προάγει τη διαδικασία της αυτοπαρουσίασης, τη διαχείριση εντυπώσεων και της παρουσίαση της φιλίας¹⁶⁹. Ο χρήστης απολαμβάνει **6.1 Η διαδικτυακή αντανάκλαση του εαυτού** τη δυνατότητα να πειραματίζεται με την ταυτότητά του, η οποία είναι έτσι κι αλλιώς μια «υπόθεση ατομικής επιλογής και διαπραγμάτευσης»¹⁷⁰. Με τη φωτογραφία και το όνομα της αρεσκείας του, συστήνεται στον κυβερνοχώρο με ένα προφίλ, αν όχι διαφορετικό, σίγουρα διαφοροποιημένο από αυτό της πραγματικής του ταυτότητας. Αυτό

¹⁶⁸ V. MILLER, *Understanding Digital Culture*, Νέα Υόρκη, Sage, 2011, σσ. 181-182. <http://books.google.gr/booksid=QzKbwZtUqNEC&pg=PA240&lpg=PA240&dq=understanding+digital+culture+vincent+miller+pdf&source=bl&ots=ZvhL3HGNOM&sig=aZJ6aoiogzEAEwQHC8o5GkSP0ts&hl=en&sa=X&ei=JCSQU4nMDcm70QW0tYCICQ&ved=0CGkQ6AEwBw#v=snippet&q=blogs&f=false>, (πρόσβαση 27/05/2014).

¹⁶⁹ boyd & Ellison, στο GEORGALOU M., (2010), *“Pathfinding” discourses of self in social network sites*, Lancaster University, http://www.academia.edu/265005/Pathfinding_Discourses_of_Self_In_Social_Network_Sites (πρόσβαση 20/05/2014).

¹⁷⁰ S.WARBURTON & S. HATZIPANAGOS, *Digital Identity and Social Media*, ΗΠΑ, Igi Global, 2013, σ. 8, <http://www.jillcode.com/download/pubs/chapters/2013-Code-Agency-and-Identity-in-Social-Media-Warburton.pdf>, (πρόσβαση 01/06/2014)

δεν σημαίνει απαραίτητα ότι κατασκευάζει κάτι διαφορετικό από αυτό που είναι, αλλά ότι κατασκευάζει κάτι πιο κοντινό σε αυτό που θα ήθελε να είναι, ειδικά αν η επιθυμία του δεν ικανοποιείται από την πραγματικότητα¹⁷¹.

Υπό αυτή την έννοια, ο εαυτός της ψηφιακής κουλτούρας κεντροποιείται ακόμη περισσότερο, καθώς οι απαιτήσεις της «κατανεμημένης παρουσίας» (distributed presence) και της δυνατότητας για συνεχή επικοινωνία που διασφαλίζεται από τα κινητά τηλέφωνα, έχουν οδηγήσει στον συγκερασμό διαφορετικών κοινωνικών πλαισίων και ρόλων¹⁷². Η διαδικτυακή ταυτότητα για τους περισσότερους χρήστες δεν είναι παρά μια προέκταση της φυσικής τους ταυτότητας, καθώς συνολικά ή εν μέρει, δεν παύει να συνιστά ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα -αν και κυρίως της θετικής πλευράς- της πραγματικής ταυτότητας. Ένα δείγμα που περνάει ασύγχρονα από τον έλεγχο του χρήστη¹⁷³, ο οποίος αποφασίζει για το περιεχόμενο του κειμένου και το είδος των φωτογραφιών που θα τον αντιπροσωπεύσουν, έχοντας πάντα και ως γνώμονα τους φίλους του και το υλικό που εκείνοι δημοσιεύουν.

Τα τελευταία χρόνια μάλιστα έχει αναπτυχθεί έντονα η τάση οι χρήστες να ανεβάζουν φωτογραφίες του εαυτού τους που τραβούν οι ίδιοι, τις λεγόμενες selfie,¹⁷⁴ για τις οποίες υπάρχουν δύο σχολές προσέγγισης. Η μία υποστηρίζει ότι οι σέλφι φωτογραφίες ενισχύουν την αυτοπεποίθηση, καθώς το άτομο γίνεται αποδέκτης likes και θετικών σχολίων και μαθαίνει να εξοικειώνεται με την εικόνα του. Ενώ η άλλη σχολή υποστηρίζει ότι οι σέλφι φωτογραφίες παίρνονται κάποιες φορές από άτομα με χαμηλή αυτοπεποίθηση, που έχουν ανάγκη από επιβεβαίωση, και των οποίων η αυτοπεποίθηση εξαρτάται από το πως γίνονται αντιληπτοί στον Άλλο. Τα άτομα αυτά συχνά προβάλλουν τους εαυτούς τους με έναν πιο σεξουαλικό τρόπο για να προσελκύσουν την προσοχή και τα σχόλια των φίλων τους¹⁷⁵.

¹⁷¹ Συμπεράσματα από Μελέτη Περίπτωσης παρούσας διατριβής

¹⁷² V. MILLER, *Understanding Digital Culture*, Νέα Υόρκη, Sage, 2011, σσ. 181-182, <http://books.google.gr/booksid=QzKbwZtUqNEC&pg=PA240&lpg=PA240&dq=understanding+digital+culture+vincent+miller+pdf&source=bl&ots=ZvHL3HGNOM&sig=aZJ6aoiogzEAEwQHC8o5GkSP0ts&hl=en&sa=X&ei=JCSQU4nMDcm70QW0tYCICQ&ved=0CGkQ6AEwBw#v=snippet&q=blogs&f=false>, (πρόσβαση 27/05/2014).

¹⁷³ «Όλοι οι συμμετέχοντες βλέπουν τον έλεγχο ως σημαντικό πλεονέκτημα, αν όχι τον μοναδικό λόγο για να βρίσκονται συνδεδεμένοι», στο A. M. MARKHAM, *Life online, researching real experience in virtual space*, Νέα Υόρκη, Altamira press, 1998, σ. 124.

¹⁷⁴ Αυτοφωτογράφιση με σμάρτφον ή γουέμπκαμ, η οποία δημοσιεύεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

¹⁷⁵ HUTCHINSON, A. (2014), "Using Selfies in Social Media Marketing", [socialmediatoday.com](http://socialmediatoday.com/adhutchinson/2272061/using-selfies-social-media-marketing) <http://socialmediatoday.com/adhutchinson/2272061/using-selfies-social-media-marketing> (5/04/2014)

Δρώντας σε ένα πιο «ιδεατό» περιβάλλον, ο χρήστης γίνεται πιο ελεύθερο και, κατά συνέπεια, πιο ανήσυχο πνεύμα. Επιδιώκει τη συμμετοχή και την αλληλεπίδραση, ενώ επικοινωνεί και εκφράζεται πιο εύκολα, σε τακτική βάση. Η αμεσότητα στην επικοινωνία και τον σχολιασμό, προσδίδει μία άλλη διάσταση στη συμμετοχή του μέλους. Η παρουσία του γίνεται ιδιαιτέρως αισθητή και ενισχύεται ή απορρίπτεται από την κοινότητα, αναλόγως με τον σκοπό σύστασής της¹⁷⁶.

Σε ένα περιβάλλον μεταξύ αγνώστων και ελλείπει ολοκληρωμένης προσωπικότητας, ωστόσο, ο χρήστης μπορεί να μετατρέψει τον κυβερνοχώρο σε πεδίο «ζωντανής» φαντασίωσης¹⁷⁷ και «μαζικής συναινετικής παραίσθησης»¹⁷⁸ για να κατασκευάσει μία ιδεατή ταυτότητα. Σε αυτή την περίπτωση, η διαχείριση ελέγχου των απαξιωτικών για τον εαυτό πληροφοριών συναρτάται με «διαχείριση των εντυπώσεων» που κατά τον Γκόφμαν έχει ως αποτέλεσμα τη μεταμφίεση ή παραποίηση, την οποία το υποκείμενο επεξεργάζεται επιμελώς προκειμένου να οικοδομήσει μία δημόσια ψεύτικη εντύπωση: «να περνάει για κάποιος που δεν είναι»¹⁷⁹.

Πέρα από τη φυσική προέκταση του εαυτού και την ιδανική ταυτότητα, η διαχείριση του εαυτού μέσα από τον γραπτό λόγο σε ένα εικονικό περιβάλλον, μπορεί να κατασκευάσει σύμφωνα με τη Sherry Turkle και την τεμαχισμένη ταυτότητα. «Σύμφωνα με αυτή την άποψη, το διαδίκτυο έχει αποδομήσει την ταυτότητα του ατόμου, αφού η διαδικασία της «κατασκευής» της ταυτότητας δεν είναι πλέον αποτέλεσμα μιας γραμμικής οικοδόμησης της αυτοεικόνας αλλά είναι μια περίπλοκη μη-γραμμική διαδικασία κατασκευής μιας αυτοεικόνας που βασίζεται στην αλλαγή ρόλων, περιβαλλόντων επικοινωνίας και αντιλήψεων που στο διαδίκτυο αφθονούν»¹⁸⁰.

¹⁷⁶ ό.π.

¹⁷⁷ Nusselder, A.C. *Interface, Fantasy, A Lacanian cyborg ontology*, στο ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Χ., «Η ταυτότητα στο Διαδίκτυο», <http://www.scribd.com/doc/98755007/H-ταυτότητα-στο-Διαδίκτυο> (πρόσβαση 20/05/2014).

¹⁷⁸ W. GIBSON, *Neuromancer*, Νέα Υόρκη, Ace Books, 1984, σ. 19, στο https://7chan.org/pr/src/A_neuromancer.pdf, (πρόσβαση 15/3/2014).

¹⁷⁹ E. GOFFMAN, *Στίγμα, Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2001, σ. 22, <http://pernoampariza.files.wordpress.com/2013/12/erving-goffman-cf83cf84ceafceb3cebcceb1.pdf>.

¹⁸⁰ Burnett, R., Marshall, D. *Web Theory: un introduction* στο ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Χ., «Η ταυτότητα στο Διαδίκτυο», <http://www.scribd.com/doc/98755007/H-ταυτότητα-στο-Διαδίκτυο>, (πρόσβαση 20/05/2014).

6.1.1 Η κατάρρευση του πλαισίου

Οι κοινωνικοί ψυχολόγοι υποστηρίζουν ότι μαθαίνουμε εντέλει τον εαυτό μας βλέποντας τι κάνουμε και πως αντιδρούν οι άλλοι σε αυτό, και μέσα από την αλληλεπίδραση, οι ενεργούντες επιζητούν να διατηρήσουν τα νοήματα της ταυτότητας που σχετίζονται με καθένα ρόλο¹⁸¹. Κατά τον Μιντ, θιασώτη της θεωρίας των ρόλων, για καθένα ρόλο που παίζει το άτομο υπάρχει ένας Γενικευμένος Άλλος, δηλαδή οι συλλογικές κρίσεις των σημαντικών άλλων σχετικά με τον εαυτό κάποιου. Για τον Γκόφμαν ο εαυτός παρουσιάζεται κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του κοινού, αλλά και τη σχέση που έχει το άτομο με αυτό¹⁸². Η αυτοαπόκρυψη δηλαδή, αυτό που οι Wheelless and Grotz προσδιορίζουν ως «οποιοδήποτε μήνυμα για τον εαυτό το οποίο ένα άτομο επικοινωνεί σε ένα άλλο άτομο»¹⁸³, λαμβάνει χώρα εντός συγκεκριμένου πλαισίου.

Στα λεγόμενα SNS (υπηρεσίες κοινωνικής διαδικτύωσης) όμως, η αυτοαπόκρυψη γίνεται συχνά προς ένα ανομοιογενές κοινό αναγνωστών με τους οποίους έχουμε διαφορετικές κοινωνικές σχέσεις, όπως είναι οι συγγενείς, οι φίλοι και συνάδελφοι. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούμε να αξιολογήσουμε προσεκτικά το πλαίσιο της αλληλεπίδρασης για να αποφασίσουμε πως θα δράσουμε, τι θα πούμε, και πως θα προσπαθήσουμε να δομήσουμε και να παρουσιάσουμε τον εαυτό μας¹⁸⁴. Το φαινόμενο αυτό είναι γνωστό ως «κατάρρευση του πλαισίου» (context collapse)¹⁸⁵.

Κι ενώ κάποιες μορφές CMC επικοινωνίας μπορεί να διασφαλίζουν τα όρια, όπως είναι η one-to-one επικοινωνία ή τα άμεσα μηνύματα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χαρακτηρίζονται συνήθως ως επικοινωνία one-to-many, όπου το κοινό είναι συχνά αόρατο¹⁸⁶. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να διασαλεύονται τα όρια της ιδιωτικότητας, η οποία

¹⁸¹ G.H. MEAD, *Mind, Self and Society*, στο DAVIS J. (2013), “Context collapse, A literature review”, <http://thesocietypages.org/cyborgology/2013/01/10/context-collapse-a-literature-review/> (πρόσβαση 5/06/2014).

¹⁸² VITAC, J. (2012), “The impact of context collapse and privacy on social network sites disclosure”, *Journal of broadcasting and electronic media*, σσ. 451-469, ειδ. 453, https://www.academia.edu/2140776/The_impact_of_context_collapse_and_privacy_on_social_network_site_disclosures, (πρόσβαση 15/06/2014).

¹⁸³ ό.π. σ. 460.

¹⁸⁴ DAVIS, J. (2013), “Context collapse, A literature review”, <http://thesocietypages.org/cyborgology/2013/01/10/context-collapse-a-literature-review/> (πρόσβαση 5/06/2014).

¹⁸⁵ TADDICKEN, M. (2014), “The privacy paradox in the social web: The impact of privacy concerns, Individual characteristics, and the perceived social relevance of different forms of self disclosure”, *Journal of computer mediated communication*, σσ. 248-273, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcc4.12052/full> (πρόσβαση 9/06/2014)

¹⁸⁶ VITAC, J. (2012), “The impact of context collapse and privacy on social network sites

μπορεί να οριστεί ως «το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού ποιας πληροφορίας θα αποκαλυφθεί σε ποιον και πότε» ή ως «επιλεκτικός έλεγχος της πρόσβασης στον εαυτό»¹⁸⁷.

Στο διαδίκτυο η πιθανότητα παράθεσης προσωπικών πληροφοριών είναι μεγαλύτερη σε βάθος χώρου και χρόνου. Το εύρος του περιεχομένου αυξάνεται και γίνεται δυνητικά διαθέσιμο σε μεγάλο αριθμό σκόρπιων χρηστών. Είναι διαθέσιμο για μεγάλο χρονικό διάστημα, δεδομένου ότι το διαδικτυακό περιεχόμενο, σε αντίθεση με την προφορική επικοινωνία, είναι επίμονο και μόνιμα εντοπίσιμο. Επιπρόσθετα, το περιεχόμενο είναι διαθέσιμο σε ψηφιακή μορφή, το οποίο κάνει δυνατή την εμφάνιση σύνθετων και διαφορετικών πληροφοριών. Η αυτοαποκαλυπτόμενη πληροφορία στο Διαδίκτυο είναι κατά συνέπεια επίμονη, αναπαραγόμενη, διευρυνόμενη, αναζητήσιμη και αναδημοσιευόμενη¹⁸⁸.

Οι χρήστες του κοινωνικού Διαδικτύου τείνουν να αυτοαποκαλύπτουν πιο προσωπικές και ευαίσθητες λεπτομέρειες, όταν το κάνουν και οι φίλοι και οι γνωστοί τους. Η επίδραση αυτής της αμοιβαιότητας (reciprocity) ως προς την αυτοαποκάλυψη, επιβεβαιώνεται από διαφορετικές έρευνες¹⁸⁹. Με τη δημοσίευση προσωπικών πληροφοριών, οι χρήστες έχει βρεθεί ότι προσπαθούν να δομήσουν ένα πιο δημοφιλές στάτους σε μία εφαρμογή¹⁹⁰. Οι χρήστες που χρησιμοποιούν λιγότερες εφαρμογές αποκαλύπτουν πιο πολλές προσωπικές πληροφορίες, ειδικά πιο ευαίσθητες.

Πάντως, όσοι είναι γενικά απρόθυμοι να αποκαλύψουν προσωπικές πληροφορίες είναι πιο προσεκτικοί και στο διαδίκτυο, αν και δεν συμβαίνει το ίδιο και ως προς την αποκάλυψη κάποιων προσωπικών δεδομένων, όπως είναι το όνομα, η ηλικία ή το επάγγελμα. Η ηλικία, παρά τις υποθέσεις, δεν βρέθηκε να έχει αντίκτυπο στο μέγεθος της αυτοαποκάλυψης. Το φύλο όμως, φαίνεται ότι επηρεάζει την αυτοαποκάλυψη τουλάχιστον ως προς την παράθεση προσωπικών δεδομένων, με τις γυναίκες να αποκαλύπτουν περισσότερα.

disclosure”, *Journal of broadcasting and electronic media*, σσ. 451-469, σ. 455, https://www.academia.edu/2140776/The_impact_of_context_collapse_and_privacy_on_social_network_site_disclosures, (πρόσβαση 15/06/2014).

¹⁸⁷ TADDICKEN, M. (2014), “The privacy paradox in the social web: The impact of privacy concerns, Individual characteristics, and the perceived social relevance of different forms of self disclosure”, *Journal of computer mediated communication*, σσ. 248-273, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcc4.12052/full> (πρόσβαση 9/06/2014).

¹⁸⁸ Boyd, (2008), Papacharissi & Gibson, (2011) στο ό. π.

¹⁸⁹ Barak & Gluck-Ofri, (2007), στο ίδιο.

¹⁹⁰ Christofides et al., (2009), στο ίδιο.

Κάποιοι ερευνητές, όπως ο Hogan, υποστηρίζουν ότι οι χρήστες αναδιπλώνονται απέναντι στην κατάρρευση του πλαισίου κάνοντας μόνο επιλεκτική αυτοαποκάλυψη πληροφοριών που είναι κοινά αποδεκτές. Πιο πρόσφατη έρευνα, ωστόσο, καταρρίπτει αυτό τον ισχυρισμό, συμπεραίνοντας ότι η μεγάλη ποικιλία και το αυξημένο εύρος του κοινού επέφερε ακόμη μεγαλύτερη αυτοαποκάλυψη. Ο λόγος για τον οποίο συμβαίνει αυτό αποδίδεται στο γεγονός ότι ο μεγαλύτερος αριθμός ατόμων στο δίκτυο κάποιου χρήστη μπορεί να αυξήσει τις πιθανότητες για μοίρασμα πληροφοριών και αλληλεπίδρασης.

Επιπρόσθετα όμως η διαδικασία της αυτοαποκάλυψης στα κοινωνικά δίκτυα, είτε γίνεται σκόπιμα είτε όχι, ευνοεί τη διατήρηση των κοινωνικών σχέσεων και παρέχει πρόσβαση σε πληθώρα πηγών¹⁹¹. Τα SNS (υπηρεσίες κοινωνικής διαδίκτυωσης), αλλά και άλλες εφαρμογές Κοινωνικού Διαδικτύου φαίνεται ότι ενισχύουν το κοινωνικό κεφάλαιο.

6.2 Η αβαταρική αντανάκλαση του εαυτού

Στον τρισδιάστατο προσομειωμένο κόσμο εικονικής φύσεως, ο χρήστης μπορεί να παραβρεθεί σε μία εικονική διάσκεψη, να πάθει πραγματική ναυτία «πιλοτάροντας» ένα πολεμικό αεροσκάφος (χωρίς να κινδυνεύσει να τραυματιστεί), να περιηγηθεί σε θεματικά πάρκα ή σε έναν παραμυθένιο κόσμο, σαν αυτούς που φτιάχνουν σε κάποια νοσοκομεία παιδιά για να απαλύνουν τον πόνο των ανήλικων ασθενών¹⁹². Εκτός όμως από όλα αυτά, ο χρήστης μπορεί επίσης να κατασκευάσει μία ανθρωποειδή μορφή του εαυτού του, το λεγόμενο άβαταρ. Η λέξη άβαταρ από μόνη της, ήδη προσδίδει μία μεταφυσική χροιά στον κόσμο της εικονικής πραγματικότητας, καθώς «άβαταρ» σημαίνει μετενσάρκωση στη σανσκριτική γλώσσα.

Ο χρήστης ως παίκτης σε αλληλεπιδραστικά περιβάλλοντα εικονικής πραγματικότητας, όπως είναι τα Δικτυακά Παιχνίδια Μεγάλου Πλήθους Παικτών ΔΠΜΠΠ, «μετενσαρκώνεται» σε μία αντανάκλαση του εαυτού που υπάρχει εντελώς έξω από αυτόν¹⁹³. Το άβαταρ αποκτά τα ανθρώπινα ή ανθρωπομορφικά γενετικά και φυλετικά χαρακτηριστικά που επιλέγει ο χρήστης από την περιορισμένη δεξαμενή που έχει φτιάξει

¹⁹¹ Burke et al., 2011; Ellison et al., 2011b, στο ίδιο.

¹⁹² Α. ΜΠΟΥΛΟΚ, Σ. ΤΡΟΜΠΛΕΪ, *Λεξικό της σύγχρονης σκέψης*, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη, 2008, σ. 360.

¹⁹³ K. BUDREAU, *Pixels, Parts and Pieces: Constructing Digital Identity, A thesis in the department of sociology and anthropology*, Concordia University, Montreal, Quebec, Καναδάς, 2007, σ. 4.

ο κατασκευαστής του παιχνιδιού. Με τον ίδιο τρόπο, ο χρήστης επιλέγει επίσης την τάξη στην οποία θα ανήκει καθώς και τα προερχόμενα εξ αυτής χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τα οποία εμπλουτίζει καθώς κατακτά τα διάφορα επίπεδα του παιχνιδιού.

Το άβαταρ ξεκινά την περιπέτειά του από την «διαίτερη πατρίδα» του, όπου μαθαίνει να συνυπάρχει με «συνδημότες» της ίδιας φυλής, γεγονός που του αναπτύσσει το αίσθημα του ανήκειν σε μία ομάδα, προσδίδοντάς του εθνική ταυτότητα¹⁹⁴. Προϋπόθεση για την πρόοδό του άβαταρ στο παιχνίδι είναι να υπάρχει μια σταθερή και γνώριμη ταυτότητα - σε αντίθεση με την ανωνυμία που εξασφαλίζει το Διαδίκτυο γενικότερα- η οποία ενισχύεται από την προαιρετική ανταλλαγή ικανοτήτων με άλλα άβαταρ¹⁹⁵. Η κατασκευή του avatar, δηλαδή, γίνεται σε διάφορα επίπεδα, μέσω της αλληλεπίδρασης με άλλους παίκτες, με ομάδες ή με το ίδιο τον χώρο του παιχνιδιού.

Το παιχνίδι, με πάνω από 22 εκατ. παίκτες παγκοσμίως καθίσταται εκ των πραγμάτων κοινωνικό, καθώς η επιτέλεση των καθηκόντων και των αποστολών που τίθενται, προϋποθέτουν τη συνεργασία ομάδας 2-6 παικτών. «Οι παίκτες των ΔΠΜΠΠ δεν ολοκληρώνουν μόνο δραστηριότητες και επιλύουν προβλήματα, προσπαθώντας να φτάσουν στα ανώτερα επίπεδα του παιχνιδιού, αλλά αλληλεπιδρούν με τις εικονικές αναπαραστάσεις άλλων παικτών και όλοι μαζί δημιουργούν την κοινότητα του παιχνιδιού, με κοινά ενδιαφέροντα, δεσμεύσεις, αφοσίωση, κοινές δραστηριότητες, αλληλοβοήθεια, κατανεμημένους ρόλους και πληροφορίες, κοινές πρακτικές και διαρκείς αλληλεπιδράσεις - αυτό που ο Wegner αποκαλεί κοινότητα πρακτικής»¹⁹⁶.

Ο Manninen διακρίνει τις παρακάτω μορφές αλληλεπιδράσεων στα ΔΠΜΠΠ¹⁹⁷:

- εργαλειακές (instrumental) για την επιτυχία και την επίτευξη προσωπικών στόχων
- στρατηγικές (strategic), για την επίτευξη στόχου με συνεργασία δύο ή περισσότερων ατόμων
- κανονιστικά ρυθμιζόμενες (normatively regulated), για δράση μέλους, σύμφωνα με τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες της ομάδας
- δραματουργικές (dramaturgical) για την αναπαράσταση και προβολή του εαυτού στο δημόσιο χώρο του παιχνιδιού

¹⁹⁴ ό.π. σ. 35.

¹⁹⁵ στο ίδιο. σ. 37.

¹⁹⁶ Η. ΒΟΥΛΓΑΡΗ, *Περιβάλλοντα Διαδικτυακών παιχνιδιών μεγάλου πλήθους παικτών και μάθηση*, διδακτορική διατριβή, σ. 25, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2012.

¹⁹⁷ ό.π. σ. 45.

- επικοινωνιακές (communicative) για τη διαπραγμάτευση και την επίτευξη μιας συμφωνίας μεταξύ ατόμων
- διαλογικές (discursive) για την ανάπτυξη ενός κανονιστικού πλαισίου για τη ρύθμιση διαφορών ή την επίλυση αποριών των συμμετεχόντων
- μη λεκτικές που επιτρέπουν την επικοινωνία με τη χρήση της γλώσσας του σώματος

Υπό αυτούς τους όρους, η κοινωνική αλληλεπίδραση είναι αναπόφευκτη, οδηγώντας σε οργανική συγκρότηση κοινότητας εντός του κόσμου του παιχνιδιού, υπό τη μορφή ομάδων, συντεχνιών ή συμμαχιών¹⁹⁸. Γι' αυτό, ο τρόπος που δομείται η ψηφιακή ταυτότητα στον κόσμο των ΔΠΜΠΠ, χρειάζεται μια διαφορετική προσέγγιση από τις παραδοσιακές που κινούνται σε δύο επίπεδα ταυτότητας, ανάμεσα στον εαυτό και τον Άλλο ή στη σαϊμποργκική τριάδα (cyborg triad) που κινείται ανάμεσα στον παίκτη, το άβαταρ και το χώρο του παιχνιδιού αυτόν καθεαυτόν¹⁹⁹. Για την Kelly Budreau, ερευνήτρια και έμπειρη παίκτρια αυτών των παιχνιδιών, «η κατασκευή της ταυτότητας είναι μια συνεχιζόμενη διαδικασία δικτυωμένων αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε διανεμημένες ταυτότητες που περιλαμβάνουν τον παίκτη, αλλά δεν τελειώνουν σε αυτόν»²⁰⁰.

Η διαδικασία κατασκευής της αβαταρικής ταυτότητας δεν διαφέρει πολύ από τη διαδικασία διαμόρφωσης της πραγματικής ταυτότητας. Εξαρτάται από γενετικά, φυλετικά, εθνικά και ταξικά χαρακτηριστικά, καθώς κι από τη δυνατότητα της δικτύωσης και της εξέλιξης σε επίπεδο αξιοποίησης υπαρχόντων προσόντων και απόκτησης νέων δεξιοτήτων. Ο κόσμος του παιχνιδιού ορίζει το πλαίσιο της εμπειρίας των παικτών, επηρεάζοντας την ικανότητά τους να διαμορφώσουν και να διατηρήσουν μία ταυτότητα. Οι κανόνες του παιχνιδιού υπάρχουν για να τηρούνται, ο παίκτης όμως δύναται να τους παραβιάσει προς ίδιον όφελος, και να παραμείνει στο παιχνίδι με δόλο. Ο συνδυασμός δεξιοτήτων ξεχωρίζει τη μοναδικότητα ενός άβαταρ στο παιχνίδι.

Ως κατασκευή στον ψηφιακό κόσμο, όμως, η ταυτότητα είναι κυρίως θέμα τυχαίας ή μελετημένης επιλογής και εκμάθησης μέσα από την ακίνδυνη εμπειρία, ενώ ως

¹⁹⁸ K. BUDREAU, *Pixels, Parts and Pieces: Constructing Digital Identity*, A thesis in the department of sociology and anthropology, Concordia University, Montreal, Quebec, Καναδάς, 2007, σσ. 3-5.

¹⁹⁹ ό.π. σ. 7.

²⁰⁰ στο ίδιο. σ. 6.

διαμόρφωση στον αναλογικό κόσμο είναι περισσότερο τυχαία και ασυνείδητη. Έχοντας τη δυνατότητα να δημιουργήσουμε μία οπτική αναπαράσταση του εαυτού σε ένα ψηφιακό περιβάλλον, όπως αυτού του βιντεοπαιχνιδιού, ωστόσο, μπορούμε να πειραματιστούμε με τις αντιλήψεις για τον εαυτό και με τη δική μας αντίληψη για την ταυτότητα, καθώς και να αλλάξουμε τον τρόπο που επιλέγουμε να αντιπροσωπεύουμε τον εαυτό μας, χωρίς να αλλάξουμε την πραγματική εμφάνιση του²⁰¹.

6.3 Η πραγματική αντανάκλαση του εαυτού

Στον αναλογικό κόσμο, η πραγματική ταυτότητα έχει από καιρό «δραπετεύσει» από τη δομή της νεωτερικότητας στο δίκτυο της μετανεωτερικότητας, όπου «είτε εξαφανίζεται το μεμονωμένο υποκείμενο της νεωτερικότητας και διαλύονται οι σχετικά σταθερές ταυτότητες που το χαρακτήριζαν, είτε η ταυτότητα αναδεικνύει τον ασταθή, πολύπλευρο, κυμαινόμενο και κατακερματισμένο χαρακτήρα του «εαυτού»²⁰².

Σε μια κοινωνία που χρησιμοποιείται περισσότερο ως «δίκτυο», παρά ως δομή -πόσο μάλλον ως σταθερή ολότητα- που όλα μοιάζουν με ένα κύκλωμα τυχαίων συνδέσεων- αποσυνδέσεων και πρακτικά άπειρων πιθανών εναλλαγών²⁰³, ο σύγχρονος τρόπος ζωής εκθέτει τον άνθρωπο στην πολλαπλότητα, προσδίδοντάς του πρωτεϊκά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τον Robert Jay Lifton²⁰⁴.

«Το πρόσωπο βιώνει στον εαυτό του πολλούς εαυτούς, ο καθένας από τους οποίους δίνει την αίσθηση πως έχει τη δική του... ζωή και πηγαινοέρχεται, χωρίς να πολυνοιάζεται για την κεντρική θέληση ενός ξεχωριστού εγώ²⁰⁵», μια εμπειρία που γίνεται αντιληπτή από τον D. Miller ως τρομερά απελευθερωτική.

Σε μια κοινωνία που χαρακτηρίζεται από «ανοιχτότητα», και άρα αποδέχεται σύμφωνα με τον Καρλ Πόπερ ότι δεν είναι τέλεια και συνεπώς αδημονεί να στραφεί σε

²⁰¹ ό.π. σ. 26.

²⁰² R. JENIKNS, *Κοινωνική ταυτότητα*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2007, σελ.14

²⁰³ Z. ΜΠΑΟΥΜΑΝ, *Ρευστοί καιροί*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2009, σελ 18.

²⁰⁴ Ο Πρωτέας, ως θεός της θάλασσας στην αρχαία μυθολογία, συνήθιζε να αλλάζει μορφές και να γίνεται άλλοτε ζώο κι άλλοτε στοιχείο της Φύσης.

²⁰⁵ David Miller, στο G. KENNETH, *Κορεσμένος εαυτός*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 1997, σ. 444.

ανεξερεύνητες ακόμη δυνατότητες²⁰⁶, «υπάρχει η δυνατότητα να εντοπίσουμε στη μεταμοντέρνα αντίληψη έναν τρόπο ενεργειών που παρέχει τεράστιες δυνατότητες στο ανθρώπινο είδος – αν φυσικά είμαστε ανοιχτοί στο να δούμε αυτό το ενδεχόμενο»²⁰⁷.

Σε αυτή την κοινωνία εμφανίζεται η μετανεωτερική αντανάκλαση του εαυτού, που σχηματίζεται και μετασχηματίζεται συνεχώς, ανάλογα με τους τρόπους που μας αναπαριστούν ή αντιμετωπίζουν τα πολιτιστικά συστήματα που μας περιβάλλουν. «Το υποκείμενο αποκτά διαφορετικές ταυτότητες σε διαφορετικές εποχές· ταυτότητες που δεν ενοποιούνται γύρω από ένα συνεκτικό εαυτό, που είναι αντιφατικές και τραβάνε προς διαφορετικές κατευθύνσεις», σύμφωνα με τον Hall²⁰⁸.

Σύμφωνα με σχετική έρευνα που πραγματοποίησε το κυβερνητικό γραφείο επιστήμης στη Βρετανία²⁰⁹, οι άνθρωποι αντί να έχουν μία ξεχωριστή ταυτότητα, έχουν διάφορες αλληλοεπικαλυπτόμενες ταυτότητες, καθεμιά από τις οποίες υπερισχύει ανάλογα με τα ηλικιακά στάδια και το περιβάλλον. Οι ταυτότητες αυτές διαμορφώνονται υπό την επίδραση τριών σημαντικών παραγόντων που μπορούν να γενικευτούν²¹⁰:

- **Υπερσυνδεσιμότητα:**

Η υπερσυνδεσιμότητα κινεί την κοινωνική αλλαγή και τις προσδοκίες, φέρνοντας τους ανθρώπους κοντά με νέους τρόπους. Οι χρήστες, που μεταβαίνουν με φυσικότητα από τον ψηφιακό στον αναλογικό κόσμο, βρίσκουν κοινό τόπο επικοινωνίας και όσμωσης ιδεών, το Διαδίκτυο παρόλα αυτά δεν φαίνεται να διαμορφώνει ένα νέο είδος ταυτότητας. Καθώς οι χρήστες καταγράφουν στο ψηφιακό αρχείο κάθε πτυχή της καθημερινότητάς τους, οι ταυτότητές τους αφενός αποκαλύπτονται ως πιο πολλαπλές και πολιτισμικά εξαρτώμενες απ' ό,τι στο παρελθόν, και αφετέρου αποκαλύπτονται γενικότερα δημιουργώντας έναν πλούτο προσβάσιμων προσωπικών δεδομένων.

²⁰⁶ Ζ. ΜΠΑΟΥΜΑΝ, *Ρευστοί καιροί*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2009, σελ 23.

²⁰⁷ G. KENNETH, *Κορεσμένος εαυτός*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 1997, σ. 390.

²⁰⁸ S. HALL, D. HELD. A. McGREW, *Η νεωτερικότητα σήμερα*, Αθήνα, Εκδόσεις Σαββάλας, 2003, σελ. 405.

²⁰⁹ The Government Office for Science (2013), Foresight Future Identities, Final Project Report, σ. 29, <http://www.bis.gov.uk/assets/foresight/docs/identity/13-524-future-identities-changing-identities-summary.pdf>, (πρόσβαση 12/03/2013).

²¹⁰ ό.π. σ. 1.

- **Αύξηση πολυπολιτισμικότητας- Αλλαγή ηλικιακών σταδίων**

Η κοινωνία μπορεί να γίνει περισσότερο διαφοροποιημένη και λιγότερο ομοιογενής, καθώς οι ταυτότητες των ανθρώπων επηρεάζονται από τον γηράσκοντα πληθυσμό, τη μετανάστευση ή τη μεταναστευτικότητα και την ανάδειξη των δυνητικών κοινοτήτων. Τα μεταβατικά στάδια της ζωής των ανθρώπων αλλάζουν υπό την επίδραση περισσότερο της νοοτροπίας και των ρόλων, παρά της ηλικίας. Η μετάβαση από την εφηβεία στην ενηλικίωση ή από τη μέση ηλικία στη τρίτη, δεν είναι πια σαφής. Ο εργαζόμενος πληθυσμός μειώνεται, ενώ αυξάνεται ο αριθμός των ενηλίκων ηλικίας 20-34 ετών που παραμένουν στο πατρικό τους. Οι εθνοτικές και εθνικές ταυτότητες φαίνεται να επηρεάζονται περισσότερο από τις θρησκευτικές, οι οποίες δεν προβλέπεται να αλλάζουν ιδιαίτερα τα επόμενα δέκα χρόνια, ιδιαίτερα εκείνες των καθολικών και των μουσουλμάνων.

- **Ασάφεια ανάμεσα στη δημόσια και την ιδιωτική σφαίρα**

Οι άνθρωποι, ειδικότερα οι νεότεροι σε ηλικία, είναι πλέον πιο πρόθυμοι να εκθέσουν σε διαδικτυακή θέα προσωπικές τους πληροφορίες. Αυτή η μεταστροφή στη στάση που υπήρχε στο παρελθόν απέναντι στα προσωπικά δεδομένα, θολώνει τα όρια ανάμεσα στις κοινωνικές και εργασιακές ταυτότητες, και κυρίως ανάμεσα στις δημόσιες και προσωπικές ταυτότητες. Η διασάλευση των ορίων ανάμεσα στις δημόσιες και προσωπικές ταυτότητες μπορεί να είναι μία σημαντική και μετασχηματιστική επίπτωση της κοινωνικής και τεχνολογικής αλλαγής.

Οι πολλές ταυτότητες δεν είναι αντιφατικές ή αλληλοαποκλειόμενες, αντιθέτως είναι μία σύνθεση του εαυτού. Οι ταυτότητες που προκύπτουν από την εθνικότητα, τη θρησκεία, την ηλικία, την οικογένεια, αλλά και η διαδικτυακή ταυτότητα, συνυπάρχουν ταυτόχρονα. Κάποια από αυτές όμως μπορεί να υπερισχύει ανάλογα με τις συνθήκες ή το ιδιαίτερο περιβάλλον, όπως μπορεί να είναι το οικογενειακό, το εργασιακό ή το διαδικτυακό, όπου ο χρήστης τείνει να εντάσσεται σε μία ομάδα ενδιαφέροντος.

Το περιβάλλον της διαδικτυακής ομάδας μπορεί να ενισχύσει τα άλλα στοιχεία

ταυτότητας ή να τα αποδυναμώσει, καθώς στο «πλαίσιο της ομάδας υφίστανται νέες ταυτοτικές δυνατότητες: μπορούμε να αντιληφθούμε τον εαυτό μας ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας και ως μία ατομική μονάδα που έχει τα χαρακτηριστικά αυτής της ομάδας»²¹¹. Πόσο μάλλον σε ένα μετανεωτεριστικό πλαίσιο, όπου η δυναμική των ομάδων ενισχύεται από την ελευθερία του πλουραλισμού, εκχωρώντας στη φωνή τους αυθεντικότητα και νομιμοποίηση.

Στο Stigma ο Γκόφμαν τονίζει τις απαιτήσεις των Άλλων από εμάς στη βάση της δημόσιας εικόνας που μπορούν να μας ωθήσουν σε διαφορετικές τροχιές, από αυτές που θα διαλέγαμε. «Οι άλλοι δεν αντιλαμβάνονται απλώς την ταυτότητά μας, τη συγκροτούν ενεργά. Και αυτό το κάνουν όχι μόνο όσον αφορά την ονομασία και την κατηγοριοποίηση, αλλά και όσον αφορά τον τρόπο που αποκρίνονται σε εμάς και μάς αντιμετωπίζουν. Στη διαλεκτική του καθορισμού της ατομικής ταυτότητας, η εξωτερική στιγμή μπορεί να έχει τεράστιες συνέπειες»²¹².

6.3.1 Η σημασία της ιδιωτικότητας

Η ιδιωτικότητα με την προσωπικότητα συνιστούν δύο ομόκεντρους κύκλους που προστατεύουν την αυτονομία του υποκειμένου και εγγυώνται την εσωτερική και εξωτερική δυνατότητα του να διαμορφώνει προσωπικές και ιδιωτικές επιλογές²¹³. Ως ξεχωριστή σφαίρα, η ιδιωτικότητα σε πολλές περιπτώσεις διαμορφώνεται μέσα από την επικοινωνία του με τους άλλους, «ως «μία “κοινότητα” που δημιουργείται μεταξύ των προσώπων, όταν αυτά από κοινού διαπλάθουν αφηγήσεις ή όταν αυτές διασταυρώνονται μεταξύ τους».

Στη διωποκειμενική της εκδοχή, η ιδιωτικότητα αποκτά μια επικοινωνιακή διάσταση: δεν διασπά το πρόσωπο σε δύο διακριτές σφαίρες (δημόσια και ιδιωτική), ούτε και το μοιράζει μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ρόλων που λειτουργούν αντιθετικά (ο πολιτικός versus του πατέρα, ο εργαζόμενος versus του συζύγου), αλλά γίνεται ο κοινός

²¹¹ M. WERTHERELL (επιμέλεια), *Ταυτότητες, ομάδες και κοινωνικά ζητήματα*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2005, σελ. 62.

²¹² R. JENIKNS, *Κοινωνική ταυτότητα*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2007, σελ. 123.

²¹³ Χ. Μ. ΑΚΡΙΒΟΛΠΟΥΛΟΥ, *Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή. Από τη γένεση στη σύγχρονη διαμόρφωση και προστασία του*, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σ. 283.

παρανομαστής της γενικότερης επικοινωνίας του με τους άλλους²¹⁴.

Αν κανείς δεν αμφισβητεί την ακεραιότητα και τη συνέχεια του ιδιωτικού εαυτού, μπορεί να συγχωνευθεί με κάποιον άλλο, κι ωστόσο να διατηρήσει την ελευθερία του. Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί κανείς να αποκτήσει γνώση από τους άλλους, χωρίς να παραδώσει την ιδιωτική δομή της πραγματικότητας²¹⁵. Μια δραστηριότητα περνάει από τη σφαίρα της ιδιωτικότητας στη δημόσια σφαίρα όταν το πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιείται γίνεται φανερό, κι όταν εκδηλώνεται με τέτοιο τρόπο και σε τέτοια έκταση, ώστε να θεωρείται πτυχή του κόσμου που μοιραζόμαστε με τους άλλους, πτυχή των κοινών μας νοημάτων²¹⁶.

6.3.2 Από την αυτοπροβολή στην έκθεση

Στο διαδικτυακό περιβάλλον, όπου σύμφωνα με τη θεωρία (RCS reduced social cues), υπάρχει μεγαλύτερη προσωπική αυτεπίγνωση (private self-awareness) και μικρότερη δημόσια αυτεπίγνωση (public self-awareness) με αποτέλεσμα να προάγεται η αυτοαποκάλυψη²¹⁷, ο χρήστης μπορεί εύκολα να ξεπεράσει τα όρια της αυτοπροβολής σε αυτό το παιχνίδι της αμοιβαιότητας (reciprocity) και να προβεί στην αποκάλυψη στοιχείων που εκθέτουν την ιδιωτικότητά του.

«Η έκθεση είναι μια μορφή απώλειας και όχι απαραίτητα προσβολής της ιδιωτικότητας του υποκειμένου. Η έκθεση είναι ο σύγχρονος τρόπος αυτοπροβολής και αυτοέκθεσης ζητημάτων που αφορούν την ιδιωτικότητά μας σε μεγάλο βαθμό συνιστά αυτοπροσβολή της. Πρόκειται για κοινές πρακτικές έκθεσης, όπως για παράδειγμα, η αποκάλυψη γυμνού του σώματός μας, ή και για ειδικότερες, όπως η έκθεση πτυχών της ζωής μας στον Τύπο, στην τηλεόραση, στα reality show. Η έκθεση είναι ένας σύγχρονος, όλο και πιο γενικευμένος τρόπος απώλειας την ιδιωτικότητάς μας, κι αποτελεί μια από τις σύγχρονες εκφάνσεις της τυραννίας της οικειότητας»²¹⁸.

Η οικειότητα του υποκειμένου αφορά αφενός την οικειότητα προς τον εαυτό, την ηθική δηλαδή αυτονομία διαμόρφωσης των επιλογών που αφορούν την ιδιωτική του ζωή και αφετέρου την οικειότητα του προς τους άλλους, το μοίρασμά του δηλαδή προς τους

²¹⁴ ό.π. 63-67.

²¹⁵ A. H. MODELL, *The private self*, Αγγλία, Harvard University Press, 1996, σ. 117.

²¹⁶ X. M. ΑΚΡΙΒΟΛΠΟΥΛΟΥ, *Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, Από τη γένεση στη σύγχρονη διαμόρφωση και προστασία του*, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σ. 52.

²¹⁷ J. GACKENBACH, *Psychology and the Internet, Intrapersonal, Interpersonal, Transpersonal Implications*, ΗΠΑ, Elsevier, 2007, σ. 87.

²¹⁸ ό.π. σ. 177.

άλλους, όσους επιλέγει ως έμπιστους και οικείους. Η σύγχρονη οικειότητα υπό το φως αυτό μετατρέπει το υποκείμενο σε «ψηφιδωτό πληροφοριών»²¹⁹, ενώ η έκθεση στις ζωές των άλλων θολώνει τα όρια ανάμεσα στο προσωπικό και το αλλότριο²²⁰.

Η διαδικτυακή οικειότητα στα ΜΚΔ, ειδικά στο facebook, είναι χαρακτηριστικό αποτέλεσμα της έκθεσης προσωπικών-ιδιωτικών στοιχείων, η οποία είναι άμεσα εξαρτημένη από τον τύπο προσωπικότητας. Τα άτομα με εύθραυστο και φτωχό ναρκισσισμό (επιδειξιομανία – ηδονοβλεψία), είναι εκείνα που επιδιώκουν μεγαλύτερη προβολή και δημοφιλία -ανεξάρτητα από το τίμημα- προκειμένου να νιώσουν πιο σημαντικοί και να αποκτήσουν κάποια αξία²²¹.

Ο ναρκισσισμός και η ματαιοδοξία, όμως, κι αν είναι ευτελή, δεν παύουν να είναι και αναγκαία, σύμφωνα με τον Κώστα Αζελό²²², καθώς «συγκροτούν κι αυτά την ολότητα και κανείς δεν μπορεί να βγει από την Ιστορία με καθαρά χέρια. Αν θέλει να κρατήσει τα χέρια του εντελώς καθαρά, δεν θα έχει χέρια. Ο άνθρωπος παίρνει μέρος σε αυτή την απογύμνωση, δεν είναι ποτέ έξω απ' ό,τι γίνεται». Κι αυτή η νέα απογύμνωση σε διαδικτυακό επίπεδο, όσο κι αν είναι ευτελής, δεν παύει να αποκαλύπτει και να εκθέτει όλο και πιο έντονα όλες εκείνες τις πτυχές της συλλογικής συνείδησης που χρειάζονται αναθεώρηση.

6.4 Παράσταση ταυτότητας και αποτίναξη της ντροπής

Η σύγχρονη τεχνολογία έχει την ιδιότητα να απορροφά το ενδιαφέρον του χρήστη. Η απόλυτη εμβύθιση, όμως, μπορεί να τη μετατρέψει σύμφωνα με τη Sherry Turkle σε μέλος-φάντασμα (phantom-limb), στο βαθμό ώστε ο χρήστης να αισθάνεται ότι δονείται το κινητό του, ακόμη κι όταν δεν βρίσκεται κολλημένο στην παλάμη του²²³. Ενώ έχοντας

²¹⁹ στο ίδιο. σσ. 100-103.

²²⁰ ΚΛ. ΝΑΥΡΙΔΗΣ, & Ν. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ (Επιμ.), *Κοινωνίες σε κρίση και αναζήτηση νοήματος*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2005, σ. 8 στο http://www2.media.uoa.gr/davou/imageup/31_To_noima_tis_gnosis.pdf, (πρόσβαση 12/12/2014)

²²¹ ΓΙΑΛΚΕΤΣΗΣ, Θ. (2011), «Η απώλεια της ντροπής», *Ελευθεροτυπία online*, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=304803>, (πρόσβαση 10/12/2011)

²²² ΔΟΥΑΤΖΗΣ, Γ. (2009), «Κώστας Αζελός: «Η φιλοσοφία σήμερα δεν μπορεί να υπηρετήσει τίποτα και κανέναν»», Περιοδικό «Κ», <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=304803> (πρόσβαση 2/03/2011)

²²³ SH. TURKLE, *Alone together, Why we expect more from thechnology and less from each other*,

συνεχώς την προσοχή του διαμοιρασμένη ανάμεσα στο φυσικό και τον εικονικό κόσμο, ο χρήστης «διακτινίζεται» από ιστότοπο σε ιστότοπο δίνοντας την αίσθηση στο συνομιλητή του ότι είναι παρών-απόν.

Χάνοντας, όμως, το μέτρο σε αυτή τη διάσπαση σώματος και πνεύματος, ο χρήστης αρχίζει να παριστάνει τον εαυτό του αντί στην πραγματικότητα να είναι ο εαυτός του ή ακόμη και να παίζει άβαταρ του εαυτού του, όπως υποστηρίζει η Σέρι Τερκλ²²⁴. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την απελευθέρωση του πνεύματος σε έναν χώρο που δεν ελέγχεται κοινωνικά, συνέβαλε στην αποτίναξη της ντροπής. Καθώς, όμως, η ντροπή μάς βοηθά να αποκτήσουμε ταυτότητα και μας υποβάλλει σε μια συνεχή διαδικασία ατομικού αυτοπροσδιορισμού, κοινωνικής αντανάκλασης και κυρίως αφύπνισης της ηθικής υπόστασης²²⁵, η απώλειά της μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας λιγότερο κοινωνικά εξαρτημένης προσωπικής ταυτότητας και/ή στη διαμόρφωση μιας «ανήθικης» διαδικτυακής ταυτότητας.

Νέα Υόρκη, Basic Books, 2011, σ. 57. <http://oreducativa.wikispaces.com/file/view/Alone+Together+-+Why+We+Expect+More+from+Technology+and+Less+from+Each+Other+-+Sherry+Turkle.pdf>, (πρόβαση 19/02/2013)

²²⁴ ό.π. σ. 105.

²²⁵ ΓΙΑΛΚΕΤΣΗΣ, Θ. (2011), «Η απώλεια της ντροπής», *Ελευθεροτυπία online*, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=304803>, (πρόσβαση 10/12/2011).

Κεφάλαιο 7ο

Η δυναμική των Ελλήνων χρηστών

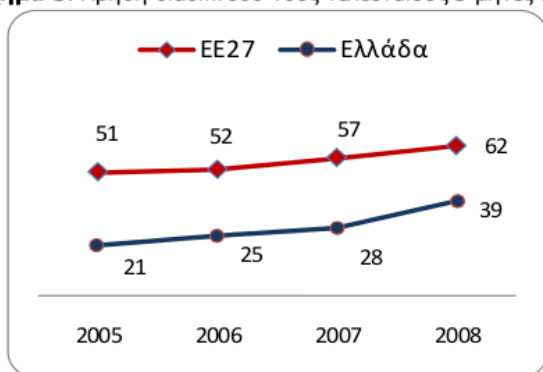
7.1 Ενήλικοι χρήστες

Από το 2005 μέχρι το 2008 υπήρχε αισθητή διαφορά στη ποσοστιαία χρήση του διαδικτύου ανάμεσα σε Ευρωπαίους και Έλληνες χρήστες στις ηλικίες άνω των 24 ετών. Για τους άνδρες χρήστες αυτή η διαφορά μειώθηκε κατά τη διάρκεια της τετραετίας στις 14 ποσοστιαίες μονάδες από τις 23, ενώ για τις γυναίκες διατηρήθηκε στις 20 ποσοστιαίες μονάδες²²⁶.

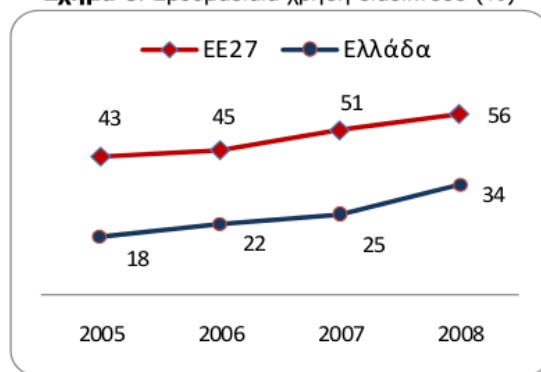
²²⁶

Παρατηρητήριο για τη ΚτΠ.

Σχήμα 5: Χρήση διαδικτύου τους τελευταίους 3 μήνες (%)

Σχήμα 6: Εβδομαδιαία χρήση διαδικτύου (%)

Πηγή: Eurostat, Information Society Statistics & Παρατηρητήριο για την ΚτΠ

Από το 2007 έως το 2010 αυτό το χάσμα ανάμεσα σε Ευρωπαίους και Έλληνες χρήστες παρουσίασε βελτίωση, παραμένοντας ωστόσο μεγάλο, στις 18 ποσοστιαίες μονάδες. Από το 2010 μέχρι το 2015, αυτή η διαφορά μειώθηκε κατά τις τρεις ποσοστιαίες μονάδες, ωστόσο η Ελλάδα εξακολουθεί να έχει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά συνδεσιμότητας στην ΕΕ (59%), με το 33% των Ελλήνων να μην έχει χρησιμοποιήσει ποτέ το Διαδίκτυο, ενώ το αντίστοιχο ευρωπαϊκό ποσοστό είναι στο 18%. Αυτό σημαίνει ότι το ένα τρίτο του πληθυσμού δεν μπορεί να επωφεληθεί από τις δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο, και άρα ούτε να συμβάλει στην ψηφιακή οικονομία.

	Greece					EU
	DESI 2015			DESI 2014		DESI 2015
	value		rank	value	rank	value
2a1 Internet Users % individuals (aged 16-74)	59% (2014)	↑	26	56% (2013)	26	75% (2014)
2a2 Basic Digital Skills % individuals (aged 16-74)	45% (2014)	↑	25	38% (2012)	26	59% (2014)
2b1 ICT Specialists % employed individuals	1.4% (2012)		27	1.4% (2012)	27	2.8% (2012)
2b2 STEM Graduates Graduates in STEM per 1000 individuals (aged 20 to 29)	14 (2012)		18	14 (2012)	18	17 (2012)

Πηγή: ec.europa.eu/digital-agenda

Οι Έλληνες χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για πολλές ενέργειες σχετικές με την ψυχαγωγία και την ενημέρωση. Διαβάζουν ειδησεογραφία (85%), ακούνε μουσική, παρακολουθούν ταινίες και παίζουν βιντεοπαιχνίδια (52%), επικοινωνούν φωνητικά ή με βιντεοκλήση (45%) ή μέσω κοινωνικών διαδικτύων (64%). Για όλες αυτές τις δραστηριότητες, η ποσοστιαία χρήση του Διαδικτύου για τους Έλληνες είναι η υψηλότερη σε όλες την ΕΕ²²⁷.

Σε άλλους είδους δραστηριότητες όμως, που σχετίζονται με συναλλαγές, οι Έλληνες χρήστες είναι πιο συγκρατημένοι, ίσως εξαιτίας έλλειψης εμπιστοσύνης. Έτσι, συγκριτικά με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο που 57% για διατραπεζικές συναλλαγές και 63% για αγορές μέσω Διαδικτύου, τα αντίστοιχα ποσοστά για τους Έλληνες χρήστες είναι 21% και 40%. Αυτή είναι μια διαφορά που θα πρέπει να καλύψει η Ελλάδα αν θέλει να ενισχύσει την ψηφιακή της οικονομία που εξαρτάται από τις συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Η ψηφιακή παρουσία των δημοσίων υπηρεσιών παρουσίασε τη μεγαλύτερη βελτίωση σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (2014), ανεβάζοντας την Ελλάδα σε κατάταξη από την

²²⁷ Digital Agenda for Europe, στο <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard/greece#1-connectivity>, (πρόσβαση 15/9/2015).

τελευταία θέση (!) στην 21η. Κι ωστόσο η επίδοση της Ελλάδας στους περισσότερους δείκτες των ψηφιακών δημοσίων υπηρεσιών παραμένει η χειρότερη στην ΕΕ²²⁸.

Τη δεύτερη μεγαλύτερη βελτίωση στους δείκτες ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI), παρουσιάζει η Ελλάδα στην ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας από τις επιχειρήσεις, με κατάταξη όμως που εξακολουθεί να την έχει στις χαμηλότερες θέσεις της ΕΕ. Πολύ λίγες μικρομεσαίες επιχειρήσεις (SME) πουλούν μέσω διαδικτύου (9.1%) κι ακόμη λιγότερες σε άλλες χώρες μέλη της ΕΕ (4.3%)²²⁹. Όντας στην 23η θέση, οι επιχειρήσεις της χώρας χρειάζεται να κάνουν αξιοποιήσουν καλύτερα τις δυνατότητες που προσφέρονται από το on-line εμπόριο και τις cloud-based εφαρμογές. Τους χειρότερους δείκτες στην ΕΕ παρουσιάζει η χώρα και στους αποφοίτους STEM, (επιστήμη, τεχνολογία, μαθηματικά), με μόλις το 1.4% των Ελλήνων ηλικίας 20-29 να είναι κάτοχοι πτυχίου STEM. Το γεγονός αυτό καταγράφεται ως τεχνολογική ανεπάρκεια για τη χώρα, η οποία δυσχεραίνει έτι περαιτέρω το ενδεχόμενο βελτίωσης της ψηφιακής οικονομίας.

	Greece					EU	Πηγή ή: ec.europa.eu/digital-agenda
	DESI 2015			DESI 2014		DESI 2015	
	value	rank		value	rank	value	
2a1 Internet Users % individuals (aged 16-74)	59% (2014)	↑	26	56% (2013)	26	75% (2014)	
2a2 Basic Digital Skills % individuals (aged 16-74)	45% (2014)	↑	25	38% (2012)	26	59% (2014)	
2b1 ICT Specialists % employed individuals	1.4% (2012)		27	1.4% (2012)	27	2.8% (2012)	
2b2 STEM Graduates Graduates in STEM per 1000 individuals (aged 20 to 29)	14 (2012)		18	14 (2012)	18	17 (2012)	H ψηφο

²²⁸ ο.π.

²²⁹ ο.π.

Group, όπου για την Ευρώπη των 27 μελών είναι στο 3,8% με κορυφαία τη Μεγάλη Βρετανία στο 8,3%²³⁰.

Στη σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, η Ελλάδα όσον αφορά τους δείκτες ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI), εξακολουθεί να παρουσιάζει χαμηλή επίδοση, παρά το ότι στην επικοινωνία και στην ψυχαγωγία μέσω Διαδικτύου αναδεικνύεται ως πρώτη.

Σύμφωνα και με τα πορίσματα της έρευνας για την ψηφιακή ατζέντα της Ευρώπης, η Ελλάδα χρειάζεται να λάβει άμεσα μέτρα για να καλύψει αυτό το ψηφιακό χάσμα που έχει σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Σε μια πραγματική ψηφιακή οικονομία, οι επιχειρήσεις αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότατες που προσφέρονται από τις ψηφιακές τεχνολογίες για να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς τους και να βελτιώσουν την παραγωγικότητά τους, ενώ αντιστοίχως οι ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες είναι κρίσιμης σημασίας για την επιτάχυνση των συναλλαγών ανάμεσα στο κράτος, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.

7.2 Ανήλικοι χρήστες

Η τεχνολογία γίνεται πλέον μέρος της ζωής των ανηλίκων από πολύ μικρές ηλικίες. Σύμφωνα με έρευνα του τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, οι ανήλικοι χρήστες ηλικίας από 10 έως 14 ετών -σε ποσοστό 41% για τα αγόρια και 45% για τα κορίτσια- διαθέτουν υπολογιστή στο δωμάτιό τους με πρόσβαση στο Διαδίκτυο, ενώ είναι επίσης και κάτοχοι κινητού τηλεφώνου²³¹.

Πρόσβαση σε υπολογιστή δωματίου, παρατηρείται αναμενόμενα και στους μεγαλύτερους εφήβους, ηλικίας από 15 έως 18 ετών και μάλιστα σε 81% για τα αγόρια και 74% για τα κορίτσια. Οι ανήλικοι έφηβοι της πρώτης ηλικιακής ομάδας ασχολούνται με το Διαδίκτυο για 1-2 ώρες την ημέρα, κατεβάζοντας ψυχαγωγικό υλικό, παίζοντας ηλεκτρονικά παιχνίδια ή στέλνοντας άμεσα μηνύματα. Η τηλεόραση εξακολουθεί να μονοπωλεί περισσότερο το ενδιαφέρον τους.

Ανεβαίνοντας στην ηλικιακή κλίμακα, οι ανήλικοι έφηβοι πραγματοποιούν τις ίδιες

²³⁰ ΔΟΥΚΙΔΗΣ, Ι. Γ. (2013), «Το Διαδίκτυο μοχλός οικονομικής ανάπτυξης» <http://www.startup.gr/index.php?about=89&id=438>, (πρόσβαση 5/12/2013).

²³¹ ΤΣΑΛΙΚΗ Λ., ΧΡΟΝΑΚΗ Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ Σ., «Έκθεση: Παιδιά και Διαδίκτυο στην Ελλάδα», ΕΚΠΑ-Τμήμα Επικοινωνίας & ΜΜΕ, Αθήνα, 2012. σ. 35.

δραστηριότητες μέσω του Διαδικτύου, με τα αγόρια να πειραματίζονται περισσότερο απ' ό τι τα κορίτσια, αναζητώντας υλικό σεξουαλικού περιεχομένου, ενώ οι εμπειρίες bullying για αμφότερα τα φύλα -σε ποσοστό 44% για τα αγόρια και 33% για τα κορίτσια- καταγράφονται ως συνέχεια της γνωριμίας τους με άτομα που έχουν γνωρίσει εκτός Διαδικτύου. Σύμφωνα με την παραπάνω έρευνα, η δια ζώσης συνάντησή τους με άγνωστα άτομα που γνώρισαν μέσω Διαδικτύου δεν συνηθίζεται.

Ο υπολογιστής- η χρήση του οποίου διδάσκεται συνήθως από κάποιο συγγενικό πρόσωπο- γίνεται αντιληπτός ως ένα ακόμη μέσο ψυχαγωγίας και επικοινωνίας για τους εφήβους (όπως συμβαίνει και στους ενήλικες), οι οποίοι προτιμούν την τηλεόραση από όπου έχουν ήδη έρθει αντιμέτωποι με παρόμοιες πληροφορίες, όπως είναι το και άσεμνο υλικό.

Τα ευρήματα της έρευνας τείνουν να αντικρούουν ή να διαψεύδουν μερικώς τα στερεότυπα που αφορούν στη χρήση του Διαδικτύου από τα παιδιά και τους εφήβους, επισημαίνοντας μία μάλλον υπερβολή ή έναν υπερμεγεθυμένο φόβο απέναντι σε αυτή. Το παιδί έρχεται αντιμέτωπο με άσεμνο υλικό ήδη από την παρακολούθηση τηλεόρασης, το bullying αποτελεί συνέχιση ήδη υπάρχουσας γνωριμίας και η δια ζώσης συνάντηση με αγνώστους είναι σπάνια.

Από την άλλη πλευρά, οι γονείς δεν έχουν πλήρη γνώση του περιεχομένου της περιήγησης των παιδιών τους, κι ας νομίζουν ότι υιοθετούν στρατηγική «περιοριστικής διαμεσολάβησης». Παρατηρείται ένα χάσμα ανάμεσα σε αυτά που οι ίδιοι γνωρίζουν και σε αυτά που κάνουν οι ανήλικοι, οι οποίοι, ωστόσο, δηλώνουν ενημερωμένοι για τους κινδύνους που ενέχει το Διαδίκτυο²³².

²³² Από την έρευνα του Πανευρωπαϊκού Δικτύου EU Kids Online που υλοποιείται στο πλαίσιο του Safer Internet της Ε.Ε., αποκαλύπτεται ότι μόνο το 6% των Ελλήνων γονέων δείχνουν να γνωρίζουν ότι τα παιδιά τους έχουν δει επιβλαβές γι' αυτά περιεχόμενο, ενώ το ποσοστό των παιδιών που παραδέχεται πως έχει ενοχληθεί ή νιώσει άσχημα για κάτι που είδε στο Διαδίκτυο αγγίζει το 10%. Όσο για το κατά πόσον πιστεύουν οι γονείς ότι τα παιδιά τους έχουν υποστεί διαδικτυακό bullying (παρενόχληση), η Ελλάδα έχει από τα υψηλότερα ποσοστά άγνοιας (79%) μαζί με την Κύπρο, την Ιταλία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία», στο : ΑΜΠΡΑΒΑΝΕΛ, Ν. (2012), ««Αδιάβαστοι» οι νέοι γονείς», *Καθημερινή Online*, http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_2_04/03/2012_474684, (πρόσβαση 7/08/2013).

πηγή: www.neagenia.com

Οι δραστηριότητες για τις οποίες ερωτήθηκαν ήταν:

- 1) αν το παιδί έχει επισκεφθεί διαδικτυακά δωμάτια συζητήσεων
- 2) αν έχει κάνει νέους φίλους από το διαδίκτυο
- 3) αν έχει παρενοχληθεί από κάποιον
- 4) αν έχει λάβει ανεπιθύμητα σεξουαλικά σχόλια
- 5) αν έχει συναντήσει υλικό με σεξουαλικό περιεχόμενο
- 6) αν έχει λάβει υλικό με σεξουαλικό περιεχόμενο
- 7) αν έχει έρθει σε επαφή με βίαιο ή αποτρόπαιο ή ρατσιστικό υλικό
- 8) αν έχει συναντήσει από κοντά κάποιον που γνωρίζει μόνο μέσω διαδικτύου
- 9) αν έχει δώσει προσωπικές πληροφορίες στο διαδίκτυο.

Στοιχεία από άλλη έρευνα που διενεργήθηκε σε σύνολο 14.000 εφήβων ηλικίας 15 με 16 ετών, σε επτά ευρωπαϊκές χώρες (Ελλάδα, Γερμανία, Ισπανία, Πολωνία, Ρουμανία, Ολλανδία, Ισλανδία) στο πλαίσιο του προγράμματος Safer Internet, όπως παρουσιάστηκαν από τη Μονάδα Εφηβικής Υγείας της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών του Νοσοκομείου Παίδων Α. Κυριακού, ωστόσο, είναι λιγότερο καθησυχαστικά.

Το ποσοστό των εφήβων που επικοινωνούν με αγνώστους καταγράφεται πολύ αυξημένο, στο 63% σε επτά ευρωπαϊκές χώρες και 47,8% στην Ελλάδα, με το 9,3% αυτού του ποσοστού εφήβων να αναφέρει βλαπτικές συνέπειες. Μεγάλο ποσοστό, της τάξεως του 58,8% του δείγματος των εφήβων 15 και 16 ετών εκτέθηκε σε διαδικτυακό πορνογραφικό υλικό, με το 32,8% να αναφέρει ότι ενοχλήθηκε. Σχεδόν 2 στους 10 εφήβους (21,9%) έχει πέσει θύμα cyberbullying (εκφοβισμός μέσω Ίντερνετ)²³³.

²³³ ΔΙΑΜΑΝΘΗ, Ι. (2012), «Ανησυχητικά στοιχεία για εφήβους», *Καθημερινή Online*, http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_2_04/10/2012_497539 (πρόσβαση 5/011/2012)

Σε ό,τι αφορά τα κοινωνικά δίκτυα, το 92% των εφήβων είναι μέλη (Facebook, Twitter κ.λπ.) και το 34,4% τα χρησιμοποιεί για περισσότερο από δύο ώρες καθημερινά, ενώ το Σαββατοκύριακο το ποσοστό σχεδόν διπλασιάζεται και αγγίζει το 60,2%²³⁴, ενώ για την περίπτωση της Αμερικής, οι Νικόλαος Χρηστάκης και Τζέιμς Φάουελ αναφέρουν ότι οι «διαδικτυακές επιδράσεις παρότι προσφέρουν πολύτιμη κοινωνική υποστήριξη σε απομονωμένους εφήβους, μπορούν επίσης να καθιερώσουν ή να νομιμοποιήσουν επικίνδυνες συμπεριφορές, όπως η ανορεξία, ο βανδαλισμός και η αυτοκτονία²³⁵».

Ιδιαίτερος ανησυχητικό είναι και το γεγονός ότι υπάρχουν 400 ιστολόγια αφιερωμένα σε αυτοτραυματικές συμπεριφορές, όπως το κόψιμο του δέρματος με ξυράφι ή μαχαίρι, που περιγράφουν μία νέα εφηβική διαταραχή, η οποία σύμφωνα με τα λεγόμενα των εφήβων εκδηλώνεται εξαιτίας του στρες. Μεταδίδεται όμως κοινωνικά μέσω του Διαδικτύου, ακολουθώντας μοτίβα τύπου επιδημίας σε βαθμό ώστε να αυξάνεται συνεχώς το ποσοστό των παρεκκλίνοντων εφήβων της Αμερικής (ΗΠΑ), που επί του παρόντος εκτιμάται στο των 4%²³⁶.

Πανελλήνια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το ΕΠΨΥ²³⁷ αναφορικά με τη χρήση Η/Υ και ίντερνετ από τους εφήβους έδειξε ότι η πλειονότητα των εφήβων ασχολούνται αρκετές ώρες καθημερινά με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, το ίντερνετ και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, αυξάνοντας τον χρόνο αυτόν τις ημέρες που δεν έχουν σχολείο. Οι πιο δημοφιλείς ασχολίες των παιδιών και των εφήβων στη χώρα είναι τα παιχνίδια στο ίντερνετ και οι διάφορες υπηρεσίες πληροφόρησης.

Οι έφηβοι που παρουσιάζουν συμπεριφορές εξάρτησης από αυτά αποτελούν μειοψηφία μεν, σημαντική ωστόσο, που κυμαίνεται γύρω στο 15%, με τα αγόρια να πλήττονται αισθητά περισσότερο από τα κορίτσια.

Τα αγόρια παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια σε ειδικές κονσόλες (με τα αδέρφια ή τους φίλους τους) ή στο ίντερνετ, πολλά από τα οποία εμπεριέχουν βία, ενώ τα κορίτσια προτιμούν παιχνίδια στρατηγικής, λιγότερο ανταγωνιστικά ή βίαια και σίγουρα περισσότερο διασκεδαστικά (πχ. γνώσεων ή χορού).

Η κοινωνικότητα των εφήβων συνδέθηκε με καθημερινή τρίωρη χρήση του διαδικτύου.

²³⁴ ό.π.

²³⁵ Ν. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ & ΤΖ. ΦΑΟΥΕΛ, Συνδεδεμένοι, Αθήνα, Εκδόσεις Κάτοπτρο, 2010, σ. 370.

²³⁶ ό.π. σ. 371.

²³⁷ ΚΟΚΚΕΒΗ Α., ΞΑΝΘΑΚΗ Μ., ΦΩΤΙΟΥ Α., ΚΑΝΑΒΟΥ Ε. (2012), “Έφηβοι, Συμπεριφορές και Υγεία, Χρήση Η/Υ και Ίντερνετ από τους εφήβους”, στο http://blogs.sch.gr/?get_group_doc=20/1326624038-08_HBSC_2010_EIPSI_2012.pdf, (πρόσβαση 15/01/2015)

Ενώ η υπέρβαση αυτών των ωρών, με συμπεριφορές εξάρτησης. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, το διαδίκτυο φαίνεται να αποτελεί περισσότερο ένα βασικό μέσο κοινωνικοποίησης (ενισχύει φιλικούς δεσμούς) των εφήβων, καθώς και μέσο ομαδικής διασκέδασης και λιγότερο ένα παράγοντα κοινωνικής απομόνωσης.

Η υπερβολική χρήση του διαδικτύου συνδέεται με συμπτώματα διαταραχής συναισθήματος (κυρίως στα κορίτσια), διαταραχής διαγωγής, διαταραχής ελλειμματικής προσοχής- υπερκινητικότητας (κυρίως σε μαθητές ηλικίας 13 ετών) και με την εμφάνιση διαφόρων άλλων ψυχολογικών και σωματικών συμπτωμάτων. Ωστόσο, παραμένει άγνωστο αν ο υπολογιστής αποτελεί αιτία ή αποτέλεσμα αυτών των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων που διαπιστώνονται σε ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι καλές οικογενειακές σχέσεις (π.χ καλή επικοινωνία) επιδρούν ευεργετικά στη χρήση του διαδικτύου, ενώ σε αντίθετη περίπτωση ευνοούν την κατάχρησή του. Άξιον αναφοράς είναι και το γεγονός ότι οι Έλληνες γονείς δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τη χρήση του υπολογιστή που κάνουν τα παιδιά του, λόγω άγνοιας τόσο της λειτουργίας του αυτής καθεαυτής, όσο και των πιθανών κινδύνων.

Συμπερασματικά, από την έρευνα προκύπτει η ανάγκη διάδοσης προγραμμάτων ενημέρωσης των γονιών σχετικά με τη χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου, αλλά και η εφαρμογή προγραμμάτων παρέμβασης στον εφηβικό πληθυσμό για βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων τους μέσα στην οικογένεια. Αναγκαίος κρίνεται και ο περιορισμός της υπερβολικής ενασχόλησης των εφήβων με τα ηλεκτρονικά μέσα προς χάριν της σωματικής άσκησης και άλλων τρόπων διασκέδασης,

Τα ευρήματα των ερευνών δείχνουν ότι η χρήση του Διαδικτύου δεν είναι αμιγώς εποικοδομητική ή ψυχαγωγική. Αναμφισβήτητα ενέχει κινδύνους, όπως είναι η έκθεση σε πορνογραφικό υλικό, το cyberbullying, η αποπλάνηση και ο εθισμός. Γι' αυτό δεν φτάνει μόνο να τοποθετείται ο υπολογιστής σε κάποιο εμφανές σημείο του σπιτιού, αλλά πρέπει και οι γονείς να εξοικειώνονται με το μέσο, για να είναι σε θέση να παρακολουθούν διακριτικά το διαδικτυακό αποτύπωμα του ανήλικου χρήστη. Οι ώρες απασχόλησης στο Διαδίκτυο πρέπει να είναι σαφώς προσδιορισμένες και να προλαμβάνεται η μετατροπή του σε μέσο εκτόνωσης του εφηβικού στρες, με την έγκαιρη επίσκεψη σε κάποιον ειδικό.

7.3 Ανασυγκρότηση της συλλογικής ταυτότητας

Όπως φαίνεται κι από τα προαναφερόμενα στοιχεία, οι Έλληνες πολίτες υστερούν στη χρήση του Διαδικτύου, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά. Αν και οι λόγοι για τους οποίους συμβαίνει αυτό, αποδίδονται από το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας σε αδιαφορία ή έλλειψη δεξιοτήτων, οι υλικοτεχνικές αδυναμίες, το κόστος και το ανύπαρκτο θεσμικό πλαίσιο²³⁸ φαίνεται να παίζουν σημαντικότερο ρόλο. Αξιοσημείωτη είναι και η αρνητική συμβολή των ΜΜΕ ενημέρωσης, που προβάλλουν το Διαδίκτυο ως επικίνδυνο και αλλοτριωτικό²³⁹.

Το ψηφιακό χάσμα όμως δημιουργεί ανισότητες τόσο ανάμεσα στα άτομα, όσο και ανάμεσα στα κράτη, καθώς «το Διαδίκτυο, έχει αποτελέσει αυξανόμενα σημαντικό μέσο για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική πρόοδο των εθνών-κρατών, αλλά και για κοινωνικοοικονομικές ευκαιρίες και επιτυχίες σε ατομικό επίπεδο κατά τα πρώτα στάδια του 21ου αιώνα»²⁴⁰. Η χρήση του διαδικτύου είναι δηλαδή ένας ακόμη δείκτης του οικονομικού και κοινωνικού επιπέδου μιας κοινωνίας, γι' αυτό η χρήση του στις ανεπτυγμένες χώρες είναι μακράν πιο εποικοδομητική. Θα μπορούσε να αποτελέσει το Διαδίκτυο κι ένα μοχλό πίεσης για να υπάρξουν κοινωνικές αλλαγές σε χώρες με χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο;

Το Διαδίκτυο δεν μπορεί να παράσχει τεχνολογικό φάρμακο για την κρίση της δημοκρατίας²⁴¹, η επέκταση της δημοκρατίας στην πρόσφατη περίοδο, ωστόσο, έχει επηρεαστεί έντονα από την πρόοδο των παγκόσμιων επικοινωνιών²⁴². Αν και κάποιοι ερευνητές, όπως είναι οι Νικόλας Χρηστάκης και Τζέιμς Φάουλς διατηρούν τις αμφιβολίες τους σχετικά με την τρέχουσα δυνατότητα εξάπλωσης της κοινωνικής μετάδοσης που μπορεί να πετύχει το Διαδίκτυο, το Διαδίκτυο ως άτυπος θεσμός, αναμφισβήτητα γεννά ιδεολογικά, οικονομικά, οικολογικά και πολιτικά κινήματα κινήματα.

²³⁸ Η διαδικτυακή παροχή δημόσιων υπηρεσιών ως προς τις συναλλαγές με το κράτος, την υγεία και την εκπαίδευση, παραμένει ανάμεσα στις χαμηλότερες στην Ευρώπη, με την Ελλάδα να καταλαμβάνει την 21 θέση στην EU27.

²³⁹ GEORGOPOULOU, P. (2011), "The Digital Profile Divide of Greece: One step further", *The Greek Review of Social Research*, Special Issue 136 C, σσ. 97-110, ειδ. 100, στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, <http://www.grsr.gr/index.php/ekke/article/view/45/42>, (πρόσβαση 15/02/2014).

²⁴⁰ ό.π. σ. 109.

²⁴¹ Μ. ΚΑΣΤΕΛΣ, *Ο γαλαξίας του Διαδικτύου*, Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2005, σ. 189.

²⁴² Α. ΓΚΙΝΤΕΝΣ, *Ο κόσμος των ραγδαίων αλλαγών*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2002, σ. 114.

Αυτά τα κοινωνικά κινήματα, ωστόσο δεν καλύπτουν όλο το φάσμα των κοινωνικών κινήματων. Δεν είναι κινήματα μετασχηματισμού, μεταβολής ή λυτρωτικά, αλλά μεταρρυθμιστικά. Δεν επιδιώκουν δηλαδή, μεγαλεπήβολες, δυναμικές και βίαιες μεταβολές της κοινωνίας, ούτε να λυτρώσουν τους ανθρώπους από τρόπους ζωής που πιστεύεται ότι οδηγούν στη διαφθορά, επιδιώκουν όμως να μεταβάλουν μερικά μόνο στοιχεία της κοινωνικής οργάνωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα για την Ελλάδα ήταν οι διαδικτυακές ομάδες-κοινότητες που κινητοποιήθηκαν υπέρ της φιλοζωίας, η δράση των οποίων είχε ως αποτέλεσμα την αυστηροποίηση του νόμου για την προστασία αδέσποτων και δεσποζόμενων ζώων συντροφιάς²⁴³.

Αυτή η κοινωνική μεταρρύθμιση που μπορεί να πυροδοτήσει το Διαδίκτυο στη χώρα μας είναι προϊόν συλλογικής δράσης. Κατά πόσο όμως αυτή η διαδικτυακή συλλογική δράση θα μπορούσε να ανασυγκροτήσει ουσιαστικά τη συλλογική ταυτότητα σε μία χώρα όπως η Ελλάδα που αφενός μαστίζεται από την ανεργία κι αφετέρου στερείται παράδοσης στην κοινωνία των πολιτών²⁴⁴;

«Η μείωση της εργασίας και η συνακόλουθη αύξηση της ανεργίας σε συνδυασμό με την αύξηση της ημιαπασχόλησης, δημιουργούν μία μη τάξη-μη εργατών δίπλα σε εκείνους που έχουν μια μόνιμη εργασία, που οδηγεί προς τη «δυαδική κοινωνία», στη μία πλευρά της οποίας θα εντοπίζεται η παραγωγή και η πολιτική διοίκηση και στην άλλη τα άτομα που θα απασχολούνται με μία ποικιλία μη-εργασιών²⁴⁵.

Μια ιδανική «αγορά» για την «ανάπτυξη» της μη εργασίας, όπως την εννοεί ο Γκορζ, αποτέλεσε για την Ελλάδα, σε πρώτη φάση, η παρατεταμένη συνέχιση των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και, σε δεύτερη φάση, ως ιδανικότερη «αγορά» ανάπτυξης της μη εργασίας, εμφανίστηκε το Διαδίκτυο. Γεγονός το οποίο καταγράφεται κι από τις πιο πρόσφατες μετρήσεις²⁴⁶, που δείχνουν ότι οι Έλληνες χρήστες κάνουν υπερχρήση του διαδικτύου με ποσοστό 31% έναντι 5% του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

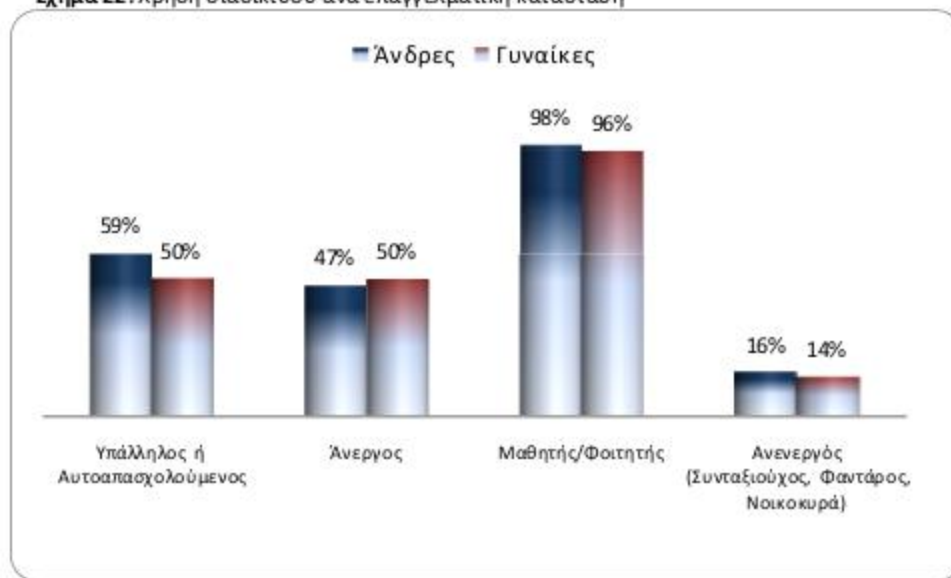
²⁴³ Η εφημερίδα της κυβερνήσεως της ελληνικής δημοκρατίας, τεύχος 1ο, αρ. Φύλλου 15 (2012), <http://nomoi.info/%CE%A6%CE%95%CE%9A-%CE%91-15-2012.html> (ΦΕΚ).

²⁴⁴ LYBERAKI, A., PARASKEVOPOULOS, CH., “Social Capital Measurements in Greece”, Oecd.org, στο <http://www.oecd.org/dataoecd/22/15/2381649.pdf>, (πρόσβαση 15/16/2014)

²⁴⁵ Γκορζ, στο Α. ΓΚΙΝΤΕΝΣ, *Η κοινωνιολογία*, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg – Γιώργος & Κώστας Δαρδανός, 2009, σ. 221.

²⁴⁶ Στοιχεία από 31 γραμμές βοήθειας του Πανευρωπαϊκού Δικτύου Insafe, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2014.

Σχήμα 22: Χρήση διαδικτύου ανά επαγγελματική κατάσταση

Βάση: Σύνολο δείγματος, 2008 n=5.966

Πηγή: Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας

Έτσι γεννήθηκε, αυτό που θα αποκαλούσα ως «τάξη εργατών χαρτοφυλακίου του Διαδικτύου», που αποτελείται από σπουδαστές, άνεργους, εποχικούς, ημιαπασχολούμενους και συνταξιούχους. Τα μέσα παραγωγής είναι δικά τους, τα προϊόντα παραγωγής είναι επίσης δικά τους, η παραγόμενη αξία όμως, δεν είναι ανταλλακτική, είναι απλώς διαμεσολαβητική του νοήματος που τείνει παρόλα αυτά να χάνεται ακόμη περισσότερο, όσο αυξάνεται η ελευθερία του ατόμου και φθίνουν οι παραδοσιακοί θεσμοί.

7.3.1 Η παραγωγή νοήματος

Υπό αυτές τις συνθήκες, ποιο είναι το νόημα που μπορεί να παράξει το Διαδίκτυο ως φάρος της μετανεωτερικότητας και πως μπορεί να επιδράσει στην ταυτότητα του

ευέλικτου απασχολούμενου-δια βίου μαθητευομένου χρήστη, ειδικά σε «έναν κόσμο στον οποίο είμαστε εγκλωβισμένοι μέσα σε σημεία και μηνύματα, μέσα σε αντίγραφα νοημάτων και σε αντίγραφα αυτών των αντιγράφων κατά τρόπο που μάς αποκόπτει πλέον από οποιαδήποτε επαφή προς οτιδήποτε βρίσκεται πέρα από εμάς»²⁴⁷.

Η παραγωγή αυτού του νοήματος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους περιορισμούς ή τις δυνατότητες που θέτει η ευρύτερη κοινωνία. Σε μία «κοινωνική ζωή που δεν νομιμοποιείται πλέον με βάση την παράδοση, αλλά με συνεχείς προσφυγές σε ορθολογικά επιχειρήματα, η παραπομπή στον ορθό λόγο, μπορεί να οδηγήσει εντέλει στην αυτοαντίρρηση του, αφού η αέναη αμφισβήτηση των πάντων υπονομεύει πλέον τη βεβαιότητα της γνώσης. Το αποτέλεσμα είναι ανάλογο με εκείνο που νιώθουμε οι ίδιοι στην προσωπική μας ζωή, όταν αναρωτιόμαστε συνέχεια για τα κίνητρά μας»²⁴⁸.

Για να ανακαλύψει το νόημα, ο χρήστης πρέπει να διαθέτει στέρεα σημεία αναφοράς, καθώς και επεξεργασμένα φίλτρα αξιολόγησης του κυβερνοχώρου, όπως είναι οι γνώσεις, οι αξίες, τα ενδιαφέροντα και η διαίσθηση. Μόνο κάτω από αυτές τις συνθήκες, μπορεί η καθημερινή ψηφιακή επικοινωνία και επαφή²⁴⁹ να συμβάλλει στην εξισορρόπηση των πολλών και αλληλοεπικαλυπτόμενων ταυτοτήτων του χρήστη και κατά συνέπεια στην ανασυγκρότηση της συλλογικής συνείδησης που θα μπορούσε να προκαλέσει πραγματικό εκδημοκρατισμό.

Απαραίτητη προϋπόθεση, όμως, για την ύπαρξη μιας στέρεας προσωπικής βάσης, είναι να υπάρχει και μια ακόμη πιο στέρεα κοινωνική βάση. Στην ελληνική κοινωνία που πέρασε από την ανομία (όπως ορίζεται από τον Ντυρκαίμ) της παρατεταμένης πλαστής ευμάρειας, -όπου οι κοινωνικοί και/ή οι ηθικοί κανόνες ήταν μπερδεμένοι, ασαφείς ή απλώς ανύπαρκτοι²⁵⁰- στην ανομία της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ενθάρρυνε την εμφάνιση όλων των παραβατικών μορφών συμπεριφοράς, ξεκινώντας από τη φασιστική και φτάνοντας στην αυτοκτονία, δεν μπορεί να γίνεται λόγος για την πλήρωση μίας

²⁴⁷ Αναφορά από τον Ζαν Μποντριγιάρ ως εκπρόσωπου του μεταμοντερνισμού, στο Γ. ΚΡΕΪΜΠ, *Από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας*, Αθήνα, Εκδόσεις Τόπος, 2011, σ. 383.

²⁴⁸ ο. π. σ. 389.

²⁴⁹

«Οι συλλογικές ταυτότητες διαμορφώνονται μέσα από καθημερινές, αυτόματες κοινωνικές πρακτικές και διαδικασίες άμεσης επαφής και επικοινωνίας (π.χ κοινωνική συναναστροφή, οικογένεια) ή μέσω θεσμικού χαρακτήρα που τις διαπλάθουν, τις μεταδίδουν και τις συντηρούν (σχολείο, νόμοι, σύμβολα)», στο (συμ.) Δ. Γ. ΤΣΑΟΥΣΗΣ (επιμ. Κούλα Κασμάτη), *Εθνική και Ευρωπαϊκή ταυτότητα*, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg- Γιώργος & Κώστας Δαρδανός, 2004, σ. 157.

²⁵⁰

ΜΑΡΟΥΛΗ, Μ., (2007)., «Εμίλ Ντυρκαίμ», τεύχος 6, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Νομικής, σ. 7, <http://old.law.uoa.gr/crime-research/durkheim.pdf> (πρόσβαση 4/2/2013).

τέτοιας προϋπόθεσης.

Κατά συνέπεια, ο αχανής κυβερνοχώρος γίνεται μάλλον κοινωνικό υποκατάστατο για εκατομμύρια ανέργους Έλληνες χρήστες, που έχουν απολέσει την πρότερη κοινωνική τους ταυτότητα. Η επικοινωνία τους σε αυτή τη βάση «συν-χωρεί τις αντιθέσεις»²⁵¹ με έκδηλη ειρωνεία και πολύ χιούμορ²⁵² σε μια προσπάθεια σχολιασμού της επικαιρότητας με διάθεση κοινωνικής αλλαγής.

«Ο σκεπτικισμός για τις επίσημες απόψεις της κοινωνίας συχνά εκφράζεται με διαφορετικές μορφές αποστασιοποίησης - και με το χιούμορ. Το «πνεύμα» είναι εκτονωτικό. Το χιούμορ χρησιμοποιείται κοινωνικά τόσο για επίθεση, όσο και για άμυνα κατά εξωτερικών δυνάμεων που διαφορετικά δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν εύκολα»²⁵³.

Δεν είναι όμως λίγες οι φορές, που η επικοινωνία ανάμεσα στους χρήστες των ΜΜΔ, οδηγεί σε οχλοποίηση. Η έλλειψη κουλτούρας διαλόγου σε αυτή την περίπτωση είναι εμφανής και χαρακτηριστική του χάσματος που υπάρχει ανάμεσα στους πολίτες σε ιδεολογικό, πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο.

Κι ωστόσο, σε αυτό το εποικοδόμημα του Διαδικτύου, διαφαίνεται η τάση ανασυγκρότησης της συλλογικής ταυτότητας σε επίπεδο ομάδων, αλλά και η αδυναμία γενίκευσής της σε κοινωνικό επίπεδο, λιγότερο εξαιτίας της πολυδιάσπασης των διαδικτυακών κοινοτήτων και πολύ περισσότερο εξαιτίας της τεχνολογικής και επιστημονικής αδυναμίας των υπάρχοντων θεσμών να αφογκραστούν τα αιτήματα αυτών των κοινοτήτων και να αναθεωρήσουν τον τρόπο λειτουργίας τους.

7.3.2 Η σημασία της ειρωνείας

Στον ελληνικό κυβερνοχώρο, η ειρωνεία συναντάται διάχυτη σχεδόν σε κάθε δημόσια

²⁵¹

Θ. ΤΑΣΗΣ, *Πολιτικές του Βίου- Η ειρωνεία*, Αθήνα, Εκδόσεις Ευρασία, 2012, σ. 197.

²⁵²

«Χιούμορ ως προσέγγιση που αναποδογυρίζει τα φαινόμενα και ωθεί τον άνθρωπο στα καθαρά και βαθιά νερά της αμφισβήτησης, υποβοηθώντας τον να καλλιεργήσει τη διαλεκτική σκέψη. Με την αμφισβήτηση ξεκινά κάθε ανατροπή. Έτσι, το χιούμορ παίζει σημαντικό ρόλο στην ανατροπή όχι μόνο της εξουσίας αλλά και κάθε είδους ταμπού στην ανθρώπινη ζωή» στο Acli Cete, *Χιούμορ*, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης στη Νεοελληνική Φιλολογία, Αριστοτέλειο Παν/μιο, Θεσσαλονίκη, 2012, σ. 7.

²⁵³

A. Giddens, στο M. WETHEREL (επιμέλεια), *Ταυτότητες, Ομάδες και Κοινωνικά Ζητήματα*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2004, σελ. 394.

επικοινωνία που γίνεται με τη μορφή σχολιασμού. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε να προσλαμβάνει μία εμφανή συλλογικότητα, σε αντίθεση με τα στοιχεία ναρκισσισμού που παραμένουν ατομικά. Η στάση που κρατά ένα διακριτό ποσοστό των Ελλήνων χρηστών είναι εμφανώς ειρωνική και κυνική, με την έννοια που προσεγγίζεται θεωρητικά η ειρωνεία από τον Θεοφάνη Τάση στο βιβλίο του «Πολιτικές του Βίου»:

«Η ειρωνεία κατ' αντιδιαστολή προς την αρνητική σημασιολόγησή της στον καθημερινό λόγο ως πικρόχολη, επιθετική ακόμη και προσβλητική, συνιστά μία στοχαστική και συγχρόνως παιγνιώδη στάση απέναντι στον εαυτό, στους άλλους και στον κόσμο. (...) δεν είναι απολιτική ή αντιπολιτική (...) τουναντίον αποτελεί μαζί με την παρρησία μία ριζική δυνατότητα ενός αυτοδιακυβερνώμενου υποκειμένου έναντι της εξουσίας και συγχρόνως μία στάση ως προς την αλήθεια. Πολύ περισσότερο, συνιστά όρο της δυνατότητας και συστατικό της διάπλασης τόσο της ατομικής όσο και της κοινωνικής ζωής, σε βίο. Η ειρωνεία, ως θεμελιακή πολιτική του βίου αποτελεί μία τέχνη της διαχείρισης των αντιφάσεων και των αντιθέσεων, ωστόσο, αντιθέτως προς τη διαλεκτική, δεν αποβλέπει στη σύνθεσή τους σε ένα ανώτερο επίπεδο, όχι μόνο επειδή δεν πιστεύει στην εξορισμού δυνατότητα σύνθεσης, αλλά επειδή δεν την ενδιαφέρει παρά η εκδίπλωση της αυτοσυνειδησίας και μιας εσωτερικής ευθυμίας. Η ειρωνεία στη δημόσια σφαίρα είναι δυνατόν να αποτελέσει την κατεξοχήν τέχνη της διαχείρισης των αντιθέσεων ή αντιφάσεων, και ως εκ τούτου, και την πρακτική ενός δημοκρατικού ήθους. (...) Η ειρωνεία μάς βοηθά να συν-χωρέσουμε τις αντιφάσεις και τις αντιθέσεις μας, να συμβιώσουμε μαζί τους λιγότερο επώδυνα, ενίοτε ακόμη και δημιουργικότερα. Η ειρωνεία διαφυλάσσει τα επαναστατικά κινήματα από τον εκφυλισμό και το υποκείμενο από τη φθορά της εξουσίας. (...) Χάρη σε αυτήν γεφυρώνεται το χάσμα μεταξύ αυτού που είμαστε ή νομίζουμε ότι είμαστε και αυτού που θα έπρεπε ή νομίζουμε ότι θα έπρεπε να είμαστε»²⁵⁴.

Για τον Θεοφάνη Τάση όμως το Διαδίκτυο ιδωμένο ως «εικονικός χώρος δημόσιας ιδιωτικότητας»²⁵⁵ δεν μπορεί να διαπλάσει τη ζωή σε βίο γιατί το υποκείμενο δεν καταφέρνει να φτάσει στην αθανασία εκτιθέμενο στη δημόσια σφαίρα²⁵⁶, αντιθέτως

²⁵⁴ Θ. ΤΑΣΗΣ, *Πολιτικές του Βίου- Η ειρωνεία*, Αθήνα, Εκδόσεις Ευρασία, 2012, σσ. 195-197.

²⁵⁵ ό.π. σ. 24.

²⁵⁶ «Στην περίπτωση του δυτικού πολιτισμού, το πεδίο διεκδίκησης της αθανασίας υπήρξε η δημόσια σφαίρα, που αναδύθηκε για πρώτη φορά στην αθηναϊκή δημοκρατία, εξασφαλίζοντας ένα χώρο ορατότητας

κυριαρχείται από την εικόνα του. Τα στοιχεία της παρούσας έρευνας, εντούτοις -όπως προκύπτουν από τη Μελέτη Περίπτωσης (4ο κεφάλαιο)- φαίνεται πως καταρρίπτουν αυτό το συμπέρασμα.

Η επιδίωξη της υστεροφημίας και οι αξιομνημόνευτες πράξεις δεν παύουν να παρακινούν τον χρήστη. Μπορεί να μην μεταφράζονται πλέον σε ηρωική αυτοθυσία για τη διάσωση της πατρίδας από τον εχθρό ή στη συγγραφή ενός έπους που θα διδάσκεται σε όλες τις επόμενες γενιές, αλλά ο χρήστης όντας μέλος σε μία ομάδα κοινωνικής δικτύωσης καταφέρνει να ξεπεράσει την εικόνα του, επιδιώκοντας την ορατότητα μιας αξιολογής πράξης που τέλεσε στην πραγματική του ζωή, επηρεασμένος από τα ιδανικά της διαδικτυακής ομάδας.

Υπό αυτή την έννοια, η χρήση του διαδικτύου δεν είναι μονοδιάστατη και όσο μπορεί να κυριαρχείται από την εικόνα τόσο μπορεί να μετατρέψει τη ζωή του χρήστη σε βίο, σε συνάρτηση πάντα με τις πράξεις που συντελεί κανείς στην πραγματική του ζωή.

όλων των πολιτών από όλους. Η ορατότητα αυτή αποτελούσε την προϋπόθεση για την επιδίωξη της υστεροφημίας που επιτυγχάνονταν με την επίτευξη αξιομνημόνευτων πράξεων». ό.π. σ. 23.

Επίλογος

Ο κυβερνοχώρος στη μετάβασή του από τη μορφή Web 2.0 (μέσο) στη μορφή Web 3.0 (κοινοτικό πλαίσιο), οργανώνεται εκ των έσω με μη ιεραρχικό τρόπο, όπως συμβαίνει στην αυτοοργάνωση των συστημάτων που παρατηρούνται στη Φύση, τα οποία είναι ανοιχτά και αυτορρυθμιζόμενα και διέπονται από σχέσεις ανοιχτότητας. Ως κεντρικό συνεκτικό του στοιχείο αναδεικνύεται η επικοινωνία, ενώ ως το στοιχείο μεταβλητότητάς του αναδεικνύεται η πληροφορία.

Στο πλαίσιο της μετανεωτερικότητας, η αντιληπτικότητα γύρω από τον κόσμο που μάς περιβάλλει και η ανεκτικότητα προς το διαφορετικό φαίνεται να διευρύνονται. Τα όρια του εαυτού γίνονται πιο μεταβλητά, καθώς ο άνθρωπος μπορεί να «βρίσκεται παντού» και να είναι «ανοιχτός σε κάθε πιθανή εμπειρία». Ο εαυτός γίνεται αντιληπτός ως μία κατασκευή που διαμορφώνεται από την κοινωνία με την απαραίτητη μεσολάβηση του Άλλου, είτε ως εκδήλωση σε μία παροδική παράσταση που στόχο έχει να ελέγξει την αντίδραση των Άλλων.

«Το πιο ώριμο άτομο βιώνοντας μία νέα διαδικασία κοινωνικοποίησης μέσα από τη χρήση του Διαδικτύου υπό τη μορφή web 2.0, η οποία κυριαρχείται από την ανθρώπινη επικοινωνία²⁵⁷ και την εικονική πραγματικότητα, βρίσκεται μπροστά σε ένα ψηφιακό καθρέφτη που του προσφέρει τη δυνατότητα να πειραματιστεί με το παίξιμο περισσότερων ρόλων και να μελετήσει την κατασκευή του εαυτού ή ακόμη και να προσθέσει καινούργιες πτυχές.

Ο άνθρωπος αποτελείται από συστήματα, η ταυτότητά του γίνεται αντιληπτή ως σύστημα και μάλιστα πολλαπλό και διανεμητικό²⁵⁸. η κοινωνία επίσης γίνεται αντιληπτή ως σύστημα, όπου οι δρώντες αλληλεπιδρούν υποκινούμενοι από την τάση μέγιστης «βελτιστοποίησης και ικανοποίησης». Οι σχέσεις τους με τις καταστάσεις, αλλά και οι μεταξύ τους σχέσεις, καθορίζονται και διέπονται από ένα σύστημα κοινών και

²⁵⁷ CH. FUCHS, *Internet and society, Social Theory in the information age*, Νέα Υόρκη, Routledge, 2008, σ. 17.

²⁵⁸ SH. TURKLE, *Who am we?*, in D. TREND, *Reading digital culture*, Λονδίνο, Blackwell, 2011, σ. 236.

αρκούντως δομημένων συμβόλων²⁵⁹.

Μέσα σε αυτό το σύμπλεγμα των συστημάτων, ενεργοποιούνται μηχανισμοί κοινωνικοποίησης από τα πρώτα χρόνια ζωής, παρόμοιοι με αυτούς που ενεργοποιούνται και στο αυτοοργανωμένο σύστημα του Διαδικτύου, όπου η κοινωνικοποίηση είναι τριτογενής και διαμορφώνεται περισσότερο από τους μηχανισμούς ενίσχυσης και μίμησης. Ο κοινωνός-χρήστης καλείται να συνομολογήσει μία ψηφιακή συνθήκη επικοινωνίας, να εκθέσει δημοσίως κομμάτι από την ιδιωτικότητά του, και να προσχωρήσει σε μία ή περισσότερες ομάδες γνώσης, ενδιαφέροντος, δυνητικοποιώντας την εικονική πλευρά του εαυτού, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει την πραγματική.

Η διαμεσολαβούμενη επικοινωνία σε αυτό το νέο πλαίσιο μπορεί να διευρύνει τα όρια του εαυτού και να προαγάγει τη δημιουργία πραγματικών σχέσεων αρκεί η προϋπάρχουσα γνωστική βάση του ατόμου και η εδραιωμένη γνώση του εαυτού γενικότερα, να του επιτρέπει να διαχειρίζεται τις πληροφορίες κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορεί να διαμεσολαβεί το πραγματικό νόημα. Η υπερέκθεση στην πληροφορία, η οποία λαμβάνει τεχνητή μορφή ακριβώς για να προσελκύει την προσοχή των Άλλων, αναμφισβήτητα μπορεί να είναι επιβαρυντική για τον σύγχρονο άνθρωπο, καθώς εκτός από την απόσπαση προσοχής μπορεί να προκαλέσει επίσης και διαταραχή μνήμης, όπως και συμπτώματα άγχους, αποτρέποντας έτσι τη μετατροπή της πληροφορίας σε γνώση²⁶⁰.

Η επικοινωνία διοχετεύεται μέσα από πολλούς διαύλους για τους Έλληνες χρήστες, όπως είναι το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, η ανταλλαγή μηνυμάτων σε πραγματικό χρόνο, η αποστολή μηνυμάτων σε chat sites και η συμμετοχή σε ομάδες συζήτησης (forum), η ανάγνωση blog- weblogs, η βιντεοκλήση, τα τηλεφωνήματα μέσω διαδικτύου και η δημιουργία ιστολογίων²⁶¹, και κορυφώνεται στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης -η χρήση των οποίων αυξήθηκε κατά 1550% από το 2008-2010²⁶²- όπου οι χρήστες καλύπτουν σημαντικές προσωπικές ανάγκες, όπως είναι το αίσθημα του ανήκειν, η

²⁵⁹ T. PARSONS, *The Social System*, Αγγλία, Routledge, 1991, σ. 144, στο <http://home.ku.edu.tr/~mbaker/CSHS503/TalcottParsonsSocialSystem.pdf>, (πρόσβαση 25/8/2013).

²⁶⁰ ΚΛ. ΝΑΥΡΙΔΗΣ, & Ν. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ (Επιμ.), *Κοινωνίες σε κρίση και αναζήτηση νοήματος*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2005, σ. 12 στο http://www2.media.uoa.gr/davou/imageup/31_To_noima_tis_gnosis.pdf, (πρόσβαση 12/12/2014)

²⁶¹ ο. π. σ. 10.

²⁶² Έρευνα (2011), «Η χρήση του Διαδικτύου από τους Έλληνες», *observatory.gr*, <http://www.observatory.gr/page/default.asp?la=1&id=2101&pk=443&return=183>, (πρόσβαση 9/072013)

ενίσχυση προσωπικών αξιών, η ικανοποίηση της περιέργειας, η επικοινωνία με φίλους και οικογένεια, η χαλάρωση, η διασκέδαση, η αναζήτηση παρόμοιων χαρακτήρων και η συναισθηματική απελευθέρωση²⁶³.

Ο κυβερνοχώρος προσφέρεται για επικοινωνία και ενημέρωση, καθώς και για ενίσχυση του κοινωνικού κεφαλαίου (τους πόρους που περιέχονται στην κατοχή κάποιου χάρη στις κοινωνικές του επαφές)²⁶⁴, το οποίο μπορεί να «δένει» (bonding) ή να «γεφυρώνει» (bridging) τα μέλη. Μέσα από τις ιστοσελίδες κοινωνικών δικτύων (SNS), ο χρήστης επιδιώκει την αυτοπαρουσίαση, τη διαχείριση εντυπώσεων και της παρουσίαση της φιλίας²⁶⁵. Οι χρήστες του κοινωνικού Διαδικτύου τείνουν να αυτοαποκαλύπτουν πιο προσωπικές και ευαίσθητες λεπτομέρειες, όταν το κάνουν και οι φίλοι και οι γνωστοί τους (αμοιβαιότητα)²⁶⁶. Με τη δημοσίευση προσωπικών πληροφοριών, οι χρήστες έχει βρεθεί ότι προσπαθούν να δομήσουν ένα πιο δημοφιλές στάτους σε μία εφαρμογή²⁶⁷.

Η διαδικασία της αυτοαποκάλυψης, παρά την κατάρρευση του πλαισίου, εντείνεται όσο αυξάνεται το κοινό, επιδρώντας μάλιστα θετικά στη διατήρηση των κοινωνικών σχέσεων. Ο λόγος για τον οποίο συμβαίνει αυτό αποδίδεται στο γεγονός ότι ο μεγαλύτερος αριθμός ατόμων στο δίκτυο κάποιου χρήστη μπορεί να αυξήσει τις πιθανότητες για μοίρασμα πληροφοριών και αλληλεπίδρασης.

Η χρήση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης μπορεί να εξασφαλίσει το απαραίτητο εκείνο πλαίσιο για τη δημιουργία ομάδων, οι οποίες υπό προϋποθέσεις μπορούν να αναπτύξουν χαρακτηριστικά κοινότητας, όπως αλληλεγγύη, ηθική υποστήριξη κτλ. Η συμπεριφορά των μελών και η δυναμική της διαδικτυακής κοινότητας, εν γένει, καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το θέμα που αυτή πραγματεύεται κι από τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η διαχείριση. Το πρότυπο στη διαδικτυακή κοινότητα χτίζεται από τη συντελούμενη δράση και από την αποδοχή της που εκφράζεται με likes, σχόλια και

²⁶³ ΦΡΑΪΔΑΚΗ, Κ. (2012), «Η χρήση των Social Media από τους Έλληνες», *Εργαστήριο Ηλεκτρονικού Εμπορίου, Eltrun*, σ. 12, http://www.eltrun.gr/wp-content/uploads/2013/01/social-media_2012_final.pdf (πρόσβαση 29/03/2013).

²⁶⁴ HOFFER, M., AUBERT, V. (2013), “Perceived bridging and bonding social capital on Twitter: Differentiating between followers and followees”, *Institute of Mass Communication and Media Research, University of Zurich, Switzerland, Computers in Human Behavior*, 11/2013, σσ. 2134–2142, ειδ. 2134, https://www.researchgate.net/publication/257253003_Perceived_bridging_and_bonding_social_capital_on_Twitter_Differentiating_between_followers_and_followees?ev=pub_cit_inc (πρόσβαση 15/06/2014).

²⁶⁵ boyd & Ellison, στο GEORGALOU, M., «“Pathfinding” discourses of self in social network sites», http://www.igi-global.com/chapter/pathfinding-discourses-self-social-network/4277_1, (πρόσβαση 20/05/2014).

²⁶⁶ Barak & Gluck-Ofri, (2007), ο. π.

²⁶⁷ Christofides et al., (2009), ό.π.

αναδημοσιεύσεις²⁶⁸.

Η χρήση του Διαδικτύου ως μέσου ανακαλωδιώνει τον ανθρώπινο εγκέφαλο, ο οποίος γίνεται «υπερκειμενικός», μεταπηδώντας από το ένα σημείο στο άλλο και εφοδιάζει τα παιδιά της ψηφιακής γενιάς με δεξιότητες, όπως η σάρωση και η ταχεία νοητική εναλλαγή. Το Διαδίκτυο ως περιβάλλον μπορεί να μας επιτρέψει να «λειτουργούμε ελεύθερα και να αισθανόμαστε ελεύθεροι να βιώσουμε και να εκπληρώσουμε τη φύση μας ως θετικά και κοινωνικά όντα»²⁶⁹. Το Διαδίκτυο ως κοινότητα μπορεί να μας συνομαδώσει ως διαφορετικότητες με μία πιο κοινή αντιμετώπιση/αντίληψη απέναντι στο υπό διαπραγμάτευση θέμα και να ενισχύσει την αυτενέργειά μας.

Η διαδικτυακή ταυτότητα για τους περισσότερους χρήστες δεν είναι παρά μια προέκταση της φυσικής τους ταυτότητας, καθώς συνολικά ή εν μέρει, δεν παύει να συνιστά ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα -αν και κυρίως της θετικής πλευράς- της πραγματικής ταυτότητας· ένα δείγμα που περνάει ασύγχρονα από τον έλεγχο του χρήστη²⁷⁰, ο οποίος αποφασίζει για το περιεχόμενο του κειμένου και το είδος των φωτογραφιών που θα τον αντιπροσωπεύσουν, έχοντας πάντα και ως γνώμονα τους φίλους του και το υλικό που εκείνοι δημοσιεύουν.

Η διαδικασία κατασκευής της αβαταρικής ταυτότητας δεν διαφέρει πολύ από τη διαδικασία διαμόρφωσης της πραγματικής ταυτότητας. Εξαρτάται από γενετικά, φυλετικά, εθνικά και ταξικά χαρακτηριστικά, καθώς κι από τη δυνατότητα της δικτύωσης και της εξέλιξης σε επίπεδο αξιοποίησης υπαρχόντων προσόντων και απόκτησης νέων δεξιοτήτων. Ο κόσμος του παιχνιδιού ορίζει το πλαίσιο της εμπειρίας των παικτών, επηρεάζοντας την ικανότητά τους να διαμορφώσουν και να διατηρήσουν μία ταυτότητα. Οι κανόνες του παιχνιδιού υπάρχουν για να τηρούνται, ο παίκτης όμως δύναται να τους παραβιάσει προς ίδιον όφελος, και να παραμείνει στο παιχνίδι με δόλο. Ο συνδυασμός ικανοτήτων ξεχωρίζει τη μοναδικότητα ενός άβαταρ στο παιχνίδι.

«Η Εικονική Πραγματικότητα μπορεί να μας εμβαπτίσει σε ένα υπολογιστικό περιβάλλον, το οποίο προσομοιώνει την πραγματικότητα μέσω της χρήσης ειδικών συσκευών, οι οποίες στέλνουν και λαμβάνουν πληροφορία²⁷¹, ως «παράσταση ή εικόνα

²⁶⁸ Συμπεράσματα από τη Μελέτη Περίπτωσης που συμπεριλαμβάνεται στην παρούσα διατριβή.

²⁶⁹ A. N. MARKHAM, *Life online, researching real experience in virtual space*, Νέα Υόρκη, Altamira press, 1998, σ. 240.

²⁷⁰ «Όλοι οι συμμετέχοντες βλέπουν τον έλεγχο ως σημαντικό πλεονέκτημα, αν όχι τον μοναδικό λόγο για να βρίσκονται συνδεδεμένοι», στο ό.π., σ. 124.

²⁷¹ Ε. ΓΙΑΝΝΑΚΑ, Β. ΚΑΠΟΥΛΑΣ, Χ. ΜΠΟΥΡΑΣ, Θ.-Κ. ΤΣΙΑΤΣΟΣ, *Δικτυακά εικονικά Περιβάλλοντα*,

διαλλαγής λόγου, ηδονής, λύπης»²⁷². Σε καθεμία από αυτές τις μορφές, όμως, το Διαδίκτυο μπορεί να μετατραπεί σε παγίδα, όταν η χρήση του είναι αλόγιστη, άκριτη και παθητική, εκθέτοντας το χρήστη στον κίνδυνο του εθισμού κι άλλων ψυχικών διαταραχών.

Η νέα ταυτότητα που διαμορφώνεται υπό την επίδραση της ψηφιακής κυρίως τεχνολογίας, και ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, διαφέρει αριθμητικά από τις προηγούμενες: δεν είναι μία, είναι πολλές. Οι άνθρωποι αντί να έχουν μία ξεχωριστή ταυτότητα, έχουν διάφορες αλληλοεπικαλυπτόμενες ταυτότητες, καθεμία από τις οποίες υπερσχύει ανάλογα με τα ηλικιακά στάδια και το περιβάλλον και χαρακτηρίζεται από υπερσυνδεσιμότητα, αλλαγή των ηλικιακών σταδίων και ασάφεια ανάμεσα στη δημόσια και την ιδιωτική σφαίρα.

Στο διαδικτυακό περιβάλλον, όπου σύμφωνα με τη θεωρία (RCS reduced social cues), υπάρχει μεγαλύτερη προσωπική αυτοεπίγνωση (private self-awareness) και μικρότερη δημόσια αυτοεπίγνωση (public self-awareness) με αποτέλεσμα να προάγεται η αυτοαποκάλυψη, ο χρήστης μπορεί εύκολα να ξεπεράσει τα όρια της αυτοπροβολής σε αυτό το παιχνίδι της αμοιβαιότητας (reciprocity) και να προβεί στην αποκάλυψη στοιχείων που εκθέτουν την ιδιωτικότητά του. Η σύγχρονη τεχνολογία έχει την ιδιότητα να απορροφά το ενδιαφέρον του χρήστη. Η απόλυτη εμπύθιση, όμως, μπορεί να παραπλανήσει το χρήστη ως προς το ποιος πραγματικά είναι και το που βρίσκεται, εναλλάσσοντας στα θολά, στοιχεία από τις ταυτότητές του καθώς και το «είναι» με το «εκεί».

Το περιβάλλον της διαδικτυακής ομάδας μπορεί να ενισχύσει τα άλλα στοιχεία ταυτότητας ή να τα αποδυναμώσει, καθώς στο «πλαίσιο της ομάδας υφίστανται νέες ταυτοτικές δυνατότητες: μπορούμε να αντιληφθούμε τον εαυτό μας ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας και ως μία ατομική μονάδα που έχει τα χαρακτηριστικά αυτής της ομάδας»²⁷³. Πόσο μάλλον σε ένα μετανεωτεριστικό πλαίσιο, όπου η δυναμική των ομάδων ενισχύεται από την ελευθερία του πλουραλισμού και τη δυνατότητα συμμετοχής στο πολιτιστικό παράγωγο, εκχωρώντας στη φωνή τους αυθεντικότητα και νομιμοποίηση.

Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2005, σ. 29.

²⁷² ό.π. σ. 18.

²⁷³ M. WERTHERELL (επιμέλεια), *Ταυτότητες, ομάδες και κοινωνικά ζητήματα*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2005, σελ. 62

Το επίπεδο της διαδικτυακής χρήσης στην Ελλάδα, ωστόσο, είναι χαμηλό συγκριτικά με αυτό της χρήσης της ΕΕ27 εξαιτίας κυρίως υλικοτεχνικών αδυναμιών, κόστους και ανύπαρκτου θεσμικού πλαισίου, αλλά και αδιαφορίας και έλλειψης δεξιοτήτων. Ωστόσο, η πληθυσμιακή ομάδα των νέων της χώρας ηλικίας 16-24 ετών, σχεδόν συμπορεύεται ως προς τη χρήση του Διαδικτύου με τους νέους αντίστοιχης ηλικίας της ΕΕ27 και οι άνδρες χρήστες της χώρας καταφέρνουν να μειώνουν βαθμιαία τη διαφορά. Οι γυναίκες στην Ελλάδα, όμως, υπολείπονται σταθερά του ευρωπαϊκού μέσου όρου, με διαφορά που ξεπερνά τις 18 ποσοστιαίες μονάδες, και σε εθνικό επίπεδο, υπολείπονται αισθητά των ανδρών χρηστών.

Οι διαδικτυακές συνήθειες των ενηλίκων περιστρέφονται κυρίως γύρω από την επικοινωνία, την πληροφόρηση και την ψυχαγωγία, και σταδιακά γύρω από την εμπορική κατανάλωση. Ποιοτικότερη χρήση, όπως για συναλλαγές με το δημόσιο ή χρήση e-banking, εμποδίζεται από την αργή προσαρμογή των δημόσιων υπηρεσιών στα νέα τεχνολογικά δεδομένα, αλλά κι από προκαταλήψεις ή άγνοια για τις πραγματικές δυνατότητες του μέσου.

Ευρήματα τείνουν να αντικρούουν ή να διαψεύδουν μερικώς τα στερεότυπα που αφορούν στη χρήση του Διαδικτύου από τα παιδιά και τους εφήβους, επισημαίνοντας μία μάλλον υπερβολή ή έναν υπερμεγεθυμένο φόβο απέναντι σε αυτή. Το παιδί έρχεται αντιμέτωπο με άσεμνο υλικό ήδη από την παρακολούθηση τηλεόρασης, το bullying αποτελεί συνέχεια ήδη υπάρχουσας γνωριμίας και η δια ζώσης συνάντηση με αγνώστους είναι σπάνια. Η χρήση του Διαδικτύου δεν είναι αμιγώς εποικοδομητική ή ψυχαγωγική. Αναμφισβήτητα ενέχει κινδύνους, όπως είναι η έκθεση σε πορνογραφικό υλικό, το cyberbullying, η αποπλάνηση και ο εθισμός. Γι' αυτό οι γονείς πρέπει να μπορούν εποπτεύουν διακριτικά και να προσδιορίζουν σαφώς τις ώρες της χρήσης του μέσου, αποφεύγοντας κακοτοπιές.

Το ψηφιακό χάσμα ανάμεσα στην Ελλάδα και τα υπόλοιπα μέλη της ΕΕ, δημιουργεί ανισότητες τόσο ανάμεσα στα άτομα, όσο και ανάμεσα στα κράτη, καθώς το Διαδίκτυο προάγει την οικονομία και την κοινωνικότητα. Ο δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI), είναι ενδεικτικά χαμηλός σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, παρότι παρουσιάζει κάποιες βελτιώσεις τα τελευταία δύο χρόνια. Το ενδιαφέρον των χρηστών επικεντρώνεται (ίσως και αναγκαστικά λόγω της ανεργίας) στην επικοινωνία

και τη δωρεάν -κατά κύριο λόγο- ψυχαγωγία²⁷⁴. Θα μπορούσε, όμως, αυτή η επικοινωνία και η συμμετοχή να υποκινήσει μια δυναμική για τη βελτίωση έστω κάποιων κοινωνικών παραμέτρων της χώρας;

Στην Ελλάδα, το Διαδίκτυο ως κοινότητα δημιούργησε συνομαδώσεις κοινοτικού τύπου που κατάφεραν να προκαλέσουν μεταρρυθμιστικά κινήματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η συλλογική δράση φιλοζωικών διαδικτυακών ομάδων-κοινοτήτων που κινητοποιήθηκαν υπέρ της αυστηροποίησης του σχετικού νόμου, ο οποίος τελικά αναθεωρήθηκε²⁷⁵. Κι αν η συλλογική δράση μπορεί να προκαλέσει μικρά μεταρρυθμιστικά κινήματα, είναι αμφίβολο όμως κατά πόσο θα μπορούσε να συμβάλει στην ανασυγκρότηση της ελληνικής συλλογικής ταυτότητας.

Προϋπόθεση για να διευρύνουν την επιρροή τους οι επιμέρους συλλογικές ταυτότητες που ανασυγκροτούνται στο διαδίκτυο είναι η δράση τους να επηρεάσει τους θεσμούς. Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στους θεσμούς, όπως είναι κοινωνιολογικά καταγεγραμμένο, επιδρά στην κοινωνική δομή, επιφέροντας κοινωνική αλλαγή, αλλαγή δηλαδή στα πολιτισμικά σύμβολα, στους κανόνες συμπεριφοράς και στα συστήματα αξιών.

Οι Έλληνες χρήστες στο διαδίκτυο, άλλοτε με χιούμορ κι άλλοτε με ειρωνεία, αναπτύσσουν ενδιαφέρον για την επικαιρότητα, για εκείνο που διαδραματίζεται γύρω μας, γι' αυτό που είμαστε και γι' αυτά που συμβαίνουν στον κόσμο μας -το οποίο κατά τον Φουκώ είναι προϋπόθεση για να γίνουν οι άνθρωποι κύριοι του μέλλοντος²⁷⁶, η ελληνική κοινωνία, όμως, διανύει μια παρατεταμένη οικονομική, κοινωνική και ηθική κρίση, παρουσιάζοντας χαμηλούς δείκτες σε όλα τα επίπεδα.

Η δράση του χρήστη μπορεί να ξεφύγει από την έκθεση προσωπικών στοιχείων και αυτοπροβολής και να δώσει στη χρήση του Διαδικτύου εποικοδομητική διάσταση, ακόμη και διαστάσεις βίου. Οι υπάρχοντες θεσμοί και ο τρόπος λειτουργίας τους, όμως, αδυνατούν να προσαρμοστούν στα σύγχρονα τεχνολογικά δεδομένα πόσο μάλλον να απαντήσουν στα αιτήματα των επιμέρους διαδικτυακών κοινοτήτων και να καταφέρουν να ανασυγκροτήσουν ουσιαστικά την ευρύτερη συλλογική συνείδηση.

Στον κυβερνοχώρο ωστόσο μπορεί κάλλιστα να ισχύσει η αρχή της παρακάτω

²⁷⁴ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΛΗΣ, Β., Δωρεάν κατεβάζει από το διαδίκτυο το 88% των Ελλήνων χρηστών, στο <http://www.kathimerini.gr/829277/article/tehnologia/diadiiktyo/dwrean-katevazei-apo-to-diadiiktyo-to-88-twn-ellhnwn-xrhstwn>, (πρόσβαση 5/09/2015).

²⁷⁵ <http://nomoi.info/%CE%A6%CE%95%CE%9A-%CE%91-15-2012.html> (ΦΕΚ)

²⁷⁶ Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, *Πόλεμος και Ειρήνη μετά το τέλος της Ιστορίας*, Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2006, σ. 23.

επιχειρηματικής συμβουλής, η οποία αναφέρει: «Ανοίγοντας τους διαύλους επικοινωνίας, έχουμε την δυνατότητα να ωθήσουμε τους εαυτούς μας, σε μία άλλη διάσταση, που σίγουρα δεν έχουμε συνηθίσει. Τη διάσταση της συνεργασίας για ένα κοινό αποτέλεσμα. Έτσι λοιπόν έχουμε την ευκαιρία να ενώσουμε τα δυνάμεις μας και μέσα από την «συλλογική νοημοσύνη» να επιλύσουμε δύσκολα «καθημερινά» προβλήματα²⁷⁷.

Παράρτημα 1

Λήμματα που κλικάρονται περισσότερο στις μηχανές αναζήτησης

²⁷⁷ ΚΟΛΟΒΟΣ, Γ. »Η συλλογική νοημοσύνη και η επίλυση προβλημάτων», European Business Review, <http://www.europeanbusiness.gr/page.asp?pid=1099>, (πρόσβαση 15/02/2015).

Αντ1

Αθηνόραμα

Ανέκδοτα

Αμκα

Ανταρσύα

Βικιπαίδεια

Βάσεις 2011

Βήμα

Βιοιατρική

Βίκη Σταμάτη

Γοογλε

Γμείλ

Γαμες

Γογλε μαπς

Γενική ταχυδρομική

Γερμανός

Δημιουργία ξανά

Διαύγεια

Δεη

Δημοσκόπηση

Δημοκρατική αριστερά

Δράση

Εοπυ

Ενικός

Εκλογές 2012

Εορτολόγιο

Ειδήσεις

Ζώδια

Ζοθγλα (zougla.gr)

Zoo (Το ελληνικό web meeting point. Περιέχει multiplayer παιχνίδια, dating, chat, messenger, ανέκδοτα, βίντεο)

Ζάρα

Ζουζούνια

Ζάκυνθος

Hotmail (Hotmail)

Ηλεκτρονική

Ημερησία

Ημερολόγιο

Ήβη Αδάμου (Κύπρια τραγουδίστρια που συμμετείχε στη Eurovision 2012)

Θέματα Πανελληνίων

Θέμα

Θτθβε (youtube.gr)

Θάνος Τζήμερος

Θέματα οεφε 2012 (Ομοσπονδία Εκπαιδευτικών Φροντιστών Ελλάδος)

Θέατρο βράχων

Ιν.γρ

Ικα

Ικεα

Ισοτιμία

Ικαριαμ (ikariam.com Το δωρεάν παιχνίδι φυλλομετρητή- στρατηγική-ναυμαχία)

Ιμδβ (imdb ταινίες και πληροφορίες για διάσημους ηθοποιούς)

Καιρός

Καθημερινή

Κάψε το σενάριο

Κεπ

Κκε

Λεξικό

Λητώ

Λιδλ

Λόττο

Λαός

Ονειροκρίτης

Οαεδ

Οτε

Οπαπ

Οπεκεπε (Οργανισμός πληρωμών και ελέγχου κοινοτικών ενισχύσεων, προσανατολισμού και εγγυήσεων)

Πλαίσιο

Παιχνίδια

Πρώτο Θέμα

Που ψηφίζω

Πράκτικερ

Ρεάλ

Ρώτα την αγάπη

Ράδιο

Ριζοσπάστης

Ράδιο Αρβύλα

Σύριζα

Σκάι

Σταρδολλ (stardoll.gr Η μεγαλύτερη online κοινότητα του κόσμου για κορίτσια που λατρεύουν τη μόδα και τα παιχνίδια)

Σταρ

Συνταγές

Τρομακτικό

Τζόκερ

Τα νέα

Τροκτικό

Τλιφε (tlife.gr)

Υοθβτθβε (You tube)

Υαηοο (yahoo.gr)

Υπουργείο εσωτερικών

Υπουργείο παιδείας

Υπεύθυνη δήλωση

Φβ

Φίμοτρο

Φεκ

Φριω (online games δράσης κυρίως)

Φορμεραμα (online παιχνίδια για πραγματικούς φανατικούς της φύσης)

Χρυσή αυγή

Χε

Χο

Χάρτης

Χανιώτικα νέα

Ψαρ.γρ (μεταχειρισμένα αυτοκίνητα)

Ψηφιακό σχολείο

Ψοντρα (αθλητικό περιοδικό με διεθνή και τοπική επικαιρότητα, προγνωστικά, παραπομπές και παιχνίδια οπαπ)

Ψαπιταλ (capital.gr, οικονομική ενημέρωση, εξελίξεις στην αγορά)

Ψάρεμα

Ωροσκόπος

Ωροσκόπιο

Ωρα Ελλάδος

Ωιλλαγε (village cinemas)

ωνάσειο

ant1

alpha

athinorama

alfavita

Aegean

Anekdotia

Aggeliopolis

Bwin

Bet365

Bershka

Badoo

Booking

Betfair

Car.gr

Contra

Cosmote

Capital

Cyta

Dailymotion

Dod (ψυχαγωγικό, κοινωνικό δίκτυο)

Drive me

Dropbox (κοινωνικό δίκτυο)

Digea

Diablo3 (παιχνίδια)

Diorismos

Ebay

Eshop

Euro2012

Enikos

Eurobank

Eradio

Eurovision 2012

Facebook

Friv

Fb

Fimotro

Farmerama

Frothnet

Google

Gmail
Games
Google maps
Google translate
Gazzetta (Αθλητική ενημέρωση)

Hotmail
H&m
Hondos center
Hol
Honda

In.gr
Imbd
Ikea
Ikariam
Ika
Intersport (αθλητικά είδη)

Jumbo
Joker
Java
Justin bieber
Jonny depp

Kairos
Kotsovolos
Kino
Kathimerini
Kariera

Lidl

Lol

Live24 (ραδιόφωνο)

Leroy merlin

leoforos

meteo

mega

metafrasi

msn

maps

newsit

net

nova

nbg (national bank of Greece)

news247

opap

ote

oaed

oneirokritis

oasa

plaisio

paixnidia

praktiker

ploigos

public

queen (το απόλυτο γυναικείο magazine)

quotes

Qatar
Quicksilver
Q

Reload it
Real
Ryanair (Οικονομικές πτήσεις)
Ricardo
Real fm
Redplanet (Όλα τα νέα του Ολυμπιακού σε ένα σάιτ)

Skroutz
Sport24
Stardoll
Skai
Skype
Star

Twitter
Tromaktiko
Taxisnet
Translate
Tlife

Uefa
Undersec (forum διάθεσης πειρατικού υλικού-δημιουργήθηκεσελίδα στο facebook που διαμαρτύρεται στο κλείσιμο του φόρουμ)
upologismos moriwn
ubinet (Παίξτε στοίχημα, καζίνο, πόκερ, καθώς και πολλά συναρπαστικά παιχνίδια στη ubinet)
Ubuntu (ένα ανοιχτού κώδικα, ελεύθερο και δωρεάν λειτουργικό σύστημα)

unipi (university of Piraeus)

upourgeio paideias

village

Vodafone

Video2mp3 (Μετατροπή από youtube σε mp3)

Vlc (media player)

Voi noi (καταστήματα υποδημάτων)

What's up

Wind

Wikipedia

White pages (Αναζήτηση αριθμών τηλεφώνου βάσει του επιθέτου, ονόματος, κωδικού περιοχής)

Winbank

www.gsis.gr (γενική γραμματεία πληροφοριακών συστημάτων του υπουργείου οικονομίας)

xe

xrysh augi

xo

xrisi augi

xscores

youtube

yahoo

y8 (play free games online)

y

yupi

zougla

zara

zwdia

zoo.gr (webmeeting point)

zodia

Παράρτημα 2

Ψευδώνυμα από διάφορα ενημερωτικά site

Lucretius
rock lobster
Left Sfak
Fuzzy Logic
Socivo
otitoufanei
Discordian
βρε ουστ
μιλώ στα δάση
itavita sextus
Κουνέλι
mproumpoukos2013
Toolio Holden
Caulfield
AlmaLibera
Tsu-tsu
Diavolakos
anapofekto
Ιαπετός
ΑΔΙΑΒΑΣΤΟΣ ΑΥΤΟΧΕΙΡΑΣ
mafia manager
chaoticmine

the girl from the East Coast
Wishes_breed_not den-exeis-idea-naoum
The Great North
KYPIA Poutana P. Poutanidou
Van Dedous
Bnikolo
LixLux
sophie on canvas
Nek31
Evi_atl
aiginitissa
Κωνσταντίνα 23
chasethefire
Γρηγορης 19

Πανεπιστημιακό forum

discompala
convertisseur
gouerino
Παλαιομνήμων
Ευρωπαίος
CTAΛΚΕΡ
Yochanan
Koulis4321
κάποιος_Νίκος
Ρωμανός
ΚΛΙΝΟΣΟΦΙΣΤΗΣ
Οργισμένος
Chimaera
Red Hot Chili Lenin
Έκτορας
Otto Weininger

Φόρουμ για την υγεία:

theodorel

Radrose

Magkaiver_24

batmann

Sofia delart

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Αναρτημένο στο FB άλμπουμ με σχόλια μελών

Φωτογραφία όπου απεικονίζεται νεαρός να κακοποιεί σκύλο

(*Όλα λινκ για ανάγνωση παραρτημάτων από την πηγή τους, παρατίθενται στο τέλος της βιβλιογραφίας.)

Facebook (c) 2015

24 Σεπτεμβρίου 2014

Change.org

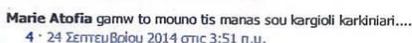
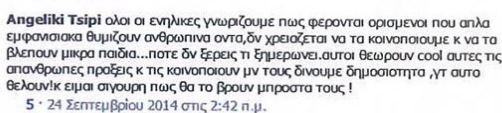
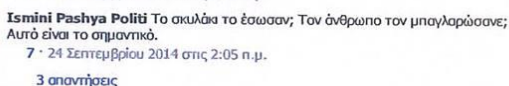
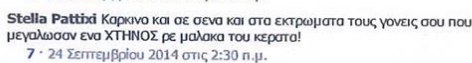
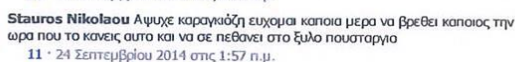
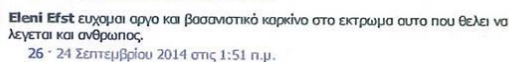
Felipe no se pudo quedar cruzado de brazos al ver las imágenes de un caso de maltrato animal en Maicao, Guajira. Él le pide al alcalde y a la policía que sancionen a los autores del maltrato. Firma: <https://www.change.org/maltratoenmaicao> y compártelo, es muy fácil, copia y pega el enlace en tu muro de Facebook.

[Δείτε τη μετόφραση](#)

Μου αρέσει! · Σχολιάστε · Κοινοποιήστε

Αρέσει στους Maria Xristodoulou, Dafni Kalpakou, Stella Stellaki και σε 29 ακόμη.

Πολύ σχετικό περιεχόμενο =

146 1/4/2015 11:26

Ελληνικά · Απόρρητο · Όροι · Cookies
Περισσότερα »
Facebook © 2015

- **Ntaria Gantzou** καλά όλους αυτούς δεν μπορεί κανείς να τους βρει?
1 Σεπτεμβρίου 2014 στις 1:56 π.μ.
- **Vasiliki Tsernita** kala den ntrepete kari etai to skilaki pou na to vni apo ton theo to kalamas.
1 · 24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 1:56 π.μ.
- **Anna Diamantoglou** ton pliane ton malaka??
2 · 24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 1:59 π.μ. · Τροποποιήθηκε
- **Angela Esperanza** hurensohn
Δείτε τη μετάφραση
27 Σεπτεμβρίου 2014 στις 5:44 π.μ.
- **George Christakopoulos** Γ@μηξη και προστιμο θελουν το κοροϊα
25 Σεπτεμβρίου 2014 στις 8:58 π.μ.
- **Georgia Giannoukou** Ένας μαγκας να βρεθεί να του κάνει το ίδιο του ποισι
25 Σεπτεμβρίου 2014 στις 2:37 π.μ.
- **John Fotiades** poustouhtrousoore.....
25 Σεπτεμβρίου 2014 στις 10:43 π.μ.
- **Alisi Papadopoulou** ασχος.....
25 Σεπτεμβρίου 2014 στις 9:25 π.μ.
- **Nnwa Pasit** Είσις που κανει αυτη την αναγγελιη μπορειτε να μου πειτε ποιο η σκοπιμότητα.....???? Γνωσ αν πρέπει να κανονισουμε ώστε να βρεθεί αυτο το κοδακμο θα ελπιει να υπογραψι λεζοντα σχετικη στα ελληνικα η καποια μεταφραση, διαφορετικα σταματηστε να κανουν... Δείτε μετάφραση
25 Σεπτεμβρίου 2014 στις 6:50 π.μ.
- **Evaggelia Kosmopoulou** Κάνοις να τον ακατωσαι τον παλινόκατα...
25 Σεπτεμβρίου 2014 στις 2:49 π.μ.
- **Don Anastasio Junior** Μόσασταρδε,ετσι να κινουντα παιδα σου και να μην μπορεις να κινεις νισοτα!
Και την παιδινα την γυναικα σου!
Και για φινάλε,να σου παίρνουν σιγά σιγά την καρμειδα!... Δείτε μετάφραση
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 11:53 π.μ.
- **Rita Kritiki** NA TOY KOWONTH TO ΛΑΙΜΟ ΣΙΓΑ ΣΙΓΑ , NA TO KATAΛΑΒΕΙ !!!!!
ΣΙΧΑΜΕΝΟ ΚΑΘΑΡΜΑ !!!!!!!!
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 5:22 π.μ.
- **Gogo Galani** ta psuologika tou o kathenas ta vgaizei apou ton peirnei/aparadekto kai aisofo allo den mou aresoun ta zwa ki allo ta kalopoiw/ta merimnisi epitelous kapotisi!!!
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 1:16 π.μ. · Τροποποιήθηκε
- **Athina Leonardi** Ελκος ρία με αυτες tis fwtο και ta birtaakia einai elatina ki esels akonhi pio efinoi pou ta katebazete!
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 1:15 π.μ.
- **Panagiota Ntoper** kolopaida ακατωμα επιστοπου
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 12:57 π.μ.
- **Maria E. Rojas Mendoza** Son unos
Δείτε τη μετάφραση
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 11:31 π.μ.
- **Thanassis Aniso** Ama h mana sou einai poutana tetia katalkoi exei
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 11:04 π.μ.
- **Dvirini Msk** Μπορεί σιλα να βγάλει κορίνα και αυτός και το παιδιό του και όλα τακτα!!!
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 7:55 π.μ.
- **Henri Kraja** Bastards.....
Δείτε τη μετάφραση
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 7:13 π.μ.
- **eua** αρραμπιστη σισχολ
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 5:53 π.μ.
- **Sofia Arvanitaki** οπο που και πως μπορειτε να κανουμε μινηση.....??????????
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 5:45 π.μ.
- **Osoidea** Μόλι Αρρωστο μυαλό Επικίνδυνο !!!
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 5:17 π.μ.
- **Lili Cuni** To. Ktuo.....no no. Δέχ. Μπορ. Na. To. Bkon
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 4:36 π.μ.
- **Fotini Pelagia** Eleos ...na mas xaloub tin dialthesi mas kalthe ilo
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 3:49 π.μ.
- **Βασίλιστα Αλτήνη** Μόκακμενο.
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 3:41 π.μ.
- **Maria Hermstedt** Signed!!!Das muesste man mal mit dem Scheitserkl machen,vielleicht gefaellt es ihm ja.....unfassbar,soviel Gewalt und Bosheit!!!
Δείτε τη μετάφραση
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 3:39 π.μ.
- **Τζωρτζια ΓΑ.** ΜΑΛΙΣΤΑ..... ΟΣΟ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΡΡΕΣΤΑ ΜΥΑΛΑ ΘΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ.....ΔΥΣΤΗΡΕΣ.....
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 3:37 π.μ.
- **Irene Filippopoulou** Ε' όντε μου στο δόλο
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 2:52 π.μ.
- **Vasilisa Varveraki** Πουστρανοδο μοσασταρδε το ακωλός το κακαχορο
24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 2:46 π.μ.
- **Mitsaki Triadatesera** ton karich ...
1 · 24 Σεπτεμβρίου 2014 στις 2:53 π.μ.

1 of 4

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Αναρτημένο στο FB άλμπουμ με σχόλια μελών

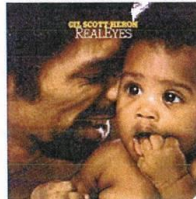
Τίτλος: Έκκληση για φιλανθρωπική βοήθεια

Εγγραφή Επιστολή ή τηλέφωνο Κωδικός πρόσβασης Σύνδεση

☐ Να παραμένω συνδεδεμένος ☐ Ξεχάσατε τον κωδικό σας

ΕΚΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Επιστροφή στο άλμπουμ · Φωτογραφίες του χρήστη Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων · Σελίδα του χρήστη Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων

Παρέα με φίλους σε ένα παραθαλάσσιο εστιατόριο επαρχιακής κωμόπολης. Οι παρχαγελιές από τα γύρω τραπέζια έφεπταν βροχή. «Μία ποικιλία», «άλλη μία μπύρα εδώ», «το λογαριασμό παρακαλώ»!

«Φύγε από δω παλιοσραπή! Μη σε ξαναδώ στο μαγαζί μου!». Μικρή διακοπή η ύστερα οι παραγγελίες συνέχισαν να πέφτουν βροχή. Κάποιος δεν ενοχλήθηκε από τις φωνές του ιδιοκτήτη που έδωχαν καπνὸ κακῶς τον ενοχλητικό πλανόδιο πωλητή. Οι άλλοι φοβήθηκαν, οι άλλοι πιάστη, οι άλλοι εδέσαστα, οι άλλοι γλυκά. Η όρεξη έχει ανοίξει και δεν κλείνει με τίποτα.

Έτσι που οι μεν έτρωγαν αδηφάγα και οι δε ξεπρωτζόταν σαν ανειθύμμητο κοπρόσκυλο, αναρωτήθηκαν για ακόμη μια φορά: ΠΩΣ ΖΟΥΝΕ; Όχι οι αδηφάγοι, αυτοί έχουν πάντα γεμάτο στομάχι και κοίσιμη συνείδηση. Οι άλλοι, που για αυτούς είναι «κοπρόσκυλα». Δεν μπορούν να εργαστούν νόμιμα, δεν έχουν κανένα εισόδημα, δεν έχουν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη... δηλαδή πραγματικά πως επιβιώνουν!

Προχτές ένας φίλος μου έλυσε την απορία: Ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος, αλλά με 10 λεπτά το κουτάκι μπύρας, κάτι γίνεται.

-Και τι ακριβώς γίνεται βρε Χρήστο;

Γίνεται ένα κοινόβιο σε ένα μικρό διαμέρισμα- παράπηγμα, όπου κάθε τετραγωνικό μέτρο αντιστοιχεί σε έναν ένοικο. Και ο κάθε ένοικος σε 40 ευρώ ενοίκιο. Άρα το παράπηγμα σε 750

μηνίστικο στον εκφισθωτή.
Και τα υπόλοιπα θα τα γράψω...

-Και τι τρώνε βρε Χρήστο;
Σύνεση ο Σάβας έφαγε ένα

Σήμερα ο Σαϊντ έφαγε ένα κουλούρι με 50 λεπτά, για τους άλλους δεν ξερω...

-Και τι φοράνε βρε Χρήστα

Φοράνε δλοι ίδια μπλουζάκια, από αυτά τα διοργανωσιακά που μοιράζουν στο δρόμο. Και για να σε βγάλω από τον κόπο να ρωτήσεις, πλένονταν δλοι με ένα σαπούνι, δεν έχουν καν είδη πρώτης ανάγκης, πόσο μάλλον είδη υγιεινής. Μπορούμε να τους βρούμε ότι να'να έστω και ξηρά τροφή; Είσα η μόνη στην οποία μπορώ να απευθυνθώ.

Το μυαλό μου μηχανικά πήγε σε σακιά με κροκέτες...

Ρύζι, μακαρόνια, κονσέρβες...οτιδήποτε. Κανένα σεντόνι, καμιά πετσέτα και καμιά αλλοδαά. Είναι όλοι νέοι ψηλοί και αδύνατοι. Οι μισοί σε πάχος απ' όπ είμαι εγώ...συνέχισε ο Χρήστος.

«Έτρωγαν με βουλιμία τα σουβλάκια που τους πήγα και μετά από κάθε μπουλού, με ευχαριστούσαν. Τόσες ευχές και τόσα ευχαριστώ δεν έχω ακούσει σ'όλη μου τη ζωή. Το βλέμμα τους ξεχείλιζε από ευγνωμοσύνη. Στο τέλος μου είπαν: «Εμείς συμπαθούμε τους Έλληνες, είναι καλοί μαζί τους».

Γέλασα ειρωνικά...Ακόμη κι αν αληθεύει το πρώτο μέρος, το δεύτερο είναι σίγουρα ψέμμα. Το βλέπω κάθε μέρα μπροστά μου, ειδικά στα λεωφορεία που είναι μια μικρογραφία της κοινωνίας. Αλλά βλέπω επίσης και τα γκέτο κάτω στο κέντρο της Αθήνας και τον ηχηστό τίτλο στο εξώφυλλο του τελευταίου τεύχους του διεθνούς περιοδικού Newsweek: «TURKEY RISES».

Εξελίχθηκε το τελευταίο τεύχος του ασυνόδου περιοδικού newswatch: «ΤΙ ΧΑΝΟΥΜΕΙΣ» ΡΙΣΕΣ». Πολιτικές, συμπεριφορά, διακοπές, συμφωνίες, επιδοτήσεις, υπερίσχυση. Το Τεύχος: ΕΛΛΑΔΑ σημειώσεως 1. Ο Ζαΐν και οι υπάλληλοι Αρκαίοι μεταναστεύουν ακολουθώντας το ψήλο πορείο των δουλειών/μαρτυρίας. Χώρος Δυτικής Αφρικής/Προσφυγική-Τουρκία, τερματισμός σταθμός Ελλάδα. Η Αφροίτα στο όνειρο και το γέλιο στην πράξη για το όμοιο προς την Ευρώπη. Και αφού δεν υπάρχουν να επιστρέψουν τα τέλη δεν υπάρχει συμφωνία επανεπιστολής-για την Τουρκία δηλαδή μετά την απομάκρυνση από το ταξίδι, ουδέν λάθος αναγνωρίζεται- ξεμένουν στα ελληνικά ραβία σαν ληγμένα προϊόντα μέρη να παύσουν.

«Να πείσει στη χώρα τους» «Δεν υπάρχουν παράνομα μεταναστές, είναι όλοι νόμιμοι!» «Να πάρουν ελληνικές υπηκοότητες» «Έξω οι μετανάστες!» Οι παραλογιστές συνειδήσεις να πέσουν βροχή, τα σταθμά φασκικών ανησυχιών και οι συνειδητές αποκαταστάσεις ερρασιμασμένων. Πόσο απεγνωσμένοι πρέπει να είναι παλιέ μου συμπατριώτη για να είμα εγώ η μόνη στην οποία μετάνιωσα να απευθυνθώ. Κι εγώ άραγε που να απευθυνθώ; Σε πολιτικό; Δεν γινώσκω κανέναν. Σε κάποιον επιχειρηματία για τους δώδεκα επί δώδεκα ν' ένα; Δεν γινώσκω κανένα. Στο μπαλόνι μου να μου κόψει κόμμι επιτήρησι; Δεν γινώσκω καν' ένα! Μπορώ μόνο να απευθυνθώ σε όλους και ίσως αυτό να ξεπεράσει σε δυναμική όλους τους παραπάνω. Και ίσως αυτό να μην είναι ΜΟΝΟ, αλλά ΟΛΑ.

Άλμπουμ: ΕΚΚΛΗΣΗ ΓΙΑ
ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Κοινοποιήθηκε σε: Δημόσια

Ανοίξτε την Προβολή φωτογραφιών

Λήψη

Ενσωματώστε τη δημοσίευση

Όσα φίλοι θέλετε να συγκαταγράψετε φιλική βοήθεια κάθε είδους από τρόφιμα έως και οποιαδήποτε δουλειά σε αυτούς τους ανθρώπους, παρακαλώ επικοινωνήστε μαζί μου μέσω e-mail e.koinoniarpoliton@yahoo.gr ή τηλεφωνικά στον αριθμό 697-6648757. Ευχαριστώ...

4 Αυγούστου 2010

Αρέσει στους Ιakovos Melianos, Olga Nalmpanti και σε 113 ακόμη.

Giulia Filippou-corteone exis kerdisi to sevasmo k tin ektimis mu..k den ine tixeoi!!

4 Αυγούστου 2010 στις 7:54 π.μ. · 3

Zoi Karagiorgi ewn polla paidia roualakia apo 0 ews 2 etwn an einai xrisima mesa apo tin kardia mou na ta prosterw!

4 Αυγούστου 2010 στις 7:58 π.μ. · 2

Cathy Mal k ego tha bro katl na tous prospero, tha epikoiniso k bravo sou elikrina gia auto pou kanete!

4 Αυγούστου 2010 στις 8:09 π.μ. · 1

Ιωάννα Χαλουνή ntrorh & aissos..

4 Αυγούστου 2010 στις 8:15 π.μ. · 1

Ιωάννα Χαλουνή di prepei n feromaste etsi paidia egw dinw touxa st kosono ewn ekei mia gnwsth ts steloume t rouxa & t mirazle sts ftwious

4 Αυγούστου 2010 στις 8:16 π.μ.

Κατερίνα ταξίδα Μηνα καλημερα,προσπαθω να σε βρω στο τηλ.που γραφεις αλλα δεν το σκαυς μελλον.πολυ καλη η κνηρη σου αλλα το θεμα ειναι να λυθι το προβλημα μ'αυτους τους ανθρωπους ειναι πολυ εμκαλο ξερες να περασει κανεις απο την φιλανθρωπια στην υπερωρια και μετο πολυ με πρωτη τη συνειδηση να το ξαναβρι στη μοσαμπουκα.ολοι εχουμε γινωι μας τετοιους εξδωμενους ανθρωπους που συνηθως τους ανημετωπιζουμε υποτιμητικα.βοηθαμε καποιες φορες για να εξερκασουμε το κακο,να μην ερθε και σε μας καπi τετιοιο να φερδουμε σαν καλοι χριστιανοι η οποια αλλη οπια θες,το αποτελεσμα ποιο ειναι τη στιγμη που σε ληγας μηνες θα εχουμε τετοιιο κρουσματο απο συμπολητες μας που δεν χρειαζονται ουτε οδεια παρομονης ουτε νομιμοποιηση.ηδη σε περαχες της Δραπετσωνας και του Κερατσινου αργα τα βροδια καποιιοι σαν εμεις ψαχνουν στα σκουπιδια το δικα μας αποραγιο.κι αυριο ιως να ναι η σειρα μας,στο θναλεια.καλα ειναι και κανονικες αυτο το κειμενο,μοκαρι να βοηθησουμε οσοι μπορουμε για οσο μπορουμε.ευχαριστω για τον χρονο σου

4 Αυγούστου 2010 στις 8:17 π.μ. · 4

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων Γλυ, κι εγω σε εχω εκτιμήσει ως άνθρωπο και εκπαιδευτριά.και σίγουρα δεν είναι τυχαίο, σ'ευχαριστώ. @Θα στείλω προσωπικό μήνυμα σε όλους τους φίλους που εκδήλωσαν ενδιαφέρον να βοηθήσουν. Να 'στε καλά, ευχαριστώ για την ανταπόκριση.

4 Αυγούστου 2010 στις 8:27 π.μ. · 2

Teti Atsali μπορώ να στείλω ρούχα, πείτε μου μόνο που!!

4 Αυγούστου 2010 στις 8:28 π.μ. · 1

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων Κατερίνα υπάρχουν και άλλα σίγουρα, αλλά δεν τους γνωρίζω..η παρέμβαση προτιμάται πλήρους όγκου. Αν έχεις κάτι υπόψη σου, πολύ ευχαριστώ να το συζητήσουμε και από κοντά. Σ'ευχαριστώ για το ενδιαφέρον σου..

4 Αυγούστου 2010 στις 8:32 π.μ.

Κατερίνα ταξίδα Μηνα το τηλέφωνο μου το εχεις σαν αναπητη.αυτο που σιγουρα μπορω να κανω ειναι να κοινοποιω τον συνδεσμο σου.αλλα εχω την αισθηση πως αυτο δεν λυνει το προβλημα.προσωρινη ανακουφιση προσφερει.εμει στη διαθεση σου για ση χρειασεις

4 Αυγούστου 2010 στις 8:35 π.μ.

Θωδωρης Γουδης Signomi gia ta parakato sxolia pou polloi isos theorisoun ratsistika,apla gia mena einai i alithia.. na psaxo 3 mines gia douleia kai oi perisoteroi na mou lene : ti na se kano re pallikara? esi neo paidi tha thes 40 euro to 8 oro sou. exo 2 pakistano... Δότε περισσότερα

4 Αυγούστου 2010 στις 8:44 π.μ. · 1

Ανέτα Φίλι Ton ratsismo edw stin Ellada dustbws ton ezeisa

alla den ta bazw katw!!!

Agapaw tin Ellada kai edw tha meinw

Kai fusika prosperw oti porow...

Na eiste kala!! einai uperoxo ayto pou kanete

Exete tin agapi mou

Kai oti xreistai apo Thessaloniki

4 Αυγούστου 2010 στις 8:44 π.μ. · 4

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων Ήλιξη να μην πάει εκεί η κατάσταση.. ολοι εχουμε τα προσωπικά μας πρόβλημα μέσα από τα οποία βλέπουμε την πραγματικότητα..και καμιά φορά δυστυχώς είναι τόσο υποκειμενική και διαστρεβλωμένη. Εγώ προσωπικά δεν είμαι υπέρ των ανιστών συνόρων, αλλά υπέρ των ελεγχόμενων. Προφανώς όμως δεν μου φτάνει ο μετανάστες για την καπάνη της χώρας μου..ισα ισα που ο μετανάστες μεταφράζεται σε επιδομα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και σε ευρώ (νόμισμα και παράνομο) για το ελληνικό κράτος.

4 Αυγούστου 2010 στις 8:49 π.μ. · 5

Θωδωρης Γουδης An k skiro to sxolio sou simfano me to miso kai oxi me tis kloties:P εγραφε.. na einai illikomenoi-milata paidia Mp nai na xohi voithia..alla oxi na Vero ton 25-30 xr na leei voithia voithia.. ante na poyme entaksei

4 Αυγούστου 2010 στις 9:00 π.μ. · 1

Θωδωρης Γουδης Na sou kano mia erotisi...to sistima les tous anagazei na zoun sto perithorio. ok simfano mazi sou kai kanena provlima. signomi omos.. to sistima tous efere edo demenous kai tous afise stin ellada?

4 Αυγούστου 2010 στις 9:03 π.μ. · 1

Ροδανθη Μορινάκη zitw sugnwmi apo olous sta fanaria pou enoxoumei otan mou plenoun ta tzamia kai eida tin fotwgrafia < auta ta matia > ntepomai gia mena ..ena euro einai 2 koulouria kai gia mena 5 sigara pou mou kanoun kako stin ughla mou kai pali sugnwmi.....

4 Αυγούστου 2010 στις 9:05 π.μ. · 5

 Θεόδωρος Γουδάς lipamai alla dn tha to sinexiso gt sigoura tha tsakothyme (metaforika k panta meso internet) dn kolbei kan auto pou m les file-i . diladi tora einai sto pakistan 100 atoma exete enas tous voutasi. orala sas pao ellada kai ante gela gia na tous plironete.. ela tora entaksei.etsi opos pame se lga xronia tha ta viepels kai tha gelas kai esi.

4 Αυγούστου 2010 στις 9:09 π.μ. · 1

 Θεόδωρος Γουδάς Otan prospatho na epivoso ego stin idia mou tin XWRA nai protimo na eimai anenimerotos gia tetia pragmata.. signomi k olas

4 Αυγούστου 2010 στις 9:13 π.μ.

 Ανέτα Φίλι Κivsta !!!
Agapas katholou tous anthrwpous ????
Eniwses pote sou tin agapi ????
Sumfwna me ta legomena sou mallon... Pote sou....
Kai an sunexiseis etsi den prokeitai na ginei.
To na agapas tous anthrwpous einai dwro theou
to opoio esena den sou xarise.
Lipamai ...

4 Αυγούστου 2010 στις 9:16 π.μ. · 3

 Θεόδωρος Γουδάς Diladi epidi viepei ta xalia tis xoras kai den thelei parapanw den agapai i den ton exoun agapsel.. ela re si aneta tora.. kala kai ta arlekin alla na doume ligo ton kosmo me ta matia mas

4 Αυγούστου 2010 στις 9:22 π.μ.

 Sylvia Kotrotsou o kaenas ba kanei auto pou prepei gia na epibiwsei.an maBainei apo tin ftwkh xwra tou oti h ellada einai o paradeisos kai ba brei faghto kai lefta gia na stelnei sthn oikogeneia tou,fusika kai ba fugel kai 9a kanei oti xreistei.kai emeis to idio kanoume alla pio ntelikata.pame amenikh kai australia kai germania kai se alles high class xwres gia na exoume ena kalutero mellon.kai kanoume auto pou prepei gia na epibiwsoume.den prepei na eiste toso skhthoi me autous tous anhrwpous.

4 Αυγούστου 2010 στις 9:25 π.μ. · 3

 Periklis Perdikaaris Μολλν θα ηρπει να ενδαιοερθη το blog για τον 'κυριο' που το παίζει και φιλοζώος.....PATZAS!

4 Αυγούστου 2010 στις 9:29 π.μ. · 5

 Sylvia Kotrotsou einai opws ta adespoti skulia pou kanoun auto pou prepei gia na epibiwoun.kai esels eiste apo autous pou tous xtu-pane ,peidih sou gabghzoun san lussasmena kai 8eloun na se dagkwoun epidi exoun del ta matia tous polla.kakopoihmena onta einai kai den exete idea pws niwθoun.

4 Αυγούστου 2010 στις 9:29 π.μ. · 6

 Bethleem Lytina Αγαπάμε τους ανθρώπους αλλά όπως πάει η κατάσταση πολύ σύντομα θα βρεθούμε στη θέση τους... Να βοηθήσουμε, αλλά εμάς ποιος θα μας βοηθήσει; Μήπως τελικά η βοήθεια καταντάει εκμετάλλευση; ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΤΑΝΗΘΕΙ ΞΕΝΟΙ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΜΑΣ ΤΗΝ ΧΩΡΑ!

4 Αυγούστου 2010 στις 9:34 π.μ. · 2

 Kleidi Tou Sol-Giorgos enantia se kathe morfi ratsismou!!!!na agapate epitelous tous anthrwpous kai oxi auto pou sas mathenoun(kratoi,thriskies k.a.)!!ita sunora einai xarakies sto swma tou planiti!den exoume anagi apo sunora,exoume apo alilegloi enantia se oti pas katapiezi kai elemi tis zwes mas!protinoume na skotosoume kapion,na ton kseftilsoume k.a. gia kati pou legete kratos!wraia logiki na min mporai enas anthrwpos(oxi eksogioinos)na pael stin patrida tou ,ton planiti!! kai na exete kapios kai na tou feel fuge tha mas lerosis ti ratsa mas!pia ratsa rwtaw egw auti pou exei duo matia ,duo xeria k.a.kai sunesthimata pou miazι me olous tous alous!agapiste ton planiti (fusi),agapiste ton anthrwpο kai stulte kratoi-thriskies-eksousies ston agiristo!!!ematha sti zwi oti den piroboloun sta podia,sto muslo einai o stoxos,to nou sas eee!!!!

4 Αυγούστου 2010 στις 9:37 π.μ. · 7

 ΒουνιBakhi σριεττα για να τα ακουσουν αλλα kai edo pou ime edo.... oi vlamenoi Skotsezoi... pou exo fai tetia xastoukia pou ute ta fandazomun, edo kai 11 xronia pou zo edo.....!!!!...

4 Αυγούστου 2010 στις 9:39 π.μ. · 1

 Cockatiels Greece Εγω δεν συμφωνώ με καμια απο τις αποψεις που ακουστηκαν τις θεωρω και τις 2 σκροεις!
Δεν θα βολα κλαυεις στον οποιο μετανοστη συναντηρω αλλα απο την αλλη θα προημουςα να ειναι ια ο καθενος στην χωρα του!
Και δεν μιλω για οικογενειες που ζουνε Ελλαδα απο πολλα χρονια πριν ια εχουν εγκλιματιστει!
Δεν μπορω τωρα να βλεπω τον Πακιστανο να झηλwνει στο παρκο που το ηρωι εχε κατορησει ο σκυλος μου κ μετα ο ιδιος Πακιστανος να καθεται στην θεση του μετρο....
Τσαντζομαι αμως να βλεπω τους Αφρικανους κτω στην Αθηνα να πουλανε διαφορα και να ερχεται η οστνομοια και να τους κυνηγοει!
Για κασε ρε φιλε...πως θα ζηρουμε ια αυτοι;!!!
Δεν μπορω να καταλαβω γιατί τους αφηρουνε στην ελλαδα οταν δεν μπορουνε να τους προσπερουν δουλεια κ στεγη!
Για μενο αυτο τα πολυπομορα που μας κυβερνανε φτανε που διχαζουν και γεμίζουν μισος τους ανθρώπους!
Επισης να πω για τα παμπολα νεροσπακια που εχουν γνει με τους αλλοδαπους να τρωνε τα οδεσπατα σκυλια συνηθως η και γατα ακομα και περστερα!!!!
Ειδικα οι Φιλιπινεζοι!
Γιατι στις χλωρες τους ετσι κανουν αλλα εδω τους κανει μιατρους αυτη η κνηση!
4 Αυγούστου 2010 στις 9:44 π.μ. · 3

 Maira Rss dustuxws to thema einai oti exoun αυθηθει apotoma oi metanastes...nomimoi h paranomoi....k den prokeitai ek twn pragmtwn na etsymatolhoune oloi h anergeia hdi exel varesei koldino gia tous ellhnes poso mallon gia tous metanastes....emeis oti k na kanoume den prokeitai na alla3ei katil'egw' proswpika thivomai k eksourizomai otan eimai sto kentro ths athinas k ta stena einai gemata apo afrikanos emporous parfwtikwn k den akous thn ellhnikh glwssa...den shmainei vevala oti oloi vrazoun sto idio kazan!den nou aresei h katastash ws exei sthn ellada....k ontwz sto mellon endevetai na eimaste meionothtalse kanenan den aresei auto pisteuwikalws h kalows onws tous exoume edw k sigoura den mporoume na kleinoume ta matia sthn e3athliwsh

tous....den eimai ratsistria alla oute k uper ths metanasteushs....alla ws anthrwpoi exoume thn upoxrewh na vohthisoyme ena anthrwpou pou exei anagkh...

4 Αυγούστου 2010 στις 9:46 π.μ. · 3

Christina Rizou θαδωρη, εχεις δικιο να αγανακτεις, μου συνεβη κι εμενα ακριβως το ιδιο προγμω. ζω σε τουριστικη περιοχη και δουλευω μονο 5-6 μηνες το χρονο. φετος για πρωτη φορα ειμαι ακομα χωρις δουλειω, μεχρι καποιος μου ειπε στα ισα πως προτιμωσι αλλοδαπες -ους ... Δελε παρασώτερα

4 Αυγούστου 2010 στις 9:57 π.μ. · 4

Ανέτα Φίλι Exeis dikio ... Kwsta
Ta pragmata exoun ginei anekselegkta..
Twra eksigise kalutera..
Apla den pporw ton ratsismo... otan prokeitai gia psixoules pou paleyoun na bgaloun to psomi tous..
Sorry

4 Αυγούστου 2010 στις 9:58 π.μ.

Bethleem Lytina Έτσι Μάρα, μπάνεις στο λεωφορείο και ξεχωρίζεις σαν τη μύγα μες το γάλα. Ελληνικά δεν ακούς, κοπιάς γύρω σου σαν χαμένος. Πας στον ΟΑΕΔ για ότι νεότερο για καμιά δουλειά και βλέπεις... σεμινάρια μόνο για μετανάστες βοηθήματα μόνο για μετανάστες, εκείνο μόνο για μετανάστες, το άλλο μόνο για μετανάστες... τελικά εμείς δεν υπάρχουμε κι ως τραβούμε το ζήρι της ζωής μας... ΠΟΣΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΘΑ ΧΩΡΕΣΟΥΝ ΠΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΧΩΡΑ;

4 Αυγούστου 2010 στις 10:02 π.μ. · 1

Vassiliki Siomata ΝΑ ΓΙΑΤΙ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΠΡΟΚΟΨΑΜΕ! Μια ωραία και ανθρώπινη πρωτοβουλία κατέληξε σε απεργμωτο σχολιο για τα περς και οχι για την ουσια. Η ΟΥΣΙΑ είναι η ΒΟΗΘΕΙΑ και οχι θεωριες περς ρατσισμου. Οποιας θελει βοηθη, οποιας δεν θελει ας μη γεμιζει τον χωρο με καταχωρησεις σνευ ουσιας. Υπολογιστε και σε εμενα για ρουχα, φαγητο, σεντονια, καυβερτες, Ευχαριστω.

4 Αυγούστου 2010 στις 10:03 π.μ. · 5

Maira Rss vassiliki suzhthsh kanoume...an e3aireseis kapolia sxolia...

4 Αυγούστου 2010 στις 10:09 π.μ. · 1

Bethleem Lytina Δεν προκόψαμε γιατί είμαστε φιλότιμος λαός και δίνουμε, δίνουμε, δίνουμε... όταν όμως έρθει η ώρα και χρειαστούμε εμείς παίρνουμε... (το τίποτο)... ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΦΤΑΝΟΥΝ και είναι λογικό! Η ουσία είναι πως μεγαλώνει μια τρύπα και που στο τέλος θα πέσουμε όλοι μέσα...

4 Αυγούστου 2010 στις 10:16 π.μ.

Maira Rss palimoume ...pws den palimoume.....thn anoiikh palamhi!

4 Αυγούστου 2010 στις 10:20 π.μ. · 2

Katerina Tapani τι μάνα είναι αυτό καρδούλα μου....

4 Αυγούστου 2010 στις 11:27 π.μ.

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων Θα έλεγα ότι γίνωμε λίγο κύριος της βοβέλα...αλλά είναι καταραμένος. Οι άνθρωποι μπορεί να έχουμε την ίδια λαλιά, αλλά δεν μιλάμε την ίδια γλώσσα. Ευχαριστώ από καρδιάς όσους ανταποκρίθηκαν και συνεχίζουμε το έργο μας. Σήμερα είναι οι Αφρικανοί μετανάστες, αύριο θα είναι κάποια οικογένεια Ελλήνων που χρειάζονται βοήθεια. Ας ελπίσουμε ότι η φιλανθρωπία δεν θα χάσει ποτέ την αξιωματισμιά της.

4 Αυγούστου 2010 στις 11:37 π.μ. · 6

Simon Kapsalis μπασα... τοσα χρόνια όλοι μας τρώμε επιδοτήσεις και λεφτά... συνεχίζω τρώμε... συνεχίζω αφήνουμε πολιτικούς να τρώνε για την πάρτη μας... Δεν πίνουμε κανέναν γιατί έχουμε βουλευτές και φοβόμαστε μην μας πάρουν και αυτά που τρώμε ήδη... μπορούμε να κάνουμε πολλά... είναι στο χέρι μας, αλλά απλά δεν θέλουμε... Αυτή την στιγμή συμβαίνουν τα ίδια ακριβώς που συνέβαιναν στην γερμανία με εβραίους και χιτίερ... Τόσο ωμή, όσο και φροχολογική βία, απέναντι στους μετανάστες και καθένας που νομίζουμε για ηλίθιους λόγους ότι είναι καλύτεροι μας. Εκτός από τις τέχνες δεν βλέπω τίποτα διαφορετικό στην σύγχρονη νεοελληνική Ελλάδα που να με κάνει να νιώθω περήφανος απέναντι σε μετανάστες κλπ. Τι είναι αυτό, φασίστες, που σας κάνει να νιώθετε ανώτεροι; Η αρχαία Ελλάδα; Δεν έχουμε καμία σχέση μαζί τους. Μην πω ότι αν ξαφνικά βλέπουν την κατάντια της Ελλάδας θα ντρέπονταν για μας. Τι ακριβώς κάνει καλύτερο έναν πακιστανό από έναν γερμανό ή έναν Έλληνα; Όπως είπα και κάποιος παραπάνω δεν έχουμε πόδια, χέρια, μάτια; Άρα γιατί επιμένουμε να χωρίζουμε κράτη; Όσο για τις δουλειές είτε εμείς τις αφήνουμε λόγω πρεσβί(ζ)ναι υπάρχει και αυτό για τον Έλληνα, μη χέσω) είτε οι ίδιοι οι εργοδότες επιλέγουνε φθηνότερα εργατικά χέρια γιατί οι ξένοι λόγω μη ελέγχου εργοδότη από κράτος ΑΝΕΧΟΝΤΑΙ την εκμετάλλευσή μας. Και εμείς το αφήνουμε και μετά πωσαν πάμε να κατηγορήσουμε; Όχι τον υπόπα... το ξανασκεφτόμαστε... μπορεί να μας δώσει δουλειά άλλωστε... τα βάζουμε με τους μετανάστες που πολεμάμε να στηριχτούνε στα πόδια τους... ΥΓ. Εγκληματίες μετανάστες δεν ασχολούμαι με αυτούς... Μην τους βάζετε όλους στο ίδιο καζάνι. Αλλά ότι τους δίνουμε ελεύθερο εμείς θα επιλέξουνε και αυτοί για επόχλεμο, ποτέ το αντίθετο!

4 Αυγούστου 2010 στις 11:45 π.μ. · 3

Yiota Krezou Δεν βοηθούμε απο φόβο μήπως και βρεθούμε κι εμείς κάποιο στιγμή στην ανάγκη. Βοηθούμε γιατί κάποιοι άλλοι άνθρωποι μας έχουν ανάγκη και χρειάζονται τη στήριξη μας. Και οι μετανάστες είναι κι αυτοί άνθρωποι...γιά όσους ακόμα μπερδεύονται.

4 Αυγούστου 2010 στις 11:53 π.μ. · 1

Cathy Mal egw eba exw na pw (ekdos tou oti me ta sxolia kapoion edw pera ntrepomia pou eimai ellinida) : ΟΥΔΕΙΣ ΚΣΕΝΟΣ ΕΠΙ ΓΗΣ!!

4 Αυγούστου 2010 στις 11:57 π.μ. · 2

Bethleem Lytina Τι ωραία που τα λέτε! Επειδή ακριβώς επιδοτούνται από την ΕΕ και εμείς επιδοτούμαστε από την ανοχή της παλάμη όπως είπε και η Μάρα... αυτοί που είναι υπεύθυνοι και αρμόδιοι ας ασχοληθούν με το θέμα... Με ένα πιότο φαγητό ή δυο ρούχα δεν κλείνεται η τρύπα που είπα παραπάνω...όσο καλή θέληση και να έχει ο κάθε πολίτης...Ο πολίτης που δεν ξέρει πλέον κατά που να κάνει και τι του ξυμερώνει. Καλό βράδυ σε όλους και ο καθένας ας πράξει κατά βούληση!!!

4 Αυγούστου 2010 στις 1:41 π.μ.

Susie End Bsi Syrigonakis san ellinoamerikana,kai ego me tin seira mou antimetopisa ratsismos apo pollous...otan prwta irtha,eimouna poly evgenikia,kalous tropous...kjp,epidi eimouna etsi,arizoun kai mou legane oti eimouna kai xazi...px...xazoamerikana"polles fores mou legane pragmata kai den

elega tipota ego..ara...eimai xazi...kai skeftome..hmm,statou..poioli einai aytoi kai tha mou lene emena xazi?kai anixsa kai antimilousa,evriza,,mallona..kdp..tora ola kala:)tora den tolmaei na mou pei kaneis tipota,GIATI MPOREI NA FAEI KAI KAMIA MPOUNIA!:) omos,katalavainw orismena atoma pou den theloun tous metanastes,otan oi metanastes tha ginoun poly,tote polla tha allaksoun,,kai oxi pros kalytera gia ton ellina..tha theloun dika tous ekdisies..no problem ekei..alla...meta apo ligo kairo tha theloun na allaksoun o tropos zwii pou kanoume emeis..gia na tairazei me to dikos tou pistevou..deftero,gia douleies..giati o ellinas na parei ellina ergati?tha prepi na plirwsei IKA,dora xristougenna,,kdp,o misthos prepei na einai dipla kai tripla apo to metanasti..otan o metanastis den exei douleia..ti tha kanei?tha anixsei na klevei..kdp.. kai ena kalo epixeirima pou eipe o kostas..nai..hypomaste ton metanasti..tou exoume prosperi stegi?did..as min noikaisoume ena domatio pou exoume kai na to dosoume ston metanasti,gia na ton voithisoume..to kanei kaneis?den nomizw..nai..den lew..na voithisoume ton synanthropo mas...tha sou pw ena paradeigma..ego exw mia apothiki..enas ergatis alvanos den eixe douleia..kai tou lew..ena apothiki exw,mporeis ne meneis ekei mexri na vreis douleia..tou edina kai ena plato faei..otan meta apo 8 mines eixe douleia tou eipame ok,,exeis lefta tora mporeis na pas na vreis ena spiti na noikiaseis..efyge o alvanos..alla oti eixa stin apothike to ekdipse kai ta pire!ayto itan to "efxaristw"pou ton voithise...

4 Αυγούστου 2010 στις 2:33 μ.μ. · 2

Venetia Popori θα ηθελα να πω κι εγω μερικά πράγματα:

1) δεν είμαι μόνο φιλόζωη, αλλά είμαι και σε αρκετές οργανώσεις που βοηθούν ανθρώπους.

2) εγώ, όπως μια αμορία: γιατί δεν είδα καπου μια αναρτηση για βοήθεια σε Έλληνες που έχουν αναγκη;;;... [Δείτε περισσότερα](#)

4 Αυγούστου 2010 στις 3:11 μ.μ. · 4

Ioanna Bouza Για την anasfallisti ergasia kai ekmetaleush tw n ksenwn ftaiei o metanastis pou wrisketai se apognwsh h' to idio to kratos pou kanei ta strava matia?Gia thn xrewkopia ths xwras gia to asfaltistiko pou "lanonizoun" oso o ellhnas pinei ton frapeto sthn paralia den ftaiei oute o alvanos oute o pakistanos.K'epeidi osoi dialekan to monodromo tou ANT gonatizan, mporei aurio o opoiwsdipote apo mas na vrethel sthn thesh tou matanasth alla mes' thn idia tou thn xwra.As drasoume enantion autwn pou kan thn Ellada ashmanth se vathimo pou alles xwres den na mhn kseroun oute kata pou peftel sto xarth kai oxi na ksespame thn kakomoria mas se anhmpora plasmata me akoma xeirotera xalia ap' ta dika mas.

4 Αυγούστου 2010 στις 4:26 μ.μ. · 2

Aggeliki Kappatou krima megala zwa oi anthrwpoi!!!!

4 Αυγούστου 2010 στις 9:46 μ.μ. · 1

Ενεργή Κοινότητα Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων

Ερώτηση προς Βενετία Πόπορη. Διάβασε το παρακάτω κείμενο και μετά ξαναρώτα με αν κάνουμε και αναρτήσεις για Έλληνες ή όχι..

"Dimitra Paradoroulou παιδια υπάρχει μια οικογενεια με 5 παιδιακα,πολυ καλα παιδια αγαπημενο ζευγαρι κ καλοι γονεις που τα εχαν... [Δείτε περισσότερα](#)

5 Αυγούστου 2010 στις 1:29 π.μ.

Ενεργή Κοινότητα Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων

Νικόλ Μαιονδρία...ένα συλλογισμό κάνω τώρα..μπορεί να σε απασχολήσει εκ των υστέρων..Αν αυτό που έλεγες ήταν ο κανόνας..δηλαδή μικροπωλητής το πωλεί και διακινεί τα νοκωπικών το βρόδυ..ποιος ο λόγος να ζητήσουμε βοήθεια για τους ανθρώπους;;;;;Σκέφτηκες ότι μπορεί να τους έχουν προσεγγίσει ήδη και παράλα αυτά να προπμήσαν το παράτημα και την πείνα από την εγκαληματικότητα;;;

Έχω φριξει με αυτό το σκεπτικό που ηροβόλλουν μερικοί..

28 Ιουλίου 2014 στις 1:41 π.μ. · Τροποποιήθηκε · 1

Ioanna Bouza sigkelimeranoi astunomikai ap' ton polu fono ksulofortwsan pakistanous st'astunomika tmhmata kai tous pelran to merokamato,nomizw ta parakolouthisame oloi sthn thleorash.Oso gia to poso swstos metanastis einai o Ellhnas sigoura uparxoun oi kaloi alla mhn ksespame p.x kai tous ellhnas pou hgountai kuklwmatwn pomeias sto London!Ekei omws uparxoun kratikai mhxanismoι enw edw...As katalavoume oti uparxoun anthrwpoi kaloi kai kakoi OXI sugkelimeranoi laoi

5 Αυγούστου 2010 στις 8:15 π.μ. · 2

Venetia Popori και είδα τις αναρτήσεις

αλλά βλέπω μια μεγάλη συμμοθεσία προς τους αλλοδαπούς!!

να βοηθήσω ανθρώπους που έχουν αναγκη και αλλοδαπούς, αλλά στην χώρα τους!!... [Δείτε περισσότερα](#)

5 Αυγούστου 2010 στις 9:54 π.μ. · 3

Kleidi Tou Sol-Giorgos alexia bariemai_ mprabo sou ta pes wraia!!legw thelw na pw kati akoma...kanenas metanastis den einai exthros mou kai den mou klebei tipota apo tirizwii mou,outel tous filous mou,outel tous envtes mou,outel douleies ,oute ta oneira mou,outel tin eleutheria mou,outel tipota...autoi pou mou kleboun ti zwi einai ta afeftika kai oi eksousies...kanontas me na douleuω apo to prwi mexri to bradu klebontas parapano apo ta 3/4 tis zwis mou(na bgw ekso na diaskedaso me filous,envtes kai oti dipote allo..) gia ena mistho pou to kathORIZOUN apo kinou me ton sumaxo to agapimenos kratos panw sti dikel tous anagkes kai oxi sti dikel mou!dimiourgontas akoma mia zwi mesa sto anwos ,mesa stin upotimisi tis prosopikotitas mou kai tou kathenos...dimiourgontas anthrwpos pou apo tin katapiesi pou zoun apla ginonte egwistes gia na epibiosoun allazontas mia koinonia pros to xeirotero blepontas exorthous tous sunanthrwpos tous kai dimiourgontas ntampeles o xontros-o lignos-o mauros-o aspros-o gay-o asximos-o omorfos kai alles aidies...olo auto to paketaki legeite kapitalismos ena apollita barbaro sistima pou sas exei mastourisi ta muala apo oussies mexri atelioti antikimeniki enimerosi apo sxoleia-mme kai alla...sxatitika tous dithen kai osi dithen ginonte omorfi eksoterika me kenourgia rouxalakia(grabatoules kai minakia) kai eswterika einai skata!!to gelio einai oti oloi auti einai ax kai bax pws alakse o kosmos etsi, len den upanei filia k.a.pws na ta doun olla auta(apla ti zwi)afou einai oloi apoblakomeni se mia eksoteriki mastoura kai adiaforia gia oia...!!to ratsismos einai o politismos tw n illithion ,oi metanastes aderfia kai patrida mas oloi i gh !!!!illegioi kai foul gia tin anatropi!!!!!!

6 Αυγούστου 2010 στις 6:28 π.μ. · 2

Εγγραφή

Σύνδεση

Κινητό

Βρείτε φίλους

Εμβλήματα

Άτομα

Σελίδες

Τοποθεσίες

Παιχνίδια

tous....den eimai ratsistria alla oute k uper ths metanasteushs....alla ws anthrwpoi exoume thn upostrewn na vathtissoume ena anthrwpou pou exei anagkh...

4 Αυγούστου 2010 στις 9:46 π.μ. · 3

Christina Rizou θα δωρη, έχεις δικαίωμα να αγανακτείς μου συνεβί και εμένα ακριβώς το ίδιο πράγμα. Ή σε τουριστική περιοχή και δουλεύω μόνο 5-6 μήνες το χρόνο. Φέτος για πρώτη φορά είμαι ακόμα χωρίς δουλειά, μέχρι κάποιος μου ειπεί στα ίδια πως πρόκειται αλλοδαπές-ους ... Δείτε περισσότερα

4 Αυγούστου 2010 στις 9:57 π.μ. · 4

Aneta Phil Exeis dikio ... Kwsta

Ta pragmata exoun ginel anekselegkta...

Twra eksigise kalutera...

Apla den piron ton ratsismo...otan prokeitai gia psixoules pou paleyoun na bgaloun to psomi tous...

Sory

4 Αυγούστου 2010 στις 9:58 π.μ.

Bethlehem Lytina Έτσι Μάρ, μπάνεις στο λεωφορείο και ξεχωρίζεις σαν τη μύγα μες το γάλα. Ελληνικά δεν ακούς, κατάς γύρω σου σαν χαμένος. Πας στον ΟΑΕΔ για ότι νεότερο για καμιά δουλειά και βλέπεις... σεμινάρια μόνο για μετανάστες, βοηθήματα μόνο για μετανάστες, εκείνα μόνο για μετανάστες, το άλλο μόνο για μετανάστες... τελικά εμείς δεν υπάρχουμε κι ως τραβούμε το ζήρι της ζωής μας...

ΠΟΣΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΘΑ ΧΩΡΕΣΟΥΝ ΠΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΧΩΡΑ;

4 Αυγούστου 2010 στις 10:02 π.μ. · 1

Vassiliki Siomala ΝΑ ΓΙΑΤΙ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΠΡΟΚΟΨΑΜΕ! Μια ώρα και ανθρώπινη πρωτοβουλία κατέληξε σε απερμανο σχολία για τα περί και όχι για την ουσία. Η ΟΥΣΙΑ είναι η ΒΟΗΘΕΙΑ και όχι θεωρίες περί ρατσισμού. Οποιος θέλει βοήθα, οποίος δεν θέλει ας μη γεμιζει τον χώρο με καταχωρήσεις απευαισθησίας. Υπολογίστε και σε εμένα για ρούχα, φαγητό, σεντόνια, καυβέρτες. Ευχαριστώ.

4 Αυγούστου 2010 στις 10:03 π.μ. · 5

Maira Rss vassiliki suzhthsh kanoume...an e3aireseis kapola sxolia...

4 Αυγούστου 2010 στις 10:09 π.μ. · 1

Bethlehem Lytina Δεν προκάψαμε γιατί είμαστε φυλάκιος λαός και δίνουμε, δίνουμε... όταν όμως έρθει η ώρα και χρειαζόμαστε εμείς, παίρνουμε... (το τίποτα)... ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΦΤΑΝΟΥΝ και είναι λογικό! Η ουσία είναι πως μεγαλώνει μια τρύπα και που στο τέλος θα πέσουμε όλοι μέσα...

4 Αυγούστου 2010 στις 10:16 π.μ.

Maira Rss paimoume ...pws den paimoume.....thn anoiikh palamhi!

4 Αυγούστου 2010 στις 10:20 π.μ. · 2

Katerina Tapana η μάμα είναι αυτό καρδούλα μου....

4 Αυγούστου 2010 στις 11:27 π.μ.

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων Θα έλεγα ότι γίνουμε λίγο κύριος της Βαβέλ...αλλά είναι καταραμένοι. Οι άνθρωποι μπορεί να έχουμε την ίδια γλώσσα, αλλά δεν μιλάμε την ίδια γλώσσα. Ευχαριστώ από καρδιάς όσους ανταποκρίθηκαν και συνεχίζουμε το έργο μας. Σήμερα είναι οι Αφρικανοί μετανάστες, αύριο θα είναι κάποια οικογένεια Ελλήνων που χρειάζονται βοήθεια. Ας ελπίσουμε ότι η φυλάνθρωπία δεν θα χάσει ποτέ την αχωματισμένη της.

4 Αυγούστου 2010 στις 11:37 π.μ. · 6

Simon Kapsalis μπασα... τόσο χρόνια όλοι μας τρώμε επιδοτήσεις και λεφτά...

συνέχεια τρώμε... συνέχεια αφήνουμε πολιτικούς να τρώνε για την πάρτη μας... Δεν πνύουμε κανέναν γιατί έχουμε βουλευτή και φοβόμαστε μην μας πάρουνε και αυτά που τρώμε ήδη... μπορούμε να κάνουμε πολλά... είναι στο χέρι μας, αλλά απλά δεν θέλουμε... Αυτή την στιγμή συμβαίνουν τα ίδια ακριβώς που συνέβησαν στην γερμανία με εβραίους και χιτλερ... Τόσο ωμή, όσο και ψυχολογική βία, απέναντι στους μετανάστες και καθέναν που ναυιζούμε για ηλίθιους λόγους ότι είναι κατώτεροι μας. Εκτός από τις τέχνες δεν βλέπω τίποτα διαφορετικό στην σύγχρονη νεοελληνική Ελλάδα που να με κάνει να νιώθω περήφανος απέναντι σε μετανάστες κλπ. Τι είναι αυτό, φασισμός, που σας κάνει να νιώθετε ανώτεροι; Η αρχαία Ελλάδα; Δεν έχουμε καμία σχέση μαζί τους. Μην πια ότι αν ξαφνικά βλέπουν την κατόντια της Ελλάδας θα ντρέπονταν για μας. Τι ακριβώς κάνει κατώτερα έναν πακιστανό από έναν γερμανό ή έναν Έλληνα; Όπως είπε και κάποιος παραπάνω δεν έχουμε πόδια, χέρια, μάτια; Άρα γιατί επιμένουμε να χωρίζουμε κράτη; Όσο για τις δουλειές είτε εμείς τις αφήνουμε λόγω πρεστίτζ(να υπάρχει και αυτό για τον Έλληνα, μη χέσω) είτε οι ίδιοι οι εργοδότες επιλέγουνε φτηνότερα εργατικά χέρια γιατί οι ξένοι λόγω μη ελέγχου εργοδότη από κράτος ΑΝΕΧΟΝΤΑΙ την εκμετάλλευσή μας. Και εμείς το αφήνουμε και μετά πνυνόμε να κατηγορήσουμε; Όχι τον υπαίτο... το ξαναεφετήσαμε... μπορεί να μας δώσει δουλειά άλλωστε... τα βάζουμε με τους μετανάστες που πορεύονται να απηχοτούνε στα πόδια τους... ΥΓ. Εγκληματίες μετανάστες δεν σχολολόγια με αυτούς. Μην τους βάζετε όλους στο ίδιο καζάνι. Αλλά ότι τους δίνουμε ελεύθερο εμείς θα επιλέξουνε και αυτοί για επάγγελμα, ποτέ το αντίθετο!

4 Αυγούστου 2010 στις 11:45 π.μ. · 3

Yiota Krezou Δεν βοηθάμε από φόβο μήπως και βρεθούμε κι εμείς κάποια στιγμή στην ανάγκη. Βοηθούμε γιατί κάποια άλλα άνθρωποι μας έχουν ανάγκη και χρειάζονται τη στήριξή μας. Και οι μετανάστες είναι κι αυτοί άνθρωποι...για όσους ακόμα υπερβείνουνται.

4 Αυγούστου 2010 στις 11:53 π.μ. · 1

Cathy Mal egw eba exw na pw (ekdas tou ati me ta sxolia kapoion edw pera ntrepomia pou eimai ellinida) : OUDEIS KSENOTS EPI GHSI!

4 Αυγούστου 2010 στις 11:57 π.μ. · 2

Bethlehem Lytina Τι ωραία που τα λέτε! Επειδή ακριβώς επιδοτούνται από την ΕΕ και εμείς επιδοτούμαστε από την ανοχή της παλάμη όπως είπε και η Μάρ... αυτοί που είναι υπεύθυνοι και αρμόδιοι ας ασχοληθούν με το θέμα... Με ένα πιότο φαγητό ή δυο ρούχα δεν κλένεται η τρύπα που είπα παραπάνω...όσο καλή θέληση και να έχει ο κάθε πολίτης...Ο πολίτης που δεν ξέρει πλέον κατά που να κάνει και τι του ζημερώνει. Καλό βράδυ σε όλους και ο καθένας ας πράξει κατά βούληση!!!

4 Αυγούστου 2010 στις 1:41 π.μ.

Susie End Bsl Syrigonakis san ellinoamerikana,kai ego me tin seira mou antimetopisa ratsismos apo pollous...otan pwvta irtha,eimouna poly evgenikia,kalous tropous...klp...epidi eimouna etsi,arizoun kai mou legane oti eimouna kai xazi...px...hazaoamerikana"polles fores mou legane pragmata kai den

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

Αναρτημένο στο FB άλμπουμ με σχόλια μελών

Τίτλος: Δίνεται για υιοθεσία/Υιοθετήθηκε

 Εγγραφή

Email ή τηλέφωνο 	Κωδικός πρόσβασης 	Σύνδεση
☒ Να παραμείνω συνδεδεμένος		Ξεκινήστε τον κωδικό σας

Από Ευγενή Κονωνιά Πολιτών για την Προστασία των Αξέλαστων Ζώων · Ενημερώθηκε περίπου 10 μήνες πριν

ένα θυλακικό ημίαιμο σκυλάκι δαχτυλών, ημίαιμο κόκερ, το οποίο θα χρειαστεί να το αποχωριστώ λόγω μετανάστευσης. Απο την εργασία μου με στέλνουν

στο εξωτερικό και δυστυχώς δεν μπορώ να την πάρω μαζί μου απευθυνθήκα μου είχαν ότι εκείνοι ασχολούνται μόνο με δυστυχώς μέχρι τώρα κανένας συγγενής ή κοντινός φίλος δυστοπότητα να βοηθήσει. Γνωρίζετε εσείς ποιά άλλοι μπορεί Ευχαριστώ εκ των προτέρων για την βοήθεια σας, Ιωάννη

Απόστολος: Βασίλειος Ζαχαρίου, Κίμ Βιδάλι, Μαρίνα Γιοφροπούλου και οι 49 ούλοι.

 Dimitra Georgopoulou na kaneis ta panta gia na to pareis mazi sou....an itan paidi tha to paratouses.....?????

21 · 10 Αυγούστου 2013 στις 10:42 π.μ.

Bessy Papadopoulou αν ήταν το ποδόσφαιρο να το αγόραζε?? γιατί αυτό έτσι σε βλέπει

18 - 10 Aug/Nov 2013 pnc 10:44 a.m.

Sofia Tsakiridou ΑΦΟΥ ΔΕ ΚΑΤΑΦΕΡΕΣ ΕΣΥ ΝΑ ΤΟ ΑΓΑΠΗΣΕΙΣ 6 ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΤΟ ΕΧΕΙΣ, ΠΕΡΙΜΕΝΕΙΣ ΝΑ Τ' ΑΓΑΠΗΣΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΑΛΛΟΣ ΜΕ ΕΝΑ ΜΗΝ Η ΕΝΑ ΤΗΝ ΑΛΛΟ ΕΝΑ ΔΟΞΙΑ ΘΑ ΒΓΕΙ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΚΑΙ ΘΑ ΒΡΕΙΝΕΙΣ ΑΣΟΝΙΑ ΓΙΑΤΙ Ο ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΔΥΣΤΟΧΕΙΣ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΟΝΙΑ...ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΑΣ!

Anna Maraldi nac unopu va cecite

13 * 10 Απριλίου 2013 στις 10:43 π.μ.

Είρηνι Mathioudakis Σε καμία χώρα της Ευρώπης όπου και να πας δε θα αντιμεταβληθούν πρόβλημα με το σκαλίδι σου!! Τον και το αντίθετο!! Μόνο ο' το Ασθενή θα ζα νοιώσεις διαμπελά και όχι ολόκληρο διαμερίσμα!!(και μάλιστα εκ πέρας) Γιατί του το κίνηος αυτό?? Μπες στην ψυχολογία του!!

7:10 Απριλίου 2013 στις 12:11 μ.μ.

Marianna Kostoglou πρ τι άλλο θα σκεφτούμε..... ποιος ο λόγος να μην το πάρει μαζί σου? 6 χρόνια το πέτας στον δρόμο????????????

6: 10 Απριλίου 2013 στις 11:02 π.μ.

Christina Manolourou ΜΗΝ ΑΚΟΥΣ ΜΑΛΛΟΝ ΟΤΙ ΔΕΝ ΜΗΧΕΙΣ ΤΑ ΠΑΡΕΣΙ ΤΟ ΣΩΚΑΙ ΣΟΥ ΜΑΖΙ ΣΟΥ! ΜΗΟΥ ΕΛΕΓΑΝ ΟΛΟΙ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΡΕΦΗ ΠΟΥ ΘΕΛΩ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ
13ΗΜΕΡΕΣ ΜΟΥ ΜΕΛΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΠΑΣ ΑΥΤΟ ΕΚΑΝΑ. ΕΙΝΑΙ ΑΡΧΗΚΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΘΕΛΟΥΝ ΤΣΙΠΛΑΚΙΑ ΔΙΑΒΑΘΕΝΤΑ ΔΗ... ΓΕΝΙΚΑ ΟΤΙ ΜΗΝ ΚΑΤΙ
ΣΩΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΚΑΘΟΛΟΥ ΔΙΑΒΑΘΗΤΑ (ΚΗΤΗΡΙΑΣΤΕΣ), ΤΣΙΠΛΑΚΙΑ (ΚΗΤΗΡΙΑΣΤΕΣ), ΚΑΠΕΛΑΚΙΑ ΚΑΙ... ΒΡΙΑ ΤΙΣ ΑΓΚΥΡΕΣ! ΜΕΛΕΩ ΑΝ ΕΧΩΣΑΙ ΠΟΤΕ ΤΙ
ΚΙ ΑΣ ΦΟΒΟΜΟΥΝΤΑΙ! ΗΤΑΝ Η ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ ΣΤΙΣ 20 ΕΤΗΡΑΝ ΗΜΕΙΣ ΤΟ ΣΩΚΑΙ ΣΟΥ ΣΤΙΣ ΚΑΝΕΛΕΝΑ. ΜΑ ΚΑΝ ΜΟΥ ΦΥΛΗ ΤΟ ΑΝΗΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΥ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΑΝ...ΚΟΝΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ (ΔΗΘΕΝ) ΕΞΑΝΤΙΣΜΩ ΤΟΥΣ ΤΟ ΣΩΚΑΙ ΠΟΥΝΗΘΗΚΕ ΠΙΑΤΙ ΠΙΝΑ ΡΑΤΣΑΣ Η ΕΚΑΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΛΟΓΟ. Η
ΚΟ ΜΕΤΑ 6 ΜΗΝΕΣ ΚΑΙ...ΚΟΝΤΕΥΕΙ ΤΑ ΤΡΕΛΑΔΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΡΦ ΤΗΣ. ΜΗΝ ΚΑΝΕΙΣ ΤΟ ΙΔΙΟ ΛΟΓΩΝ. ΕΚΤΟΣ ΚΙ ΑΝ ΔΕΝ ΤΟ ΑΓΑΛΑΣ ΟΠΟΤΕ ΚΑΚΟΣ ΧΑΝΩ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΜΕ
ΕΙΣΑΙ ΑΝΘΡΩΠΩΝ!

6 - 10 Απριλίου 2013 στις 12:55 μ.μ.

Thalia Phillips Egre meem stin vira 5 senia vira. Otan eprepe na metakosiv elia mia mallezousta 8 mhvriw, mo elegen kapon olu prepi na minel se karantina eliana ta panta kai vira kapon olu xreiazete eia blood test pou pemei 6 mhvres na erhouta ta apotelesmata kai emeina elafda meiri na erhouti galati de aferra to koriti piraklizoum synexeladi oles tis plages kai to logo olu i kolokemna mo elini stin elafda kol Belw na pingeorxomai mazi me tin milih oi nomoi alaksan den xreiazete kara mikrochro kai emvolia otou loyoi gal oles tis ewpialises xeyres. To mopo pou kotelzel arketa akoma elati ta aeroporkia elisthira.

6 · 10 April 2013 gmc 11:16 a.m.

[illegible]

5 - 10 Απριλίου 2013 στις 11:06 π.μ.

 Kwnstantina Patsialou Sugnwih alla pws mporeis???? De fobasal se ti xeria ba pesel?? Pws ba mporeis mahnua tou??? Emena einai h zwih mou.... Opou egw & sugnwih

5 - 10 Απριλίου 2013 στις 10:50 π.μ.

Ντίνα Εfstathiadou είναι δάτονα κι κοπέλα... πως θα τ'αφείς? αλλοι μπουφάν είναι?

5 - 10 Απριλίου 2013 στις 10:46 π.μ.

Maria Harakóvili *Ar. 6a nyelvész...*

11 · 10 Αυγούστου 2013 στις 10:39 π.μ.

Caterina Coumelli ποιο πια...? Άντρες, δεν ξέρω την ζωή και τις ανάγκες του καθενός, αλλά δεν είναι ένα τετραποδο "πτηνό", είναι κομμάτι της ζωής και μέλος της οικογένειάς μας. Αποφασίζω να το έχω με στην ζωή μας, δεν μας ανασταλεί κανείς να το κάνουμε, και sorry καλός αν νομίζεις ότι σε βιάζει οίκα στην γυναικα και χτυπάει, αλλά ακόμα είναι πιο το παιδί!...

161

$4 \cdot 10 \text{ Å}$

4 + 10 An

8 + 10 An

2-10 An

3-10 Apr

3-10 Ann

3-10 Am

3-10 Am

 $2 \cdot 10 \text{ Ayr}$

2 · 10 An

2 · 10. An

2.10.1.

Angie Karm

Achillea Millefolium

Afroditi Pal

Maria Orfanou

1 - 10 Ann

84-2-2000-0

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

[illegible]

12. *Adaptation*

11 AnyaNow

13 And You

13 Aug/Nov :

162

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Αναρτημένο στο FB άλμπουμ με σχόλια μελών

Τίτλος: 350 σε 3 χρόνια (περιβαλλοντική δράση)

☒ Να παραμένω συνδεδεμένος
 ☐ Ξεχάστε τον κωδικό σας

350 σε 3 χρόνια!

Επιστροφή στο άλμπουμ · Φωτογραφίες του χρήστη Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδασοποιημένων Ζώνων · Σελίδα του χρήστη Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδασοποιημένων Ζώνων

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδασοποιημένων Ζώνων

Στην αρχή με προσέλασαν για γλυκό άσπρη μούρτσα που περιέμενε υπομονητικά κάτω από τη δροσιά ενός δέντρου. Λίγο πιο πέρα, ένας ηλικιωμένος άνδρας ανέλυε το χρώμα με όλη του την ψυχή.
«Μόλιον, θα' ναι εργάτης του πανεπιστημίου», συμπέρανε ο Κώστας.
«Μπο, εργάτης και να δουλεύει με τόση θέληση, αποκλείεται, σίγουρα θα' ναι εθελοντής», αντίθετα εγώ.

Την επόμενη φορά, δεν άντεξα να μη ρωτήσω... τον σκύλο τον έλεγαν Μινόνα και το σφεντάκι του Κώστα, και πρόλαβα να φτιάξω δένδρα εθελοντικά σε όλη την έκταση της Πανεπιστημιακής Μόσχας και πολλές ήταν οι πληροφορίες που απέλασα από τον κατόικο εθελοντή.

Της επόμενης φορές, όποτε τον έβλεπα τον χαρταπόσα εγινώρια και ασπαινούμεν με τον Μινόνα, ρωτώντας το σφεντάκι του αν είναι καλός φύλακας και αν τον βοηθάει με τη δουλειά. Ο κύριος Κώστας άρχισε να μιλάει πιο ακριβώς.

Σήμερα που τους ξαναείδα το έμαθα όλα... αν και πάνω σε κάθε του λόγο, ο άγνωστος εθελοντής κατέβαζε το πέτο του καπέλου του, χωρίς να καταφέρνει να κρύψει τη σεμνότητα και το ήθος του. Περπατούσαν να μου πει πως τον λένε και πόσο καρό κάνει αυτή τη δουλειά, αισθανόταν αμήχανα. Τα κατανοώ και το σίβηρα, αλλά πιστεύω ότι τέτοια παραδείγματα εθελοντισμού και ήθους πρέπει να προβάλλονται και να αναγνωρίζονται από όλους μας.

Ονομάζεται Κωνσταντίνος Παύλος κι από το 2007, οπότε συνταξοδοτήθηκε, έχει φυτέψει ολιγαδένους και με δική του έξοδα παραπάνω από 350 βελανιδιές και πουρνάρια σε μια τεράστια δημόσια έκταση. Θα μπορούσε να παύει τότε και να κάνει πολιτική του καρναβίου, αν' αυτού παύσει να αναστήσει τη φύση γύρω μας... Είναι κι αυτό μια δημιουργία, όχι σαν τα κτήρια και τους δρόμους που έφτιαξε όσα ασφάλος σκόνη το επάγγελμα του τεχνολόγου μηχανικού, αλλά σίγουρα δεν κομάρω λυγότερο όταν βλέπω το κλαδί να απλώνουν τα φύλλα τους προς τον ουρανό.

Το μόνο που παράνομο, να μην του ξεμυλίσουν τα δέντρα οι άνθρωποι και η μόνη του ελπίδα... τι θα απογίνουν τα βλαστάρια του τύπου που θα λήξει στην Ίκαρο για τρεις μήνες... Ποιος θα τα ποτίζει!

Ώα, Αν το φύτεμα σας φαίνεται εύκολη υπόθεση, σκεφτείτε το σκάψιμο, το πετρώσιμο γύρω από το σημείο που τοποθετείται ο σπόρος, το σκάψιμο και το πότισμα με κουβάδες... χαμάνο-καλασάρι!

17 Ιουνίου 2010 · Τροποποιήθηκε

Άλμπουμ: 350 σε 3 χρόνια!

Κατανοήθηκε σε: **Δημόσια**

Ανοίξτε την Προβολή φωτογραφιών

Μην

Ενοματώστε τη δημοσίευση

179

10

100

Figure 1

17 Ιουλίου 2010 στις 11:58 π.μ.

Stacy Dial BRAVO ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟ ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΤΕΤΟΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΑΝ ΚΕ ΣΑΣ.....ΚΑΙ ΕΓΩ ΜΕΣΑ ΕΙΜΑΙ ΓΙΑ ΤΙΝ ΟΜΑΔΑ!

18 Ιουλίου 2010 στις 1:07 π.μ.

Helena Vezgyl Μηνάρι στον κύριο Κωνίνο Παύλο και σε αυτόν που ανέλαβε την πληροφορία και μπορούμε να χαράσουμε μισθώνοντας τέτοια ανσάντλινγκ.

18 Ιουλίου 2010 στις 2:02 π.μ.

1

Eleni Kousta Συγχρητήρια μακάρι να ακολουθούσαν και άλλα το παράδειγμα του!!!!

18 Ιουλίου 2010 στις 8:55 π.μ.

Panagiotis Bartas Ο κος Κάτοπος είναι αφελής όπως τον παρουσιάζει το κείμενο... Αλλάς ευγενικός, ταπεινός και καθημερινός εργάτης για την προστασία του "δάσους" της Πανεπιστημιακής... Επειδή έχω την τύχη & την ευθύνη να τον ξέρω προσωπικά καθώς & την θαυμάσια αναγέννησή του... αυτό θυμάμαι ότι καμία μέρα δεν παραμέλησε το "δέντρο" του... παρό με τον Μήνο... Αλλά πολλά Μηνάρι...

25 Ιουλίου 2013 στις 1:38 π.μ.

1

Εγγραφή Σύνθεση Κινητό Βρείτε φίλους Εμβλήματα Άλλα Σελίδες Τοποθεσίες Παγίδα
 Τοποθεσίες Πληροφορίες Δημιουργία διαφήμισης Δημιουργία Σελίδας Προγραμματιστής Θέσεις εργασίας Ανάπτυξη Coaches Όρα

Facebook © 2015.
 Ελληνικά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

**Αναρτημένο στο FB άλμπουμ με σχόλια μελών
Φωτογραφία και σχολιασμός ομοφυλοφιλικού φίλιού**

Εγγραφή

Email ή τηλέφωνο

Κωδικός πρόσβασης

Ξύπνη

■

Μα παραμένει συνδεδεμένος

Ξύπνη

Ξύπνη

Φωτογραφίες του χρήστη Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων

Εισαγωγή στο άλμπουμ

Προηγούμενη · Επόμενο

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων

Αυτή η φωτογραφία είναι 1000+1 μέτρα. Οι χάνες που φαίνονται από την ανήλικη θέση και η μία που εμφανίζεται ως όνομα φωτογραφίας είναι προσπάθεια να την κατεβάσει από το site του news... https://www.newst.gr/default.php?name=Article&art_id=261667&catid=3

6 Ιανουαρίου 2014

Από τους Κωνσταντίνου Π., Αιμίλια Τσαλαλά, Ερω Η

Πολύ σχετικά περιεχόμενο

Ida και οι 28 άνδρες

1 κοινοποίηση

Ilias Polixroniadis to na eisai gay den siminei mono ena aplo flaki sto stoma...siminei episeis oti ton palmis apo ton kalo rou kai pou... gia na ta leme etsi opws eisai ta pragmata...twra ama sou aresei na vazels difora ston kalo sou (genika milaw) tote sigoura e... [Δείτε περισσότερα](#)

1 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 6:53 π.μ.

νικολαος εθνικοφρων να νταζω σε ενα στο εδο και ανιμαλούς μεσα και ζεμνα 2 μέτρα...επειτα προφανως σε ερεσαν οι ανιμαλούς οποτε δεν σε χολαει...αλλα τι να πεις κοιταξτε τα ανιμαλούς μολο κοροου...αν δεν ηταν ανιμαλός η με αρσενικος κατεβλες...κοιτας απομακρυντα του στολιν...καις να εβλεπες λογα περα απο την ασθενια του εγκαρλου σου.....

1 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:04 π.μ.

νικολαος εθνικοφρων αντηχησας...

6 Ιανουαρίου 2014 στις 9:19 π.μ.

νικολαος εθνικοφρων γατ δεν μιλας ενεργη κοινωνια για το καλο ε???? για τραβα κανε τα αυτα και να δοκιμας που θα παα η δημοκρατια σου...αντε ντε σε προκαλω...μωο σοο οσορο χρησιμοποιο οποτε κατα...δεν σε εδα ποτε να μιλησας για μουσικια...αντε μπορω ανδελφες του κερατο

2 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 6:47 π.μ.

Ilias Polixroniadis epishmaini pws den simerizomai fasistikes kai neonazistikes antiphraseis...lew tin approsi mou gia to thema etsi opws to antilamvanomai...

6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:16 π.μ.

Ilias Polixroniadis fasistiko gelaw masi sou...kathoti amorfotou sou ftene oia panta tha sou ftene oia...egw pou den elmai fasistakos gelaw masi sas fasistomouta anistoriti amorfotou azelistoi anthrwpoi...

6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:31 π.μ.

νικολαος εθνικοφρων κατα να πλιδας με λερω και να φας κανον παπαρο...εγω δεν σε ηρθω εσα και ασχημος τραγορο σου

6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:34 π.μ.

Ilias Polixroniadis amorfotou anistoritis azelistos anthrwpos...sou echomai ta kalitera fasistaka...skatas eisai skatas the pithaneis...skata ston tifo sou lopon...

Αυτή: Φωτογραφίες του χρήστη Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων στο Φωτογραφίες Χρονολογίου
Κοινοποιήστε σε: Δημόσια

Ανοίξε την Προβολή φωτογραφιών
Λήψη
Ενοποιησάτε τη δημοσίευσή

1 of 3

1/4/2015 11:43

168

- 6 Ιανουαρίου 2014 στις 9:17 π.μ.
- νικολαος εθνηκοφρων** τι έγινε διαγραμμε και απαντησε τιρω ενεργη κοινωνια?????? ζερα ζερα?? ζερα??
1 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:19 π.μ.
- Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων** ..δεν έχω διαγράψει κανένα σχόλιο.
6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:37 π.μ.
- Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων** Δισκούντα να φυλάγουν δημοσίως όσο δεσπόζει και ένα τετραποδωμένο ζευγάρι... Δεν τίθεται θέμα επιβολής συμμόρφωσης, αλλά ασφάλειας της διαφορετικότητας.
14 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 5:51 π.μ.
- Irini Folerou** Kala karate Energh i koinwria politwn kai anarxisste tin foto. Opws karate kai poli kala na ypoxrhtezete kai na volithe ta zwakia pou einai endeidi arthnrikas kai politismou. Kai poloi eimaste evnrotomines gia ayto. Twra otan dwtizete apo pome paraitaisi to xamilo ipovetho tou Ellina ston xerotero kai apogolwteylitotro vatheno mesw twn " xamiliwn" sxdwim tou, einai arthrospergilio kai lupiro dwtizetes, alla as min mas pwnet... An mit iallo an upirne eripodo tha epheirimatokousse me ligotero sidalo trapo. krims sas Ellhnes...
8 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:50 π.μ.
- Konstantinos Kavallaris** Den einai zittima sympraxeias lyria mou, einai zittima syvaxismou kai isotitas dikaionmatwn. Kai OXI den einai prwvlima twn ggr "na prwvylasoun ayto pou einai". Eimai prwvlima tis KOINWNIAS pou zoutei ot den ypawnei isotimia sta dikaionmata. A, kai se periphwri pou den symvneite tote tin eromeni fora pou ba diamartysiteite giati kapotis andras pou kanet tin ida douleia me esas palmi perissotera xwimata apo esas, na eiste etolmi na dexteite tin aparitisi ot einai "prwvlima twn gynaiwn na prwvylasoun tin ergasiaki tous isotimia
9 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 6:04 π.μ.
- Christina Κουτρομπακου** και τετραποδωμένα ζευγάρα να ήταν και πάλι θα ήταν όμοιο σε μια τόσο σημαντική γιορτή που για κάποιους ανθρώπους σημαίνει πολλά πράγματα. ως πήγαιναν να διαμαρτυρηθούν με όποιον τρόπο θέλουν έξω από το σπίτι του Σερραφίμ, αφού αυτός ήταν το πρόβλημα.
5 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 5:55 π.μ.
- Ψευδώνυμος Γιώργος Παρμπιπτόντιος** η ασίδια αφορά το ζώο ή έχω αντικείμενο την ομορφιά? Αν είναι αλλιώς διακριτικά τίτλο.
2 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:09 π.μ.
- Natasa Pappa** Αυτο θέλω να πω, διαταχες δεν μπορούμε να το επιβάλουμε σε κάποιους, στον κόσμο αυτο που ζηρεί, απετι με κάποιο τρόπο πρέπει και αυτο να προσηλιδων την διαφορετικότητα τους, θα μου πεις, και πατε ο κόσμος θα μάθει να ζη με αυτο? Ισως και πατε στην Ελλάδα φοβόμα.
2 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 5:53 π.μ.
- Ψευδώνυμος Γιώργος** Να μας γίνη μάθημα να μην κάνουμε λακ όπου να να Αντίο.
6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:22 π.μ.
- Ψευδώνυμος Γιώργος** Πάντως πολύ προσηλιδνω υπέρ της ομορφιάς πορτραίτ τελευταίο.Πήζωμε στο ουράνιο τόξο κλη. Αν σας άρεσε να τον παίρνετε ή το τζήτηλμας μεγαλο σας αλλά τους υπολαπους η μας νιάζω?
1 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:14 π.μ.
- Ψευδώνυμος Γιώργος** Κα η με καρτεα εμίνω αν δύο ομορφώλεια φυλουντα? Όταν εγώ φυλμα με τη γλανά μου το κάνουμε θέμα? Μου είναι ομόφορο η κάνουν.
1 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:07 π.μ.
- Ελενα Εμμανουήλ** Τι το εμορφο και αυστο βλέπετε για να καταλάβω?Ήπου κολλω ο φασκμος με την γευ νατροπια?Τια ποιο δικαίωμα μαίμε για το δικαίωμα του κωλου?Έκτος αν δεν ερωσσε υπέρ της ανθρωπινής δημιουργίας και εσσε υπέρ της καταργήσης της Γισπ και επώδη βλ... Αδρε κερασίετρε
1 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:28 π.μ.
- νικολαος εθνηκοφρων** πες να εμορφο μου
1 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:32 π.μ.
- Moiás Voulgaridis** έχω κάποια σχέση αυτή η φωτογραφία με τα ΑΔΕΣΠΟΤΑ? εκτος αν αλλιώς σε τίποτα άλλο και δεν το ξέρουμε.
2 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:02 π.μ.
- Ψευδώνυμος Γιώργος** Τι είναι χαρότερο,να είσαι ποιστής ή αναδεξής ή και τα δύο?
6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:21 π.μ.
- Aimilia Tsalvalou** Ο καθένας στη ζωή του έχω το δικαίωμα να κάνει απ θέλω. Δεν είναι βιολογικά αυστό το ομορφώλεια (ζευγάρι, επώδη ομοιοστικό δεν μπορούν να κάνουν παιδιά, αλλά από και και περα τι? Δηλαδή σας ενσώλεια ένα φυλ ή αν δώτε και ομορφώλεια ζευγάρι χερ χερ? Αυτο είναι ομήλεια για σας? Το απ τι επωρφαλίο ζευγάρι είναι στο πρόβρω να κάνουν ατζ σε μορζω, καρετρες κτλ. ένα ηβια? Ή δε σας νοαζω επώδη ένα τεραρφαλίο? Ας μην μιπιδεωμοσσε! Και για αυτούς που με πολύ "ευπρεπή" τρόπο μας λένε υποκρίτες, δεν είναι υποκρισία, έχουμε απλό το μυαλό και την κερμότητα να κατουμε τη δικα μας κειμουρα, απ των άλλων!
1 · 31 Ιανουαρίου 2014 στις 7:35 π.μ. · Τροποποιήθηκε
- Dimitra Sofiadou** ομορφώλεις είναι όλες α απαντησε σας,παιδα δεν εχετε;
1 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 11:34 π.μ.
- Giorgos Christopoulos** Αχαχαχα!!Έλδα με αυτό που βλέπω και αυτό που διαβάζω!!!!!!
1 · 6 Ιανουαρίου 2014 στις 6:12 π.μ.
- Ελενη Μουσταφίδου** Αυτό είναι παρό τη φύση και ότι και να λένε.....δεν είναι φυσικό,αλλά να ενώνονται 2 "λουάνια" και να κρέμονται 4 "λουά" *

ΚΟΝΤΙΣΤΑ ΜΕ ΤΑ ΑΔΕΣΠΟΤΑ, ΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ; ΟΠΟΙΟΣ ΔΕΝ ΑΠΟΔΕΧΕΤΑΙ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΕΝ ΑΓΑΠΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΤΑ ΖΩΑ. ΑΙΣΧΕΤΟΣ Ο ΤΙΤΛΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΤΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ...ΛΠΟΧΩΡΟ

15 · 11 Μαΐου 2014 στις 4:43 π.μ.

Giannis Vikas Ουλίστε μας ΠΟΣ σχετίζεται με τη σεξάδα η άποψή σας.

13 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:17 π.μ.

Giorgos Papanikolaou Η έλλογη παιδεία και πολιτισμός σε όλο το μεγαλείο τους και μάλιστα σε σεξάδα που προωθεί τη βιολογία προς το αδύνατο ζώο. Κρατήστε την ασθένειά σας για τον εαυτό σας και αφήστε την κοινωνική κριτική. Δεν ενδιαφέρει κανέναν η άποψή σας. Είναι ΝΤΡΟΓΗ να ξέρετε για πρόσωπο μία σεξάδα που υποτίθεται ότι βοηθά αδύνατα ζώα ώστε να προσαρμοστούν και να επιβιώσουν αυθόρμητα τη μοσολοδόβια σας και να κινείτε ρητορική μίσους. Αν σας ενδιαφέρει άνωθεν σπύ να τοποθετηθείτε για το θέμα, θα μπορούσατε να το κάνετε στο προφίλ σας. Και αφήστε τώρα τις χαλές δικαιολογίες και ή ήνε ο Φουκώ και πόσο λήγοντας. Το μυαλό σας δεν φτάνει τόσο πέρα ώστε να κινείτε έξιμα σελίδα.

12 · 11 Μαΐου 2014 στις 4:24 π.μ.

Efi Yannopoulou και ποιος-α είναι για να κρινεις ποια είναι η σωστή ασθένεια? και σε ενόχλη να το βλέπεις μην το κοπας κομμάτι δεν είναι υποχρεωμένος να φταίει την εμφάνιση του στο δικό σου πρότυπο η ορα για να μη σκαρφαλάει κ. σ.η.δ.α.ρ. και όπως και να'χει η σεξάδα εξαντλείται διαφορετικό σκηνικό και σπουδαίο μάλιστα και προπο να επανερμηνεύεται και σε να κριτικάρει ο,τι βρωχί τον διαφορετική.

10 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:46 π.μ.

Tasos Grimm de pisterw pws epivale kanena seksualio prosanatolismo, einai ena theama, einai drag queen. bwa an ey an to vgeis k niwtheis pws sou epivaloun na to mimitheis k na vgeis ene fousa k moui dilo sou thema.

10 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:22 π.μ.

Stelios Maziotis "ο ΚΑΠΟΤΕ κοινωπικά κατασκευασμένο σεξουαλικό προσανατολισμό;" Είστε σεβαστοί; Έχετε ιδέα πόσο παλιό δείχνονται ακόμα στο το σπιντο τους ή υφίστανται bullying λόγω σεξουαλικού ή απόδοσης από την κυρίαρχη γνώμη για την ταυτότητα φύλου; "να προβάλονται/επιβάλλεται συνεχώς βία". Το ΒΕΛΙΑ που το είδατε; Σας επέβαλε κανείς να ακολουθήσετε το παράδειγμα της; Τέλος είναι ΝΤΡΟΓΗ για μια τέτοια σεξάδα να προσαρμοστεί τέτοιες σπάνιες δεδομένου ότι η κοινωνία στην σεξάδα τόσο στην έκφραση τους όσο και στη σεξουαλικότητα τους θα έπρεπε να δόξαται το αντίπαλο για το ανθρώπινο είδος.

9 · 11 Μαΐου 2014 στις 6:06 π.μ. · Τραπεζοαίθριο

Danae B. Glann Καλο θα ήταν να κρατάτε αυτές τις απόψεις σας για το προσωπικό προφίλ σας στο facebook. Εδώ υποτίθεται πως βοηθάτε τα αδύνατα, και σε να κινείτε κοινωνική κριτική. Απο και και πέρα αν το παιδί σας είναι τόσο μικρό μέσα στο κεφάλι τους και επειδή εδών την τραγωδία με τους, αυτο θα κάνουν το ίδιο, μόνο και μόνο από μια εικόνα τι να πω... Να το χαράξετε.

8 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:30 π.μ. · Τραπεζοαίθριο

Stelios Maziotis by Tellos Fils "Καταλέγεται λοιπόν τμήτρησιν των ΜΗΕ γιατί ένα ανώτατος αναδότηση μια ΕΡΤ κι ενόχως επιπόνηση μια ΠΕΡΤ? Γιατί η "οικονομία"? Άρρεσος ηλίκησης της Αυστρίας, Ούγ, βλάνοντας την ανόητον του νεοαρχισμού στην Ευρώπη, σκάνε με καταβύθιον αναδόν την προπαγάνδα στην Conchita Wurst για την, καταπίστηση κι ανόητη μεν Ευρώπη, αλλά με περσιστο σεξουαλικότητα στη νεολαία της Ευρώπης, σπλάνοντας ένα πεντασίδερο μήνυμα σε όλους. Υπόθεσι εστω ένας στην Ελλάδα που πιστεύει ότι να υπάρχουν επιδοτούμενα και υπερπλεονάζοντα ηλίκησιν ΜΗΕ στην χώρα μας θα είχαν αυτή την γενεαλογία? Καλήνυχτα Ελλάδα."

4 · 11 Μαΐου 2014 στις 6:22 π.μ.

Eleni Tourfantidou Κ ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΠΕΙ ΠΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΒΓΑΙΝΟΥΜΕ ΕΞΩ

4 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:33 π.μ.

Athanasios Kametennos ΤΟ ΘΕΜΑ ΠΟΥ ΑΝΕΦΕΡΕ Ο ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΗΤΑΝ ΑΝ ΟΧΙ ΑΝΕΞΕΛΣ ΣΥΓΓΡΑ ΕΡΗΕΞΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙ ΜΕ ΤΩΝ ΤΙΤΛΟ ΤΗΣ ΠΤΟΣΕΛΙΔΑΣ ... ΕΙΔΑΤΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΔΕΣΠΟΤΟ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΕΓΧΕΙΡΙΣΜΟ ΑΛΛΑΓΗΣ ΦΥΛΟΥ ; ΕΙΔΑΤΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΔΕΣΠΟΤΟ ΝΑ ΣΥΝΑΠΤΕΙ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ; ΕΙΔΑΤΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΔΕΣΠΟΤΟ ΝΑ ΣΥΝΑΠΤΕΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΟΝΟ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΑΣΕΙ ΤΗΝ ΟΡΑ ΤΟΥ ; ΕΓΩ ΔΕΝ ΕΙΔΑ ΚΑΝΕΝΑ ΑΔΕΣΠΟΤΟ ΖΩΟ ΝΑ ΣΥΜΠΕΡΦΕΡΕΤΑΙ ΕΤΣΙ... ΠΑΡΑ ΜΟΝΟΝ ΤΩΝ ΑΔΕΣΠΟΤΩ ΑΝΘΡΩΠΩ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΜΕΡΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΡΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΑΓΩ ΤΑ ΖΩΑ

ΗΛΙΘΙΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΜΕ ΤΗΝ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΙΣΤΟΜΑΣΤΕ ΚΑΙ ΕΠΕΒΑΛΛΟΜΕΘΑ ΕΚ ΜΟΔΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΘΙΑ ΤΟ ΟΝΟΜΑΣΙΜΕ-ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΝΑ ΤΟ ΑΠΟΔΕΧΘΟΥΜΕ ...

ΜΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΤΥΦΛΟΙ ΗΛΙΘΙΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΓΙΑΤΙ Ο ΚΑΘΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕΧΩΡΙΣΤΟΣ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΣ ΑΛΛΑ ΤΟΥΤΟ ΔΕΧΤΕΙ ΚΑΤΑ ΦΥΣΗΝ ΜΟΝΟ ... ΒΛΕΠΕΤΕ ΕΜΑΝ ΣΕ ΑΝΑΠΗΡΙΚΟ ΑΜΑΞΙΔΙΟ ΤΗ ΜΕ ΣΥΝΑΡΜΟ DOWN ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΕΙΤΕ ΤΕΤΡΑΠΕΔΗΤΙΚΟ ΑΝΑΠΗΡΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΟ ΠΟΥ ΣΥΝΕΛΑΓΕΤΑΙ ΟΤΙ ΤΟΥΤΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΠΕΙΔΗ ΚΙΝΗΤΑΙ ΜΕ ΚΑΡΟΤΣΑΚΙ ... ΚΑΙ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΟΣ ΤΟ ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΜΕ ΤΗΝ ΦΥΣΗ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΤΟΤΕ ΜΗΝ ΑΠΟΡΕΙΤΕ ΚΑΙ ΜΗΝ ΠΑΡΑΚΑΛΑΤΕ ΝΑ ΓΑΥΤΩΣΘΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΩΝ ΒΟΘΩ ΤΗΣ ΚΡΕΣΗΣ ΠΟΥ ΒΙΩΝΟΥΜΕ ΓΙΑΤΙ ΜΥΛΑΟ ΔΕΝ ΒΑΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΚΟΤΑΜΕ ΜΟΝΟ ΤΙΣ ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΟΔΟΣ ...

ΣΥΓΓΝΩΜΗ ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΑΠΟΔΕΧΩ ΤΟ ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΜΟΥ ΤΟ ΠΑΡΑ ΦΥΣΗ ΔΕΝ ΑΛΛΑΖΕΙ ΟΠΩΣ ΚΑΙ ΝΑ ΤΟ ΔΩ ... ΣΥΓΓΝΩΜΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΑΠΟΔΕΧΩ ΤΟΥΣ ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΟΥΣ

8 · 11 Μαΐου 2014 στις 8:24 π.μ.

Kimparris Konstantinos Αφού τον / την αρχαν να βγα στα στο γυμν και να τον καμωσουν εστω και να καμωσι δαχτυλ ότι το όλο θέμα ήταν οργανωμένο και προμελετημένο... Κατ θέλουν να περάσουν αυτο... Ελπίζω να μη γίνει καμία μωδα μονο...

3 · 11 Μαΐου 2014 στις 11:13 π.μ.

Γεωργιος Ποταμιανος Κα τραβα με σπύδωλ το θέμα αλλο μακριά τέτοια θέματα

- από σελίδες που ο σκοπός τους είναι διαφορετικός
3 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:28 π.μ.
- **Grigoris Goussis** Ο σάουσις είναι για ζευγαριανά
Έστω ολάν από πάνω...δες να αρθρώμε να ποταράμε περαστικά παιδαριώδες
στο σιρό σταμα και γονακί!!
Πας καλά;
2 · 11 Μαΐου 2014 στις 9:17 π.μ.
- **Katerina Giannakopoulou** Δεν ξέρω αν αυτή τη σελίδα την διαχειρίζεται ένα ή
περισσότερα άτομα και ποια είναι. Όμως γράφετε άσχημα και σκατά.
Ευχαριστούμε και μηρόλο σας για όσα κλέψτε.
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 6:45 π.μ.
- **Pan Kavalero** eleasito sygelitmeno show htan einai kai tha einai kati pou oute oi
idoli oi symetexontes to palmoun toso sta souara apo kai kai pera ti se mas...
noiazei ki an evgaine ntymerh vtraxanthropos krenasmeh ap to tavari
anapoda;gousto the!
2 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:48 π.μ.
- **Riccardo Verriopoulos** Έχω δικό το πόληκα δεν κόλας βρε!
2 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:15 π.μ.
- **Thomas Michaelidis** Αλλά κανονικά το στατικό ενός φίλου. "This Eurovision
Song Contest result (and the various comments) reminded me how I am ALWAYS
surprised at all the various creative ways that narrow-minded and mean people
use to support/justify/explain/excuse their racism, misogyny, homophobia and
general lack of empathy towards our fellow human beings.
Even the world "tolerance" is a bit of a joke (Really? It's SO difficult to mind your
own bloody business that you feel "forced" to "tolerate" their existence in your
life? Fuck off, you AND your life!). No place for that shit in MY world, so kindly go
spread your ignorance and institutionalized bigotry away from my world, my life,
my page and my news-feed. There is only room for love here, and love's followers."
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 2:13 π.μ.
- **Vagelis Bagelis** Καταρχάς δεν είναι Γκουρβίζον είναι παρσβίζον αναντίμα για
μυλωνιστές περσιστά κτλ και για διάφορα άλλα άλλα. Κατά μέτρο με το ότι θέλω
πρέπει να μου πείσουν ότι ο έν λογο οργανισμικός έχει υποστεί καταπίεση και
ότι αντιπροσωπεύει τους καταπιεζόμενους gay...άλλα gay και άλλα ερπετοειδείς
ανήλικους κινάδες
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 2:07 π.μ. · Τροσαναλήθηκε
- **Makbul Kalfa** Καλό...Ναζίζα ότι έχουνε εβράζα λίγο από τον θεσμό που
λέγεται "Γκουρβίζον"...
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 1:24 π.μ.
- **Αλεξάνδρος Σταμπούλης**-Τοίνα ταρά το βλέπω.....η να πω...βασικά έχω φίλους
γλυκύ με νοιάζει καθόλου η σεξουαλικότητα τους...αλλά ασθίτηκα ούτε και μίνα
μορσα αυτό που θέλω...δηλαδή αν δες να σε γυναικα η το δας το
ρούα...κανον θέμα σε όλα γυναικα...αλλά το θέμα αυτό ασθίτηκα ούτε και μίνα
μορσα
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 10:31 π.μ.
- **Ηρακλής Χατζηπαπασσορακομαθιακοουδάρης** Συμφωνώ...και η
Dana International είχε κερδίσει πριν χρόνια...αλλά σε κανέναν δεν ήρθε να
ερωτα στην την ερώτηση...Εγώ την ασθίτηκα ότι δεν κερδίσε η
φωνή/τραγουδι (όπως καλό) ούτε οι γλυκύ...αλλά ένα ασθίτηκα και
ερωταμετα προκλήματα μου...
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:50 π.μ. · Τροσαναλήθηκε
- **Αλεξάνδρος Σταμπούλης**-Τοίνα συμφωνώ ότι πριν ερωταμετα...έχουμε
πολλά ακόμα να δοκιμάσουμε...αυτά στο λανθάνω δεν έχω δο κάποι τετοιο που
οχι το βλέπω...όλα και τίποτα δε σε ερωτα...
11 Μαΐου 2014 στις 3:51 π.μ.
- **Eleni Kostolia** Πέρα από την ασθίτηκα του συγκεκριμένου στήθους έχουμε εβράζα
πριν πόσα χρόνια ότι είχε κερδίσει η Dana International?
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 7:03 π.μ.
- **Πάνος Βαγενάς** Το σχολό με βρεκα απόλυτα συμφωνώ.....
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 4:06 π.μ.
- **Evangelia Tsigioti** Πάστα γκροστούμ/με !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:00 π.μ.
- **Evelin Papas** ΑΓΕΣΣΑΑΑΑΑΑΑΑ
12 Μαΐου 2014 στις 7:14 π.μ.
- **Μαρίνα Μαρίνα** το κότερο του κοσμου...! μόνο εμετα προκαλεί!! όμως ο
λογος που βγαίνει αυτό το ασθίτηκα ερώτα σε αυτή την σελίδα δεν
καταλαβαίνω ποιος είναι??
11 Μαΐου 2014 στις 3:30 π.μ. · Τροσαναλήθηκε
- **Ελσα Ιωαννίδου** επιλογή του ήταν...ας είναι ότι ναζίζα...εσύ κάνε τις
δημοσκοπίες σου για το αξιόπιστο ζώδιο που τα εβράζα πραγματικά την αγάπη
του ανθρώπου και μη κρινάμε το πως είναι αυτός ο άνθρωπος γι κανέναν δεν
γεννήθηκε με το αλάθητο η το "σωστό"
11 Μαΐου 2014 στις 1:27 π.μ.
- **Rachel Sugaridouaki** Για άλλη μια φορά παρκεται θέση για σχετικά θέματα με το
ζωα, σχετικά από το αν συμφωνώ ή διαφωνώ αποσπασμό από τη σελίδα σας γι δεν
με ενδιαφέρει να ενημερωθώ για τη βανδα, τη Eurovision ή το πόληκα από
εσας
11 Μαΐου 2014 στις 10:20 π.μ.
- **Yorgos Skepanis** ασθίτηκα ένα και η καλότητα της φωνής και το τραγούδι της
νέστηρας! Είναι γελάει η κόττα για την εμφάνιση της μετάβ των μεν και των δε!
Η εμφάνιση ήταν ένα είδος...δυσόλωση! Όλα έχουν δικαίωμα να διαδηλώσουν!
11 Μαΐου 2014 στις 9:03 π.μ. · Τροσαναλήθηκε

6 Ιανουαρίου 2014 στις 2:31 μ.μ.

© 2000 Blackwell Science Ltd *Journal of Internal Medicine* 247: 111–117

6 Ιουνίου 2014 στις 12:13 μ.μ.

6 Ιανουαρίου 2014 στις 7:22 π.μ.

6. Ισοκύβητος 2214, σπ. 6: 33 π.μ.

6 Ιανουαρίου 2014 σελ. 5:42 π.μ.

© 2005 Blackwell Publishing Ltd, *Journal of Internal Medicine* 258: 101–109

1000

facebook © 2015
Ελληνική

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

Αναρτημένο στο FB άλμπουμ με σχόλια μελών

Τίτλος: Η αισθητική είναι θέμα πολιτισμού

Εγγραφή Email ή τηλέφωνο Κωδικός πρόσβασης [Σύνδεση](#)

☒ Να παρακολουθώ συνδυασμούς ☐ Στείλτε τον κωδικό σας

Φωτογραφίες του χρήστη Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων

Επιστροφή στο θέμιο

Προηγούμενη · Επόμενο

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΣΤΙΕΣ

ΤΣΕΧΙΚΕΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΣΤΙΕΣ

 Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων
Η ΑΣΦΙΔΕΥΤΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΑ ΓΥΣΤΟΥ, ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΑ ΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ!

30 Δεκεμβρίου 2012

Αρζού στους **Διδ Τάτο, Bladimir Kaitalidis, Angela Xallida** και σε 90 οικογ.

45 κοινοτομίες

 Assimina Grammatikou και bebaia einai thema politismou! PANO APOLA PREPEI NA MATHEIMOS OI IDIOI POS OTI DEN MAS ANHKEI PREPEI NA TO PROXOKEIMYE TOY POLY... ..OXI EMAS MAS AREESEI NA PASALEIBOUME TOUS TODOUS GIA NA DIAMARTYRHTHOUNE KAI NA KRENHAMAI SENTONIA ME THN LEKSH KATALAPSH GIA NA DIXALOIGHSEUME THN APOKH MAS APΟ ΤΙΣ ΥΠΟΔΡΕGΕIS MAS!

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:05 π.μ.

 Assimina Grammatikou **KATALAPSH***

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:06 π.μ.

 Elyf Stefanou και τόκου να πινω ολα εδω δεν αλλοζο το γινοςαι οτι το 90% των πονταν **ΔΕΝ** ΣΕΒΟΝΤΑΙ ο,τι δεν ειναι δικα τους

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:18 π.μ. 2

Dimitra Savidi Κάνω ετσι ειναι και ενα κτηριο στην Χαρκοποισμη,εχει κανεισ ολα για ναο κτηριο λαμ, γωνι μου φοβηται μ'αυτη την ασφια δε παδωνα

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:19 π.μ.

 Lia Xronopoulou **ASSIMINA** γ.τ.α. σοσι!

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:23 π.μ. 3

 Dimitris Fatouras malakis, xaxisakia, na prytisoume kana kompioutez, kai ta kipa, to soume de to thema twi kai kala fativwv den nootai se kamia XHTRA enoika katavras XHWOUI o soxetis, einai xynas matrisis, den einai otaf, otaf, otaf einai xynas, gia na kanei karvira kapo eidos diamartyrhy, tin idia xynas enos, emporiki enos, kapoiti ALLO apo to diavasma tou sth matris, o eklausimos eilthnias omws, to thewrei ΔΙΚΑΙΩΜΑ του na kanei OTI TOU KABWSEI !

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:23 π.μ.

 Stefanos Reppas Καλό η Λία ο άλλος, και επειδή είναι υπό κατάληψη το κτήριο πρέπει να βρίσκεται σε αυτό το γλάιο 7 λεπτά ή ίσως το περάθω οι φορτηγές έτσι έγινε ?

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:23 π.μ. 1

 Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων **ΛΙΑ** ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ ορίστε το σχολίο σου. Αν θέλεις να συμμετήσεις σε συζήτηση, να κάνεις με άδεια δημοκρατίας και ηλευθερίας. Σε διαφορετική περίπτωση, μην κάνεις τον κλόη.

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:35 π.μ.

 Lia Xronopoulou και ορας δημοκρατίας εντα "Λια ορίστε το σχολίο σου" ??? **FATOURAS** ηραβήεις φωτο σκαλωι με την γωνια σου? φοβαζομαι αυτη δε σου τα δια αυτο με τους ανερτες τους φορτηγες!

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:39 π.μ. 1

Dimitra Savidi Στην Ολλανδία κλέβουν κατάληψη σε πολλά εγκαταλελειμμένα κτιρία

Αντί: Φωτογραφίες του χρήστη Ενεργή
Κανονία Πολιτών για την Προστασία των
Αξιοσταν Ζώων στο Φωτογραφίες
Χρονολογίου

Ανοίξτε την Προβολή φωτογραφιών
Μήνη
Ενσωματώστε τη δημοσίευση

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:40 π.μ. 2

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:43 π.μ. 3

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:43 π.μ. 2

 Lia Xronopoulou πορεύεται για την ευτυχία?

Marla Palioura @KXpovonoiAou, 10 votes

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:49 π.μ. *

Sofia Larr dia na katalao i katalaoi de

 Κύριος Αυτός εγώ ξέρω ότι στην πορεία

Endo-Lynn As to the whole team well...

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 8:10 π.μ. - 3

30 Αυγούστου 2012 στις 12 μ.μ.

30 Δεκεμβρίου 2012 στις 8:19 π.μ.

Nikos Kalyviotis Αν το Ελληνικό κράτος

Amatista *Morus nigra* var. *alba*

Eva Lazaros παύει, επομένως (α) στην τομή
επτά (για ότι τις εδωκε ένα ούλετο, όπως κ. σ.

Abstract: *Myxobolus* spp. are the most common parasites of *Salmo gairdneri* in the United States. The prevalence of *Myxobolus* spp. in *Salmo gairdneri* was determined by examining 100 fish from each of 10 different hatcheries. The prevalence of *Myxobolus* spp. was 100% in all hatcheries. The prevalence of *Myxobolus* spp. was 100% in all hatcheries. The prevalence of *Myxobolus* spp. was 100% in all hatcheries.

Eva Lazaros το νέο online περιοδικό

 Anastasia Mvou proteimw na email ap

Facebook © 2015
Ελληνικά

- και ένα πολύ κυριό. Το θέμα μας όμως είναι οι εστίες έτσι;
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:40 π.μ. · 2
- **Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων** Lia Χρονοπούλου, να ακριβώς αυτό είναι η δημοκρατία: Να φτάνεις μέχρι εκεί που σου επιτρέπει η ελευθερία του άλλου. Η παραβίαση "ορίων" επισύρει ποινές και κυρώσεις. Μην μετράς με την αυδασία.
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:43 π.μ. · 3
- **Kostas Chronopoulos** πάνω στη φωτογραφία προστασία
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:43 π.μ. · 2
- **Lia Χρονοπούλου** όμοιο να να λέει την γνώμη μου παραβιάζω την ελευθερία σου τότε φαντάζομαι θα ανεμεύσεις την μέρα που τα τσιπ θα καθαρίσουν τις εστίες από τους φαγητούς που την βρωμάζουν.
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:45 π.μ. · 3
- **Lia Χρονοπούλου** ποινές και κυρώσεις? χαχα! τι είναι αυτό? καλυμμένη απειλή!
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:48 π.μ.
- **Maria Palloura** @K.Χρονοπούλου, το να βρίζετε χυδαίο τον συνασπισμό σας θεωρείται "ύβριση"?
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:49 π.μ. · 4
- **Maria Palloura** ή μήπως οι φαγητάδες εστίες της Τσιχλός είναι σε αυτή την κατάσταση λόγω της παραβίασης των νόμων?
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:50 π.μ. · 2
- **Sofia Lazz** gia na katalipsi delta pou kolliei me tin selida sas? defteron to kinito opos to vlepeis einai se poli kaliteri katastasi ap otiotan to paratise to tel...afou den gnorizete tipota gia tin katalipsi delta giati impenete ston kopu na grafete ilithia sxolia peri politismou.Makari o politismos pou vrisketan se afto to kinito na igrine kai paraekso...
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 7:52 π.μ. · 2
- **Κύριος Αυτός** εγω έγραψα στην ταχυδα ολες οι φαγηταρες ειναι πουτανες,εδωτε τυρω μια φωτογραφια και βγαλατε συμπερασματα.
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 8:01 π.μ.
- **Sofia Lazz** An to tel ilithe toso poli na prwotisei se anakainisi giati den to ekane meta tin ekkenosi tis katalipsis?exeis apartisi kai se afto? i mipos einai alfo sto ilithio sxolio?
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 8:10 π.μ. · 3
- **Sofia Lazz** gt oi?
Δείτε τη φωτογραφία
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 8:12 π.μ.
- **Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων** Sofia Lazz η επιλογή της συγκεκριμένης εστίας δεν έγινε με άλλα κριτήρια από αυτά του αντιπροσωπευτικού δείγματος. Αν δες τις εστίες του ΕΚΠΑ (που υποτίθεται ότι είναι το καλύτερο ελληνικό παν/μο ή τουλάχιστον ήταν...) είναι μία από τις ίδιες! Τα δες ταύτα είναι η πολιτισμική αντιπαράθεση και όχι κάτι άλλο.
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 8:19 π.μ.
- **Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων** Κύριος Αυτός, φαντάζομαι όλα μιλιά και γενναίως ότι το συμπέρασμά σου προέκυψε από εμπορικό βίημα, ήτοι ασάφισμά σου!
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 8:21 π.μ. · 4
- **Nikos Kalyvliotis** Αν το ελληνικό κράτος δεν έβγαζε ούτε ένα ευρώ από την Νιστα Lagarde επειδή τα τρώγαν οι πολιτικοί φταν οι καταλήψεις (και να το σόδα μου έχει τόσο σχέση με την σύλληψη όσο η φωτογραφία στην σελίδα σας). Αν είναι έτσι να κόψω και η κατάληψη στην Βενζόλου που έχει περιβόληση Αγριων Ζώων (το μόνο μέρος στην Διοικητική), γιατί εκεί που υπάρχουν χάρσι αλληλεγγύης, κίονες βάλνουν καταλήψεις και τους "χάλας την ασφάλειά"
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 8:29 π.μ. · 5
- **Anastasia Mπου** nomiza pws eiste mia selida sto facebook pou askeite me zwalia.ap oti fainete omws ta xete iperdepsel ligo kai vazete oti na rui sth selida sas.ksekoliste omws...
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 8:44 π.μ.
- **Eva Lazaros** παιδεια,επειδη ζω στην ταχυδα...προσχημα, δεν ειναι ολες οι εστίες έτσι (αφ' οτι τις εδωκε δει ολες), οπως κ στην ελλαδα δεν ειναι ολες οι αυτα το χαλα, μια φωτογραφια ειναι, που ειναι μεν λογο υπεβλεπουμε,αλλα ειναι μια αλληγορια για την γενική εικονα τ... Δείτε φωτοθήκη
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 9:57 π.μ. · 3
- **Anastasia Mπου** kosta tallio an einai etsi onomaste allws ti selida sas na min tin kenoume kan add na telewinoume .egw mpika s auti ti selida gia na votthsw adespota oti gia na milwse gia politikes esties kai gia katalipses!!!
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 11:16 π.μ.
- **Eva Lazaros** το πως αντιμετωπίζουμε το ζώο είναι ανάλογο του πως αντιμετωπίζουμε ολη την κοινωνία, αναστασία, δεν μιλάω εκ μέρους της σελίδας,δεν έχω καμία σχέση μαζί της,αλλά αν δεν σε ενδιαφέρει ουσια που λεγονται, ιουσαντως,μην την κανεις add,νομειοκαλο ειναι.
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 12:12 π.μ. · 1
- **Anastasia Mπου** proteimi na einai apolititi ston politismo sas kai gela sasi!
30 Δεκεμβρίου 2012 στις 1:51 π.μ. · 2

Εγγραφή Σύνδεση Κινητό Βρείτε φίλους Εμβλήματα Άποψη Σελίδες Τονοθεσίες Παιχνίδια
Τονοθεσίες Πληροφορίες Δημιουργία διαφήμισης Δημιουργία Σελίδας Προγραμματιστής Θέσεις εργασίας Ανάπτυξη Cookies Όροι
Βοήθεια

Facebook © 2015
Ελληνικά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9

Αναρτημένο στο FB άλμπουμ με σχόλια μελών

Φωτογραφία και σχολιασμός φετινής νικήτριας Eurovision

 Εγγραφή

☐ Να παραμένω συνδεδεμένος

☐ Ξεχάστε τον κωδικό σας

Φωτογραφίες του χρήστη Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων
Επιστροφή στο όμιλο Προηγούμενη · Επόμενο

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων
Κέρδισε η Ασπρία, κέρδισε η Κωνσταντή, κέρδισε λίγη η διαφορετικότητα! Αλλά, κέρδισε το πρόβλημα δυο μιλίων αρώνα να φάνε στο άλλο άκρο. Δυσ, ο κόσμος κοινωνικά κατασκευασμένος σεβαστικές προσανατολισμούς να προβάλλεται/απβύλλεται συνεχώς βίαια (όπως παντού σε όλα τα μέσα) και πέφει για πέφτει αντισημιτικό. Δεν μου αρέσει αυτή η διαφορετικότητα, ούτε ο υποκριτικός για την Ευρώπη συμβολισμός της. Και δεν έχω καμία σχέση με τις σεβαστικές προσημωρίες αυτής, παρά μόνο με την αισθητική της.
11 Μαΐου 2014

Αρέσει στους Vasili Kytizi, Demetra Andreou, Παρή Βίβαν Πανιν και σε 187 αλλούς.

Πολύ σχετικά περιεχόμενο ·

24 κοινοποιήσεις

Evangelia Plasma Αναρροδοτική τοποθέτηση από τη σελίδα. Η αισθητική σας δεν αφορά κανέναν. Η μη αποδοχή της διαφορετικότητας όμως (θα επηρεάσει να) μιας αγοράς όλου. Προσέξτε γιατί πεποισες σκοτεινότητες απώμας παρατηρούνται στο μπροσάκι, όπου ούτε προστασία των ζώων υπάρχει ούτε κανονικός οδούς δικαίωμα. Ανθρωπάκι βρε καητό!

42 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:32 π.μ.

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων Η εμείς αντιφάσκουμε, πρόβλημα ούδυσαν βίαια και παλότερης σφύρησης (https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10152102990300202&set=rfb.165272310201.2207520000.1399805264.8498e33d0e0e0e). Η κάποια δεν εργαζόταν τον σεβασμό σπένονται σε κάτι από την αισθητική με την οποία επενδύεται και επιβύλλεται αυτή!

Από: Φωτογραφίες του χρήστη Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων στο Φωτογραφίες Χρονολογίου

Κοινοποιήθηκε σε: Δημόσια

Αναζητήστε την Προβολή φωτογραφιών

Λήψη

Ενοσωματώστε τη δημοσίευσή

Ενεργή Κοινωνία Πολιτών για την Προστασία των Αδέσποτων Ζώων

Αυτή η φωτογραφία είναι 1000+1 λέξεις. Οι χίλιες που φράνιανται από την άλλη θέωση και η μία που εμφορίζεται ως άμεσο φωτογραφίας όταν προσεχώς να την κοιτάσεις από τα ούτα του [newsit...roussi1_528_355.jpg](http://www.newsit.gr/roussi1_528_355.jpg). Η κοιλότητα που δαγκώνει το φουλάκι της για να μη μπηξο το γέλιο, ο μεσολύκος που κυριαρχεί στο κουταροπολίστικο πίσω από το γαστήρ του και ο νεορύλικος που γυρίζει να χυμίσει στο οροσολόφιο ζηνήρι...δεν αντιπροσωπεύουν λέξεις, αλλά νοήματα! Η σήση μπορεί να μην είναι αμαρτία, η κοινωνική ηλιθιότητα όμως...είναι! <http://www.newsit.gr/default.php>...

3 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:49 π.μ.

Potis Fotiadis άλλο η διαφορετικότητα και άλλο αυτο το σκουρμένο...η ίδια-ο ίδιος δεν ξέρει τι είναι! τι να αποδοκούμε δηλαδή δεν καταλαβα! σφάλμα την διαφορετικότητα άλλο ος και είναι...αλλάς να δοχούμε και τον νόημα των γεμμένων διαφορετικότητας είναι και σκίνο!

13 · 11 Μαΐου 2014 στις 4:02 π.μ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΟΣ Άλλο η αποδοχή και άλλο η επιβολή...

6 · 11 Μαΐου 2014 στις 5:11 π.μ.

Vicky Spathi και άλλο το κορεσμένο...

3 · 11 Μαΐου 2014 στις 6:54 π.μ.

Vagelis Bagelis οντε και του χρόνου να βάζουμε και καινο παδοφύλο να τραγουδά...έχει ήδη διαφορετικά γούστα αλλά που ξέρεις μπορεί να είναι και δεισιμα σε 1 χρόνο!!!

10 · 11 Μαΐου 2014 στις 8:29 π.μ.

Stelios Maziotis Vagelis Bagelis τη παλεύεις καθόλου; Τη σχέση έχει μια παράνομη και καταπορευση πρακτική (για το θύμο του παδοφύλου) με τη χρεστή παραδοξά

2 · 11 Μαΐου 2014 στις 1:34 μ.μ.

Georgio Acidglio Άες και υπάρχει ΜΙΑ αλήθεια, ΜΙΑ φυλή, ΜΙΑ θρησκεία... Άες και ο καθένας δεν έχει το δικαίωμα να αυτοπροσδιορίζεται. Άες και δεν χαράζει τον προσωπικό του δρόμο ούτως ή άλλως. Άς γίνει και ελμπετηρή ενόσω αυτό και ος "δοξατό", σαν το ελεύθερο ανθρώπινο πλάσμα.

11 Μαΐου 2014 στις 7:12 μ.μ.

Asteris Letsios Αυτή είναι η γνώμη σου και θα ελπίσει να παραμονίσει γνώση σου για τον ελξ λόγις αυτή είναι μια σέλλα για το αδεσποτισμό και το μόνο που θα ελπίσει να την ενδιαφέρει είναι να βρεθεί στην/θεραπεία/φύλαξη σε κάποιο ζώο και σπέρνεται άλλο δεν σχετίζεται με το ζω είναι περτικό και σπινής σε αυτή τη σέλλα.

41 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:13 π.μ.

Grigoris Gougousis κρυμ που ο καμπεξομός σας δεν σας αρεσε να μην σχολιαστείτε και εντέλως σάχτο με τον σκοπό της σέλλας...αλλο καλύτερα για να ξερωμε με τι ερωμε να κανουμε...φλοδοκί μιν...φλοδερωται...δεν

20 · 11 Μαΐου 2014 στις 6:11 π.μ.

Maria Lironi Sorry με παδα αλλά θα επιβόλιε στο καθένο τι θα λέα που θα το λέα και ποτε θα το λέα.λε το καταλαβαίνω αυτο δεν σας αφορά η σπινή μη τη διαβάζετε.πηγμενε παρακατω ο καθένας είναι ελεύθερος να γραφει οτι θέλει.

10 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:54 π.μ.

Constans Minore Οίχτηξ ξερωνώ η ασάθηξ των ΕΛΛήνων που ζηνόνε με Παντολόν και κομάντα με Μισόλα...

17 · 11 Μαΐου 2014 στις 4:41 π.μ.

Natasa Pappa Πόσο δίκιο έχω...

11 Μαΐου 2014 στις 7:12 π.μ.

Giannis-Alejandro Papadimitriou ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΤΕ ΝΑ ΜΟΥ ΕΞΗΓΗΣΕΤΕ-Ο ΔΙΑΧΕΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΣΕΛΛΑΣ ΤΙ ΣΧΕΣΗ ΕΧΕΙ ΑΥΤΟΣ Ο ΤΙΤΛΟΣ ΕΓΩΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ

ΚΟΝΤΙΣΤΑ ΜΕ ΤΑ ΑΔΕΣΠΟΤΑ, ΤΟ ΦΙΛΟΖΩΟΜΟΡΦΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ; ΟΠΟΙΟΣ ΔΕΝ ΑΠΟΔΕΧΕΤΑΙ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΕΝ ΛΑΛΑΙΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΑΥΤΑ ΖΩΑΚΙΑ. ΑΣΧΕΤΟΣ Ο ΤΙΤΛΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΤΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ... ΑΠΟΧΩΡΩ

15 · 11 Μαΐου 2014 στις 4:43 π.μ.

Giannis Vikas Θυμάστε πως ΡΩΣ σχετίζεται με τη σελίδα η όμορφή σας
13 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:17 π.μ.

Giorgos Papanikolaou Η έλλειψη παιδείας και πολιτισμού σε όλο το μεγαλείο τους και μάλιστα σε σελίδα που προωθεί τη βλάβη προς το αδελφό ζώο. Κρατήστε την αισθητική σας για τον εαυτό σας και αφήστε την κοινωνική κριτική. Δεν ενδιαφέρει κανένας η όμορφή σας. Είναι ΝΤΡΟΓΗ να έχετε για πρόσωπο μία σελίδα που υποτίθεται ότι βοηθά αδελφάκια ζώα ώστε να προσηλυτιστούν και να επιβιώσουν αυθάρτητα τη μοσολοδόξή σας και να κινείτε ρητορική μίσους. Αν σας ενδιαφέρει όντως από να τοποθετηθείτε για το θέμα, θα μπορούσατε να το κινήσετε στο προφίλ σας. Και αφήστε τώρα τις χαλές δικαιολογίες και τί είναι ο Φουκά και πώς λένε. Το μυαλό σας δεν φτάνει τόσο πέρα ώστε να κινείτε έξιμηνα σφάλμα.
12 · 11 Μαΐου 2014 στις 4:24 π.μ.

Evi Yanniopoulou και ποιος ο σκοπός για να κρινεις πως είναι η σωστή αισθητική και σε εννοεί να το βλέπεις μην το καταλαβαίνεις δεν είναι υποχρεωμένος να φταίγει την εμφάνισή του στα δικα σου προτυπά η ορα για να μη σοκαριστείς κ σβήσεις και όπως και να 'χει η σελίδα εξαιρετικό διαφορετικό στυλ και σπουδαίο μόνιστο και πρέπει να επανεκτιμηθεί και όχι να κριθείται ο,τι βρύνει τον διαχωρισμό.
10 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:46 π.μ.

Tasos Gremm de piteuv pws epivalo kanena sexualo prosanetolismo, einai era theama, einai drag queen, bwa an esy an to vepels k nithwets pws sou epivaloun na to mimitheis k na vgeis me fousa k mousi dilo sou thema.
10 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:22 π.μ.

Stelios Maziotis "ο ΚΑΠΟΤΕ κοινωνικά καταπονημένος αδελφάκος προσανατολισμός". Έχετε σοβαρά; Έχετε ήδη πλάκα παλάω δίνοντας ακριβώς από τα σπιντα τους ή υστερούνται bullying λόγω εμοφυλοφιλίας ή απόκλισης από την κυρίαρχη γνώμη για την ταυτότητα φύλου; "να προβάλλεται/επιβάλλεται συνεισφορά βία". Το ΒΙΑΣ που το είδατε; Σας επέβαλε κανείς να ακολουθήσετε το παράδειγμα της; Τέλος είναι ΝΤΡΟΓΗ για μια τέτοια σελίδα να προσανατολίζει τέτοιες απόψεις δεδομένου ότι η πομπιλομορφία στο ζώο τόσο στην έκφρασή τους όσο και στη σεξουαλικότητα τους θα έπρεπε να δίδονται το αντίστοιχο για το ανθρώπινο είδος.
9 · 11 Μαΐου 2014 στις 6:06 π.μ. · Τροπαιοθήκη

Danae B. Glann Κολο θα ήταν να κρατάτε αυτές τις απόψεις σας για τα προσωπικά προφίλ σας στο facebook. Εδώ υποτίθεται πως βοηθάτε το αδελφό ζώο και όχι να κινείτε κοινωνική κριτική. Από ένα και περά αν τα παιδιά σας έχουν τόσο μυαλό μέσα στο κεφάλι τους και επειδή είδαν την τροχονομία με μπουκ, αμω θα κάνουν το ίδιο, μόνο και μόνο στο μια σελίδα τι να πω... Να το χαρτί.
8 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:30 π.μ. · Τροπαιοθήκη

Stelios Maziotis by Tellos Fills "Καταλάβετε λοιπόν τι συμβαίνει των ΜΜΕ γιατί είναι απόλυτως αναρτήση μια ΕΡΤ κι εντάξει επανόρθωση μια ΝΕΡΕΤ? Γιατί η "επιτήρηση" ή δέσμευση της έκφρασης της Αυστρίας, ΟΗΕ, βλάπτοντας την αναβίωση του κενότατου στην Ευρώπη, σώνει με καταδυνάστευση στην προπαγάνδα στην Conchita Wurst για την καταπίεση κι ανήγηση των Ευρωπαίων, αλλά με τεράστιο ακροατήριο στην ισλαμία της Ευρώπης, στέλνοντας ένα παντοειδές μήνυμα σε όλους. Υπόγραφε εσείς στην Ελλάδα που πιστεύει ότι το υπέρτατο επιδοτούμενο και υπερπαραμένο τηλεοπτικό ΜΜΕ στην χώρα μας θα εχον αυτή την γενειάδα; Κολώνια Ελλάδα."
4 · 11 Μαΐου 2014 στις 6:22 π.μ.

Eleni Tourfantidou Κ ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΠΕΙ ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΒΓΑΙΝΟΥΜΕ ΕΞΩ
4 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:33 π.μ.

Αθανάσιος Κελετσάνος ΤΟ ΘΕΜΑ ΠΟΥ ΑΝΕΦΕΡΕ Ο ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΗΤΑΝ ΑΝ ΟΧΙ ΑΝΕΞΕΛΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΠΗΧΕΙΡΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ ΤΗΣ ΣΤΟΙΧΕΛΙΑΣ ... ΕΙΔΑΤΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΔΕΣΠΟΤΟ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΕΓΧΕΙΡΙΣΗ ΑΛΛΑΓΗΣ ΟΥΔΟΥ ; ΕΙΔΑΤΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΔΕΣΠΟΤΟ ΝΑ ΣΥΝΑΓΙΤΕΙ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ; ΕΙΔΑΤΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΔΕΣΠΟΤΟ ΝΑ ΣΥΝΑΓΙΤΕΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΟΝΟ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΑΣΕΙ ΤΗΝ ΟΡΑ ΤΟΥ ; ΕΓΩ ΔΕΝ ΕΙΔΑ ΚΑΝΕΝΑ ΑΔΕΣΠΟΤΟ ΖΩΟ ΝΑ ΣΥΝΓΕΡΙΦΕΡΕΤΑΙ ΕΤΣΙ... ΠΑΡΑ ΜΟΝΟΝ ΤΩΝ ΑΔΕΣΠΟΤΩ ΑΝΘΡΩΠΩ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΜΕΡΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΡΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΖΩΑ

ΝΑΥΔΙΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΜΕ ΤΗΝ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΙΣΤΟΝΑΣΤΕ ΚΑΙ ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΕΚ ΜΟΔΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΔΙΑ ΤΟ ΟΝΟΜΑΣΟΥΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΝΑ ΤΟ ΑΠΟΔΕΧΘΟΥΜΕ ...

ΜΟΡΟΙ ΚΑΙ ΤΥΦΛΟΙ ΝΑΥΔΙΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΓΙΑΤΙ Ο ΚΑΘΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΧΧΩΡΙΣΤΟΣ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΣ ΑΛΛΑ ΤΟΥΤΟ ΙΣΧΥΕΙ ΚΑΤΑ ΦΥΣΗΝ ΜΟΝΟ ... ΒΛΕΠΕΤΕ ΕΜΑΝ ΣΕ ΑΝΑΓΗΡΙΚΟ ΑΜΑΞΙΔΙΟ Ή ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΔΩΡΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΠΟΚΑΛΕΙΤΕ ΤΕΤΡΑΠΕΡΙΚΟ ΑΝΑΓΗΡΙΟ ΚΑΙ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΟ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΛΑΤΕΙ ΟΤΙ ΤΟΥΤΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΠΕΙΔΗ ΚΙΝΗΤΑΙ ΜΕ ΚΑΡΟΤΣΑΚΙ ... ΚΑΙ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΤΟ ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΜΕ ΤΗΝ ΦΥΣΗΝ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΤΟΤΕ ΜΗΝ ΑΠΟΡΕΙΤΕ ΚΑΙ ΜΗΝ ΠΑΡΑΚΑΛΑΤΕ ΝΑ ΓΑΥΓΙΣΘΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΟΘΡΟ ΤΗΣ ΚΡΕΙΣ ΠΟΥ ΒΩΝΟΥΜΕ ΓΙΑΤΙ ΜΥΑΛΟ ΔΕΝ ΒΑΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΚΟΙΤΑΜΕ ΜΟΝΟ ΤΙΣ ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΟΔΟΣ ...

ΣΥΓΓΝΩΜΗ ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΑΠΟΔΕΧΩ ΤΟ ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΜΟΥ ΤΟ ΠΑΡΑ ΦΥΣΗ ΔΕΝ ΑΛΛΑΖΕΙ ΟΠΩΣ ΚΑΙ ΝΑ ΤΟ ΔΩ ... ΣΥΓΓΝΩΜΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΑΠΟΔΕΧΩ ΤΟΥΣ ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΟΥΣ

8 · 11 Μαΐου 2014 στις 8:24 π.μ.

Kiriakos Konstantinos Αφού τον / την αφήσαν να βγει στα στο μυαλό και να τον κερδίσουν οι ανιστορίες κοσμού δοχείς ότι το αόλο θέμα ήταν οργανωμένο και προμελετημένο... Κατ' όλην να περάσουν αυτο... Ελπίζω να μη γίνει κάποιο μωρό μόνο...

3 · 11 Μαΐου 2014 στις 11:13 π.μ.

Γιωργος Ποταμιανος Και εμείς με ανόλογα το θέμα αόλο μακριά τέτοια θέματα

- **Grigoris Gougousis** Ο αδελφός σου είναι διαφορετικός.
3 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:28 π.μ.
- **Katerina Giannakopoulou** Δεν ξέρω αν αυτή τη στιγμή την διακαίχεται ένα ή περισσότερα άτομα και ποια είναι. Όμως γράφετε άσχημα και σωστά. Ευχαριστούμε και μπράβο σας για όσα κάνετε.
2 · 11 Μαΐου 2014 στις 9:17 π.μ.
- **Pan Kavalero** eleostito sygkrisimeno show htan einai kai tha einai kat' pou oute oi idoi oi symetexontes to palmoun toso sta sovana apo kai kal pera ti se mas... noiazei ki an evagine ntymenth vtraxanthropos krenasmeth ap to tavani anapoda;gousto thsi!
2 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:48 π.μ.
- **Riccardo Venturios** Έχω δει το παλιό δεν καίει βράι!
2 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:15 π.μ.
- **Thomas Michaelidis** Ανά κανονικά το στατους ενός φίλου. "This Eurovision Song Contest result (and the various comments) reminded me how I am ALWAYS surprised at all the various creative ways that narrow-minded and mean people use to support/justify/explain/excuse their racism, misogyny, homophobia and general lack of empathy towards our fellow human beings.
Even the world "tolerance" is a bit of a joke (Really? It's SO difficult to mind your own bloody business that you feel "forced" to "tolerate" their existence in your life? Fuck off, you AND your life!). No place for that shit in MY world, so kindly go spread your ignorance and institutionalized bigotry away from my world, my life, my page and my news-feed. There is only room for love here, and love's followers."
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 2:13 μ.μ.
- **Vagelis Bagelis** Καταρχάς δεν είναι Γιουρβίζον είναι πορνοβίζον αινιγμα για μελλοντικούς πορνοιστόρ κτλ και για δόσιμο είναι όλοι Αυτοί που με το έτσι θέλω πρέπει να μας πείσουν ότι ο έν λόγω αρχανταρκατικός έχει υποστεί καταπίεση και ότι αντιπροσωπεύει τους καταπιεζόμενους gay...άλλο gay και άλλο ξεπεσμένος ανόητους κινάδες
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 2:07 μ.μ. · Τροποποιήθηκε
- **Makbul Kalfa** Καλά...Ναμίζω ότι έχουνε ξεράσει λίγο από τον θεσμό που λέγεται "Γιουρβίζον"...!
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 1:24 μ.μ.
- **Αλκηστή Σταμούλη-Tofina** τιμω το βλέπω.....η να πω...βρακα έχω φίλους γευ με ναζι καθόλου η ανδρικόκατρη τους...αλλά ασθίκα ουτε και μίνα πορνοσ αυτό που βλέπω...δυσκολή αν θες να οα γυναίκα η το θες το ρουσι...κανον θίμα ος οσα γυναίκα...αλλά το θέμα αυτό ασθίκα ουτε και μίνα πορνοσ
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 10:31 π.μ.
- **Ηρακλής Κατλησασταυρακομαθιακουδίας** Συμφωνώ...και η Dana International είχε κερδίσει πριν χρόνια ,αλλά σε κανέναν δεν ήθελε να ξερασει στον την εβλεπε...Εχω την ασθίκα οπ δεν κερδίσε η φωνή/τρουδ (οτις καλά) ουτε οι γευ...αλλά ενσ αντισθίκα και καταμμένο προαλήττω μουσι...
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:50 μ.μ. · Τροποποιήθηκε
- **Αλκηστή Σταμούλη-Tofina** συμφωνώ ότι πριν καταμμένο...χουμε πολλά ακουσε να δομει...ουτε στο λονδίνο δεν έχω δει καπ τίποτα που ενσ το βλέπωσ όλα και τίποτα δε σε ξερωζοι.
11 Μαΐου 2014 στις 3:51 μ.μ.
- **Eleni Kostolia** Πέρα από την ασθίκα του συγκατεμένου στήρου έχουμε ξεράσει πριν πόσα χρόνια ότι είχε κερδίσει η Dana International?
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 7:03 π.μ.
- **Πάνος Βαγενός** Το σχολο με βρακα απολυτα συμφωνώ.....
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 4:06 π.μ.
- **Evangelia Tsirogoti** Ποστα χρυσόστομ/με !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
1 · 11 Μαΐου 2014 στις 3:08 π.μ.
- **Evelin Papas** ΑΠΕΣΙΑΑΑΑΑΑΑΑ
12 Μαΐου 2014 στις 7:14 π.μ.
- **Marina Marina** τα κότερα του κοσμου...! μόνο εμετο προκαλα!! όμως ο λογος που βραχνετε αυτό το ανδρικόσκό αρθρο σε αυτή την σελίδα δεν καταφέρναι να μας άνω?
11 Μαΐου 2014 στις 3:30 μ.μ. · Τροποποιήθηκε
- **Elsa Ioannidou** επιλογή του ήσαν... ος κάνει ότι νομίζω. σου κανε τις δημοσιεύσεις σου για τα οδύσποτα ζωάκια που το αβίζουν πραγματικά την αγάπη του ανθρώπου και μη κερτιόρας το πως είναι αυτός ο άνθρωπος γι κανέναν δεν γονιμήθηκε με το αλάθητο η το "σωστό"
11 Μαΐου 2014 στις 1:27 μ.μ.
- **Rachel Sugarlousaki** Για άλλη μια φορά παρνετε θέση για ασχέτο θέματα με το ζώο, ασχέτο απο το αν συμφωνώ ή διαφωνώ αποσπαρά από τη σελίδα σας γι δεν με ενδιαφέρει να ενημερωνόμαι για τη βουλή, τη Eurovision ή τα πολιτικά απο εσας.
11 Μαΐου 2014 στις 10:20 π.μ.
- **Yorgos Skepamis** ασθίκα είναι και η ποιότητα της φωνής και το τραγούδι της νεήτρος! Είναι γελοία η κόντρα για την εμφάνιση της μετάξι των μεν και των δε! Η εμφάνιση ήταν ένα είδος...δυσλόγηση! Όλοι έχουν δικαίωμα να διαδηλώσουν!
11 Μαΐου 2014 στις 9:03 π.μ. · Τροποποιήθηκε

- Acli Cete, *Χιούμορ*, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης στη Νεοελληνική Φιλολογία, Αριστοτέλειο Παν/μιο, Θεσσαλονίκη, 2012.
- Ακριβοπούλου Χριστίνα, *Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, Από τη γένεση, στη σύγχρονη διαμόρφωση και προστασία του*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, Θεσσαλονίκη 2012.
- Αλεξανδρόπουλος Στέλιος, *Θεωρίες για τη συλλογική δράση και τα κοινωνικά κινήματα*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2001.
- Αντωνοπούλου Μαρία, *Θεωρία και ιδεολογία στη σκέψη των κλασικών της κοινωνιολογίας*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1991.
- Αρσένης Δ. Σπύρος, *Διαδίκτυο και κοινωνικές επιστήμες, Τεχνικές, τεχνολογικές και συστημικές προσεγγίσεις*, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα 2010.
- Berners Lee Tim & Fischetti Mark, *Υφαίνοντας τον Παγκόσμιο ιστό*, Εκδόσεις Γκοβοστή, Αθήνα, 1999.
- Βούλγαρη Ηρώ, *Περιβάλλοντα Διαδικτυακών παιχνιδιών μεγάλου πλήθους παικτών και μάθηση*, Ανέκδοτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2012.
- Bullock Alan & Trombley Stephen (επιμέλεια), *Λεξικό της σύγχρονης σκέψης*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2008.
- Christakis Nicholas A. & Fowler James H., *Συνδεδεμένοι*, Εκδόσεις Κάτοπτρο, Αθήνα, 2010.
- Γιαννακά Ελευθερία, Καπούλας Βαγγέλης, Μπούρας Χρήστος, Τσιάτσος Θρασύβουλος, *Δικτυακά Εικονικά Περιβάλλοντα*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2005.
- Γιαννακόπουλος Κωνσταντίνος Ι., *Εικονικές κοινότητες, μια κοινωνιολογική προσέγγιση του Διαδικτύου*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2005.
- Γκίντενς Άντονι, *Η κοινωνιολογία*, Εκδόσεις Gutenberg – Γιώργος & Κώστας Δαρδανός, Αθήνα, 2009.
- Δεληγιάννη Έλσα, *Δίκαιο και επικοινωνία στα Ιστολόγια (Blogs) και στα Νέα Μέσα, Νομικά ζητήματα, ηθική δεοντολογία της δημοσιογραφίας των πολιτών*, Νομική βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012.
- Δεμερτζής Νίκος (Πρόλογος), Κοντοχρήστου Μαρία (Εισαγωγή-Επιμέλεια), *Ταντότητα και ΜΜΕ στη σύγχρονη Ελλάδα*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007.
- Dreyfus Hubert L., *Το Διαδίκτυο*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 2003.
- Dyer Gillian, *Η διαφήμιση ως επικοινωνία*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 1993.
- Eriksen Thomas Hylland, *Η τυραννία της στιγμής*, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2005.
- Gergen J. Kenneth, *Κορεσμένος Εαυτός*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1997.
- Giddens Anthony, *Κοινωνιολογία*, Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός, Αθήνα, 2009.
- Giddens Anthony, *Ο κόσμος των ραγδαίων αλλαγών*, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002.

- Gleick James, *Η πληροφορία*, Εκδόσεις Τραυλός, Αθήνα, 2011.
- Hall Stuart, Held David, McGrew Antony, *Η Νεωτερικότητα σήμερα: Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός*, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα, 2003.
- Harvey David, *Η Κατάσταση της Μετανεωτερικότητας: Διερεύνηση των Απαρχών της Πολιτισμικής μεταβολής*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2007.
- Hobsbawm Eric, *Η εποχή των άκρων*, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα, 2010.
- Jenkins Richard, *Κοινωνική Ταυτότητα*, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα, 2007.
- Κάλλας Γιάννης, *Η κοινωνία της πληροφορίας και ο νέος ρόλος των κοινωνικών επιστημών*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 2006.
- Καστέλς Μάνουελ, *Ο γαλαξίας του Διαδικτύου*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 2005.
- Κλαιρής Χ., Μπαμπινιώτης Γ., *Γραμματική της νέας ελληνικής*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2004.
- Κρέιμπ Ταν, *Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία - Από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας*, Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, 2011.
- Κοσκινάς Κωνσταντίνος & Αρσένης Σπύρος (επιμέλεια), *Δυνητικές κοινότητες και διαδίκτυο: Κοινωνιο-ψυχολογικές προσεγγίσεις και τεχνικές εφαρμογές*, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα 2009.
- Λαμπρέλης Ν. Δημήτρης, *Επιθυμία και τραγωδία*, Εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα-Γιάννινα 1999.
- Levy Pierre, *Δυνητική Πραγματικότητα: Η Φιλοσοφία του Πολιτισμού και του Κυβερνοχώρου*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 1999.
- Littlejohn S.W & Foss K.A, *Θεωρίες ανθρώπινης επικοινωνίας*, Εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα, 2012.
- Λυδάκη Άννα, *Τσκιοι κι Αλαφροϊσκιοι, Λαϊκός λόγος και πολιτισμικές σημασίες*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2012.
- Μπάουμαν Ζίγκμουντ, *Ρευστοί Καιροί: Η ζωή την εποχή της αβεβαιότητας*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2008.
- Μπελιώκας Αδάμος, *Εικονικές σχέσεις και κοινότητες*, Εργασία για Virtual School, The sciences of education online, 2001.
- Μπράουν Ντέιβιντ, *Η δικτατορία στον κυβερνοχώρο*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 1999.
- McWilliams Nancy, *Ψυχαναλυτική διάγνωση*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000.
- Νεγροπόντης Νικόλαος, *Ψηφιακός Κόσμος*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1995.
- Ντάβου Μπετίνα, *Οι διεργασίες της σκέψης στην εποχή της πληροφορίας, Θέματα γνωστικής ψυχολογίας και επικοινωνίας*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2000.
- Παγκράτης Βασίλης, *Διαδίκτυο και ταυτότητα: η αναδιαπραγμάτευση της ταυτότητας στον κυβερνοχώρο*, Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών: Ψυχολογία και ΜΜΕ, Αθήνα 2012

- Παπαπάνης Ευστράτιος, *Μεθοδολογία Έρευνας και Διαδίκτυο*, Εκδόσεις Σιδέρης, Αθήνα, 2011.
- Παπαχρίστου Θ.Κ., Βιδάλης Τ., Μήτρου Α., Τάκης Αν., *Το δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνία της πληροφορίας*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, 2006
- Pervin Lawrence A., John Oliver P., *Θεωρίες προσωπικότητας*, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα, 1999.
- Phillips Louise & Jorgensen Marriane W., *Ανάλυση λόγου. Θεωρία και Μέθοδος*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2009.
- Potter Johnathan & Wetherell Margaret, *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία*, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2009.
- Rifkin Jeremy, *Η νέα εποχή της πρόσβασης*, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα, 2001.
- Ρόμπινς Κέβιν, Ουέμπστερ Φρανκ, *Η εποχή του τεχνοπολιτισμού, Από την κοινωνία της πληροφορίας στην εικονική ζωή*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2002
- Σακαλάκη Μαρία, *Επικοινωνία, Συνεργασία, Πληροφορία, Όψεις της έρευνας και διακυβεύματα για τις κοινωνίες της γνώσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2008.
- Σαραφίδης Θεόδωρος, *Η Δικτυακή Θέσμιση του ελέγχου της πολυπλοκότητας. Η περίπτωση της εταιρίας λογισμικού ασφαλείας «Surf Control»*, Διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα, 2009.
- Σεραφετινίδου Μελίνα, *Εισαγωγή στην πολιτική κοινωνιολογία*, Εκδόσεις Gutenberg-Γιώργος & Κώστας Δαρδανός, Αθήνα, 2002.
- Σιαδήμα Μαρία, *Κοινωνικό κεφάλαιο και Διαδίκτυο*, Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Τμήμα επικοινωνίας, μέσων και πολιτισμού, ΠΜΣ στην Πολιτιστική Διαχείριση, Ιούνιος, 2012.
- Σταμάτης Κώστας Μ., *Η αβέβαιη κοινωνία της γνώσης*, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα, 2005.
- Tapscott Don, *Ψηφιακή γενιά*, economia press, Αθήνα, 2009.
- Τάσης Θεοφάνης, *Πολιτικές του Βίου - Η ειρωνεία*, Εκδόσεις Ευρασία, Αθήνα, 2012.
- Tilly Charles, *Κοινωνικά Κινήματα 1768-2004*, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα, 2007.
- Τράντος Νικόλαος, *Προσωπικές σημειώσεις από σεμινάρια εργασιακής ψυχολογίας*.
- Τσαλίκη Λίζα, «Παιδιά και Διαδίκτυο στην Ελλάδα: Η παράμετρος της ιδιωτικότητας στην κοινωνική δικτύωση», στο Σ. Παπαθανασόπουλος (επιμ), *Τα Μέσα Επικοινωνίας στον 21ο αιώνα*, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2010.
- Τσαλίκη Λίζα, Χρονάκη Δέσποινα, Κοντογιάννη Σόνια, *Έκθεση: Παιδιά και Διαδίκτυο στην Ελλάδα*, ΕΚΠΑ-Τμήμα Επικοινωνίας & ΜΜΕ, Αθήνα, 2012.
- Τσαούσης Γ. Δημήτρης (συμ.), (επιμ. Κούλα Κασιμάτη), *Εθνική και Ευρωπαϊκή ταυτότητα*, Εκδόσεις Gutenberg- Γιώργος & Κώστας Δαρδανός, Αθήνα, 2004.
- Τσολάκης Χρήστος, *Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική*, Εκδόσεις Νησίδες, Σκόπελος,

1999.

-Τσουκαλάς Κωνσταντίνος, *Πόλεμος και Ειρήνη μετά το “τέλος της Ιστορίας”*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 2006.

-Χρυσόχοου Ξένια, *Πολυπολιτισμική Πραγματικότητα: Οι κοινωνιοψυχολογικοί προσδιορισμοί της πολιτισμικής πολλαπλότητας*, Ελληνικά Γράμματα, αθήνα, 2005.

-Wark McKenzie, *Ένα μανιφέστο των χάκερ*, Εκδόσεις Scripta, Αθήνα, 2006.

-Wetherell Margaret (επιμέλεια), *Ταυτότητες, ομάδες και κοινωνικά ζητήματα*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2004.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Aboujaoude Elias, *Virtually You: The Dangerous Powers of the E-Personality*, W.W Norton & Company, New York, 2012.

- Abraams Dominic & Hogg A. Michael, *Social Identifications: A social psychology of intergroup relations and group process*, Routledge, London, 1998.

- Abraams Dominic & Hogg A. Michael (ed.), *Social Identity and Social Cognition*, Blackwell, Massachusettts, 2000.

- Adler B. Ronald, Rodman George, *Understanding Human Communication*, Oxford Unoversity press, USA, 2009.

-Bauman Zygmunt, *Postmodern Ethics*, UK and USA, Blackwell 1993.

-Bell David, *An introduction to the cybercultures*, London and NewYork, 2001.

- Bell David & Kennedy Barbara M. (edited), *The Cybercultures Reader*, Routledge, New York, 2005.

- Budreau Kelly, *Pixels, Parts and Pieces: Constructing Digital Identity, A thesis in the department of sociology and anthropology*, Concordia University, Montreal, Quebec, Canada, 2007.

- Castells Manuel, *The power of identity*, Blackwell, Oxford, 1997 (print 1998).

- Castells Manuel, *The rise of the network society*, Blackwell, Oxford 1997.

- Crouch Coulin, *Social change in Western Europe*, Oxford University Press, Oxford 1999.

- Cubitt Sean, *Digital aesthetics*, Sage, London, 1998.

- Dragona Alik, & Handa Carolyn, “Xenes glosses: Literacy and cultural implications of

the Web for Greece” στο Gail E. Hawisher & Cynthia L. Selfe (eds.), *Global Literacies and the World-Wide Web*, Routledge, London, 2000.

- Everard Jerry, *Virtual states: the Internet and the boundaries of the nation state*, Routledge, New York 2000 (2004 print).

- Christian, *Internet and Society – Social Theory in the Information Age*, Routledge, New York, 2008.

-Gackenbach Jayne, *Psychology and the Internet, Intrarpersonal, Interpersonal and Transpersonal Implications*, Elsevier, USA, 2007.

- Hawisher E. Gail, Selfe L. Cynthia, *Global Literacies and the world-wide web*, Routledge, London and New York, 2000.

- Haythornwaite Caroline & Wellman Barry (edited), *The Internet in Everyday Life*, Blackwell, Oxford, 2002.

- Hine Christine, *Virtual Ethnography*, Sage Publications, London 2000.

- Holmes David, *Virtual Politics: Identity and community in cyberspace*, Sage, London, 1997.

Modell H. Arnold, *The private self*, Harvard University Press, England, 1996.

- Joinson Adam N, *Understanding the psychology of internet behaviour, Virtual worlds, Real lives*, Palgrave Macmillan, New York, 2003.

- Joinson Adam, McKenna Katelyn, Postmes Tom & Reips Ulf-Dietrich (edited), *The Oxford handbook of Internet psychology*, Oxford University Press, Oxford, 2007.

-Johnson Steven, *Everything bad is good for you, How today's popular culture is actually making us smarter*, Penguin Group, New York, 2005.

- Jones G. Steven (edited), *Cybersociety: Computer-mediated Communication and Community*, Sage, London 1995.

- Lyon David, *The Information Society: Issues and Illusions*, Polity Press, Cambridge, 1988.

- Marcus George (edited), *Connected: engagements with media*, University of Chicago Press, Chicago 1996.

- Markham Annete, *Life online: Researching real experience in virtual space*, Altamira Press, Νέα Υόρκη, 1998.

- Morley David & Robins Kevin, *Space of Identity*, Routledge, New York, 1995.

- Norris Pippa, *Digital Divide: Civic engagement, information poverty, and the internet*

wordwide, Cambridge University Press, Cambridge, 2001.

-Prensky Marc, *Digital Game-Based Learning*, Minesota, Paragon House, 2007.

- Renninger Ann and Wesley Shumar, Building virtual communities, Learning and Change in Syberspace, στο Dorian Wiszniewski, Richard Coyine, *Mask and Idebtity: The Hermeneutics of self-construction in the information age*, Cambridge University Press,Cambridge, 2002.

- Rochlin I. Gene, *Trapped in the net: the unanticipated comsequences of computerization*, Princeton University Press, Prinston, 1997.

- Schuler Douglas (edited), *Online communities and social computing: second international conference*, OCSC 2007, held as part of HCI International 2007, Beijing, China.

- Selvin James, *The Internet and Society*, Polity Press, Cambridge 2000.

- Shields Rob, *Cultures of Internet: Virtual spaces, real histories, living bodies*, Sage, London 1996.

- Shirky Clay, *Here comes everybody: the power of organizing without organizations*, Penguin Books, London c2008.

- Smith Marc A. & Kollock Peter, *Communities in cyberspace*, Routledge, USA,1999.

- Thurlow Crispin, Lengel Laura, Tomic Alice, *Computer mediated communication, Social interaction and the internet*, Sage, London, 2004.

- Trend David, *Reading digital culture*, Blackwell Publishers, London 2001.

- Turkle Sherry, *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*, Basic Books, New York, 2012.

- Turkle Sherry, Who am we?, στο Trend David, *Reading digital culture*, Blackwell, London, 2011.

Άρθρα και ηλεκτρονικές πηγές

-Αμπραβανέλ Νέλλυ, «Αδιάβαστοι» οι νέοι γονείς (2012), Καθημερινή Online,

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_2_04/03/2012_474684, (πρόσβαση 7/08/2013).

Ασημάκη Άννη, Κουστουράκης Γεράσιμος, Καμαριανός Ιωάννης, *Οι έννοιες της νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας και η σχέση τους με τη γνώση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση*, Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, Τόμος ΙΕ, Τεύχος 60, Καλοκαίρι 2011 στο <http://www.uth.gr/tovima/60/5.pdf>, (πρόσβαση 15/02/2014).

Γιαλκέτσης Θανάσης, *Η απώλεια της ντροπής* (2011), Ελευθεροτυπία online, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=304803>, (πρόσβαση 10/12/2011).

Διαμαντή Ιφιγένεια, *Ανησυχητικά στοιχεία για εφήβους* (2012), *Καθημερινή online*, http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_2_04/10/2012_497539, (πρόσβαση 5/011/2012).

Δουατζής Γιώργος, *Κώστας Αζελός: «Η φιλοσοφία σήμερα δεν μπορεί να υπηρετήσει τίποτα και κανέναν»*, Περιοδικό «Κ» (2009), Ελευθεροτυπία Online, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=304803>, (πρόσβαση 2/03/2011).

Δουκίδης Γιώργος Ι., *Το Διαδίκτυο μοχλός οικονομικής ανάπτυξης* (2013), startup.gr <http://www.startup.gr/index.php?about=89&id=438>, (πρόσβαση 5/12/2013).

Goffman Ervin, *Στίγμα: Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας*, <http://pernoampariza.files.wordpress.com/2013/12/erving-goffman-cf83cf84ceafceb3cebceeb1.pdf>, (πρόσβαση 22/05/2014).

Λιακοπούλου Θεοδώρα, *Ενημέρωση και αναψυχή μέσω διαδικτύου*, (2012), *Καθημερινή Online*, http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyepix_2_22/01/2012_469752, (πρόσβαση 21/03/2012).

Μανιφάβα Δήμητρα, *Μειώσεις έως και 30% εξασφαλίζουν οι αγορές μέσω ηλεκτρονικού εμπορίου*, (2012), *Καθημερινή Online*,

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyepix_2_22/01/2012_469753,
(πρόσβαση 4/104/2012).

Μαρούλη Μαίρη, *Εμίλ Ντυρκάιμ* (2007), τεύχος 6, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Νομικής, <http://old.law.uoa.gr/crime-research/durkheim.pdf> ,(πρόσβαση 4/2/2013).

Κλ. Ναυρίδης, & Ν. Χρηστάκης (Επιμ.), *Κοινωνίες σε κρίση και αναζήτηση νοήματος*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2005, στο http://www2.media.uoa.gr/davou/imageup/31_To_noima_tis_gnosis.pdf, (πρόσβαση 12/12/2014).

Παναγιώτου Χρήστος, *Η ταυτότητα στο Διαδίκτυο*, <http://www.scribd.com/doc/98755007/H-ταυτότητα-στο-Διαδίκτυο> (πρόσβαση 20/05/2014).

Σιώτης Ντίνος, *Φράνσις Φουκουγιάμα: Το ρήγμα της ιστορίας και οι άνθρωποι*, (1999), το Βήμα Online, <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=115399>, (πρόσβαση 17/02/2012).

Φραγκοπούλος Στυλιανός (2010), *Ιστορία της τεχνολογίας: Σύγχρονη εποχή*, <http://sfrang.com/historia/default.htm#per> , (πρόσβαση 03/12/2011).

Φραγκούλη Ν., Έξι στους δέκα Έλληνες χρησιμοποιούν, πλέον, καθημερινά το Διαδίκτυο, στο <http://www.sepe.gr/gr/research-studies/article/1796275/exi-stous-deka-ellines-hrisimopoioun-pleon-kathimerina-to-diadiktuo-> (πρόσβαση 15/03/2015).

Φραϊδάκη Κ. (2012), *Η χρήση των social media από τους Έλληνες internet users*, elturn.gr, http://www.eltrun.gr/wp-content/uploads/2013/01/social-media_2012_final.pdf, (πρόσβαση 3/01/2013).

Χατζής Αριστείδης (2010), «Πολυπολιτισμικότητα και κοινωνία», <http://users.uoa.gr/~ahatzis/Multiculturalism2.pdf> (πρόσβαση 21/06/2014).

Ανώνυμος (2013), *“Digital dementia” on the rise as young people increasingly rely on technology instead of their brain*, Daily mail Online, <http://www.dailymail.co.uk/health/article-2347563/Digital-dementia-rise-young-people-increasingly-rely-technology-instead-brain.html>, (πρόσβαση 12/07/2014).

Ανώνυμος (2013), *Facebook use “makes people feel worse about themselves”*, BBC Online, <http://www.bbc.co.uk/news/technology-23709009>, (πρόσβαση 21/10/2013).

Ανώνυμος (2013), *Social cognitive theory of learning*, PSU University, <http://info.psu.edu.sa>, info.psu.edu.sa/psu/math/007%20Social%20Cog%20Theory%2001.pdf, (πρόσβαση 8/03/2013).

Ανώνυμος (2011), *Social networking aside, how many friends do you have?* The Gurdian Online, <http://www.theguardian.com/uk/2011/nov/08/social-networking-close-friends>, (πρόσβαση 5/12/2011).

Ανώνυμος (2013), *The next web conference 2013*, newsit.gr, http://www.newsit.gr/default.php?pname=Article&art_id=206029&catid=14, (πρόσβαση 23/05/2013).

Antonopoulou Maria N. & Antonopoulou Sophia N. (2002), *What sort of social bond is instrumental global communication? A critical approach*, στο Mongardini C. (edited) *La Civiltà della comunicazione globale*, Bulzoni Editore, Rome

Backstrom Lars (2011), *Anatomy of facebook*, <https://www.facebook.com/notes/facebook-data-team/anatomy-of-facebook/10150388519243859>, (πρόσβαση 9/012/2012).

Davis Jenny (2013), *Contex collapse, A literature review*,

<http://thesocietypages.org/cyborgology/2013/01/10/context-collapse-a-literature-review/>, (πρόσβαση 5/06/2014).

Emery David (2008), *A violonist in the metro*, http://urbanlegends.about.com/od/music/a/violinist_metro.htm, (πρόσβαση 17/04/2011).

Fox Sysannah, Rainie Lee (2014), *The Web at 25 in the U.S.*, Pew Research Center, <http://www.pewinternet.org/2014/02/27/the-web-at-25-in-the-u-s/>, (πρόσβαση 13/10/2014).

Georgalou Mariza (2014), *“Pathfinding” discourses of self in social network sites*, <http://www.igi-global.com/chapter/pathfinding-discourses-self-social-network/42771>, (πρόσβαση 20/05/2014).

Georgopoulou Panagiota, *The Digital Profil Divide of Greece: One step further*, The Greek Review of Social Research, special issue 136 C', στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, <http://www.grsr.gr/index.php/ekke/article/view/45/42>, (πρόσβαση 15/02/2014).

Hankin Chris (ed.) (2013), *Foresight Future Identities, Final Project Report. The Government Office for Science*, <http://www.bis.gov.uk/assets/foresight/docs/identity/13-524-future-identities-changing-identities-summary.pdf>, (πρόσβαση 12/03/2013).

Harbaugh Erin Ryan (2010), *The effect of personality styles (Level Introversion-Extroversion) on Social Media Use*, <http://www.elon.edu/docs/e-web/academics/communications/research/vol1no2/06HarbaughEJFall10.pdf> (πρόσβαση 15/01/2015).

Horrigan B. John (2001), *Online Communities*, Pew Research Center, <http://www.pewinternet.org/2001/10/31/online-communities/>, (πρόσβαση 2/02/2011).

Hutchinson Andrew (2014), *Using Selfies in Social Media Marketing*, <http://socialmediatoday.com/adhutchinson/2272061/using-selfies-social-media->

marketing, (5/04/2014).

Jones Quentin, Applying Cyber-Archaeology, στο Kuuti K., Karsten E. H., Dourish P. & Schmidt K (eds), ECSCW2003: Proceedings of the Eighth European Conference on Computer Supported Cooperative Work, 14-18 September, Helsinki, Finland, 2003, http://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-94-010-0068-0_3#page-1, (πρόσβαση 15/2/2013).

Krossmail Ethan, Verduyn Philippe, Demiralp Emre, Park Jiyoung, Lee Seungjae David, Lin Natalie, Shablack Holly, Jonides John, Ybarra Oscar (2013), *Facebook Use Predicts Declines in Subjective Well-Being in Young Adults*, plosone.gr, <http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0069841>, (πρόσβαση 05/09/2013).

Martin, James (2013), *Facebook by the numbers: 1,06 billions active users*, http://news.cnet.com/8301-1023_3-57566550-93/facebook-by-the-numbers-1.06-billion-monthly-active-users/, (πρόσβαση 2/02/2013).

Miller Vincent (2014), *Understanding Digital Culture*, <http://books.google.gr/booksid=QzKbwZtUqNEC&pg=PA240&lpg=PA240&dq=understanding+digital+culture+vincent+miller+pdf&source=bl&ots=ZvhL3HGNOM&sig=aZJ6aoiogzEAEwQHC8o5GkSP0ts&hl=en&sa=X&ei=JCSQU4nMDcm70QW0tYCICQ&ved=0CGkQ6AEwBw#v=snippet&q=blogs&f=false>, (πρόσβαση 27/05/2014).

Moore Heidi, Roberts Dan (2013), *AP Twitter hack causes panic on Wall Street and sends Dow plunging*, The Guardian Online, [www.theguardian.com](http://www.theguardian.com/business/2013/apr/23/ap-tweet-hack-wall-street-freefall), <http://www.theguardian.com/business/2013/apr/23/ap-tweet-hack-wall-street-freefall>, (πρόσβαση 24/7/2013).

Nicks Denver (2013), *Five revelations from Snowden's newest leak*, <http://swampland.time.com/2013/09/05/five-revelations-from-snowdens-newest-leak/>, (5/09/2013).

Nitzan U, Shoshan E, Lev-Ran S, Fennig S., *Internet-related psychosis—a sign of the times*, Israel Journal of Psychiatry (2011), <http://www.ncbi.nlm.nih.gov>, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22141146>, (πρόσβαση 12/01/2012).

Parsons Talcott, *The Social System*, Αγγλία, Routledge, 1991, στο <http://home.ku.edu.tr/~mbaker/CSHS503/TalcottParsonsSocialSystem.pdf>, (πρόσβαση 25/8/2013).

Simonite Tom (2012), *What Facebook knows*, <http://www.technologyreview.com/featuredstory/428150/what-facebook-knows/>, (πρόσβαση 5/09/2012).

Taddicken Monica (2013), *The privacy paradox in the social web: The impact of privacy concerns, Individual characteristics, and the perceived social relevance of different forms of self disclosure*, Journal of computer mediated communication, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcc4.12052/full>, (πρόσβαση 9/06/2014).

Turkle Sherry, *Alone together, Why we expect more from technology and less from each other*, Νέα Υόρκη, Basic Books, 2011, <http://oreducativa.wikispaces.com/file/view/Alone+Together+Why+We+Expect+More+from+Technology+and+Less+from+Each+Other+-+Sherry+Turkle.pdf>, (πρόσβαση 19/02/2013).

Vitac Jessica (2012), *The impact of context collapse and privacy on social network sites disclosure*, www.academia.edu, https://www.academia.edu/2140776/The_impact_of_context_collapse_and_privacy_on_social_network_site_disclosures, (πρόσβαση 15/06/2014).

Warburton Steven, Hatzipanagos Stylianos (2013), *Digital Identity and Social Media*, σελ. 8, <http://www.jillcode.com/download/pubs/chapters/2013-Code-Agency-and-Identity-in-Social-Media-Warburton.pdf>, (πρόσβαση 01/06/2014).

Watson Justin, Parsons, <http://sociologyblog-parsons.blogspot.gr/searchupdated-min=2011-01-01T00:00:00-08:00&updated-max=2012-01-01T00:00:00-08:00&max-results=4>, (πρόσβαση 5/2/2013).

Whitehead Jack, *Communication Theory*, στο <http://www.jackwhitehead.com/teesonphd/004c3.pdf>, (πρόσβαση 3/7/2014).

Ιστοσελίδες

www.internetworldstats.com

www.google.gr

<http://www.youth-health.gr/gr/index.php?J=1&K=20>

www.safeline.gr

www.saferinternet.gr

www.theguardian.com

www.psychografimata.com

www.nytimes.com

<http://www.observatory.gr/>

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov>

<http://onlinelibrary.wiley.com>

<http://en.wikipedia.org/>

<http://www.elon.edu>

<http://www.pewinternet.org>

Εφημερίδες-Περιοδικά

Κυριακάτικη Καθημερινή

Κυριακάτικο Βήμα

Real News

Βηmagazino

Ελευθεροτυπία

The Gurdian
TIME magazine
The Economist

Επιστημονικά περιοδικά

Journal of Computer-mediated Communication
New Media and Society
Games and Culture
Media, Culture and Society
The Information Society Journal

Λινκ παραρτημάτων

https://www.facebook.com/pistosfilos.gr/posts/10152645143355202?_mref=message
Αλμπουμ για κακοποίηση σκύλου

http://www.facebook.com/photo.php?pid=6740738&id=165272310201&ref=fbx_album
Κείμενο με τίλο: Έκκληση για φιλανθρωπική βοήθεια, 80 σχόλια

<http://www.facebook.com/media/set/?set=a.10151553859065202.1073741869.165272310201&type=3>

Κείμενο με τίτλο: Δίνεται για υιοθεσία/Υιοθετήθηκε (αποδοκιμασία πρακτικής μέλους από άλλα μέλη) 37 σχόλια +

<http://www.facebook.com/photo.php?fbid=441361970201&set=a.441361845201.233319.165272310201&type=1&theater> Κείμενο με τίτλο: 350 σε 30 χρόνια (επιδοκιμασία πρακτικής-παραδειγματισμός) 33 σχόλια -

<https://www.facebook.com/photo.phpfbid=10152102990300202&set=pb.165272310201.2207520000.1401116310.&type=3&theater>
ομοφυλοφιλικό φιλί

<http://www.facebook.com/photo.php?fbid=10151356592825202&set=pb.165272310201.2207520000.1365244153&type=3&theater>
Κείμενο με τίτλο: Η αισθητική είναι θέμα πολιτισμού, 43 σχόλια

<https://www.facebook.com/photo.phpfbid=10152347968295202&set=pb.165272310201.->

[2207520000.1402818645.&type=3&theater](#)

κείμενο για τη φετινή γιουροβίζιον